

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk Ana Bilim Dalı

İCRA HUKUKUNDA TARAFTA İRADÎ DEĞİŞİKLİK

Emine BİLGİÇ EROĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2023

İCRA HUKUKUNDA TARAFTA İRADİ DEĞİŞİKLİK

Emine BİLGİÇ EROĞLU

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2023

KABUL VE ONAY

Emine BİLGİÇ EROĞLU tarafından hazırlanan “İcra Hukukunda Tarafta İradî Değişiklik” başlıklı bu çalışma, 08.06.2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. İbrahim ÖZBAY (Başkan)

Doç. Dr. Levent BÖRÜ (Danışman)

Prof. Dr. Mustafa Serdar ÖZBEK (Üye)

[Unvanı, Adı ve Soyadı] (Üye)

[Unvanı, Adı ve Soyadı] (Üye)

Bu tez çalışmasında Sayın (Unvanı, Adı ve Soyadı) Ortak Danışman olarak görev almıştır.

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan “**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**” kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

06/07/2023

Emine BİLGİÇ EROĞLU

¹“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, **Doç. Dr. Levent BÖRÜ** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Emine BİLGİÇ EROĞLU

ÖZET

BİLGİÇ EROĞLU, Emine. *İcra Hukukunda Tarafta İradî Değişiklik*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2023.

Bir davanın ya da bir icra takibinin tarafında kanundan doğan sebeplerle değişiklik ortaya çıkabilir. Bununla birlikte bir davanın taraflarında Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 124 hükmü uyarınca iradî değişiklik yapılabilmesi de mümkündür. Bu değişiklik ya HMK m. 124/1'e göre karşı tarafın açık rızasına dayanılarak yapılabilir ya da HMK m. 124/3-4'e göre maddi hata, dürüstlük kuralına aykırı olmayan ya da kabul edilebilir bir yanılma sebebiyle tarafın gösterilmesinde bir yanlışlık yapılmışsa hâkimin kabulü sonucunda yapılabilir. İcra hukukunda ise bir icra takibinde ya da icra hukukuna özgü başvuru yollarında tarafta iradî değişiklik yapılabileceğine ilişkin İcra ve İflas Kanunu'nda bir hüküm veya atıf bulunmamaktadır. Ancak uygulamada sıkça takibin tarafının da yanlış gösterilmesiyle karşılaşılmaktadır. Çalışmada söz konusu hükmün takipler ve takiple bağlantılı icra hukuku prosedürü içerisinde yer alan başvuru yolları bakımından uygulanıp uygulanamayacağı öğretisi ve Yargı kararları ışığında değerlendirilmekte, uygulama sınırları ile hüküm ve sonuçları belirlenmektedir.

Anahtar Kelimeler

İcra Takibi, Taraf, Taraf Değişikliği, Tarafta İradî Değişiklik

ABSTRACT

BİLGİÇ EROĞLU, Emine. *Voluntary Party Change in Enforcement Law*, Master's Thesis, Ankara, 2023.

Changes may occur on the party of a lawsuit or an enforcement proceeding for reasons arising from the law. However, in the parties to a lawsuit, the Code of Civil Procedure Art. 124 in accordance with the provision it is also possible to make voluntary changes. This change either according to HMK Art. 124/1, it can be done based on the express consent of the other party or can be made as a result of the judge's acceptance if a mistake has been made in the presentation of the party according to HMK Art. 124/3-4, mistake in fact, due to an acceptable mistake or not contrary to the rule of good faith. In enforcement law, however, there is no provision or reference in the Code of Enforcement and Bankruptcy that voluntarily changes can be made in an enforcement proceeding or in the remedies specific to enforcement law. However, in practice, it is frequently encountered that the party of the enforcement proceeding is presentation incorrectly. In the study, whether the aforementioned provision can be applied in terms of enforcement proceedings and the remedies in the enforcement law procedure related to the proceedings is evaluated in the light of doctrinal views and Judicial decisions; the limits of application, its provisions and results are designated.

Key Words

The Enforcement Proceeding, The Party, The Change of Party, The Voluntary Party Change

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR DİZİNİ	x
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: MEDENİ USÛL HUKUKU KURALLARININ İCRA HUKUKUNDA UYGULANABİLMESİ İLE TARAF VE TARAFTA İRADÎ DEĞİŞİKLİK KAVRAMLARI	3
1.1. MEDENİ USÛL HUKUKU KURALLARININ İCRA HUKUKUNDA UYGULANABİLMESİ	3
1.2. TARAF VE TARAFTA İRADÎ DEĞİŞİKLİK KAVRAMLARI	10
1.2.1. Taraf Kavramı ve Önemi	10
1.2.2. Taraf Kavramına İlişkin Teoriler	12
1.2.2.1. Maddi Taraf Teorisi	13
1.2.2.2. Şekli Taraf Teorisi	14
1.2.2.3. Fonksiyonel Taraf Teorisi	16
1.2.2.4. İcra Hukuku Bakımından Söz Konusu Olan Teori	17
1.2.3. İcra Hukukunda Taraf Kavramının Değerlendirilmesi	18
1.2.3.1. İcra Takibi	19
1.2.3.2. Şikâyet.....	21
1.2.3.3. İtirazın Kaldırılması	25
1.2.4. Tarafta İradî Değişiklik Kavramı ve Hukuki Niteliği	28
1.2.4.1. Tarafta İradî Değişiklik Kavramı	28
1.2.4.2. Hukuki Niteliği	34
1.3. TARAF KAVRAMIYLA BAĞLANTILI KURUMLAR	36
1.3.1. Taraf Ehliyeti	37
1.3.2. Takip Ehliyeti.....	40

1.3.3. Takip Yetkisi	41
1.3.4. Takip Arkadaşlığı.....	43
1.3.5. Sıfat Kavramı	46
2. BÖLÜM: İCRA HUKUKUNDA TARAFTA İRADİ DEĞİŞİKLİK.....	48
2.1. İCRA HUKUKUNDA TARAFTA İRADİ DEĞİŞİKLİK VE AMACI.....	48
2.2. TAKİBİN TARAFINDA İRADİ DEĞİŞİKLİK	56
2.2.1. Karşı Tarafın Rızasıyla Tarafı İradî Değişiklik.....	56
2.2.2. Karşı Tarafın Rızası Aranmaksızın Tarafı İradî Değişiklik Yapılabildiği Haller	60
2.2.2.1. Maddi Hatadan Kaynaklanan Tarafı İradî Değişiklik	60
2.2.2.2. Dürüstlük Kuralına Aykırı Olmayan Tarafı İradî Değişiklik.....	65
2.2.2.3. Kabul Edilebilir Bir Yanılgıya Dayanan Tarafı İradî Değişiklik	68
2.2.3. Tarafı İradî Değişikliğin Hangi Aşamaya Kadar Yapılabileceği Sorunu.	72
2.2.4. Tarafı İradî Değişiklik Yapılabilmesine İlişkin Talep ve Talebin Şekli ..	75
2.2.5. Karşı Tarafın Rızası Dışındaki Hallerde İcra Takibinde Tarafı İradî Değişiklik Talebinin Kim Tarafından Kabul Edileceği Sorunu	77
2.3. İCRA HUKUKUNDA TARAFTA İRADİ DEĞİŞİKLİĞİN ÖZEL GÖRÜNÜMLERİ.....	84
2.3.1. Şikâyette Tarafı İradî Değişiklik	84
2.3.2. İtirazın Kaldırılmasında Tarafı İradî Değişiklik.....	86
2.4. TARAFTA İRADİ DEĞİŞİKLİĞİN İCRA HUKUKUNDAKİ DİĞER TARAF DEĞİŞİKLİĞİ HALLERİNDEN FARKI.....	89
2.4.1. Genel Olarak	89
2.4.2. Gerçek Kişiler Bakımından Ölümünden Farkı	91
2.4.3. Tüzel Kişiler Bakımından Tüzel Kişiliğin Sona Ermesinden Farkı.....	92
2.4.4. Alacağın Devrinden Farkı	93
2.4.5. Borcun (Dış) Üstlenilmesinden Farkı	94
3. BÖLÜM: TARAFTA İRADİ DEĞİŞİKLİĞİN İCRA HUKUKU BAKIMINDAN SONUÇLARI.....	96
3.1. TARAFTA İRADİ DEĞİŞİKLİĞİN TAKİP BAKIMINDAN HÜKÜM VE SONUÇLARI	96
3.1.1. Genel Olarak	96

3.1.2. Alacaklı Tarafıta İradî Değişikliğın Sonuçları	97
3.1.2.1. Maddi Hukuka İlişkin Sonuçlar	97
3.1.2.1.1. Eski Alacaklı Bakımından Maddi Hukuka İlişkin Sonuçlar	98
3.1.2.1.2. Yeni Alacaklı ve Mevcut Borçlu Bakımından Maddi Hukuka İlişkin Sonuçlar	99
3.1.2.2. İcra Hukuku Bakımından Sonuçları.....	100
3.1.2.2.1. Genel Olarak	100
3.1.2.2.2. İcra Harç ve Giderleri Bakımından Sonuçlar.....	102
3.1.2.2.2.1. İcra Harçları.....	102
3.1.2.2.2.2. İcra (Takip) Giderleri	105
3.1.2.2.2.2.1. Masraflar Yönünden.....	105
3.1.2.2.2.2.2. Vekâlet Ücreti Yönünden..	106
3.1.3. Borçlu Tarafıta İradî Değişikliğın Sonuçları.....	106
3.1.3.1. Maddi Hukuka İlişkin Sonuçlar	106
3.1.3.1.1. Eski Borçlu Bakımından Maddi Hukuka İlişkin Sonuçlar	107
3.1.3.1.2. Yeni Borçlu ve Mevcut Alacaklı Bakımından Maddi Hukuka İlişkin Sonuçlar	107
3.1.3.2. İcra Hukuku Bakımından Sonuçlar	108
3.1.3.2.1. Genel Olarak	108
3.1.3.2.2. İcra Harç ve Giderleri Bakımından Sonuçlar.....	109
3.1.3.2.2.1. İcra Harçları.....	110
3.1.3.2.2.2. İcra (Takip) Giderleri	110
3.1.3.2.2.2.1. Masraflar Yönünden.....	110
3.1.3.2.2.2.2. Vekâlet Ücreti Yönünden	111
3.2. TARAFTA İRADÎ DEĞİŞİKLİĞİN TAKİP YOLLARI BAKIMINDAN SONUÇLARI	111
3.2.1. İlamsız Takip Bakımından Sonuçları.....	111
3.2.1.1. Genel Haciz Yoluyla İlamsız Takipte	112
3.2.1.2. Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yoluyla İlamsız Takipte	112

3.2.1.3. Abonelik Sözleşmelerinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin İlamsız Takipte	113
3.2.1.4. Kiralanan Taşınmazların Tahliyesi Yoluyla İlamsız Takipte	113
3.2.1.5. Taşınır-Taşınmaz Rehninin Paraya Çevrilmesi Yoluyla İlamsız Takipte	114
3.2.2. İlamlı Takip Bakımından Sonuçları	114
3.3. TARAFTA İRADİ DEĞİŞİKLİĞİN İCRA HUKUKUNDAKİ ÖZEL DURUMLAR BAKIMINDAN SONUÇLARI	116
3.3.1. Şikâyet Bakımından Sonuçları	116
3.3.2. İtirazın Kaldırılması Bakımından Sonuçları	119
3.3.3. İcra Hukuku ile Bağlantılı Genel Mahkemelerde Görülen Davalarda Gerçekleşen Tarafı İradî Değişikliğin Takibin Tarafı Bakımından Sonuçları	121
3.3.3.1. İtirazın İptali Davasının Tarafında İradî Değişiklik.....	121
3.3.3.2. Menfi Tespit Davasının ve Borçtan Kurtulma Davasının Tarafında İradî Değişiklik.....	124
3.3.3.3. İstirdat Davasının Tarafında İradî Değişiklik	125
3.3.3.4. İstihkak Davasının Tarafında İradî Değişiklik.....	126
3.3.3.5. Tasarrufun İptali Davasının Tarafında İradî Değişiklik.....	126
SONUÇ.....	128
KAYNAKÇA	131
EK 1: ORJİNALLİK RAPORU	143
EK 2: ETİK KURUL MUAFİYET FORMU.....	145

KISALTMALAR DİZİNİ

Art	: Article
ASKATK	: Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun
AÜHF	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
bkz	: bakınız
C	: Cilt
Çev	: Çevirmen
dn	: dipnot
E	: Esas
E.T	: Erişim Tarihi
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUAK	: Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
İBK	: İçtihadı Birleştirme Kararı
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
İş Mah Kan	: İş Mahkemeleri Kanunu
İÜHF	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K	: Karar
KHM	: Kırıkkale Hukuk Mecmuası

m	: Madde
MİHDER	: Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Dergisi
RG	: Resmi Gazete
s	: Sayfa
S	: Sayı
TAÜHFD	: Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TMK	: Türk Medenî Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
vd	: ve devamı
YBHD	: Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi

GİRİŞ

Dava açılırken dava dilekçesinde tarafları davacı belirlemektedir. Davacı bu belirlemeyi yaparken bir sebeple davanın tarafını yanlış göstermiş olabilir. Bunun sonucunda da davasını doğru kimseye yöneltmek isteyebilir. Bu durumda tarafta böyle bir değişiklik yapılabilmesine Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) m. 124 hükmü ile imkân verilmiştir. Buna göre, bir davada yanlış gösterilen tarafın karşı tarafın rızasıyla, maddi hata ya da dürüstlük kuralına aykırı olmayan bir talep ile veya kabul edilebilir bir yanılığın varlığı halinde tarafta iradî değişikliğe gidilerek değiştirilebilmesi mümkündür.

Bir icra takibinin taraflarını oluşturan alacaklı ve borçlunun gösterilmesinde de takip talebinde yanlışlık yapılabilir. Bu yanlışlığın giderilebilmesi, tarafta iradî değişiklik yapılabilmesine ilişkin İcra ve İflas Kanunu'nda (İİK) açık bir hüküm bulunmamaktadır. Çalışmanın konusu tarafta iradî değişikliğe ilişkin hükmün icra takipleri bakımından uygulanıp uygulanamayacağına değerlendirilmesi üzerinedir.

Çalışmanın birinci bölümünde medenî usûl hukuku ile icra hukuku arasındaki ilişki ele alınacak, bu iki hukuk dalının bütünlüğü incelendikten sonra çalışma konusuna ilişkin temel kavramlar üzerinde durulacaktır. Bu kapsamda tarafta iradî değişiklik kavramı ve bu değişikliğin nasıl ortaya çıkabileceği ve özellikle taraf kavramı incelenecektir. Çalışmanın başlığından da anlaşılacağı üzere iflâs hukuku çalışmada değerlendirme konusu edilmeyecek, sadece icra hukuku bakımından inceleme yapılacaktır.

İcra hukuku bakımından ise özellikle takipler bakımından bir değerlendirme yapılacaktır. Bununla birlikte icra hukuku prosedürü içerisinde yer alan ve takip bakımından icra hukuku içerisinde sonuç doğuran şikâyet ve itirazın kaldırılması yolları da takiple bağlantılı olması sebebiyle ayrıca incelenecektir. Diğer yandan icra takibiyle sıkı bağlantı içerisinde olan ancak genel mahkemelerde genel hükümler uyarınca görülerek karara bağlanan ve takip hukuku bakımından sonuç doğuran davalar ise takibin tarafına etkisi ölçüsünde değerlendirilecektir.

Çalışmanın ikinci bölümünde tarafta iradî değişiklik hükümlerinin cibrî icra hukukunda icra takipleri, şikâyet ve itirazın kaldırılması yollarında uygulanabilmesi ve amacı değerlendirilecektir. Bu kapsamda bu bölümde söz konusu hükmün takipler bakımından uygulama şekli, uygulama zamanı ve kanuni taraf değişikliği hallerinde farkı ele alınarak tarafta iradî değişiklik hükmünün icra takiplerinde uygulama sınırı çizilecektir.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise icra hukukunda tarafta iradî değişikliğe başvurulmasının hüküm ve sonuçları belirlenecektir. Bu kapsamda bir takibin tarafında iradî değişiklik yapılması halinde takip talebinde bulunulmasıyla maddi hukuk ve icra hukuku bakımından ortaya çıkan sonuçlar ve yine icra hukukundaki özel durumlar ile takip yolları bakımından sonuçları ayrıca incelenecektir.

1. BÖLÜM

MEDENİ USÛL HUKUKU KURALLARININ İCRA HUKUKUNDA UYGULANABİLMESİ İLE TARAF VE TARAFTA İRADİ DEĞİŞİKLİK KAVRAMLARI

1.1. MEDENİ USÛL HUKUKU KURALLARININ İCRA HUKUKUNDA UYGULANABİLMESİ

Kişiler sosyal ilişkilerinde hukukun kendisine tanıdığı hakları kullanırken bir yandan da bu ilişkileri sebebiyle yine hukukun öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmekle yükümlüdür. Esasen kişilerin bu hak ve yükümlülüklerini maddi hukuk kuralları düzenler. Kişilerin sahip olduğu bu haklar ve yükümlüsü olduğu yükümlülükler sebebiyle zaman zaman bu ilişkinin karşısında yer alan kimse ile arasında anlaşmazlık ve bu anlaşmazlık sonucunda uyuşmazlık ortaya çıkabilir¹. Bu anlaşmazlıkları bireyler sulh yoluyla kendi aralarında çözebilir. Ancak bu anlaşmazlıkları kendi aralarında çözememişlerse bu halde ortaya uyuşmazlık çıkar. Bu uyuşmazlıkların çözümü hususunda gerekli olan kurumları, bu kurumlar bakımından uygulanacak usûlleri düzenleyen usûl kanunları bulunmaktadır². Özel hukuktan (medeni hukuk, borçlar hukuku, ticaret hukuku, iş hukuku gibi) kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümü noktasında bu hakların veya yükümlülüklerin tespiti yargılama hukuku ile sağlanırken söz konusu hakların yerine getirilmesi icra hukuku aracılığıyla sağlanmaktadır³.

¹ **Özbek**, Mustafa Serdar: Alternatif Uyuşmazlık Çözümü, 5. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2022, s. 160.

² **Arslan**, Ramazan/**Yılmaz**, Ejder/**Taşpınar Ayvaz**, Sema/**Hanağası**, Emel: Medeni Usûl Hukuku, 7. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2021, s. 47-48 vd.; **Görgün**, L. Şanal/**Börü**, Levent/**Kodakoğlu**, Mehmet: Medeni Usûl Hukuku, 11. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2022, s. 3 vd.; **Tanrıver**, Süha: Medeni Usûl Hukuku Cilt I, 4. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2021 s. 120, 125; Şekli hukukun konusu için bkz. **Karlı**, Abdurrahim: İcra ve İflas Hukuku, 4. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2022, s. 3 vd.; **Pekcantez**, Hakan/**Atalay**, Oğuz/**Özekes**, Muhammet: Medeni Usûl Hukuku, 9. Baskı, Onikilevha Yayınları, İstanbul 2021, s. 7 vd.; **Atalı**, Murat/**Ermenek**, İbrahim/**Erdoğan**, Ersin: Medeni Usûl Hukuku, 5. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2022, s. 10 vd.

³ **Berkin**, Necmeddin M.: Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, Filiz Kitabevi, İstanbul 1980, s. 24; **Umar**, Bilge: İcra ve İflâs Hukukunun Tarihî Gelişmesi ve Teorisi, Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Yayınları, İzmir 1973, s. 32; **Karlı**, İcra, s. 2-3; **Kuru**, Baki: İcra ve İflâs Hukuku Cilt I, Evrim

Cebrî icra hukuku⁴, kişilerin maddi hukuktan doğan taleplerinin muhatabı tarafından yerine getirilmemesi halinde, devlet eliyle bu taleplerin zor kullanılarak yerine getirilmesi⁵ olup bu taleplerin yerine getirilmesine ilişkin usûlleri, kuralları belirleyen hukuk dalıdır⁶. Bu anlamda hukuken var olan ancak somut olarak varlığı ispat edilemeyen bir hak yok hükmünde olduğu⁷ gibi kişilerin haklarının tespiti tek başına yeterli değildir; bu hakların muhatabı tarafından yerine getirilmemesi⁸ halinde bu hakların cebren yerine getirilmesinin sağlanmasında⁹ cebrî icra hukuku, bir teminat ve müeyyide görevi üstlenmektedir¹⁰. Bu sebeple cebrî icra hukuku, özellikle yargılama neticesinde hakkın varlığının tespit edildiği hükmün, gerektiğinde devlet eliyle zor kullanılmak suretiyle yerine getirilmesini sağlaması nedeniyle yargılama hukuku ile sıkı bir ilişki içerisindedir¹¹.

Dağıtım, İstanbul 1990, s. 25-27; **Üstündağ**, Saim: İcra Hukukunun Esasları, Filiz Kitabevi, İstanbul 2004, s. 2; **Özekes**, Muhammet: İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Adalet Yayınevi, Ankara 2009, s. 68-69; **Atalı**, Murat/**Ermenek**, İbrahim/**Erdoğan**, Ersin: İcra ve İflas Hukuku, 6. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2022, s. 7; **Kılınç**, Ayşe: İcra Takibinde Derdestlik, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s. 30.

⁴ Cebrî icra kavramı ile ilgili detaylı bilgi için bkz. **Postacıoğlu**, İlhan E./**Altay**, Sümer: İcra Hukuku Esasları, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s. 1-4.

⁵ **Karşlı**, İcra, s. 3; **Umar**, Gelişim, s. 1; **Kuru**, İcra Cilt I, s. 25; **Kuru**, Baki: İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 27-28; **Üstündağ**, İcra, s. 2; **Arslan**, Ramazan/**Yılmaz**, Ejder/**Taşpınar Ayvaz**, Sema/**Hanağası**, Emel: İcra ve İflâs Hukuku, 8. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2022, s. 39-40; **Pekcanitez**, Hakan/**Atalay**, Oğuz/**Sungurtekin Özkan**, Meral/**Özekes**, Muhammet: İcra ve İflâs Hukuku, 9.Baskı, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 3.

⁶ **Üstündağ**, İcra, s. 2-3; **Karşlı**, İcra, s. 5; **Görgün**, L Şanal/**Börü**, Levent/**Kodakoğlu**, Mehmet: İcra ve İflâs Hukuku, 3. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2022, s. 1 vd.; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 1 vd.; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, İcra, s. 3-4; **Aşık**, İbrahim/**Oruç**, Yakup/**Tok**, Ozan/**Saçar**, Ömer Faruk: İcra ve İflas Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022, s. 33 vd.

⁷ **Postacıoğlu/Altay**, İcra, s. 19.

⁸ “İcra” terimi, cebrî ve zor kullanma hususlarını içermektedir; şayet alacağın tahsilinde cebir söz konusu değilse ve borçlu borcunu rızasıyla yerine getiriyor ise, bu halde icra değil ifanın söz konusu olduğu hakkında bkz. **Berkin**, İcra Rehberi, s. 18.

⁹ **Özekes**, Temel Haklar ve İlkeler, s. 126; **Özekes**, Muhammet: İcra ve İflâs Hukukunda İhtiyatî Haciz, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1999 s. 34; **Akkan**, Mine: “Medenî Usûl Hukukunda Etkin Hukukî Koruma”, MİHDER, S. 6, 2007, s. 63 vd.

¹⁰ **Berkin**, İcra Rehberi, s. 24; Yargılama hukuku kurallarının, zaman zaman maddî hakkın önüne geçtiği görüşüne dair örnek için bkz. **Yılmaz**, Ejder: “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerinin İcra İflâs Uyuşmazlıklarında Uygulanabilirliği”, Prof. Dr. Ramazan Arslan' a Armağan Cilt II, Editörler: Emel Hanağası, Mustafa Göksu, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2015, s. 1838. Hak arama özgürlüğünün cebrî icra hukuku bakımından değerlendirilmesi için bkz. **Özekes**, Temel Haklar ve İlkeler, s. 125-130.

¹¹ **Karşlı**, İcra, s. 7 vd.

Türk hukukunda uyuşmazlıkların çözümünde çeşitli yargı kolları kabul edilmiştir. Buna göre adli yargı, idari yargı, anayasa yargısı ve uyuşmazlık yargısı gibi çeşitli yargı kolları bulunmaktadır¹². Her bir yargı kolunda da yargılamada görevli farklı mahkemeler bulunmaktadır. Bu mahkemelerde uygulanacak yargılama usûlleri bakımından ise ülkemizde bütün yargılama usûllerini içeren tek bir usûl kanunu bulunmamaktadır. Yargılama usûllerine ilişkin düzenlemeler Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK), Ceza Muhakemesi Kanunu, İdari Yargılama Usûlü Kanunu gibi ayrı kanunlarda yer almaktadır. Yine yargılama usûllerine ilişkin düzenlemelere mahkemelerin kuruluşuna ve işleyişine ilişkin bir kısım özel kanunlarda da rastlanmaktadır¹³.

Nitelik itibariyle teknik olarak bir yargılama kanunu olmamakla birlikte, icra (takip) hukuku kurallarını düzenleyen İcra ve İflas Kanunu da yargılama usûllerine ilişkin kural koyan kanunlar arasında sayılabilir¹⁴. Nitekim Yargıtay da bazı kararlarında İcra ve İflas Kanunu'nu (İİK) bir tür usûl kanunu olarak kabul etmektedir¹⁵. Bu anlamda icra ve iflâs hukuku ile medenî usûl hukuku birbirinin tamamlayıcısıdır. Medenî usûl hukuku, bir davaya ilişkin usûl kurallarını belirlerken; icra hukuku, takip ve takiple bağlantılı kurumlara ilişkin usûl kurallarını belirlemektedir. Bu sebeple her iki alan esasen usûl kurallarını belirlediğinden birbiriyle çok sıkı bir ilişki içerisindedir. Zira özellikle bir mahkeme kararının gereğinin yerine getirilmesi ilamlı icranın konusudur ve icra hukuku usûl hukukunun ayrılmaz bir parçasıdır. Özellikle kanun sistematığı açısından da

¹² **Kuru**, Baki/**Aydın**, Burak: Medeni Usûl Hukuku El Kitabı Cilt I, 2. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2021, s. 38 vd.; **Kuru**, Baki/**Aydın**, Burak: Medeni Usûl Hukuku, 6. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2021, s. 2 vd.

¹³ 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usûllerine Dair Kanun (RG, 18.01.2003, S. 24997); 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu (RG, 25.10.2017, S. 30221); 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu (RG, 15.07.2005, S. 25876); 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usûlleri Hakkında Kanun (RG, 03.04.2011, S. 27894); 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun (RG, 22.06.1979, S. 16674); 2797 sayılı Yargıtay Kanunu (RG, 08.02.1983, S. 17953); 2575 sayılı Danıştay Kanunu (RG, 20.01.1982, S. 17580); 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun (RG, 07.10.2004, S. 25606) gibi.

¹⁴ **Yılmaz**, Uygulanabilirlik, s. 1836.

¹⁵ Yargıtay 12. HD, 21.04.2014, E.2014/9285, K. 2014/11622 (Yargıtay Karar Arama, E.T.: 10.10.2022).

bakıldığında İcra ve İflas Kanununun, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na paralel olduğu söylenebilecektir¹⁶.

İcra ve İflas Kanunu, İcra ve İflas Kanunu Nizamnamesi¹⁷ ve İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği¹⁸ takibin başlatılmasında, yürütülmesinde ve sona erdirilmesinde icra dairelerinin görevlerini ayrıntılı şekilde düzenlemiş olmakla birlikte özellik arz eden bazı hususlarda nasıl davranılacağına ilişkin düzenleme getirmemiştir. Örneğin, bir davada mahkemeye ve taraflara HMK m. 114 uyarınca dava şartları yol gösterirken, bir icra takibi bakımından icra dairesine ve taraflara yol gösterici nitelikte takip şartlarına¹⁹ ilişkin İİK'da bir hüküm bulunmamaktadır. Yine icra takibinin başlatılmasından sonra talebin artırılması veya azaltılmasına, kısmi takip yapılabilmesine, takibin taraflarında birden fazla kişi bulunması halinde takip arkadaşlığı²⁰ hallerinde nasıl bir yol izleneceğine, takibe hâkim olan ilkelere, takipte tarafların ehliyetine, takipte tarafın ölümüne [borçlunun ölümüne ilişkin düzenleme (İİK m. 53) saklı kalmak kaydıyla], takip konusunun devrine, bilirkişiliğe, feragat veya kabule ya da yargılama giderlerine ilişkin İİK' da açık düzenlemeler bulunmamaktadır²¹.

Çalışma konusu bakımından da takip talebinde gösterilen taraflarda iradî bir değişiklik yapılıp yapılamayacağına ilişkin İİK'da bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu konulara ilişkin kanunda açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte ilgili konulara ilişkin düzenleme içeren Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine bir atıf da bulunmamaktadır. Bu hususlara ilişkin uygulamanın nasıl yapılacağı gerek öğretilerdeki görüşler gerekse de yargı içtihatları ile uygulamada ortaya çıkmaktadır. Örneğin, yargılamanın makul süre içerisinde ve düzenli şekilde yürütülmesini öngören usûl ekonomisi ilkesi HMK'da açıkça düzenlenmişken, İİK'da bir atıf bulunmamakla birlikte,

¹⁶ **Yılmaz**, Uygulanabilirlik, s. 1846.

¹⁷ İcra ve İflas Kanununun Tatbikatına Dair Nizamname (RG. 02.10.1932, S. 2215).

¹⁸ İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliği (RG. 11.04.2005, S. 25783).

¹⁹ "Takip Şartları" kavramı hakkında detaylı bilgi için bkz. **Desteci**, Bülent: "İcra Hukukunda Takip Şartları", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2023, s. 5-8.

²⁰ "Takip arkadaşlığı" kavramı hakkında detaylı bilgi için bkz. **Dişel**, Buse: İcra Hukukunda Takip Arkadaşlığı, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2014, s. 6-11.

²¹ Ayrıntılı açıklama bkz. **Umar**, Gelişim, s. 34-36; **Yılmaz**, Uygulanabilirlik, s. 1847-1848.

icra takipleri bakımından da bu ilkenin geçerli olduğu gerek öğreti gerekse de uygulamada takip ekonomisi adıyla ifade edilmektedir²².

Yine HMK m. 31’de düzenlenen hâkimin davayı aydınlatma ödevine ilişkin ilkenin icra takipleri bakımından icra dairesince uygulanmasına ilişkin Yargıtay Hukuk Genel Kurulu²³ “icra müdürünün borçlunun yazılı itiraz beyanını açık bulmaması halinde, sözlü itiraz olanağının da bulunduğunu gözetererek, borçluya itiraz beyanını açıklattırabileceği, itiraz beyanı hakkında gerekli açıklamanın itiraz süresi içinde yapılması gerektiği” yönünde karar vermiştir. Yine Yargıtay bir kararında²⁴, icra ve iflâs hukukunun, icra ve iflâs takiplerinin usûl hukuku niteliğinde olduğunu, Hukuk Muhakemeleri Kanununun, İİK’da hüküm bulunmayan hallerde ancak İİK’da açıkça bir gönderme yapılması halinde (İİK m. 50, 68/a-4 gibi) veya bu kanunun özel veya genel hükümlerine aykırı olmaması halinde uygulanabileceğini belirtmiştir.

İcra ve İflas Kanunu’nda düzenlenmeyen ancak bazı hallerde takip bakımından uygulanması zorunlu olan bu kurumların icra takipleri bakımından nasıl uygulanacağına ilişkin belirlemenin yapılmasında, icra hukuku ile medenî usûl hukuku arasındaki ilişkinin niteliği tespit edilmelidir. İcra hukukunun, medenî usûl hukukunun bir parçası olması veya ondan ayrı, bağımsız bir hukuk dalı olması halinde HMK’da düzenlenen kurumların icra hukuku bakımından uygulanabilirliğine verilecek cevaplar değişecektir.

Öğretideki bir görüş²⁵, icra hukuku ile medenî usûl hukukunun birbirinden bağımsız ayrı iki hukuk dalı olduğunu belirterek HMK hükümlerinin icra hukuku bakımından uygulanamayacağını belirtmektedir. Diğer bir görüşe²⁶ göre ise, icra hukuku ile medenî

²² **Yılmaz**, Ejder: “Usûl Ekonomisi”, AÜHFD (Prof. Dr. Necip Bilge Armağanı), C. 57, S. 1, Ankara 2008, s. 243-274; **Ulukapı**, Ömer: İcra ve İflas Hukuku, Mimoza Yayıncılık, Konya 2015, s. 13.

²³ Yargıtay HGK, 13.05.2009, 12-185/182 (Sinerji, E.T.: 10.10.2022).

²⁴ Yargıtay 12. HD, 21.04.2014, E. 2014/9285, K. 2014/11622 (Yargıtay Karar Arama, E.T.: 10.10.2022).

²⁵ **Üstündağ**, İcra, s. 3, dn.3aa; **Üstündağ**, Saim: “İlâmsız İcrada İcra Dairesinin Yetkisine İtiraz”, Makaleler, İçtihat Tahlilleri ve Çeviriler, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s. 249-250; **Berkin**, İcra Rehberi, s. 12; **Karşlı**, İcra, s. 21; **Yıldırım**, M. Kâmil/**Deren Yıldırım**, Nevhis: İcra ve İflas Hukuku, 6. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2015, s. 4; **Çiftçi**, Pınar: İcra Hukukunda Menfaat Dengesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s. 43.

²⁶ **Umar**, Gelişim, s. 32; **Ansay**, Sabri Şakir: Hukuk Yargılama Usûlleri, 7. Baskı, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 1960, s. 1; **Postacıoğlu/Altay**, s. 19; **Özekes**, Temel Haklar ve İlkeler, s. 68, 70; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 24; **Gaul**, Hans Friedhelm: “Yargılamanın Amacı Güncelliğini Koruyan Bir Konu”, (Çev. Nevhis **Deren Yıldırım**), İlkeler Işığı Altında Medeni Yargılama

usûl hukuku bir bütünün parçalarıdır ve icra hukuku medenî usûl hukukunun devamı niteliğinde olup icra hukukunun kendine özgü kurallarına uygun olduğu müddetçe usûl hukukuna ilişkin kurallar ve ilkeler, icra hukuku bakımından da uygulanabilir. Yargıtay²⁷ ise icra hukuku ile medenî usûl hukuku arasındaki ilişki bakımından farklı kararlar verse de İİK'da hüküm bulunmayan hallerde açık atıf bulunması veya İİK hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla HMK hükümlerinin icra hukuku bakımından da uygulanabileceğini belirtmektedir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda açıkça düzenlenen dava arkadaşlığına ilişkin hükümlerin, icra takipleri bakımından da takip arkadaşlığı kavramı üzerinden uygulanabileceği²⁸, bir davanın görülerek karara bağlanması için bulunmaması gerekli olan dava şartlarından aynı davanın, daha önceden açılmış ve hâlen görülmekte olmamasına (HMK m. 114/1-1) ilişkin derdestlik dava şartına paralel olarak İİK'da icra takibinde derdestliğe ilişkin bir hüküm bulunmasa da dava için söz konusu olan derdestliğin icra takipleri bakımından nasıl uygulanacağına ilişkin öğretide görüşler²⁹ ileri sürülmüştür.

İcra hukuku, tek başına mahkemece verilen hükmün yerine getirilmesini sağlaması sebebiyle medenî usûl hukukunun bir bölümü olarak kabul edilmese³⁰ de, onun bir

Hukuku, 6. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2011, s. 81; **Yılmaz**, Uygulanabilirlik, s. 1852-1865; **Kılınç**, s. 44; **Çiftçi**, s. 113-114.

²⁷ “01.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren HMK'nın 320/1 maddesinde düzenlenen mahkeme, mümkün olan hallerde tarafları duruşmaya davet etmeden dosya üzerinden karar verir hükmü yukarıda açıklanan İİK'nın ilgili maddeleri ile takip hukuku açısından yorumlanmalı ve değerlendirilmelidir. ... Yukarıda açıklanan kanun hükümleri ve yasa koyucunun takip ettiği amaç gözetildiğinde daha özel bir kanun olan İİK'daki hükümlerin daha genel bir kanun olan HMK ile değiştirildiği söylenemez.” Yargıtay 6. HD, 15.10.2012, E. 2012/11472, K. 2012/13298 (E-Uyar, E.T.: 10.10.2022); “İcra ve iflas hukuku, icra ve iflas takiplerinin usûl hukuku niteliğindedir. ... İcra iflas hukukunun en önemli kaynağı İcra ve İflas Kanunu olup, bu Kanun, icra ve iflas takibinden, tahsile kadar uygulanması gereken usûl hükümlerini düzenlemektedir. 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, İcra ve İflas Kanunu'nda bir hüküm olmayan hallerde, ancak İcra ve İflas Kanunu'nda açıkça gönderme olması (İİK 50, 68/a-4 gibi) veya bu kanunun özel veya genel hükümlerine aykırı olmaması hallerinde uygulanabilir.” Yargıtay 12. HD. 12.10.2021, E. 2021/8162, K. 2021/8791 (Sinerji, E.T.: 10.10.2022).

²⁸ **Dişel**, Takip Arkadaşlığı, s. 5 vd.

²⁹ **Kılınç**, s. 13 vd.

³⁰ Alman hukukundaki hâkim görüşün, icra hukukunun usûl hukukunun bir bölümünü oluşturduğu yönünde bkz. **Karşlı**, Abdurrahim: “Alman Hukukundaki Mahnverfahren Usûlünün Türk Hukukunda İlâmsız İcra Usûlü ile Karşılaştırılması”, Prof. Dr. Saim Üstündağ'a Armağan, Adalet Yayınevi, Ankara 2009, s. 311-312; **Karşlı**, İcra, s. 7.

parçası, devamı olduğu söylenebilir³¹. Zira icra hukuku, ilamlı icra yanında mahkeme hükmüne hatta bir belgeye dayanmayan taleplerin konu edildiği ilamsız icra yollarını da içermektedir. Bununla birlikte ilamsız icranın cebrî icra hukukunun içerisinde yer alması, yargılama hukuku ile arasındaki sıkı ilişkiyi ortadan kaldırmamaktadır. Nitekim ifade edildiği üzere icra hukuku, yargılama sonucunda verilen hükmü devlet eliyle gerektiğinde zor kullanarak yerine getirmekte ve bu sayede yargılama ile elde edilen sonucun gerçekleşmesini amaçlamaktadır. Bu halde medenî usûl hukuku³² ile icra hukukunun³³ maddi hukukun kişilere tanıdığı hakları koruma ve yerine getirme noktasında amaçlarının ortak olduğu söylenebilecektir.

Bu anlamda yukarıda açıklanan hususlar dikkate alındığında HMK ve İİK'nun birbirinden ayrılmaz bir bütün olduğu, ancak İİK'nun özel düzenleme niteliğinde olduğu ve bu sebeple öncelikle söz konusu kanunun uygulanması gerektiği, bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde İİK'nun kendine özgü hükümlerine aykırı olmadıkça HMK hükümlerinin uygulanabileceği gerek öğretide gerekse de yargı içtihatlarında açıkça görülmektedir. Kaldı ki her iki hukuk alanının benzerliği, sadece ortak kurumların varlığından ve birlikte değerlendirilmesinden kaynaklanmamakta olup bu husus kurumların temelini her iki hukuk dalında da maddi hukuka dayanan hakların gerçekleştirilmesinin amaçlanmasından kaynaklanmaktadır³⁴.

Çalışmanın konusu bakımından aşağıda ayrıntılı şekilde ele alınacağı üzere kanımızca Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun m. 124 hükmünün niteliğine uygun düştüğü ölçüde

³¹ “Eğer Hukuk Muhakemeleri Kanunu diye bir kanun hiç olmasa (veya mevcut Hukuk Muhakemeleri Kanunu –varsayım olarak bir an için- yürürlükten kaldırılrsa), İcra ve İflâs Kanunu havada kalır.” bkz. **Yılmaz**, Uygulanabilirlik, s. 1865; **Berkin**, İcra Rehberi, s. 24; **Özekes**, Temel Haklar ve İlkeler, s. 68; **Kılınç**, s. 43.

³² Medenî usûl hukukunun amacına ilişkin tartışmalar hakkında bkz. **Taşpınar**, Sema: “Medenî Yargılama Hukukunda Amaç Sorunu”, Av. Dr. Faruk Erem Armağanı, TBB Yayını No:8, Ankara 1999, s. 759-787.

³³ İcra hukukunun amacına ilişkin bkz. **Umar**, Gelişim, s. 37-41; **Özekes**, Temel Haklar ve İlkeler, s. 35; **Pekcanitez**, Hakan: Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukunda Yabancı Para Alacaklarının Tahsili, 3. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 1998, s. 147; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 1; **Aşık**, İbrahim: İcra Sözleşmeleri, Turhan Kitabevi, Ankara 2006, s. 18-19; **Çiftçi**, s. 42-46; **Karlı**, İcra, s. 12; Ayrıca icra hukukunun amacına ilişkin bkz. “Bu hukuk dalının amacı, bir yandan takip alacaklısının alacağına kavuşması için borçlu veya üçüncü kişilerin çıkarabilecekleri zorlukları ortadan kaldırmak, diğer yandan kötü niyetli takiplere karşı takip borçlusunun kendisini korumasını sağlayacak hukuki çareler bulmak, bu arada takipten etkilenen üçüncü kişilerin menfaatlerini korumak, takip işlemlerinin yapılması sırasında insan hak ve hürriyetlerinin ihlal edilmesini önlemektir.” Yargıtay 12. HD, 30.04.2018, E. 2016/31754, K.2018/3908 (Lexpera, E.T.: 10.10.2022).

³⁴ **Dişel**, Takip Arkadaşlığı, s. 36

icra takipleri ve icra hukukuna özgü diğer kurumlar bakımından uygulanmasının mümkün olduğu söylenebilecektir. Zira icra hukuku da bir usûl hukuku dalı olup usûl hükümlerini de maddi hukuk kurallarını yorumlarken olduğu gibi amacına uygun şekilde yorumlamak gerekir³⁵.

Tarafta iradî değişiklik ile amaçlanan, usûl ekonomisini yerine getirmektir. Usûl ekonomisine benzer şekilde icra hukukunda da takip ekonomisi ilkesi söz konusudur. Bir takibin basit, ucuz ve hızlı şekilde sonuçlanmasına hizmet eden bir kurum olan tarafta iradî değişiklik hükümleri, icra takipleri bakımından uygulanması ile takip ekonomisine hizmet edecektir. Nitekim Yargıtay kararlarında³⁶ da niteliğine uygun düştüğü ölçüde tarafta iradî değişiklik hükümlerinin icra takipleri bakımından uygulanacağı kabul edilmektedir. Tarafta iradî değişiklik hükümlerinin nasıl uygulanabileceği aşağıda ayrıntılı şekilde ele alınmaktadır.

1.2. TARAF VE TARAFTA İRADÎ DEĞİŞİKLİK KAVRAMLARI

1.2.1. Taraf Kavramı ve Önemi

Taraf, “bir hukuki işleme yan olan kişi; yargılamada davacı veya davalı durumunda bulunan kişi” olarak tanımlanmaktadır³⁷. Takipte taraf ya da taraf kavramı İİK’ da tanımlanmamıştır. Taraf kavramı bir değişim içinde olduğu için kapsamını belirlemek zor olmakla birlikte³⁸, taraf kavramına ilişkin tek tip ve genel bir tanımın yapılması usûl hukuku kurumları bakımından sakıncalar da yaratabilir³⁹. Nitekim bu husus icra takipleri bakımından da böyledir. Takibin tarafları, alacaklı ve borçlu olmakla birlikte, alacaklı ve borçlu sıfatları takip yollarına göre çeşitlilik göstermektedir. Örneğin, genel haciz yoluyla

³⁵ **Belgesay**, Mustafa Reşit: Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu Şerhi Teoriler I, 3. Baskı, Duygu Matbaası, İstanbul 1948, s. 24; **Belgesay**, Mustafa Reşit: Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 4. Baskı, İÜHF Yayınları, İstanbul 1948, s. 27.

³⁶ Bkz. Yargıtay HGK, 19.09.2012, E. 2012/6-338, K. 2012/586 (Sinerji, E.T.: 10.10.2022).

³⁷ **Yılmaz**, Ejder: Hukuk Sözlüğü, Yetkin Yayıncılık, Yenilenmiş 10. Baskı, Ankara 2011, s. 1327; Taraf Kavramı için ayrıca bkz. **Yılmaz**, Ejder: Islah, 5. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2021, s. 331 vd.; **Börü**, Levent: “Medeni Usul Hukukunda Taraf Kavramı”, MİHDER, C. 8, S. 21, 2012, s. 44 vd.

³⁸ **Deren Yıldırım**, Nevhis: Türk, İsviçre ve Alman Medeni Usul Hukukunda Kesin Hükümün Sübjektif Sınırları, Alfa Basım, İstanbul 1996, s. 16.

³⁹ **Börü**, Levent: Dava Konusunun Devri, Yetkin Yayınları, Ankara 2012, s. 243.

takipte ve kambiyo senetlerine özgü ilamsız takipte para alacağıın alacaklısı ve borçlusu kavramları kullanılırken, bir şeyin yapılmasına ilişkin hükümlerin icrasında işin yapılmasını isteyen alacaklı, işi yapmakla yükümlü olan ise borçludur, yine rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte rehin hakkı sahibi alacaklı iken rehin veren kimse borçludur. Bununla birlikte tarafın belirlenmesi birçok açıdan gerekli ve önemlidir.

Taraf kavramının yargılama hukukunda olduğu gibi icra hukukunda da büyük önemi vardır. Zira bir takipte yapılan işlemler yalnızca o takibin tarafları bakımından sonuç doğurur. Örneğin, takip dosyasında gerçekleştirilen haciz işlemi sadece o dosyanın borçlusunun malvarlığına yönelik olabilir, haciz işlemi sadece o dosyanın alacaklısı lehine gerçekleştirilir, yine dosyaya ödenen para (kural olarak) yalnızca o dosyanın alacaklısına ödenir. Nitekim alacaklı bir takip başlatırken takibin karşı tarafını göstermek zorundadır. Aksi halde takibi “ilgisine” şeklinde açabilmesi mümkün değildir. Takibin taraflarının takip talebinde adının, soyadının, adresinin, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasının gösterilmesi, takibin hangi tarafında (alacaklı ya da borçlu) yer aldığı açıkça gösterilmesi gerekmektedir. Bu husus, İİK m. 58, 145, 148, 167’de açıkça hükme bağlanmıştır.

Tarafın belirlenmesinin birçok önemi bulunmakla birlikte tarafın belirlenmesi öncelikle takip şartlarının incelenebilmesi açısından önemlidir; nitekim taraf belirlenmeden tarafların taraf ve takip ehliyetine sahip olup olmadıkları tespit edilemez. Yine tarafın teminat göstermek zorunluluğu bulunup bulunmadığının⁴⁰, takipte yetkili icra dairesinin yetkisinin belirlenmesi, adli yardım talebinin değerlendirilmesi bakımından bir takipte tarafın kim olduğu önemlidir. Tarafın belirlenmesi takipte taraf olarak gösterilen kimselerin takip yetkisine sahip olup olmadıkları ve söz konusu takibin gerçek tarafı olup olmadıklarının tespiti bakımından da önemlidir. Zira takipte taraf yanlış gösterilmişse tarafta iradî değişikliğe ihtiyaç bulunup bulunmadığı da tespit edilecektir.

Takipte yapılacak birtakım işlemler bakımından da tarafın kim olduğunun belirlenmesi önem arz etmektedir. Takip kural olarak, takip talebinde taraf olarak gösterilen kişilerle

⁴⁰ **Yılmaz**, Ejder: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi Cilt 2, 3. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2017, s. 1455 vd.

yürütülür ve icra takip işlemleri de bu taraflara göre yapılır. Ödeme emrinin kime gönderileceği, haciz, satış işlemlerinin kimin aleyhine ve lehine yapılacağı takibin tarafına göre tespit edilecektir. Takipte borçlu taraf gösterilmezse ödeme emri gönderilemeyecek, takibin kesinleşmesi söz konusu olmayacaktır. Takipte tarafın yanlış gösterilmesi nedeniyle itirazla karşılaşılması sonucu, takibin durmasına sebep olacak ve takibin sonuçlanmasına engel olacaktır. Yine takip sırasında haciz talep etme yetkisi alacaklıya aittir ve alacaklı ya da alacaklının yetkili temsilcisi haciz talep edebilecektir. Taraf olmayan üçüncü bir kişinin borçlunun malvarlığı üzerinde haciz talep etmesi mümkün değildir, böyle bir talepte bulunması halinde bu talep gerçek alacaklı lehine ve borçlu aleyhine bir sonuç doğurmayacaktır.

Ölüm, ağır hastalık⁴¹, askerlik, tutukluluk ve hükümlülük halinde takibin taliki⁴², takibin taraflarına göre gerçekleşecektir. Öte yandan tarafın belirlenmesi, icra işlemlerine bakan icra memurlarının İİK m. 10 uyarınca işlerini göremeyeceği kişilerin belirlenmesi⁴³ bakımından önem arz etmektedir. Zira bu belirleme de takibin tarafına göre yapılmaktadır. İcra memuru kendisinin, eşinin, nişanlısının, kan ve kayın hısımları olan altsoy ve üstsoyunun, üçüncü derece dâhil olmak üzere kan ve kayın hısımlarının, kanuni temsilcisi veya vekili ya da müstahdemi bulunduğu bir şahsın icra işlemlerini göremez. Yine takipteki yargılama giderlerini karşılamakla yükümlü olan kimse de bu taraflara göre belirlenecektir. Açıklandığı üzere icra hukukunda tarafın kimler olduğunun tespiti birçok açıdan önem taşımaktadır.

1.2.2. Taraf Kavramına İlişkin Teoriler

Bir davada tarafı açıklamaya yönelik öğretilerde maddi taraf teorisi, şekli taraf teorisi ve fonksiyonel (işlevsel) taraf teorisi şeklinde teoriler ortaya konmuştur. Bu teoriler çalışma

⁴¹ Arslan, Aziz Serkan: “Borçlunun Ağır Hastalığı Halinde İcra Takibinin Taliki”, Ankara Barosu Dergisi, C. 77, S. 1, 2019, s. 5 vd.

⁴² Arslan, Aziz Serkan: “Borçlunun Tutukluluğu veya Hükümlülüğünün İcra Takibine Etkileri”, KHM, C. I, S. 1, 2021, s. 135; Görgün/Börü/Kodakoğlu, İcra, s. 49-50.

⁴³ Kuru, İcra El Kitabı, s. 96 vd.; Kuru, İcra Cilt I, s. 78 vd.; Görgün/Börü/Kodakoğlu, İcra, s. 14.

konusu ile bağlantılı olduğu ölçüde kısaca açıklanacak ve icra hukuku bakımından hangi teorinin esas alındığı belirlenecektir.

1.2.2.1. Maddi Taraf Teorisi

Maddi taraf teorisi, usûl hukukunu maddi hukukun ayrılmaz bir parçası olarak incelemektedir ve bu teoriye göre maddi hukuk ilişkisinin tarafları aynı zamanda davanın da taraflarını oluşturur⁴⁴. Bu görüş temelini, Roma hukukundaki maddi hukuk ile usûl hukukunun birliği esasından almakta⁴⁵ olup maddi hukuk ilişkisinin tarafı olmayan bir kimse, davanın da tarafı olamaz⁴⁶. Bu husus davada sıfat kavramını ortaya çıkarmaktadır. Bu görüşe⁴⁷ göre, davada taraf kavramı sıfatı karşılamaktadır ve taraf sıfatı bulunmadıkça işin esasına girilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla maddi hukuk ilişkisine göre taraf sıfatı bulunmayan bir kimse davada taraf da olmayacağından bu teoride sıfat, bir dava şartı olarak değerlendirilmektedir⁴⁸ ve bu şartın yokluğu davanın reddine yol açacaktır⁴⁹.

⁴⁴ **Alangoya**, Yavuz: “Yargılama Sırasında Taraf (Yanda) İradî Olarak Meydana Gelen Değişme Hakkında Düşünceler”, içinde Makaleler, Editör: Mert Namlı, Beta Kitabevi, İstanbul 2012, s. 26 vd.; **Üstündağ**, Saim: Medeni Yargılama Hukuku, 7. Baskı, Nesil Matbaacılık, İstanbul 2000, s. 387 vd.; **Yılmaz**, Islah, s. 331-333; **Pekcanitez**, Hakan: Feri Müdahale, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, Ankara 1992, s. 26; **Özekes**, Muhammet: Asli Müdahale, Alfa Yayıncılık, İstanbul 1995, s. 29; **Tanrıver**, Süha: Medeni Usûl Hukukunda Derdestlik İtirazı, Adalet Yayınevi, Ankara 2007, s. 62-63; **Ulukapı**, Ömer: Medeni Usûl Hukukunda Tarafların Duruşmaya Gelmemesi, Mimoza Yayınları, Konya 1997, s. 11; **Ulukapı**, Ömer: Medenî Usûl Hukukunda Dava Arkadaşlığı, Mimoza Yayınları, Konya 1991, s. 6; **Tanrıver**, Usûl Cilt I, s. 459; **Pekcanitez**, Hakan/**Taş Korkmaz**, Hülya: Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku Cilt I, 15. Baskı, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 548; **Börü**, Dava Konusu, s. 243-244; **Budak**, Ali Cem/**Karaaslan**, Varol: Medeni Usûl Hukuku, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2019, s. 93; **Börü**, Taraf Kavramı, s. 43-48.

⁴⁵ **Börü**, Dava Konusu, s. 243; **Börü**, Taraf Kavramı, s. 46; **Taş Korkmaz**, Hülya: Medenî Usûl Hukukunda İradî Taraf Değişikliği, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 57.

⁴⁶ **Alangoya**, Değişme, s. 26 vd.; **Yılmaz**, Islah, s. 332; **Pekcanitez**, Feri Müdahale, s. 26; **Tanrıver**, Derdestlik, s. 62-63; **Ulukapı**, Dava Arkadaşlığı, s. 6; **Tanrıver**, Usûl Cilt I, s. 459; **Pekcanitez/Taş Korkmaz**, Pekcanitez Usûl Cilt I, s. 548; **Börü**, Dava Konusu, s. 243-244; **Budak/Karaaslan**, s. 93; **Börü**, Taraf Kavramı, s. 43-48.

⁴⁷ **Alangoya**, Değişme, s. 27; **Yılmaz**, Islah, s. 332; **Tanrıver**, Derdestlik, s. 62.

⁴⁸ **Alangoya**, Değişme, s. 27 vd.; **Üstündağ**, Yargılama, s. 387; **Yılmaz**, Islah, s. 332; **Pekcanitez**, Feri Müdahale, s. 26; **Tanrıver**, Derdestlik, s. 62-63; **Ulukapı**, Tarafların Duruşmaya Gelmemesi, s. 11; **Ulukapı**, Dava Arkadaşlığı, s. 6; **Tanrıver**, Usûl Cilt I, s. 459; **Pekcanitez/Taş Korkmaz**, Pekcanitez Usûl Cilt I, s. 548; **Börü**, Dava Konusu, s. 243-244; **Budak/Karaaslan**, s. 93; **Börü**, Taraf Kavramı, s. 43-48; **Deren Yıldırım**, s. 16.

⁴⁹ **Alangoya**, Değişme, s. 27.

Öğretide⁵⁰, maddi taraf teorisinin kabulü halinde, tarafların iddia edilen maddi hukuk ilişkisinde sıfatlarının bulunup bulunmadığı hususunun yeterince açık olmadığı belirtilmiştir. Bir davada taraf olan kimselerin maddi hukuk ilişkisinin de tarafı olup olmadığının işin esasına girilerek belirlenmesi gerektiğinden⁵¹ sıfatın dava şartı olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Zira yargılamada davanın esasını incelemek suretiyle haklı olan taraf ve dolayısıyla sıfat belirlenir. Bu halde sıfatın bir dava şartı olarak değerlendirilip işin esasına girilmemesi sonucunda davanın taraflarının belirlenmesi ihtiyacı da ortadan kalkar⁵². Zira bir davanın tarafları, maddi hukuk ilişkisinin tarafları olmasa dahi işin esasına girilmesiyle bu davanın tarafları olarak kabul edilirler ve bu durumda davanın esastan reddine karar verilir⁵³.

Takipte sıfat, bir itiraz nedenidir⁵⁴ ve borçlunun takip talebinde gösterilen alacaklının böyle bir alacağı talep etme hakkının bulunmadığını ileri sürmesi halinde takip duracak ve bu husus yargılamaya konu olacaktır. Bu sebeple bir takipte de takibin taraflarının maddi hukuk ilişkisinin gerçek tarafı olup olmadıkları ancak takibin sonuçlanmasıyla ortaya çıkar⁵⁵. Açıklanan nedenlerle, taraf kavramını maddi hukuk ilişkisinin taraflarına göre belirleyen bu teori, modern usûl hukuku bakımından kabul edilen bir görüş olamayacak ve icra hukuku bakımından da uygulanamayacaktır.

1.2.2.2. Şekli Taraf Teorisi

Şekli taraf teorisinde, maddi hukuk ilişkisinin tarafları davanın da tarafları olmak zorunda değildir. Bu teoriye⁵⁶ göre, bir davada kendi adına hukuki himaye talep eden davacı ile

⁵⁰ **Yılmaz**, Islah, s. 332; **Taş Korkmaz**, Hülya: Hukuk Davalarında Gerçek Tarafın Belirlenmesi, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2021, s. 14.

⁵¹ **Tanrıver**, Derdestlik, s. 63; **Alangoya**, Değişme, s. 27; **Yılmaz**, Islah, s. 332; **Börü**, Dava Konusu, s. 244; **Börü**, Taraf Kavramı, s. 47.

⁵² **Börü**, Dava Konusu, s. 244; **Taş Korkmaz**, Gerçek Taraf, s. 14.

⁵³ **Alangoya**, Değişme, s. 27; **Tanrıver**, Derdestlik, s. 63.

⁵⁴ **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 55; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 87; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, İcra, s. 86.

⁵⁵ **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 155, dn. 2; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 142, dn. 1; **Karlı**, İcra, s. 19-20; **Muşul**, Timuçin: İcra ve İflâs Hukuku Cilt I, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 137; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 75.

⁵⁶ **Kuru**, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usûlü Cilt I, 6. Baskı, Demir Yayıncılık, İstanbul 2001, s. 886-887; **Üstündağ**, Yargılama, s. 387; **Alangoya**, Değişme, s. 29-30 vd.; **Deren Yıldırım**, s. 18; **Yılmaz**, Islah, s. 333; **Yılmaz**, Ejder: “Davada Taraf Değişikliği”, Prof. Dr. Saim Üstündağ’a Armağan, Adalet Yayınevi,

kendisine karşı hukuki himaye talep edilen davalı, davanın taraflarını oluşturmaktadır. Bu halde bir davada, dava dilekçesinde davacı ve davalı şeklinde gösterilen kişiler, bu davanın tarafıdır⁵⁷.

Bu teoride maddi hukuk ile usûl hukuku birbirinden ayrılmış ve taraf, maddi hukuk ilişkisine göre değil, usûl hukuku ilişkisine göre belirlenmiştir⁵⁸. Maddi taraf teorisinin aksine, sıfat kavramı ile taraf kavramı birbirinden ayırt edilerek ele alınmıştır. Bir davada tarafın belirlenmesi için davacının dava konusu edilen hakkın gerçekten sahibi olup olmadığı hususu bu teoride aranmamış, davacının dava dilekçesinde gösterdiği davalıya karşı hukuki himaye talep etmesi yeterli görülmüştür⁵⁹. Dava dilekçesinde davacı ve davalı olarak gösterilen kimselerin maddi hukuk ilişkisinin de gerçek tarafı olup olmadığı hususu ayrıca incelenmiştir⁶⁰. Bu halde şekli taraf teorisinde sıfat, bir dava şartı olarak ele alınmamaktadır⁶¹.

Şekli taraf teorisinin kabulü ile maddi taraf kuramının ortaya çıkardığı sakıncalar giderilmektedir. Zira taraf kavramı, şekli taraf teorisi uyarınca maddi hukuk ilişkisine göre belirlenmediğinden sıfat ve taraf kavramları birbirinden ayrılmıştır⁶². Bununla birlikte, mevcut çekişmeli ilişkiye yabancı üçüncü kişilerin durumunu açıklamak üzere dava takip yetkisi kavramı ortaya atılmış ve bu kavram ile çekişmeli ilişki ile doğrudan ilgisi olmayan kişiler tarafından veya bu kişilere karşı dava açılması mümkün hale gelmiştir⁶³.

Ankara 2009, s. 569; **Özekes**, Asli Müdahale, s. 29; **Ulukapı**, Dava Arkadaşlığı, s. 8; **Ulukapı**, Tarafların Duruşmaya Gelmemesi, s. 13; **Yılmaz**, Ejder: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi Cilt 1, 3. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2017, s. 1138; **Börü**, Dava Konusu, s. 244, 245; **Börü**, Taraf Kavramı, s. 48-52; **Tanrıver**, Derdestlik, s. 64; **Tanrıver**, Usûl Cilt I, s. 460; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 178.

⁵⁷ **Alangoya**, Değişme, s. 30; **Yılmaz**, Islah, s. 333; **Yılmaz**, Taraf Değişikliği, s. 569.

⁵⁸ **Börü**, Dava Konusu, s. 245.

⁵⁹ **Alangoya**, Değişme, s. 29; **Yılmaz**, Islah, s. 333; **Börü**, Dava Konusu, s. 245.

⁶⁰ **Alangoya**, Değişme, s. 33; **Ulukapı**, Dava Arkadaşlığı, s. 8-9; **Ulukapı**, Tarafların Duruşmaya Gelmemesi, s. 13; **Tanrıver**, Derdestlik, s. 64-64.

⁶¹ **Alangoya**, Değişme, s. 34; **Börü**, Dava Konusu, s. 245.

⁶² **Yılmaz**, Islah, s. 333; **Börü**, Levent: "Sıfat ve Dava Takip Yetkisi", BATİDER, C. XXVII, S. 3, 2011, s. 250-251.

⁶³ **Yılmaz**, Islah, s. 333; **Üstündağ**, Yargılama, s. 387; **Deren Yıldırım**, 19-20; **Börü**, Dava Konusu, s. 245.

Açıklanan nedenlerle şekli taraf teorisi⁶⁴, taraf kavramı bakımından genel kabul gören teoridir⁶⁵. Nitekim Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun çeşitli hükümlerine de bakıldığında (HMK m. 119/1-b, c, HMK m. 129/1-b, c, HMK m. 124, HMK m. 303 gibi) şekli taraf teorisinin benimsendiği görülmektedir⁶⁶.

1.2.2.3. Fonksiyonel Taraf Teorisi

Fonksiyonel taraf teorisi, şekli taraf teorisinin eleştirisi üzerine de Boor⁶⁷ tarafından ortaya atılmıştır. Bu görüşe⁶⁸ göre, davanın taraflarının, kendi adına hukuki koruma talep eden ile kendisine karşı hukuki koruma talep edilenin olduğu doğru olmakla birlikte soyuttur; bu sebeple uygulanabilir, pratik, tatmin edici, tarafların yargılamadaki işlevini açıklayan, taraf değişikliğinde ortaya çıkabilecek problemleri çözebilen bir taraf kavramı bulunmalıdır; ancak bu tüm davalar bakımından olanaksızdır. De Boor taraf kavramı bakımından malvarlığı davaları ile şahıs varlığı davalarını birbirinden ayırmış ve taraf kavramını sadece malvarlığı davaları bakımından açıklamıştır⁶⁹.

Bu teoriye⁷⁰ göre, malvarlığına ilişkin davalar bakımından davada taraf, malvarlığının yönetimine yetkili olan, malvarlığı üzerinde tasarruf yetkisi olan kimsedir. Bu teoride taraf kavramı içerisinde sıfat ve dava takip yetkisi birlikte düşünülmüş ve dava takip yetkisi olmayan bir kimse davada taraf olmadığından bu davanın reddedilmesi gerektiği belirtilmiştir⁷¹. Fonksiyonel taraf teorisinde taraf kavramı, malvarlığının kazanılmasına göre belirlendiğinden usûli tarafların bu şekilde bireyselleştirilmesi mümkün

⁶⁴ İcra hukuku bakımından söz konusu olan teori hakkında bkz. 1. Bölüm, Başlık 2. 2. 4.

⁶⁵ **Kuru**, Usûl Cilt I, s. 886-887; **Üstündağ**, Yargılama, s. 387-389; **Alangoya**, Değişme, s. 29- 30; **Pekcanitez**, Feri Müdahale, s. 28; **Yılmaz**, Islah, s. 333; **Yılmaz**, Taraf Değişikliği, s. 569; **Deren Yıldırım**, s. 18; **Ulukapı**, Dava Arkadaşlığı, s. 8; **Özekes**, Asli Müdahale, s. 30; **Ulukapı**, Tarafların Duruşmaya Gelmemesi, s. 13; **Tanrıver**, Derdestlik, s. 64; **Tanrıver**, Usûl Cilt I, s. 460; **Börü**, Dava Konusu, s. 244-247.

⁶⁶ Bununla birlikte dava konusunun devrine ilişkin HMK m. 125 hükmü bakımından maddi taraf teorisinin benimsendiğine ilişkin bkz. **Börü**, Dava Konusu, s. 252-253.

⁶⁷ **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 62; **Börü**, Dava Konusu, s. 245.

⁶⁸ **Börü**, Dava Konusu, s. 246; **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 62-63.

⁶⁹ **Börü**, Dava Konusu, s. 246.

⁷⁰ Bu konuda bkz. **Börü**, Dava Konusu, s. 245, 246; **Yılmaz**, Islah, s. 334; **Ulukapı**, Tarafların Duruşmaya Gelmemesi, s. 16; **Ulukapı**, Dava Arkadaşlığı, s. 12; **Özekes**, Asli Müdahale, s. 30; **Deren Yıldırım**, s. 18-19; Kale, s. 8-9; **Pekcanitez/Taş Korkmaz**, **Pekcanitez Usûl**, s. 549; **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 63; **Dişel**, Buse: Dava Takip Yetkisi, Onikilevha Yayınları, İstanbul 2020, s. 33.

⁷¹ **Börü**, Dava Konusu, s. 246.

olmayacaktır⁷². Bu sebeplerle söz konusu teori taraf kavramına malvarlığına ilişkin davalar bakımından bir açıklama getirebilse de şahıs varlığına ilişkin davalar bakımından bir açıklama getirememekte ve öğretilerde eleştirilmektedir⁷³.

1.2.2.4. İcra Hukuku Bakımından Söz Konusu Olan Teori

Bir icra takibi alacaklının takip talebini icra dairesine vermesiyle birlikte başlar (İİK m. 35, 42, 58)⁷⁴. İcra dairesi takip talebini aldıktan sonra takip talebinde borçlu olarak gösterilen kişiye İİK m. 24, m. 60 uyarınca bir ödeme emri veya icra emri düzenleyerek gönderir. Bu halde, bir icra takibinin tarafları alacaklı tarafından belirlenmektedir. Takip talebinde borçlu olarak gösterilen kişinin maddi hukuka göre borçlu olup olmadığı ancak takip sonucunda anlaşılacaktır⁷⁵.

Taraf kavramı, taraflar arasındaki hukuki durumdan bağımsız olup alacaklının takip talebine göre belirlenecektir. Bu anlamda alacaklı takip talebinde her ne kadar alacaklı olduğunu belirtse de, borçlu olarak gösterdiği kişiyle arasında maddi hukuka göre böyle bir borç ilişkisinin olup olmadığı tarafların belirlenmesi bakımından bir önemi yoktur. Borçlunun icra hukukunda öngörülen kurumlardan birine başvurup başvurmamasına göre alacaklının borçludan alacaklı olup olmadığı bir mahkeme kararı ile belirlense dahi veya alacaklı bu takiple alacağına kavuşmasa da bu takibin alacaklı tarafı, takip talebinde gösterilen kimsedir.

Takip talebinde taraf olarak gösterilen kişilerin maddi hukuk uyarınca gerçekten alacaklı veya borçlu olup olmadıkları takip başlatıldığında henüz belli değildir. Bu husus icra hukukunda yer alan kurumlara başvuru ile belirlenebileceği gibi İİK hükümleri uyarınca

⁷² **Börü**, Dava Konusu, s. 246; **Taş Korkmaz**, Gerçek Taraf, s. 20.

⁷³ **Yılmaz**, Islah, s. 334; **Tanrıver**, Derdestlik, s. 65; **Pekcanitez**, Feri Müdahale, s. 28; **Ulukapı**, Dava Arkadaşlığı, s. 10; **Ulukapı**, Tarafların Duruşmaya Gelmemesi, s. 16; **Börü**, Dava Konusu, s. 246-247; **Deren Yıldırım**, s. 16.

⁷⁴ İİK m. 35 ve 42'de takibin talep talebiyle başlayacağı belirtilmekle birlikte takibin ödeme emrinin borçluya tebliği ile başlayacağına dair tartışmalar için bkz. **Berkin**, İcra Rehberi, s. 137; **Gören Ülkü**, Nazlı: İcra Hukukunda Ödeme Emri, Arıkan Yayıncılık, 2008, s. 110; **Aşık**, s. 36-42.

⁷⁵ **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 155, dn. 2; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayyav/Hanağası**, İcra, s. 142, dn. 1; **Karlı**, İcra, s. 19-20; **Muşul**, İcra Cilt 1, s. 137; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 75; **Muşul**, İcra Cilt 1, s. 137; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 40.

bu kurumlara hiç başvurulmaması halinde belirlenemeyebilir. Örneğin, genel haciz yoluyla ilamsız takipte borçlunun yedi günlük itiraz edebileceği süre içerisinde alacaklının henüz alacaklı olduğu kesin değildir, yine borçlu bu süre içerisinde itiraz etmemiş fakat menfi tespit davası açmışsa alacaklının alacaklı olduğu veya borçlunun borçlu olduğu bu dava sonucunda belli olacaktır. Yine borçlu maddi hukuka göre ödemek zorunda olmadığı bir parayı cebrî icra tehdidi altında ödemek zorunda kalmışsa bunu geri almak için açmış olduğu istirdat davası sonuçlanıncaya kadar takip dosyasında alacaklının gerçekten alacaklı, borçlunun da gerçekten borçlu olup olmadığı bilinemeyecektir. Bu sebeple öncelikle takibe alacaklının takip talebinde gösterdiği kişiler ile devam edilecektir.

Alacaklının takip talebinde gösterdiği kimseler, maddi hukuk ilişkisinin taraflarından bağımsız olup takibin alacaklısı ve borçlusu olarak kabul edilmektedir. Nitekim icra dairesinin takibin tarafı olarak gösterilen kimselerin gerçekten alacaklı mı borçlu mu olduğunu belirleme yetkisi bulunmamaktadır. İcra dairesinin, takip talebinde gösterilen borçlunun söz konusu alacak bakımından gerçekten borçlu olup olmadığını araştırmaksızın ödeme emrini göndermek zorunda olması icra hukuku bakımından da taraf kavramının belirlenmesinde şekli taraf teorisinin kabul edildiğini göstermektedir. Yine icra hukukuna özgü itiraz, itirazın iptali davası, menfi tespit davası, istirdat davası gibi kurumlar takip talebinde gösterilen kişilerin gerçekten alacaklı mı borçlu mu olduğunun tespitine hizmet eden kurumlardır. İcra hukukunda takip sırasında gerektiğinde maddi hukuk ilişkisinin gerçek tarafının belirlenmesine hizmet eden bu kurumlar da icra hukukunda şekli taraf teorisinin kabul edildiğini göstermektedir.

1.2.3. İcra Hukukunda Taraf Kavramının Değerlendirilmesi

İcra hukuku, esasen takip yollarını düzenlemekle birlikte takibin sonuca ulaşmasında takip sürecinde icra hukukuna özgü şikâyet, itirazın kaldırılması gibi birtakım kurumları da düzenlemektedir. Bu kurumlar takibin hızlı bir şekilde sonuca ulaştırılması sürecinde alacaklı ve borçlunun menfaatlerinin korunması amacıyla öngörülen kurumlardır. Çalışma konusu bakımından icra hukukuna özgü müesseseler olduğundan şikâyet ve itirazın kaldırılması kurumları bakımından taraf kavramı ayrıca değerlendirilmiştir.

1.2.3.1. İcra Takibi

Bir icra takibinin tarafını alacaklı ve borçlu kişiler oluşturmaktadır⁷⁶. İcra takibi alacaklının takip talebi ile başlar, bu sebeple takibi başlatan alacaklı, takibin aktif tarafıdır; kendisine karşı takip başlatılan ise takibin pasif tarafı olan borçludur⁷⁷. Bir alacaklının maddi hukuk uyarınca alacaklı olup olmadığına borçlunun da borçlu olup olmadığına bakılmaksızın takip talebinde alacaklı ve borçlu şeklinde gösterilen kimseler icra takibi bakımından alacaklı ve borçlu olarak nitelendirildiğinden bu terimler, maddi hukuktaki alacaklı ve borçlu kavramlarından daha geniş anlaşılmalıdır⁷⁸. Örneğin, bir paranın ödenmesi veya teminatın verilmesine ilişkin ilamsız takipte alacaklı ve borçlu kavramları maddi hukuktaki kavrama yakınken, bir taşınırın teslimine ilişkin bir icra takibinde taşınırın teslimini talep eden taraf alacaklı, kendisinden teslimin istendiği tarafın borçlu olması (İİK m. 24), rehin yoluyla takipte rehin hakkı sahibinin alacaklı, rehin verenin borçlu olması, alacaklı ve borçlu kavramlarının icra hukuku bakımından daha geniş anlam ifade ettiğini göstermektedir.

İcra ve İflas Kanunu, kendiliğinden yerine getirilmesi gerekirken yerine getirilmeyen borçların cebrî icra yoluyla devlet eliyle yerine getirilmesine yardımcı olan, bir yargılamaya konu edilmeksizin borçların daha kısa süre içerisinde, hızlı bir çözüme ulaşmasını sağlayan takip yollarını düzenlemektedir. Kanun takip yollarını düzenlerken bir borç ilişkisini esas almıştır. Örneğin Kanun, m. 32, m. 41, m. 45, m. 167, m. 269 hükümlerinde bir borç ilişkisinden bahsetmiştir. Bir sosyal ilişkinin borç ilişkisi⁷⁹ adını

⁷⁶ **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 155; **Kuru**, İcra Cilt I, s. 151; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 2; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin/Özkan**, s. 4; **Kuru/Aydın**, İcra, s. 65; **Aşık/Oruç/Tok/Saçar**, s. 35; **Karşlı**, İcra, s. 21.

⁷⁷ **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 155; **Kuru**, İcra Cilt I, s. 151; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 142; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, İcra, s. 13.

⁷⁸ Takip hukukunda “borçlu”, “alacaklı” ve “borç” terimlerinin, maddî hukuka göre daha geniş bir anlam ifade ettiğine ilişkin için bkz. **Umar**, Gelişim, s. 1, dn.4; **Kuru**, İcra Cilt I, s. 25-26; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 47-48; **Postacıoğlu/Altay**, s. 2-4; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 2; **Aşık/Oruç/Tok/Saçar**, s. 35; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, İcra, s. 13; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 4.

⁷⁹ “Borç İlişkisi” kavramı için bkz. **Eren**, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2020, s. 23; **Kılıçoğlu**, Ahmet M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2021, s. 1; **Cansel**, Erol/Özel, Çağlar: Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017, s. 39.

alabilmesi için de bu ilişkinin tarafları ve konusu olmak üzere iki unsurun varlığı söz konusu olmalıdır⁸⁰.

Bir borç ilişkisinin tarafları da her zaman alacaklı ve borçludur⁸¹. Bir borç ilişkisini konu alan bir icra takibinde de tıpkı davadaki davacı ve davalı gibi alacaklı ve borçlu olmak üzere muhakkak iki taraf vardır. Alacaklı taraf, borç ilişkisinin aktif tarafını oluştururken, borçlu taraf bu ilişkinin pasif tarafında yer almaktadır. Alacaklı taraf, borç konusunun ifasını talep etme yetkisine sahip olan kişiyken borçlu taraf, borç konusu edimi ifa emekle yükümlü olan kimsedir. İİK da takipler bakımından taraf kavramını bir takipte her zaman bir alacaklı ve borçlu üzerinden açıklamış olup borç ilişkisinin konusundan bağımsız olarak takibin taraflarını alacaklı ve borçlu şeklinde düzenlemiştir. Bu sebeple öncelikle bir borç ilişkisinden ve takipten söz edebilmek için o takibin taraflarının belirlenmesi büyük önem arz etmektedir.

İcra takibi alacaklı ve borçlu olmak üzere iki taraftan⁸² oluşsa da bazen üçüncü kişilerin de takip sırasında bu sürece dâhil olması söz konusu olabilir. Üçüncü kişiler bu süreçte yer alsa da alacaklı ve borçlu arasında söz konusu olan bir icra takibinde hiçbir zaman taraf olamayacaktır⁸³; bu kişiler sadece menfaatlerinin etkilendiği ölçüde takip sürecine dâhil olmaktadır⁸⁴. Örneğin, takibe konu edilen alacak bakımından üçüncü kişi olarak ifade edilen rehin verenler (İİK m. 146, 149/I, 149/b,I,)⁸⁵ yahut rızaları olmasa dahi kanunda öngörülen bazı usûllerle mal veya hakları icra takibine dâhil olan (İİK m. 89, 94, 96-99, 127, 128, 228) kişiler olabilmektedir. İİK, bu kişilerin başvurabileceği yolları

⁸⁰ Kılıçoğlu, s. 3.

⁸¹ Kılıçoğlu, s. 4.

⁸² Kuru, İcra El Kitabı, s. 155; Kuru, İcra Cilt I, s. 151; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, İcra, s. 142; Atalı/Ermenek/Erdoğan, İcra, s. 13; Karlı, İcra, s. 22.

⁸³ “Şu hâle göre takip yapılan ve ödeme emri gönderilen borçlu K. Basın Yayın Dağıtım ve Paz. San. ve Tic. Ltd. Şti. ile itiraz dilekçesini sunan K. Gelişim Dayanıklı Tüketim Malları Basın Yayın Elektronik Kağıtçılık Reklam Gıda ve İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. iki farklı tüzel kişiliktir. Takipte borçlu gösterilmeyen, farklı tüzel kişiliğe sahip üçüncü kişi K. Gelişim Dayanıklı Tüketim Malları Basın Yayın Elektronik Kağıtçılık Reklam Gıda ve İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. vekilinin yaptığı itiraz borçlu yönünden hukukî sonuç doğurmaz. Borçlu şirket ile itiraz dilekçesini sunan üçüncü kişi şirketin vekillerinin aynı olması da itiraz dilekçesine geçerlilik kazandırmaz”. Yargıtay HGK, 21.09.2021, E. 2017/747, K. 2021/1047 (Sinerji, E.T.: 10.10.2022).

⁸⁴ Kuru, İcra El Kitabı, s. 155; Kuru, İcra Cilt I, s. 151; Görgün/Börü/Kodakoğlu, İcra, s. 2; Pekantez/Atalay/Sungurtekin/Özkan, s. 4; Kuru/Aydın, İcra, s. 65; Aşık/Oruç/Tok/Saçar, s. 35; Karlı, İcra, s. 21.

⁸⁵ Bununla birlikte borçlu ile rehin veren üçüncü kişi arasındaki mecburi takip arkadaşlığı hallerinde rehin veren üçüncü kişi takipte taraf sıfatını haizdir.

düzenlemiş olsa da bu üçüncü kişiler icra takibinin tarafı değildir ve takibin sonucu ile de doğrudan ilgili değildir⁸⁶.

Bu anlamda çalışma konusu itibariyle tarafta iradî değişiklik ancak takibin tarafları bakımından uygulanabilecek olup takipte üçüncü kişi ya da ilgili olan bir kimse yönünden iradî değişiklik yapılabilmesi mümkün olamayacaktır. Diğer bir deyişle takibin taraflarını alacaklı ve borçlu oluşturduğundan tarafta iradî değişiklik ancak alacaklı ve borçlu taraf bakımından söz konusu olabilecektir.

1.2.3.2. Şikâyet

İcra dairesi, cebrî icra işlemlerinin yürütülmesinde birinci derecede görevlidir (İİK m. 1). İcra dairesi, takip işlemlerini dairede çalışan memurlar eliyle yürütür (İİK m. 1/2). Alacaklının takip talebini icra dairesine sunmasıyla birlikte alacaklı ve borçlu arasındaki ilişkiye icra dairesinin de katılımıyla üçlü bir ilişki ortaya çıkmaktadır. Bu aşamada artık gerek takibin taraflarının gerekse de takiple ilgili üçüncü kişilerin menfaatlerinin korunması amacıyla İİK’ da bir hukuki çare olarak şikâyet yolu düzenlenmiştir. Nitekim icra memurları, cebrî icra işlemlerini yerine getirirken kendilerine verilen yetkileri kötüye kullanabilir, bu sebeple icra memurlarının işlemlerinin hukuki bir denetime tabi tutulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Şikâyet, icra ve iflâs hukukunda düzenlenen, bir dava ya da kanun yolu olmayan, icra takibinin taraflarına veya hukuki menfaati bulunan üçüncü kişilere tanınan, icra dairesinin kanuna ve hadiseye uygun olmayan işlemlerinin iptalini ya da düzeltilmesini veya yapılmayan işlemlerin yapılmasını sağlayan kendine özgü hukuki bir çaredir⁸⁷. Şikâyetin konusu, icra ve iflâs dairelerinin işlemleridir (İİK m. 16). Şikâyete konu olacak işlem esasen somut olay bakımından icra memurunun davranış biçimi olup bu davranış olumlu

⁸⁶ **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 155; **Üstündağ**, İcra, s. 61; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 142; **Muşul**, İcra Cilt 1, s. 137.

⁸⁷ Diğer şikâyet tanımlarına ilişkin bkz. **Üstündağ**, İcra, 2004, s. 45; **Karlı**, İcra, 2014, s. 95 vd.; **Muşul**, Timuçin: İcra ve İflas Hukukunda Şikâyet, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018, s. 55; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 103; **Kuru**, İcra Cilt I, s. 87; **Berkin**, İcra Rehberi, s. 393; **Postacıoğlu/Altay**, 1982, s. 57; **Yılmaz**, Ejder: İcra ve İflas Kanunu Şerhi, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 92-93; **Pekcanitez**, Hakan/**Simil**, Cemil: İcra İflas Hukukunda Şikâyet, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017, s. 49.

olabileceği gibi yapılması gereken bir işlemin yapılmaması şeklinde olumsuz da olabilir⁸⁸. Şikâyete maddi hukuka ilişkin değil, takip hukukuna ilişkin kuralların yanlış uygulanması üzerine başvurulur ve İİK m. 16 uyarınca şikâyet nedenleri “işlemin kanuna aykırı olması”, “işlemin hadiseye uygun olmaması”, “bir hakkın yerine getirilmemesi”, “bir hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılması” başlıkları altında toplanabilir⁸⁹. Şikâyet icra hukukuna özgü bir hukuki çare olduğundan çalışma konusu itibariyle esasen şikâyette tarafta iradî değişiklik halinin incelenebilmesi için öncelikle şikâyette kimlerin taraf olacağıının belirlenmesi gerekmektedir.

Şikâyet, icra ve iflâs dairelerinin işlemlerine karşı başvurulmuş bir hukuki çare olduğundan esasında bir dava olarak adlandırılmaz, bu sebeple şikâyetin taraflarına da davacı ya da davalı sıfatları yüklenemez⁹⁰. İcra ve İflas Kanunu’nda şikâyet yoluna kimlerin başvurabileceğine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Kimlerin şikâyet yoluna başvurabileceği öğretici görüşleri ve yargı kararları ışığında tespit edilmektedir. Bununla birlikte bir kimse, şikâyet yoluna başvurabilmek için medenî haklardan yararlanma ehliyeti olan taraf ehliyetine⁹¹, medenî hakları kullanma ehliyeti olan şikâyet ehliyetine sahip olmalı ve şikâyet yoluna başvurmada hukuki yararı bulunmalıdır⁹². Şikâyet yoluna başvuran kimsenin hukuki yararı, her somut olay bakımından ayrıca değerlendirilmelidir. Bununla birlikte kamu yararının söz konusu olması halinde icra mahkemesi şikâyete başvuran kimsenin hukuki yararının varlığını araştırmaksızın icra dairesinin işlemini iptal etmelidir⁹³.

⁸⁸ **Karlı**, İcra, s. 96.

⁸⁹ Şikâyet nedenlerine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Pekcanitez/Simil**, s. 82-109.

⁹⁰ **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 30; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin/Özkan**, s. 65.

⁹¹ “...Yukarıda da belirtildiği üzere şirket hakkında iflas kararı verilmesi ve hatta bu kararın kesinleşmesi ile taraf sıfatı hemen sona ermemekte, şirketin tüzel kişiliği tasfiye amacıyla sınırlı olarak devam etmekte; ancak iflas kapanış onayı yapılarak Ticaret Sicil Memurluğu’ndaki kaydının silinmesi durumunda ve bu tarih itibariyle tüzel kişiliği ve dava ehliyeti sona ermektedir. Hal böyle olunca; Mahkemece, açıklanan yönlere göz ardı edilerek ve şikâyetçi/borçlu şirketin iflas ettiği ve tasfiye kapanış onayı yapılarak Ticaret Sicil Memurluğu’ndaki kaydı da silindiğinden aktif dava -dolayısıyla da şikâyet başvurusunda bulunma-ehliyetinin yokluğu nedeniyle şikâyetin reddine karar verilmesi gerekirken kabulüne karar verilmesi usûl ve yasaya aykırıdır.” Yargıtay HGK, 14.03.2012, E. 2011/12-580, K. 2012/147 (Sinerji, E.T.: 10.10.2022).

⁹² **Pekcanitez/Simil**, s. 223 vd; **Postacıoğlu/Altay**, s. 65-66; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 106; **Üstündağ**, İcra, s. 48-49; **Arar**, Kemal: İcra ve İflas Hükümleri Cilt I, İdeal Matbaa, Ankara 1944, s. 28 vd; **Arslan**, Ramazan: İcra-İflas Hukukunda İhale ve İhalenin Feshi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1984, s. 161, vd.; **Karlı**, İcra, s. 97.

⁹³ **Postacıoğlu/Altay**, s. 66; **Arslan**, İhalenin Feshi, s. 194.

Bir işlemin iptal edilmesinde, düzeltilmesinde ya da yerine getirilmesinde hukuki yararı olan kişiler, şikâyete başvurmada yetkili kişilerdir. Şikâyete alacaklı⁹⁴, borçlu⁹⁵ veya üçüncü kişiler⁹⁶ başvurabilir⁹⁷. Şikâyete başvurmada kural olarak alacaklı ve borçlunun hukuki yararının bulunduğu kabul edilmeli⁹⁸, üçüncü kişiler ise şikâyete başvurmada hukuki yararının bulunduğunu ispat etmelidir⁹⁹. Üçüncü kişilerin şikâyete başvurması halinde, üçüncü kişiler bizzat şikâyetin tarafıdır¹⁰⁰. Yine şikâyete başvurmada hukuki yararı bulunan kimsenin külli veya cüz'i halefleri de şikâyete başvurabilir¹⁰¹.

Şikâyetin karşı tarafında kimin gösterileceği hususunda ise bir görüş birliği bulunmamaktadır. Bir görüşe¹⁰² göre, şikâyetin karşı tarafında işlemle ilgili bulunan kişiler yer almalıdır. Diğer bir görüşe¹⁰³ göre ise, şikâyet yoluyla icra dairesinin işleminin kanuna aykırılığı ileri sürüldüğünden şikâyetin karşı tarafında işlemi yapan icra dairesi yer almalı, icra mahkemesi şikâyeti incelemeyen önce işlemi yapan icra memurunu dinleyerek savunma imkânı vermeli, bununla birlikte şikâyete konu işlem lehine olan kimse de icra dairesi ile birlikte şikâyetin karşı tarafı olarak gösterilmelidir¹⁰⁴. Bir başka görüşe¹⁰⁵ göre ise, şikâyet konusu icra dairesinin bir işlemi olduğundan şikâyet edenin bir

⁹⁴ **Üstündağ**, İcra, s. 49; **Arar**, s. 30; **Pekcanitez/Simil**, s. 238; **Uyar**, Talih/**Uyar**, Alper/**Uyar**, Cüneyt: İcra Hukukunda Şikâyet, Bilge Yayınevi, Ankara 2018, s. 16.

⁹⁵ **Pekcanitez/Simil**, s. 235; **Uyar/Uyar/Uyar**, Şikâyet, s. 16; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 30; Yargıtay 12. HD, 16.03.2020, E. 2019/9462, K. 2020/2696 (Lexpera, E.T.: 10.10.2022).

⁹⁶ **Postacioğlu/Altay**, s. 65-66; **Berkin**, İcra Rehberi, s. 400; **Karşlı**, İcra, s. 97; **Pekcanitez/Simil**, s. 243; **Uyar/Uyar/Uyar**, Şikâyet, s. 16.

⁹⁷ Şikâyete başvurmada iflâs idaresi ile icra ve iflâs memurunun hukuki yararı konusunda bkz. **Pekcanitez/Simil**, s. 241, 254.

⁹⁸ **Pekcanitez/Simil**, s. 233; **Postacioğlu/Altay**, s. 66.

⁹⁹ **Postacioğlu/Altay**, s. 66.

¹⁰⁰ **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 106; Üçüncü kişilerin şikâyete başvurabilmesinin hukuki dinlenilme hakkının bir sonucu olduğuna ilişkin bkz. **Özekes**, Temel Haklar ve İlkeler, s. 145.

¹⁰¹ **Uyar/Uyar/Uyar**, Şikâyet, s. 16.

¹⁰² **Postacioğlu/Altay**, s. 79; **Berkin**, İcra Rehberi, s. 395; **Üstündağ**, İcra, s. 49, dn. 84 **Özcengiz**, M. Nezir: Tetkik Merci, Fon Matbaası, Ankara 1975, s. 20; **İnan**, Yusuf Ziya: İcra Takibinde Şikâyet ve İtirazlar, Kürşat Kitabevi, İstanbul 1973, s. 82.

¹⁰³ **Arar**, s. 32; **Ansay**, Sabri Şakir: Hukuk İcra ve İflas Usûlleri, İstiklal Matbaası, Ankara 1960, s. 29; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 107; **Seviğ**, Vasfi Raşit: Türk İcra ve İflas Kanunu Cilt I, İş ve Ekonomi Matbaası, Ankara 1966, s. 52; **Uyar/Uyar/Uyar**, Şikâyet, s. 29 vd.; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, İcra, s. 93.

¹⁰⁴ **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 107; Kuru, şikâyetin bir dava olmadığından işlem lehine olan kimsenin şikâyetin tarafı olarak gösterilmemesi ya da yanlış gösterilmesinin şikâyetin usûl yönünden reddini gerektirmeyeceğini ifade etmektedir (**Kuru**, İcra El Kitabı, s. 107, dn. 12.)

¹⁰⁵ **Yılmaz**, İcra Şerh, s. 102-103; **Pekcanitez/Simil**, s. 260; İhalenin feshi talebinin konu olduğu şikâyet bakımından Arslan da bu görüştedir. Bkz. **Arslan**, İhalenin Feshi, s. 183 vd.; **Meriç**, Nedim: Türk-İsviçre Hukukunda Paylaşırma Kuralları ve Sıra Cetveline Müracaat Yolları, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2015, s. 254.

başka kimseyle bir uyuşmazlığı bulunmadığından şikâyetin karşı tarafında ne işlemi yapan icra dairesinin ne de lehine işlem yapılan kimsenin şikâyette taraf olarak gösterilmesi zorunludur; bununla birlikte icra mahkemesi, işlemi yapan memuru ya da lehine işlem yapılan kişiyi dinleyebilir.

Şikâyet her ne kadar icra dairesinin işlemlerine karşı başvurulmuş hukuki bir çare olsa da, işlemi yapan icra dairesi şikâyetin karşı tarafını teşkil etmeyecektir. Bununla birlikte icra mahkemesi şikâyet incelemesi sırasında işlemi yapan memurdan açıklama isteyebilir¹⁰⁶. Nitekim Yargıtay'ın yerleşik içtihatları¹⁰⁷ da bu yöndedir. İcra mahkemesi, şikâyet incelemesinde icra memurunun (daresinin) işleminin hukuka uygunluğunu denetlediğinden esasında şikâyet bir iptal yoludur ve lehine işlem yapılan kişiler ya da işlemi şikâyet edilen memur, usûl hukuku anlamında bir taraf değildir; nitekim icra mahkemesi şikâyet incelemesinde bazı hallerde karşı tarafı dinlemeden de karar verebilmekte, şikâyet incelemesi sonucunda icra mahkemesi kişilerin haklılığına ya da haksızlığına hükmetmemektedir; bu sebeple de şikâyet yalnızca şekli olarak iki taraflı bir yargılamadır¹⁰⁸.

Bununla birlikte şikâyete konu işlem bakımından ilgililerin gösterilmesinin gerekli olduğu haller de söz konusu olabilir. Bu hallerde şikâyet konusu ile ilgili bulunan kimsenin icra mahkemesi tarafından davet edilerek bu kimseye iddia, cevap ve delil sunabilme hakkının verilmesi gerekmektedir. Şikâyet konusu işlemle ilgili olan kişileri belirleme yetkisi İİK m. 18'de belirtildiği üzere icra mahkemesine aittir. Karşı taraf gösterilmemiş olsa dahi icra mahkemesi bu belirlemeyi yaparak ilgilileri davet etmeli ve dinlemelidir¹⁰⁹.

¹⁰⁶ Pekcanitez/Simil, s. 257; Postacıoğlu/Altay, s. 80-81.

¹⁰⁷ Yargıtay HGK, 16.01.2013, E. 2012/12-716, 2013/68 (Sinerji, E.T.: 10.10.2022); Yargıtay HGK, 14.11.2012, E. 2012/12-205, K. 2012/787 (Sinerji, E.T.: 10.10.2022); Yargıtay HGK, 17.10.2012, E. 2012/368, K. 2012/725 (Lexpera, E.T.: 11.10.2022); İcra dairesinin taraf gösterilemeyeceği ancak şikâyetin mahiyetine göre işlemle ilgili bulunanın taraf gösterilmesi gerektiğine ilişkin kararlar bakımından bkz. Yargıtay 12. HD, 04.07.2006, E. 2006/11879, K. 2006/14657 (Lexpera, E.T.: 11.10.2022); Yargıtay 12. HD, 27.06.2006, E. 2006/11097, K. 2006/14046 (Lexpera, E.T.: 11.10.2022); Yargıtay 12. HD, 03.11.2006, E. 2006/17283, K. 2006/20349 (Lexpera, E.T.: 11.10.2022).

¹⁰⁸ Pekcanitez/Simil, s. 261.

¹⁰⁹ AYM, 21.01.2016, Başvuru No: 2013/4073 (Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası, E.T.: 12.10.2022).

1.2.3.3. İtirazın Kaldırılması

Çalışma konusu itibariyle tarafta iradî değişiklik hükümlerinin icra hukuku prosedürü içerisinde yer alan itirazın kaldırılması yolunda da uygulanabilirliğini incelemeden önce itirazın kaldırılmasının taraflarının belirlenmesi gerekmektedir.

Alacaklının takip talebini alan icra dairesi, başvuru icra yoluna göre borçluya bir ödeme emri (İİK m. 60/1, İİK m. 146, İİK m. 149/b)¹¹⁰ veya icra emri (İİK m. 24 vd.) gönderir. İlamsız takip yollarında ödeme emriyle; borçluya, ödeme emrinin tebliğinden itibaren genel haciz yoluyla takipte yedi gün, kiralanan taşınmazların tahliyesi yoluyla takipte yedi gün, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte beş gün, taşınır veya taşınmaz rehninin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takipte yedi gün, abonelik sözleşmesinden kaynaklanan alacaklara ilişkin yapılan takipte yedi gün içerisinde bir itirazı varsa bildirmesi, itiraz olunmadığı takdirde takibe devam edileceği hususu ihtar edilir. İlamlı icra yolunda takip ilam ya da ilam niteliğinde bir belgeye dayandığından ilamsız icradaki gibi bir itiraz mümkün değildir¹¹¹.

Ödeme emrine itiraz, icra hukukunda borçlunun hukuki dinlenilme hakkının yerine getirilmesine hizmet eder¹¹². Ödeme emri kendisine tebliğ edilen borçlu, kural olarak takibe konu edilen borca, imzaya ya da her ikisine birlikte itiraz ederek takibe karşı koyabileceği gibi itiraz etmeyebilir veya borcu ödeyerek takibi sona erdirebilir. Borçlunun ödeme emrine itiraz etmesi halinde kural olarak icra takibi durur (İİK m. 66). İcra hukukunda borçlunun itirazı üzerine duran takibi devam ettirmek isteyen alacaklının borçlunun bu itirazını hükümden düşürmek amacıyla başvurabileceği itirazın kaldırılması ve itirazın iptali müesseseleri düzenlenmiştir¹¹³. Borçlunun imzaya itiraz dışında kalan bütün itirazları borca itiraz halidir. Buna göre alacaklı, borçlunun borca itirazı halinde İİK

¹¹⁰ Abonelik sözleşmesinden kaynaklanan alacaklar bakımından ödeme emrine ilişkin bkz. 7155 sayılı Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usûlü Hakkında Kanun m. 5 (RG, 19.12.2018, S. 30630).

¹¹¹ Pekantez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 305.

¹¹² Özekes, Muhammet: Medenî Usûl Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2003, s. 239; Özekes, Temel Haklar ve İlkeler, s. 146

¹¹³ İtirazın iptali davası, genel mahkemelerde görülen bir dava niteliğinde olduğundan yargılama sırasında icra hukuku esaslarına değil, medeni usûl hukuku kurallarına tabi olduğundan çalışmada ayrıca incelenmemiştir.

m. 68/1’de öngörülen belgelere sahipse itirazın kesin kaldırılması, imzaya itirazı halinde itirazın geçici kaldırılması yoluna başvuruabilecektir.

İtirazın kesin kaldırılması¹¹⁴, genel haciz yoluyla takibi düzenleyen hükümler arasında İİK m. 68 hükmünde düzenlenmiştir. Bununla birlikte kanun koyucu, kira bedelinin ödenmemesi sebebiyle ilamsız tahliyede (İİK m. 269/d), kira süresinin sona ermesi nedeniyle ilamsız tahliyede (İİK m. 275), taşınır rehninin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takipte (İİK m. 147/1), taşınmaz rehninin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takipte (İİK m. 150/a/1), itirazın kesin kaldırılması kurumuna başvuruabileceğini düzenlemiştir. Bir ilamsız takip türü olan kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte itiraz müessesesi düzenlenmiş ve niteliğine uygun düşükçe İİK m. 62-72 hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir (İİK m. 170/b).

Bununla birlikte kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte borçlu itirazını icra mahkemesine yapmakta, borçlunun bu itirazı satıştan başka icra takip işlemlerini durdurmamaktadır (İİK m. 169/1); dolayısıyla alacaklının borçlunun itirazını hükümden düşürmeye yönelik icra mahkemesine itirazın kesin kaldırılması talebiyle başvurusuna gerek bulunmamaktadır¹¹⁵. Yine 7155 sayılı Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usûlü Hakkında Kanun (ASKATK) ile abonelik sözleşmelerinden kaynaklanan alacaklar bakımından öngörülen ilamsız takip yolunda da itiraz üzerine duran takibe (ASKATK m. 7/3) devam edilebilmesi için İİK’ nun itirazın kesin kaldırılmasına ilişkin m. 68 hükmünün uygulanabilmesi mümkündür¹¹⁶.

¹¹⁴ “İtirazın Kesin Kaldırılması” yoluna ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Tanır**, Zeliha Büşra: Genel Haciz Yoluyla Takipte İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2022, s. 77 vd.

¹¹⁵ “Bonoya dayanılarak yapılan takipte tetkik merci yerine icra dairesine itiraz yapılmışsa, takip kesinleşir. İcra dairesinden takibin devamını istemek yerine, merciiden itirazın kaldırılması istenemez.” Yargıtay 12. HD, 18.03.1991, E. 1990/10471, K. 1991/3374 (Sinerji, E.T.: 12.10.2022); Yine zamanaşımına uğrayan ve kambiyo senedi vasfını artık taşımayan delil başlangıcına dönüşen bono hakkında bkz. Yargıtay İBK, 25.12.2019, E. 2019/1, K. 2019/8 (RG, 14.07.2020, S. 31185); Bu bono genel haciz yoluyla takibe konu edilse de itirazın kesin kaldırılmasına elverişli olmadığına ilişkin bkz. **Tanır**, s. 115.; Bununla birlikte İİK m. 68/4 hükmü kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip bakımından da uygulanabilir niteliktedir. Bkz. **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 808.

¹¹⁶ **Pekcantez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 273; **Özekes**, Muhammet: “Abonelik Sözleşmelerinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Yeni Takip Yolu (7155 sayılı Kanun’un Düzenlemesi)”, İzmir Barosu Dergisi, C. 83, S. 3, 2018, s. 254.

Alacaklı ancak borçlunun itirazına karşı iddia ve cevaplarını itiraz incelemesinde ileri sürebilecektir¹¹⁷.

İtirazın geçici kaldırılması müessesesi ise adi senede dayanan genel haciz yoluyla takipte borçlunun adi senetteki imzanın kendisine ait olmadığı yönünde (İİK m. 60/2-3, İİK m. 62/6) imzaya itiraz etmesi halinde duran takibe devam edilebilmesi amacıyla İİK m. 68/a hükmü uyarınca alacaklının başvurabileceği yoldur. Yine taşınır rehninin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takipte imzaya itiraz halinde de itirazın geçici kaldırılması istenebilecektir (İİK m. 147/1). Bununla birlikte taşınmaz rehninin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takipte ise taşınmaz rehni tapu sicilinde resmi şekilde düzenlendiği için her ne kadar İİK m. 150/a/1 hükmünde itirazın geçici kaldırılmasına ilişkin hükmün uygulanacağı belirtilse de bu takip yolunda itirazın geçici kaldırılması mümkün olmayacaktır. Yine kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte imzaya itiraz doğrudan icra mahkemesine yapıldığından alacaklının borçlunun itirazının geçici olarak kaldırılmasına ilişkin bu yola başvurabilmesi mümkün değildir. Nitekim abonelik sözleşmelerinden kaynaklanan alacakların tahsilinde de ASKATK'da imzaya itiraz düzenlenmemiş¹¹⁸ olduğundan itirazın geçici kaldırılması mümkün olmayacaktır¹¹⁹.

İtirazın kaldırılması yolunda kural olarak icra takibinin tarafları olan alacaklı ve borçlu itirazın kaldırılması incelemesinin de taraflarıdır. İtirazın kaldırılmasını isteyen tarafı, icra takibinin alacaklısı oluştururken, itirazının kaldırılması istenen taraf ise icra takibinin borçlusu olacaktır. Bununla birlikte istisnai hallerde örneğin takip konusu alacağın devredilmiş olması halinde artık borçlunun itirazının hükümden düşürülmesini

¹¹⁷ Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte itirazın iptali davası açılmayacağına ilişkin bkz. **Deynekli**, Adnan: "İtirazın İptali Davasında İcra Dairesinin ve Mahkemenin Yetkisi İle İlgili Sorunlar", Legal Hukuk Dergisi, C. 4, S. 39, 2006, s. 763.

¹¹⁸ ASKATK m. 5/1' de ödeme emrinin içeriği düzenlenmiştir. Bu fıkranın b bendi "Yetkiye, borcun tamamına veya bir kısmına ya da alacaklının takibat icrası hakkına dair bir itirazı varsa bunun da aynı süre içinde beyan edilmesi gerektiği" şeklinde hükme bağlanmıştır.

¹¹⁹ **Çelikoğlu**, Cengiz Topel: "7155 Sayılı ASKATK ile Oluşturulan Merkezi Takip Sistemi ve İşlemleri", TNBHD, C. 7, S. 2, 2020, s. 122, 123; **Özekes**, Abonelik, s. 244; Bununla birlikte ASKATK m. 9 hükmünün atfıyla ve borçlunun imzaya itiraz imkânının mümkün olmaması halinde borçlunun hak arama özgürlüğünün zedeleneceğinden ve eşitlik ilkesine aykırı bir durum ortaya çıkacağından imzaya itiraz edilebilecek bir belge varsa imzaya itiraz edebileceği hakkında bkz. **Pekcantez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 273.

isteyebilecek kişi, alacağı devralan alacaklı olacaktır¹²⁰. Takip konusu alacak borçlunun itirazından önce devredilebileceği gibi borçlunun itirazından sonra da devredebilir. Bu halde devralan alacaklı borçlunun itirazının kaldırılmasını isteyebilecektir¹²¹; borcun nakli halinde de durum böyledir¹²². Yine icra takibinin alacaklısının veya borçlusunun ölümü halinde de itirazın kaldırılmasının tarafları alacaklı ya da borçlunun mirasçıları olacaktır¹²³. Açıklanan nedenlerle itirazın kaldırılması incelemesinde taraflar kural olarak icra takibinin alacaklısı ve borçlusudur.

1.2.4. Tarafta İradî Değişiklik Kavramı ve Hukuki Niteliği

1.2.4.1. Tarafta İradî Değişiklik Kavramı

Bir icra takibinde kanunda açıkça öngörülen hallerde taraf değişikliği gerçekleşebilir¹²⁴. Örneğin, takip sırasında borçlunun ölümü halinde takibin borçlu tarafında veya takip konusu alacağın devri halinde takibin alacaklı tarafında meydana gelen değişme halinde kanuni taraf değişikliği hali söz konusudur. Bir dava bakımından ise yine kanuni taraf değişikliği mümkün olabildiği gibi HMK m. 124 hükmü uyarınca bir davada tarafların

¹²⁰ **Ansay**, İcra, s. 50; **Kuru**, Bakı: “İcra Takibi Konusu Alacağın Temliki”, Makaleler, Arıkan Basım Yayın Dağıtım, İstanbul 2006, s. 495; **Çelikoğlu**, Cengiz Topel: ““Yargı Reformu 3. Paket” Kapsamındaki İİK Değişiklikleri ve 6100 Sayılı HMK Etkileri Çerçevesinde Türk İcra – İflas Hukukunda İlamsız İcra Prosedüründe Adi Takibe İlişkin Takip Talebi ve Takip Şartlarının İcra Memuru Tarafından İncelenmesi”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 7, S. 74, 2012, s. 73, 74; **Törüner**, Ekrem: “Takip Konusu Alacağın Temliki”, Ankara Barosu Dergisi, C. 50, S. 4, 1993, s. 606.

¹²¹ **Kuru**, Temlik, s. 499; “...Somut olayda, alacaklı Ü...İ..Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. tarafından 23.01.2008 tarihinde borçlu S...K... hakkında genel haciz yolu ile ilamsız icra takibine başlandığı, örnek 7 numaralı ödeme emrinin 25.01.2008 tarihinde adı geçene tebliğinden sonra Bursa 10.Noterliğinin 06.02.2008 tarih ve 5958 yevmiye nolu temliknamesi ile K....Demir Çelik Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. ne temlik edildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda yukarıda açıklandığı üzere, alacak üzerindeki tasarruf yetkisi takibe başlandıktan sonra dosya alacağın temlik alan K..Demir Çelik Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. ne geçmiş olmakla, adı geçen temlik alacaklısının alacaklı sıfatıyla itirazın kaldırılması istemiyle İcra Mahkemesine başvurulmasında yasaya aykırılık bulunmamaktadır. O halde Mahkemece alacaklının itirazın kaldırılmasına yönelik isteminin esasının incelenerek oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile istemin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir.” Yargıtay 12. HD, 16.12.2008, E. 2008/18560, K. 2008/22118 (Sinerji, E.T.: 13.10.2022).

¹²² **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 169; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 151; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, İcra, s. 92; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 57.

¹²³ **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 161; **Uyar**, Talih: İcra Hukukunda İtiraz, 2. Baskı, Feryal Yayınevi, Manisa 1990 s. 10.

¹²⁴ Bu haller için bkz. **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 159 vd.; **Kuru**, İcra Cilt I, s. 167 vd.; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 88 vd.; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 57 vd.; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 150-151.

iradesiyle taraf değişikliği de mümkündür. Bu anlamda taraf değişikliği; kanuni taraf değişikliği ve tarafta iradî değişiklik şeklinde ortaya çıkabilir¹²⁵. Çalışma konusu itibariyle HMK' nun tarafta iradî değişikliğe ilişkin hükümlerinin icra hukuku bakımından da uygulanabilmesinin incelenmesi için öncelikle tarafta iradî değişiklik kavramı ile ne anlatılmak istendiğinin belirlenmesi gerekmektedir.

Tarafta iradî değişiklik kavramı, öğretide tarafta iradî değişim¹²⁶, iradî taraf değişikliği¹²⁷ şeklinde ifade edilmektedir. Tarafta iradî değişiklik, kavramdan da açıkça anlaşılacağı üzere esasen tarafların iradelerinin örtüşmesi suretiyle meydana gelen bir taraf değişikliğidir¹²⁸. Bu taraf değişikliği Alman ve İsviçre hukuku öğretisinde hâkim görüşe¹²⁹ göre, mevcut tarafın yerine bir kimsenin geçmesiyle ya da mevcut tarafın yanına yeni kişilerin katılımıyla asıl tarafın değiştirilmesine ilişkindir. Türk hukuku öğretisinde¹³⁰ ve Yargıtay uygulamasında¹³¹ da, Alman ve İsviçre hukukundaki bu hâkim görüşün benimsendiği görülmektedir. Tarafta iradî değişiklik, mevcut tarafın yerine bir başka kimsenin taraf olarak geçmesi şeklinde veya hali hazırdaki tarafın yanına yeni

¹²⁵ **Berkin**, Necmeddin M.: Tatbikatçılara Medenî Usûl Hukuku Rehberi, Filiz Kitabevi, İstanbul 1981, s. 363.

¹²⁶ **Börü**, Levent: “Tarafta (İradî) Değişim” içinde Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan Cilt 1, Editörler: Emel Hanağası, Mustafa Göksu, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2014, s. 587 vd.; **Alangoya**, Değişme, s. 21 vd.

¹²⁷ Kavram ve terim sorunu için bkz. **Taş Korkmaz**, İradî Taraf Değişikliği, s. 31 vd.; **Yılmaz**, Taraf Değişikliği, s. 569 vd.; **Kırtıloğlu**, Serhat: “İradî Taraf Değişikliği ve İradî Taraf Değişikliğinin Sonuçları” içinde Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan, Editörler: Emel Hanağası, Mustafa Göksu, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2014, s. 1280 vd.; **Karaaslan**, Varol: “Davalı Tarafta Meydana Gelen İradî Taraf Değişikliği Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi” içinde Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan, Editörler: Emel Hanağası, Mustafa Göksu, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2014, s. 1129; **Akkaya**, Tolga: “Medeni Usul Hukukunda İradî Taraf Değişikliği (HMK m. 124)”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan), C. 16, Özel Sayı, 2014, s. 898 vd.

¹²⁸ **Berkin**, Usûl Rehberi, s. 363; **Kuru**, Usûl Cilt I, s. 1202; **Alangoya**, Değişme, s. 22-23; Bununla birlikte Börü, iradî taraf değişikliğini, kanun hükmüne dayanmayan, tarafların iradelerine veya anlaşmasına dayanan taraf değişikliği olarak tanımlamaktadır bkz. **Börü**, Dava Konusu, s. 105; **Börü**, Değişim, s. 591; **Yılmaz**, Taraf Değişikliği, s. 577.

¹²⁹ Öğretideki bu görüşler için bkz. **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 34-35; **Börü**, Dava Konusu, s. 98-100.

¹³⁰ **Alangoya**, Değişme, s. 22; **Yılmaz**, Taraf Değişikliği, s. 577; **Börü**, Değişim, s. 588; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 154; **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 31; **Kuru**, Usûl Cilt I, s. 1202 vd.; **Yılmaz**, Islah, s. 337; **Börü**, Dava Konusu, s. 99; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, Usûl, s. 200; **Budak/Karaaslan**, s. 108.

¹³¹ Yargıtay 1. HD, 22.06.2005, E. 2005/6542, K. 2005/7747 (Sinetji, E.T.: 20.10.2022).

kişilerin de taraf olarak katılması şeklinde meydana gelebilir¹³². Nitekim Yargıtay¹³³ da bu görüştedir.

Tarafta iradî değişikliğin mevcut taraf yanına yeni bir kimsenin katılımı şeklinde olamayacağı sadece davanın taraflarından birinin davadan çıkarak yerine üçüncü bir kimsenin geçmesi halinde tarafta iradî değişikliğin olabileceğini belirten görüşler¹³⁴ de bulunmaktadır. Bu görüşe¹³⁵ göre, mevcut taraf yanına yeni bir kimsenin katılımı halinde dava arkadaşlığı meydana geleceğinden bu husus dava arkadaşlığı kapsamında incelenmelidir.

Bir davada veya bir takipte iki tarafın bulunması şarttır. Bununla birlikte tarafların bir kişiden oluşması şart değildir. Takipte de her zaman bir alacaklı taraf ve bir borçlu taraf bulunmakla birlikte alacaklı ve borçlu taraf birden fazla kişiden oluşabilir. Bu husus takip arkadaşlığını meydana getirmekle birlikte alacaklı veya borçlu tarafa takipten önce ve takipten sonra yeni bir kimsenin eklenmesi farklılık arz etmektedir. Zira yukarıda da ifade edildiği üzere şekli taraf teorisi uyarınca takibin tarafları alacaklının takip talebinde göstermiş olduğu kişilerdir. Takip talebinin verilmesinden sonra alacaklı veya borçlu tarafta yer alan kişinin yerine bir başka kimsenin geçmesi veya mevcut tarafın yanına yeni bir kişinin katılması ile takibin tarafında bir değişiklik meydana gelecektir. Bu sebeple mevcut tarafın yanına üçüncü bir kişinin katılımı da tarafta iradî değişikliğe yol açacaktır. Bu sebeple çalışmada tarafta iradî değişiklik kavramı taraf katılımını da kapsamına alacak şekilde değerlendirilecektir.

¹³² **Alangoya**, Değişme, s. 22; Bununla birlikte Alangoya, taraf katılımına taraf değişikliği hükümlerinin uygulanmayacağını belirtmektedir. Bkz. **Alangoya**, Değişme, s. 71; **Yılmaz**, Taraf Değişikliği, s. 577; **Börü**, Değişim, s. 588; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 154; **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 31; **Yılmaz**, Islah, s. 337; **Börü**, Dava Konusu, s. 99; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, Usûl, s. 200; **Budak/Karaaslan**, s. 108.

¹³³ “Taraf değişikliği, açılmış ve görülmekte olan bir davada, davanın taraflarından birinin davadan ayrılması ve onun yerini “üçüncü kişinin” almasıdır. Taraf değişikliğinin bu dar tanımının yanında, daha geniş anlamda, mevcut tarafların yanına yenilerinin eklenmesi (tarafın genişletilmesi diyebiliriz) de taraf değişikliği olarak kabul edilebilir. İkinci durumda, davanın bir tarafında taraf sayısında bir artış meydana gelmektedir.” Yargıtay HGK, 06.02.2020, E. 2017/20-1125, K. 2020/91 (Sinerji, E.T.: 20.10.2022).

¹³⁴ **Kuru**, Usûl Cilt I, s. 1212.

¹³⁵ **Kuru**, bu hali davanın diğer ihtiyari dava arkadaşlarına teşmili olarak değerlendirmektedir. **Kuru**, Usûl Cilt I, s. 1212.

Tarafta iradî değişiklik, yalnızca takibin asıl taraflarında meydana gelecek değişikliği ifade etmektedir. Takibin tarafları dışında takiple ilgili olan üçüncü kişiler bakımından ise bir değişiklik tarafta iradî değişikliğe konu olamayacaktır. Zira tarafta iradî değişiklik yalnızca takibin tarafları bakımından söz konusu olduğundan takiple ilgili üçüncü kişinin değişiminde taraf değişikliğinden bahsedilemeyecektir¹³⁶.

Tarafta iradî değişikliğin tarafta yer alan kişi sayısının azalması şeklinde meydana gelmesi de söz konusu olabilir¹³⁷. Örneğin, alacaklının müteselsil borçlulara karşı başlatmış olduğu takipte borçlulardan birine karşı takibi yöneltmekten vazgeçmesi ve bu kimseyi takip talebinden çıkarmak istemesi halinde takibin borçlu tarafında bir değişme söz konusu olacaktır. Ancak icra hukukunda bir takipte borçlu olan kimseye karşı işlem yapılmak istenmemesi halinde örneğin haciz bakımından o borçluya karşı haciz işlemi talep edilmeyebilir veya haciz işlemi talep edilmişse o borçlunun malları bakımından satış istenmeyebilir. Bu sebeple tarafta yer alan kişi sayısının azalması hali icra hukuku bakımından başkaca bir sonuç doğurmayacağından çalışmada ayrıca incelenmemiştir.

Tarafta iradî değişiklik, taraf katılımı yoluyla ya da mevcut tarafın yerine bir başka kimsenin geçmesi suretiyle taraf değişimi şeklinde gerçekleşebilir:

Alacaklının takip talebi ile başlamış olan bir takipte, alacaklı veya borçlu tarafın yanına bir üçüncü kişinin taraf olarak katılması halinde taraf katılımı ortaya çıkacaktır. Yukarıda da ifade edildiği üzere taraf katılımı da tarafta iradî değişiklik kapsamı içinde yer almaktadır. Bir takipte taraf katılımı yapılarak taraflardan birinde mecburi ya da ihtiyari takip arkadaşlığı ortaya çıkabilir. Örneğin, mecburi takip arkadaşlığının bulunduğu hallerde takip arkadaşlarından birine karşı başlatılan takibin borçlu tarafına tarafa katılımı suretiyle yeni borçlunun katılmasına izin verilmesi halinde ya da şikâyete konu edilerek iptalinin istenmesi halinde, takibin iptali yerine mecburi takip arkadaşlarının takibe katılmak suretiyle takibe devam edilmesi sonucunda gerek icra dairelerindeki derdest

¹³⁶ Börü, *Dava Konusu*, s. 98-99.

¹³⁷ Yılmaz, *Taraf Değişikliği*, s. 577; Yılmaz, *Islah*, s. 337; Alangoya, *Değişme*, s. 71.

dosya sayısında azalma meydana gelecek gerekse de bu örnekte olduğu gibi alacaklının ikinci kez peşin harç ödemek suretiyle yeni bir takip başlatmasına gerek kalmayacaktır.

Takip arkadaşının takibe katılması suretiyle aynı takip dosyası üzerinden alacağın bir bütün olarak tahsili daha kolay hale gelecektir. Bununla birlikte takip yetkisi bakımından bir miras alacağının veya bir adi ortaklık alacağının takibe konu edilmesi halinde tüm mirasçılar veya tüm adi ortaklar takip yetkisine birlikte sahip olduğundan bunlardan birinin tek başına takibi başlatması halinde takip yetkisi bulunmadığından bu husus icra memuru tarafından resen dikkate alınmalı ve takip talebi reddedilmelidir. Ancak takip talebi reddedilmemiş ve takip başlatılmışsa süresiz şikâyeteye konu olacaktır. Bu halde alacaklının bu eksikliği fark ederek taraf katılımı suretiyle tarafta iradî değişiklik yapabilmesine izin verilmeli, şikâyeteye konu olması halinde artık takibin iptaline karar verilmesi yerine alacaklı tarafta meydana gelecek taraf katılımı ile karşı tarafın rızasına ihtiyaç duyulmaksızın¹³⁸ mecburi takip arkadaşının takibe katılımı sağlanmalıdır¹³⁹.

Mecburi takip arkadaşlığı doğuran bir hukuki ilişkiden doğan bir alacak için takip arkadaşlarından biri tarafından takip başlatılması halinde diğer mecburi takip arkadaşlarının takibe katılması taraf katılımı yoluyla mümkün olabilir. Örneğin, kiralanan taşınmazların ilamsız icra ile tahliyesi yolunda birden fazla kiralayanın mevcut olmasına karşın kiralayanlardan birinin takibi başlatması halinde diğer kiralayanlar taraf katılımının gerçekleşmesi suretiyle takibin tarafı haline gelebilir. Zira tahliye borcu bölünemeyen bir borçtur ve tek bir kiralayan tarafından başlatılan takip yürütülemeyecektir¹⁴⁰. Bununla birlikte söz konusu takipte talepte bulunulmuşsa ya da bir şikâyeteye konu edilmişse veya itirazın kaldırılması yoluna başvurulmuşsa bu hususta karar verilmesinden önce mecburi takip arkadaşlarının takibe katılması sağlanmalıdır. Aynı husus takibin borçlu tarafında yer alan kiracının da birden fazla olması halinde de söz konusu olabilir. Takip bunlardan yalnızca birine karşı başlatılmışsa şartların varlığı halinde taraf katılımının gerçekleştirilmesi suretiyle mecburi takip arkadaşlarının takibe

¹³⁸ Yılmaz, Taraf Değişikliği, s. 582.

¹³⁹ Nitekim Yargıtay da bu yönde karar vermektedir. Yargıtay 12. HD, 11.05.2015, E. 2015/11216, K. 2015/13111 (Lexpera, E.T.: 22.10.2022).

¹⁴⁰ Yargıtay HGK, 28.01.2015, E. 2014/6-92, K. 2015/789 (Sinerji, E.T.: 22.10.2022).

katılımı sağlanmalıdır. Bu şekilde gerçekleşen değişiklik de tarafta iradî değişiklik sonucunu doğuracaktır.

Takibin alacaklı veya borçlu tarafında taraf katılımı ile ihtiyari takip arkadaşlığı meydana getirmek suretiyle de tarafta iradî değişiklik ortaya çıkabilir. İhtiyari takip arkadaşlığı alacaklı tarafta söz konusu olabileceği gibi borçlu tarafta da söz konusu olabilir. İhtiyari takip arkadaşlığının alacaklı tarafta söz konusu olması halinde her bir alacaklı aynı borçludan olan alacağının kendi payına düşen kısmını ayrı ayrı icra takibine konu etmesine bir engel yoktur¹⁴¹. Bununla birlikte ihtiyari takip arkadaşı alacaklıların her birinin ayrı dosya masrafı yapması, takipte yürütülecek işlemlerin tek bir taleple yapılabilmesi, satış aşamasında borçlunun malları bakımından tek bir ücretin ödenmesi, haciz sırasında bir öncelik sonralık ilişkisinin doğmaması karşılığında talepleri halinde biri tarafından başlatılan takibe diğerlerinin de katılımına izin verilmelidir. Zira bu husus borçlu bakımından da olumlu sonuçlar doğuracaktır. İhtiyari takip arkadaşı oluşturabilecek alacaklıların taraf katılımı suretiyle takibe katılması halinde ve bu alacaklıların bir vekille takip edilmesi halinde borçlu kendisine karşı başlatılacak her bir icra dosyası bakımından ayrı ayrı vekâlet ücreti ödemek zorunda kalmayacaktır. Bu anlamda ihtiyari takip arkadaşı alacaklıların takibe katılımı zorunlu olmasa da bu katılım takibin alacaklı ve borçlu tarafı bakımından olumlu sonuçlar doğuracaktır.

Taraf katılımı alacaklı veya borçlu tarafta bir kişi olması halinde meydana gelebileceği gibi birden fazla kişinin yer aldığı taraf yanına katılma halinde de söz konusu olabilir¹⁴². Sonuç olarak takibin alacaklı ve borçlu tarafında gerek mecburi gerekse de ihtiyari takip arkadaşlığı meydana getirecek şekilde taraf katılımı sağlanarak tarafta iradî değişiklik meydana getirilebilir.

Taraf değişiminde ise, takibin mevcut taraflarının yanına yeni kimselerin katılması olmayıp mevcut tarafın takibin tarafı olmaktan çıkarak yeni bir kimsenin takibin tarafı haline gelmesini anlatır. Bu anlamda bir takibin tarafında iradî değişiklikten

¹⁴¹ Yargıtay HGK, 15.06.2022, E. 2019/319, K. 2022/924 (Sinerji, E.T.: 22.10.2022).

¹⁴² Dava bakımından bkz. **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 307; **Börü**, Değişim, s. 589; **Kırtiloğlu**, s. 1280; **Karaaslan**, s. 1129; **Akkaya**, s. 898.

bahsedilebilmesi için takip, takibin açıldığı tarihte takip talebinde yer alan kişiler ile sonlandırılmamalı, takibin mevcut tarafı takip sona ermeden takipten ayrılmalı, mevcut tarafın yerine geçen yeni kimsenin takibi kendi adına yürütmesi gerekmektedir¹⁴³. Takibin tarafındaki değişme hem alacaklı hem borçlu tarafta meydana gelebilir.

Açıklanan sebeplerle tarafta iradî değişiklik başlığı çalışmada geniş anlamda kullanılmış olup¹⁴⁴ bu kavram, hem mevcut tarafın takibin tarafı olmaktan çıkarak yerine yeni bir kimsenin gelmesi olan “taraf değişimi”ni hem de mevcut tarafın yanına üçüncü kişinin “taraf katılımı” suretiyle taraf olarak dâhil olmasını ifade etmektedir. Çalışmanın sonraki kısmında da “taraf değişimi”; mevcut tarafın çıkarak yeni kimsenin onun yerini almasını, “taraf katılımı” ise, mevcut tarafın taraf olmaktan çıkması olmayıp yanına yeni kimselerin de katılmasını anlatmaktadır.

1.2.4.2. Hukuki Niteliği

Tarafta iradî değişikliğin hukuki niteliğine ilişkin HMK’da açık bir hüküm bulunmamakla birlikte öğretide buna ilişkin “dava değişikliği teorisi”, “davanın geri alındığı ve yeni bir dava açıldığı teorisi”, “kendine özgü bir usûl hukuku kurumu olduğu teorisi” ileri sürülmüştür. Tarafta iradî değişiklik, taraf katılımını ve taraf değişimini kapsamına aldığından bu başlık altında her iki ayırım bakımından birlikte değerlendirme yapılacaktır.

Bir davada gerçekleşen tarafta iradî değişikliğin bir dava değişikliği olduğunu savunan görüşe¹⁴⁵ göre, davanın tarafları dava sebebine dâhil olup taraf değişikliği halinde dava sebebi değişeceğinden davanın değişikliği ortaya çıkmaktadır. Bu görüş¹⁴⁶, temelini

¹⁴³ Davaya paralel olarak **Börü**, Değişim, s. 589; **Börü**, Dava Konusu, s. 100.

¹⁴⁴ **Börü**, mevcut tarafın yerine başka bir kimsenin geçmesini veya mevcut tarafın yanına yeni kişilerin taraf olarak katılmasını üst başlık olarak “taraf değişimi” şeklinde ifade etmektedir. Bkz. **Börü**, Dava Konusu, s. 99.

¹⁴⁵ **Alangoya**, Değişme, s. 40; **Üstündağ**, Yargılama, s. 390; **Üstündağ**, Saim: İddia ve Müdafanın Değiştirilmesi Yasağı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 1967, s. 187; **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 204; **Yılmaz**, Islah, s. 340; **Börü**, Dava Konusu, s. 91; **Börü**, Değişim s. 593-594; **Kırtıloğlu**, s. 1288-1289.

¹⁴⁶ **Alangoya**, Değişme, s. 40; **Üstündağ**, Yasak, s. 187; **Üstündağ**, Yargılama, s. 390; **Börü**, Dava Konusu, s. 91.

maddi hukuk teorisinden almakta olup buna göre taraf kavramı ile sıfat kavramı örtüştüğünden davanın taraflarındaki değişiklik ile dava sebebinin böylece de davanın değiştiğini ileri sürmektedir. Bu görüşün sonraki bir gerekçesi ise davanın zorunlu bir unsuru olan tarafın değişikliği halinde dava değişikliği söz konusu olacaktır¹⁴⁷. Tarafta iradî değişikliğin, dava değişikliği olarak kabul edilmesi, usûli halefiyet sonucunu doğuracağından, davaya yeni katılan tarafın önceki tarafın yapmış olduğu tüm işlemlerle bağlı olması usûl ilkeleri ile bağdaşmadığından, yeni davacının davaya dâhil edilmesinde rızasının aranmaması usûl ilkelerinden tasarruf ilkesine aykırı olacağından tarafta iradî değişiklik, dava değişikliği olarak kabul edilemez¹⁴⁸.

Tarafta iradî değişikliğin hukuki niteliğine ilişkin bir diğer teori “davanın geri alınması ve yeni bir dava açılması” teorisidir¹⁴⁹. Bu görüşe¹⁵⁰ göre, tarafta iradî değişiklik halinde görülmekte olan bir davanın taraflarından biri davadan ayrılarak yerine başkasının geçmesi sebebiyle bu halde uygulanacak hükümler davanın geri alınması ve yeni bir dava açılmasına ilişkin hükümlerdir. Ancak bu görüşte tarafta iradî değişiklik sonucu ilk davanın geri alındığı ve yeni bir davanın açıldığının kabul edilmesi halinde tarafta iradî değişiklik ile elde edilmek istenen faydalardan yararlanılamayacağından¹⁵¹ bu görüşün de kabul edilmesi mümkün değildir.

Tarafta iradî değişikliğin “kendine özgü bir usûl hukuku kurumu olduğunu” ifade eden görüşe¹⁵² göre, görülmekte olan bir davada tarafta iradî değişiklik yapılması, yargılamanın varlığını ve devamlılığını etkilemeyeceğinden tarafta iradî değişiklik ile

¹⁴⁷ **Alangoya**, Değişme, s. 40 vd.; **Üstündağ**, Yasak, s. 187.

¹⁴⁸ **Alangoya**, Değişme, s. 51-52; **Alangoya**, Yavuz/Yıldırım, M. Kamil/Deren Yıldırım, Nevhis: Medeni Usûl Hukuku Esasları, 8. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2011, s. 124; **Börü**, Dava Konusu, s. 100; **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 207-208; **Kırtıloğlu**, s. 1290.

¹⁴⁹ **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 211; **Alangoya**, bu görüşe temel olarak katılmakla birlikte ilk yargılama sonuçlarından ikinci davada yararlanmasını usûl ekonomisine dayanarak savunmaktadır bkz. **Alangoya**, Değişme, s. 62, 65; **Kırtıloğlu**, s. 1290; **Börü**, Değişim, s. 596; **Yılmaz**, Islah, s. 341;

¹⁵⁰ **Alangoya**, Değişme, s. 60 vd.; **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 213; **Kırtıloğlu**, s. 1290, 1291, 1293; **Börü**, Değişim, s. 597.

¹⁵¹ **Üstündağ**, Yasak, s. 191; **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 218; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 157; **Alangoya**, Değişme, s. 64-65.

¹⁵² **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 219; **Börü**, Değişim, s. 599, 603; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 157.

amaçlanan usûl ekonomisini gerçekleştirmeye hizmet etmektir, nitekim tarafta iradî değişiklik HMK m. 124 hükmünde de kendine özgü bir kurum olarak düzenlenmiştir.

İcra hukuku bakımından tarafta iradî değişiklik, bir takip değişikliği sonucunu doğurmaz. Yine usûl hukukunda olduğu gibi takibin geri alınması da bakımından karşı tarafın rızası aranmadığından usul hukuku ile aynı olan bir geri alma hususu da takipler bakımından söz konusu olamayacaktır. Tarafta iradî değişiklikle derdest takip devam ederken aynı takip dosyasında bir taraf değişikliği yapılmaktadır. Tarafta iradî değişiklik sonucu takibin sona ermesi ve yeni bir takip başlatılması söz konusu değildir. Bu sebeple takip dosyasının bütünlüğü etkilenmemektedir. Bu halde sadece takibin tarafında değişiklik meydana gelmekte, takip dosyası ortadan kalkmamakta, var olmaya devam etmektedir. Nitekim HMK m. 124’te de mevcut davanın sona erdiğine ilişkin bir düzenleme değil, aksine var olan yargılama üzerinden davanın devam ettiği görülmektedir. Bu sebeplerle kanımızca icra hukuku bakımından da tarafta iradî değişiklik hükümleri takip ekonomisine hizmet eden kendine özgü bir kurum olarak ortaya çıkmaktadır.

1.3. TARAF KAVRAMIYLA BAĞLANTILI KURUMLAR

Bir takibin açılarak devam ettirilmesi şartlara tabidir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda dava şartları düzenlenmiş olmasına rağmen İcra ve İflas Kanunu’nda takip şartları düzenlenmemiştir. Ancak gerek yargı içtihatları¹⁵³ gerekse de öğretide¹⁵⁴ bir davanın açılması sırasında aranan şartların niteliğine uygun düştüğü ölçüde bir takibin açılması sırasında da aranacağı kabul edilmiştir. Zira bu husus esasen gerek davada gerekse de

¹⁵³ Yargıtay 12. HD, 23.12.2014, E. 2014/25216, K. 2014/31222 (Lexpera, E.T.: 23.10.2022); Yargıtay 12. HD, 18.04.2017, E. 2016/13909, K. 2017/5969 (Lexpera, E.T.: 23.10.2022); Yargıtay 12. HD, 10.9.2015, E. 2015/9929, K. 2015/20504 (Lexpera, E.T.: 23.10.2022).

¹⁵⁴ Bu şartlara genellikle “Takip Şartı” denmektedir. Üstündağ, İcra, s. 65; Kuru, İcra El Kitabı, s. 163; Yılmaz, Uygulanabilirlik, s. 1847; Pekcanitez/Simil, s. 36; Karşlı, İcra, s. 21 vd.; Çelikoğlu, Takip Şartı, s. 71- 77; Çelikoğlu, Cengiz Topel: İcra Dairesi Kararı, Ekin Yayınevi, Ankara 2017, s. 152, dn.31; Dişel, Takip Arkadaşlığı, s. 55; Erişir, Evrim: “İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takipte Takip Şartı Olarak Malike Muacceliyet İhbarında Bulunulması (TMK m. 887)”, Medeni Usûl ve İcra İflas Hukuku Dergisi, C. 17, S. 48, 2021, s. 67-196; Direnisa, Efe: “İcra Müdürünün Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz veya İflâs Yoluyla Takibin Şartlarına İlişkin Yapması Gereken İncelemenin Kapsamı ve Sınırları”, TAÜHFD, C.4, S. 1, 2022, s. 117-164; Atalı/Ermenek/Erdoğan, İcra, s. 83; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayyavaz/Hanağası, İcra, s. 143; Desteci, s. 6 vd.

takipte bir talebin varlığından kaynaklanmakta olup bu talebin öne sürülmesi için de bir davada olduğu gibi bir takipte de en başta taraflarla ilgili bazı soruların cevaplanması gerekmektedir. Buna göre icra takibinin tarafı kimler olabilir, bir icra takibini kimler takip edebilir, bir takip talebinde taraf olarak gösterilen kişiler gerçekten o takip ile ilgili midir? Bu soruların yanıtları taraf ehliyeti, takip ehliyeti, takip yetkisi ve sıfat kavramları ile açıklanacaktır.

1.3.1. Taraf Ehliyeti

Kişilerin bir icra takibine taraf olabilmesi için öncelikle taraf ehliyetine sahip bulunması gerekmektedir¹⁵⁵. Zira icra hukukunda taraf ehliyeti, takibe taraf olabilmeyi anlatır. İİK’ da taraf ehliyetine ilişkin bir hüküm bulunmamasıyla birlikte HMK m. 50 hükmü ile taraf ehliyeti düzenlenmiştir. Taraf ehliyetine ilişkin İİK’ da bir düzenleme bulunmasa da icra hukuku bakımından da tarafların (alacaklı ve borçlu) taraf ehliyetinin bulunması gerekliliği öğretide kabul edilmektedir¹⁵⁶.

Bir kimsenin taraf ehliyetine sahip olabilmesi için öncelikle hak ehliyetine sahip bulunması gerekir. Zira HMK m. 50 uyarınca “Medenî haklardan yararlanma ehliyetine sahip olan, davada taraf ehliyetine de sahiptir.”¹⁵⁷ Buna göre Türk Medenî Kanunu m. 8/1 uyarınca “Her insanın hak ehliyeti vardır.” Gerçek kişiler hak ehliyetini tam ve sağ doğum şartı ile ana rahmine düştüğü andan itibaren kazanırken (TMK m.28/1,2) tüzel kişiler, yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün hak ve borçlara sahiptir (TMK m.48)¹⁵⁸.

¹⁵⁵Kuru/Aydın, İcra, s. 65; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 80; Atalı/Ermenek/Erdoğan, İcra, s. 83.

¹⁵⁶Berkin, İcra Rehberi, s. 180 vd.; Postacıoğlu/Altay, s. 143; Üstündağ, İcra, s. 61; Kuru, İcra Cilt I, s. 152 vd.; Kuru, İcra El Kitabı, s. 155 vd.; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, İcra, s. 143; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 83; Görgün/Börü/Kodakoğlu, İcra, s. 53; Atalı/Ermenek/Erdoğan, İcra, s. 83; Karşlı, İcra, s. 22. vd.

¹⁵⁷ Davada taraf ehliyetine ilişkin ayrıntılı bilgi için Kale, Serdar: Medeni Yargılamada Taraf Ehliyeti, Onikilevha Yayınları, İstanbul 2010, s. 13 vd.

¹⁵⁸Erdoğan, İhsan/Keskin, A. Dilşad: Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri, 2. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2019, s. 222 vd.; Ayan, Mehmet/Ayan, Nurşen: Kişiler Hukuku, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 49 vd.; Kayıhan, Şaban: Kişiler Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022, s. 30, 119.

Bu sebeple hak ehliyeti bulunmayan ölmüş bir kimseye takip başlatılamayacağı gibi ölmüş bir kimse adına da takip yapılması mümkün değildir¹⁵⁹. Takip sırasında taraflardan birinin ölümü halinde ise ölüm borçlu tarafta meydana gelmişse icra takibine, taraf ehliyeti bulunmayan borçluya karşı devam edilemeyeceğinden İİK m. 53/2, 3 hükmü uyarınca ya terekeye karşı ya da mirasçılardan birine, birkaçına veya hepsine karşı edilebilecektir. İcra takibi devam ederken alacaklının ölmesi halinde ise alacaklının mirasçılarının hepsi veya varsa tereke temsilcisi takibe devam edebilecektir.

Bir borç ilişkisinin hak ehliyetine sahip alacaklısı veya borçlusu olan bir gerçek ya da tüzel kişi bir icra takibinin tarafı olabilecektir¹⁶⁰. Bu halde tüzel kişilerin kişiliği herhangi bir sebeple sona ermedikçe taraf ehliyetine sahiptirler. Bununla birlikte tüzel kişiliği bulunmayan adi ortaklığın (TBK m. 620 vd.) veya miras ortaklığının (TMK m. 640) taraf ehliyeti bulunmamaktadır¹⁶¹. Bu sebeple adi ortakların tümünün birlikte takip yapması ve ortaklara karşı birlikte takip yapılması kuraldır¹⁶². Yine miras ortaklığında da kural,

¹⁵⁹ “Davalının, davanın açılmasından önce ölmesi halinde, davanın reddi gerektiğine, mirasçılardan bu davada yer alamayacağına, dava dilekçesinde kanuni noksan bulunduğundan söz edilerek, mirasçılardan davaya katılmasıyla davanın yürütülemeyeceğine ve ıslah yolu ile de bunun gerçekleştirilmesine olanak bulunmadığına..” Yargıtay İBK, 04.05.1978, E. 1978/4, K. 1978/5 (Lexpera, E.T.: 23.10.2022); “Ölü kişi hakkında takip yapılamaz.” Yargıtay 12. HD, 16.03.2004, E. 2004/1474, K. 2004/6110; Aynı yöndeki kararlar için bkz. Yargıtay 12. HD, 30.01.1990, E. 1990/510, K. 1990/411 (Sinerji, E.T.: 23.10.2022).

¹⁶⁰ **Belgesay**, Usûl, s. 169; **Bilge**, Necip/**Önen**, Ergun: Medeni Yargılama Hukuku Dersleri, 3. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara 1978, s. 225; **Berkin**, İcra Rehberi, s. 181; **Üstündağ**, İcra, s. 61; **Pekantez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 83; **Alangoya / Yıldırım / Deren Yıldırım**, s. 125; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 53; Umar, taraf ehliyetini “usûlî istifade ehliyeti” olarak ifade etmektedir (**Umar**, Bilge: “Medeni Usûl Hukukunda Davanın Dinlenme Şartı Olarak Ehliyet”, İÜHF, S. 3, 1963 s. 592–593).

¹⁶¹ **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 156; **Kuru**, İcra Cilt I, s. 152; **Berkin**, İcra Rehberi, s. 181–182; **Postacıoğlu/Altay**, s. 143; **Peksöz**, Vildan: “İcra Hukukunda Adi Ortaklığın ve Ortakların Taraf Durumu”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, C. 8, S. 16, 2020, s. 355.

¹⁶² **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 156 vd.; **Üstündağ**, İcra, s. 64, dn. 160; **Uyar**, Talih/**Uyar**, Alper/**Uyar**, Cüneyt: İcra ve İflas Kanunu Şerhi Cilt I, 3. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2014, s. 865; **Peksöz**, Adi Ortaklığın Taraf Durumu, s. 356. Yargıtay’ın adi ortaklığın tüzel kişiliği olmadığı, bu sebeple takibin tüm ortaklar tarafından ve tüm ortaklara karşı açılmasına ilişkin pek çok kararı vardır. Örneğin, “Somut olayda, takip taleplerinde ve ödeme emrinde gösterilen Ç. – B. iş ortaklığının gerçek ve tüzel kişiliği bulunmadığından bu ad altında takip yapılması usûlsüzdür. Adi ortakların ayrı ayrı takip taleplerinde gösterilip yine ayrı ayrı adlarına ödeme emri tebliği gerektiğinden birlikte borçlu olarak gösterilen ve bu adi ortaklığı oluşturan şirketlerden şikâyetçi Ç ... Tekstli Tic. San. Ltd. Şti. yönünden takibin iptaline karar verilmesi gerekirken bu husus karar yerinde tartışılmaksızın takibin durdurulması yönünde hüküm kurulması isabetsizdir.” Yargıtay 12. HD, 13.01.2009, E. 2008/19620, K. 2009/392, (Sinerji, E.T.: 24.10.2022); “Adi ortaklığın tüzel kişiliği olmadığından, aktif ve pasif dava ehliyeti yoktur. Bu nedenledir ki takibin veya davanın bütün ortaklara açılması zorunludur.” Yargıtay 12. HD, 17.06.2003, E. 2003/11828, K. 2003/14422 (Sinerji, E.T.: 24.10.2022); Aynı yönde bkz. Yargıtay 15. HD, 18.02.2005, E. 2004/5384, K. 2005/866 (Sinerji, E.T.: 24.10.2022); Yargıtay 12. HD, 13.01.2009, E. 2008/19620, K. 2009/392 (Sinerji, E.T.: 24.10.2022); Yargıtay 12. HD, 07.10.2008, E. 2008/13412, K. 2008/16601 (Sinerji, E.T.: 24.10.2022); Yargıtay 12. HD, 17.06.2003, E. 2003/11828, K. 2003/14422 (Sinerji, E.T.: 24.10.2022).

takibin tüm mirasçılar tarafından birlikte veya varsa tereke temsilcisi (TMK m. 640/3), vasiyeti yerine getirme görevlisi (TMK m. 532), mirasın resmen idaresiyle görevli kişi (TMK m. 592) tarafından başlatılmasıdır¹⁶³. Mirasçılar, murisin borçlarından müteselsil sorumlu olduğundan miras ortaklığının borçlu olduğu durumlarda takibin mirasçılardan birine veya birkaçına da yöneltilmesi mümkündür¹⁶⁴.

Takip bakımından taraf ehliyeti her ne kadar İİK' da bir takip şartı olarak düzenlenmiş olmasa da takibin taraflarının taraf ehliyetine sahip olup olmadığı icra müdürü tarafından resen dikkate alınmalıdır. Zira bir takibin tarafı olabilmek için tıpkı davadaki gibi HMK m. 50'de açıkça belirtildiği üzere medenî haklardan yararlanma ehliyeti olan taraf ehliyetine sahip olunması gerekir. Taraf ehliyetine sahip olmayan bir kimse adına başlatılan takip veya bu kimseye yöneltilen takip, kamu düzenine aykırı olup süresiz şikâyete konu olacaktır¹⁶⁵.

Çalışma konusu bakımından bir takibin tarafında iradî değişikliğin yapılabilmesi için öncelikle geçerli bir takibin bulunması şarttır. Takibin taraflarının taraf ehliyeti bulunmaması halinde kural olarak tarafta iradî değişikliğe başvurulabilmesine imkân yoktur. Bununla birlikte taraf katılımı suretiyle alacaklı veya borçlu tarafta mecburi takip arkadaşlığı yaratılarak tarafta iradî değişiklik yapılabilmesi mümkündür. Bu halde tüm ortakların birlikte taraf olması gereken bir takipte HMK m. 124'te öngörülen bir sebeple tarafta iradî değişiklik yapılmak suretiyle mecburi takip arkadaşlarının takibe katılımı sağlanarak taraf ehliyeti şartı yerine getirilmiş olacaktır. Yine kural olarak ölü bir kimseye karşı takip başlatılmamakla birlikte başlatılmış takipte maddi hata sebebiyle tarafta iradî değişiklik yapılabilmesi mümkündür¹⁶⁶.

¹⁶³ **Ayan**, Mehmet: Miras Hukuku, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 253 vd.; **İnan**, Ali Naim/**Ertas**, Şeref/**Albaş**, Hakan: İnan Medeni Hukuk Miras Hukuku, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022, s. 495 vd.

¹⁶⁴ **Berkin**, İcra Rehberi, s. 182; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 159; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 144.

¹⁶⁵ **Berkin**, İcra Rehberi, s. 181; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 143; **Pekcanitez/Atalay/SungurtekinÖzkan/Özekes**, s. 83.

¹⁶⁶ Bkz. 2. Bölüm, Başlık 2.2.1.

1.3.2. Takip Ehliyeti

Alacaklının bizzat veya iradî temsilcisi aracılığıyla icra takibi ve takiple ilgili işlemleri yapabilmesi, borçlunun da başlatılan takipte haklarını koruyabilmek amacıyla işlemlerde bulunabilmesi ehliyeti, takip ehliyetini anlatır¹⁶⁷. Takip ehliyeti de taraf ehliyeti gibi İİK'da açıkça düzenlenmemiş olsa da, tıpkı davada olduğu gibi medenî haklardan yararlanma ehliyetini anlatan dava ehliyeti (HMK m. 60)¹⁶⁸, takip hukukunda takip ehliyeti olarak ortaya çıkmakta ve geçerli bir takibin varlığı için tarafların bu ehliyete sahip bulunması gerekmektedir¹⁶⁹.

Yargılama hukukunda olduğu gibi fiil ehliyetine (TMK m. 9) sahip bir kimse takip ehliyetine de sahiptir. Ayırt etme gücüne sahip, ergin ve kısıtlı olmayan “tam ehliyetliler”(TMK m. 10) ile kanuna ve tüzüklerine uygun şekilde gerekli organlara sahip olan tüzel kişiler, borç altına girebilir ve bir hakkın sahibi olabilirler(TMK m.9, 49), bu sebeple takip ehliyetleri tamdır¹⁷⁰. Ayırt etme gücüne sahip olmayan “tam ehliyetsizler” (TMK m. 5/1), bir işlem yapabilme yeteneğine sahip olmadıklarından kendilerini borç altına sokacak veya hak sahibi olabilecekleri işlemleri takip ehliyetleri bulunmadığından kendiliğinden yapamazlar, bu kimseler işlemlerini yasal temsilcileri aracılığıyla yerine getirecektir (İİK m. 58/1-1)¹⁷¹. Ayırt etme gücüne sahip küçük veya kısıtlı “sınırlı

¹⁶⁷ **Berkin**, İcra Rehberi, s. 182; **Postacıoğlu/Altay**, s. 144; **Üstündağ**, İcra, s. 65; **Kuru**, İcra Cilt I, s. 161; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 163 vd.; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 84; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 54; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, İcra, s. 84; **Uyar/Uyar/Uyar**, İcra Şerh Cilt I, s. 866; **Karşlı**, İcra, s. 22, 23.

¹⁶⁸ “Dava Ehliyeti” ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **Elgün Toğrul**, Emel Şeyda: Medeni Usûl Hukukunda Dava Ehliyeti, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2021, s. 11 vd.

¹⁶⁹ **Berkin**, İcra Rehberi, s. 182; **Postacıoğlu/Altay**, s. 144; **Üstündağ**, İcra, s. 80; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 163.

¹⁷⁰ "Somut olayda takipte borçlu olarak yer alan B.B. ve E.B.'ın takip tarihi itibari ile on sekiz yaşını doldurmamışları, takip ehliyetleri olmadığı yani doğrudan sınırlı ehliyetsizler hakkında takip başlatılamayacağı durumu gözetilerek bu kişiler hakkında takibin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir" Yargıtay 12. HD, 04.02.2019, E. 2018/11063, K. 2019/1217 (Sinerji, E.T.: 25.10.2022); **Erdoğan**, İhsan/**Keskin**, A. Dilşad: Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, 2. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2018, s. 228 vd.; **Ayan/Ayan**, Kişiler Hukuku, s. 50 vd.

¹⁷¹ "Dosyanın incelenmesinde, Malatya 2. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 2008/1053 E. sayılı dosyası ile 11.08.2008 tarihinde vesayet davası açıldığı, yetkisizlik kararı üzerine dosyanın gönderildiği A.ğa Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 2009/225-387 sayılı ve 15.09.2009 tarihli kararı ile; İ.Y.'na, M.Y.Y.'nun vasi olarak atanmasına karar verilmesi, takip tarihinin ise 02.07.2009 olduğu görülmektedir. Somut olayda, vasi, borçlunun fiil ehliyetii olmadığını, vesayet altına alındığını bildirerek takibin iptalini talep etmiş olup, borçlunun takip tarihi itibariyle kısıtlanmasını gerektirecek bir hastalığı var ise, borçlunun takip ehliyeti bulunmadığından, takip talebinde borçlu ile birlikte vasinin de gösterilmesi ve ödeme emrinin, borçluya

ehliyetsizler” ise kural olarak takip ehliyetine sahip olmayıp bu kişiler adına bir takipte işlem yapabilme yetkisi yasal temsilcilerine aittir.¹⁷²

Takip ehliyeti de taraf ehliyeti gibi bir takip şartı sayılmaktadır¹⁷³. İcra memuru tarafından resen gözetilir, eksikliği halinde süresiz şikâyet yoluna başvurulabilir¹⁷⁴. Bununla birlikte takip ehliyetinin varlığından bahsedilebilmesi için öncelikle taraf ehliyetinin bulunması şarttır. Bu sebeple taraf ehliyetinin kaybedilmesi halinde takip ehliyeti de son bulur.

Bir takipte tarafta iradî değişiklik yapılabilmesi için taraf ehliyeti gibi takip ehliyetinin de bulunması şarttır. Takip ehliyetinin bulunmaması halinde de geçerli bir takipten bahsedilemeyeceği için kural olarak tarafta iradî değişiklik yapılabilmesi mümkün değildir. Bununla birlikte yasal temsilcinin başlatması gereken bir takip sınırlı ehliyetsiz tarafından başlatılmışsa bu hatanın HMK m. 124 uyarınca gerekli şartları taşıması halinde tarafta iradî değişiklik yapılması suretiyle giderilmesi mümkündür.

1.3.3. Takip Yetkisi

Dava takip yetkisi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 53'te “..*talep sonucu hakkında hüküm alabilme yetkisi*” olarak ifade edilmiştir¹⁷⁵. Öğretide¹⁷⁶ de genel olarak, bir kimsenin kendisinin veya üçüncü bir kişinin olan bir hakkı, bir davaya taraf olarak davayı

vesayeten vasiye tebliği zorunludur" Yargıtay 12. HD, 07.05.2018, E. 2016/32518, K. 2018/4321 (Sinerji, E.T.: 25.10.2022).

¹⁷² Bununla birlikte TMK m. 357 hükmü saklıdır. “Her ne kadar vasi tayini kararında, Gülistan’ın kısıtlandığı yazılı değilse de karar içeriğinden ve ilgiliye şizofreni nedeniyle vasi atandığından kısıtlı olduğunun kabulü gerekir. Bu nedenle kısıtlı kişi aleyhine yapılan icra takibi hukuki sonuç doğurmaz.” Yargıtay 6. HD, 13.04.2006, E. 2006/1827, K. 2006/3884 (Lexpera, E.T.: 26.10.2022). Bununla bir sanat veya meslekle uğraşmasına izin verilen küçük ya da kısıtlılar, bu sanat veya meslek ilgili olarak takip ehliyetine sahiptir. Bkz. Yargıtay 12. HD, 22.09.1980, E. 1980/4848, K. 1980/6601 (Sinerji, E.T.: 26.10.2022).

¹⁷³ **Desteci**, s. 87 vd.

¹⁷⁴ "Takip ehliyeti, yerleşik Yargıtay İçtihatlarına göre kamu düzenine ilişkin olduğundan her zaman (süresiz) şikâyet yolu ile ileri sürülebileceği gibi, icra mahkemesince de bu husus kendiliğinden (re'sen) gözetilmelidir" Yargıtay 12. HD. 07.05.2018, 2016/32518, 2018/4321 (Sinerji, E.T.: 25.10.2022).

¹⁷⁵ “Dava Takip Yetkisi” ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **Dişel**, Dava Takip Yetkisi, s. 8 vd.

¹⁷⁶ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 117; **Alangoya**, Değişme, s. 34-35; **Özekes**, Asli Müdahale, s. 29; **Özekes**, Hukuki Dinlenilme, s. 294; **Börü**, Dava Konusu, 271; **Börü**, Sıfat, s. 258; **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 81, **Pekcanitez/Taş Korkmaz**, Pekcanitez Usûl, s. 593; **Dişel**, Dava Takip Yetkisi, s. 16; Kuru, dava takip yetkisi, bir kimsenin bir davayı kendisinin veya vekili aracılığıyla takip ettirilebilme yetkisidir. Bkz. **Kuru**, Baki: “Dava Şartları”, içinde Ord. Prof. Sabri Şakir Ansay’ın Hatırasına Armağan, AÜHF Yayınları, Ankara 1964, s. 126; **Kuru**, Usûl Cilt I, s. 1152.

kendi adına ileri sürebilme, davayı yürütebilme ve kendi adına hüküm alabilme yetkisi şeklinde ifade edilmektedir.

Davada ileri sürülen hakkın ya da hukuki ilişkinin tarafı olduğunu söyleyen bir kimse, kural olarak dava takip yetkisine de sahiptir. Bazı istisnai hallerde, hakkın veya hukuki ilişkinin tarafı olmayan bir üçüncü kişinin de başka bir kimseye ait hak bakımından dava açıp bu davayı yürütebilmesi mümkündür. Örneğin İİK m. 94/2 uyarınca henüz tapuya tescil ettirilmeyen taşınmazın borçlu adına tescili için icra dairesi tarafından alacaklıya dava takip yetkisi verilmesi, İİK m. 120 uyarınca, alacaklının borçlunun üçüncü kişideki alacağını haczettirmesi üzerine bu alacak için dava açması, TMK m. 550, 551 uyarınca miras bırakanın ölümü üzerinde terekeye ilişkin davaların vasiyeti yerine getirme görevlisi ve tereke temsilcisi tarafından yürütülmesi, TMK m. 562 uyarınca aciz belgesine sahip alacaklının borçlusunun adına tenkis davası açabilmesi buna örnektir.

İcra ve İflas Kanunu'nda açıkça takip yetkisi tanımlanmamış olsa da, tıpkı medenî usûl hukukundaki gibi icra hukukunda da takip yetkisinin bir takip şartı olduğu öğretide¹⁷⁷ kabul edilmektedir. Buna göre takip yetkisi, dava takip yetkisine paralel olarak bir takibi başlatma, takibi yürütme ve takip konusu alacağı tahsil etme yetkisidir¹⁷⁸. Kanunda yer alan istisnai haller dışında bir hakkın sahibi olan veya bir hukuki ilişkinin tarafı olan bir kimse, bu hak veya hukuki ilişkiden kaynaklanan alacaklar bakımından icra takip yetkisine sahiptir. Dolayısıyla bir alacaklı alacağı için icra takibi başlattığında takip yetkisine sahiptir. Bununla birlikte takip konusu alacağın bir başkasına ait olduğunu iddia etmesine rağmen takibi başlatan bir kimse takip yetkisine sahip değildir.

Kanunda öngörülen istisnai hallerde örneğin hakkında iflâs kararı verilen borçlu müflisin iflâs masasına giren malvarlığı yönünden tasarruf yetkisi kısıtlanmış olduğundan takip yetkisi de bulunmamaktadır; bu sebeple borçlu müflisin alacağı sebebiyle takip başlatma,

¹⁷⁷ **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, İcra, s. 84; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 85; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 146; **Pekcanitez/Simil**, s. 168; **Dişel**, Takip Arkadaşlığı, s. 66.

¹⁷⁸ **Dişel**, Takip Arkadaşlığı, s. 62; Umar, takip yetkisi için taraf takip işlemi yapma yetkisi ifadesini kullanarak bu yetkinin, “usûli işlem yapabilme ehliyeti” ile paralel olduğunu ifade etmiştir. **Umar**, Gelişim, s. 206.

başlatılan takibi yürütme ve takip konusu alacağı tahsil etmeye ilişkin takip yetkisi iflâs idaresine aittir¹⁷⁹.

Şekli taraf teorisinin de kabul edilmesiyle takibe konu alacağın alacaklısı, kendisinin alacaklı olduğunu, takip talebinin borçlu kısmında gösterilen kimsenin de bu borçtan sorumlu olduğunu belirttiğinde, tarafların takip yetkisinin olduğu kabul edilir. Takip yetkisi takip şartı olduğundan icra memuru tarafından resen dikkate alınmalı ve takip yetkisine sahip olmayan alacaklının takip talebi reddedilmelidir. İcra memuru tarafından reddedilmemişse, süresiz şikâyete gidilerek takibin iptali istenebilir¹⁸⁰.

1.3.4. Takip Arkadaşlığı

Bir icra takibinin taraflarını tıpkı davadaki gibi birden fazla kişinin oluşturabilmesi mümkündür. Bu husus icra hukukunda takip arkadaşlığı¹⁸¹ şeklinde ifade edilmektedir. İcra hukukunda takip arkadaşlığı, medenî usûl hukukundaki dava arkadaşlığı kurumunun icra hukukundaki karşılığı şeklindeki değerlendirme, dava arkadaşlığının medenî usûl hukukunda ortaya çıktığı her durum bakımından geçerli olduğu söylenemeyecektir¹⁸². Zira dava arkadaşlığının, medenî usûl hukukunda kabul edilmesiyle yargılamada çelişkili kararların ortaya çıkması engellenerek, usûl ekonomisine katkıda bulunulması amaçlanır¹⁸³. Örneğin medenî usûl hukukunda ihtiyari dava arkadaşlığının sebebi olarak usûl ekonomisi ilkesi gösterilirken, icra hukukunda ihtiyari takip arkadaşlığının takip ekonomisine uygun düşmediği ileri sürülmektedir¹⁸⁴.

¹⁷⁹ **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 85; **Sunar**, Gülcan: “Şekli Anlamda Taraf Kavramını Kabul Etmenin İcra ve İflas Hukukunda Doğurduğu Sonuçlar”, içinde Prof. Dr. Ergun Önen’e Armağan, Editörler: Selçuk Öztekin, M. Kamil Yıldırım, Nevhis Deren Yıldırım, Alkım Yayın, İstanbul 2003, s. 349; **Deren Yıldırım**, s. 114.

¹⁸⁰ **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 85.

¹⁸¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Dişel**, Takip Arkadaşlığı, s. 5 vd.

¹⁸² Dava arkadaşlığı için ayrıca bkz. **Alangoya**, Yavuz: Medeni Usul Hukukunda Dava Ortaklığı: Tarafların Taaddüdü, Tıpkı Basım 1965, İstanbul 1999, s. 1 vd.; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 148; **Dişel**, Takip Arkadaşlığı, s. 36-37; **Üstündağ**, İcra, s. 69,70.

¹⁸³ **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 148; Takip arkadaşlığı ile dava arkadaşlığı arasındaki farklara ilişkin bkz. **Dişel**, Takip Arkadaşlığı, s. 45-51. Dişel, takip arkadaşlığı ile dava arkadaşlığı arasındaki farklılıkların İİK ve HMK’da bu kurumlara ilişkin düzenlenen özel bazı hükümlerden kaynaklandığını belirtmektedir bkz. **Dişel**, Takip Arkadaşlığı, s. 37.

¹⁸⁴ **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 87-88.

İcra hukukunda takip arkadaşlığı, tıpkı davadaki gibi zorunlu takip arkadaşlığı ve ihtiyari takip arkadaşlığı olarak ortaya çıkabilir. İhtiyari takip arkadaşlığı, birden fazla kimsenin birlikte takip yapması ya da birden fazla kişiye karşı takip yapılmasını anlatır ve alacaklı veya borçlu tarafta yer alan kimselerin birlikte hareket etme mecburiyeti bulunmamaktadır¹⁸⁵. İhtiyari takip arkadaşlığı şeklinde hareket edilmesi yani birden fazla alacaklının birlikte takip başlatması veya birden fazla borçlunun hepsine birlikte takip yapılması alacaklının isteğine bağlıdır. Zira bu takip arkadaşlığında, takip arkadaşlarının birlikte hareket etme mecburiyeti bulunmamaktadır¹⁸⁶. İhtiyari takip arkadaşlığı maddi hukuka göre belirlenir.

Maddi hukuktan veya icra hukukundan doğan zorunlu sebeplerle alacaklı veya borçlu tarafın birden fazla kişiden oluşması halinde ise zorunlu (mecburi) takip arkadaşlığı ortaya çıkar ve bu halde takibin alacaklı veya borçlu tarafında bulunan kişilerin birlikte hareket etmeleri mecburidir¹⁸⁷. Zira tarafların birden fazla kişiden oluşması zorunlu sebeplerle ortaya çıkmıştır ve bu sebepler tarafların birlikte hareket etmelerini gerektirmektedir.

Takibin alacaklı veya borçlu tarafında, bazı hallerde hem alacaklı hem borçlu tarafta ihtiyari veya zorunlu takip arkadaşlığı ortaya çıkabilir. Birden fazla alacaklının aynı sebepten kaynaklanan bir alacağı için aynı borçluya karşı birlikte takip yapabilmesini öngören bir İİK hükmü bulunmamaktadır; ancak alacaklılar arasında maddi hukuk

¹⁸⁵ **Dişel**, Takip Arkadaşlığı, s. 8; **Yılmaz**, İcra Şerh, s. 299.

¹⁸⁶ **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 57. "Takibe konu ilamda tazminat alacağının davalılardan tahsiline hükmedildiği, ilâmın borçlularından A... Anonim Türk Sigorta Şirketi tarafından İİK'nın 36. maddesi uyarınca tehiri icra talepli olarak kararın temyiz edildiği ve dava dışı borçlu sigorta şirketi tarafından dosya alacağını karşılar bir miktarda teminat mektubu sunulduğu ve Yargıtay İlgili Dairesince 17.11.2009 tarihinde temyiz incelemesi sonuna kadar yatırılan teminat miktarınca icranın geri bırakılmasına karar verildiği görülmektedir. Bu karar takibe konu ilâmı temyiz eden ve tehiri icra kararı alan takip borçlusunu sigorta şirketi yönünden geçerli olup, hükmü temyiz etmeyen ve mehil talebinde bulunmayan diğer borçlular yönünden bir bağlayıcılığı yoktur. Bu husus ihtiyari takip arkadaşlığının da bir sonucudur. Bu nedenle haklarında mahkeme kararı kesinleşen ve ilâmın icrasının tehirine ilişkin talepte bulunmayan şikâyetçi-borçlu bakımından ilâmın infazı mümkün olup, alacaklının bu borçluların mal ve haklarına haciz konulmasını talep etmesinde hukuka aykırı bir yön bulunmamaktadır" Yargıtay HGK, 02.04.2019, E. 2018/12-750, K. 2019/383 (Sinergi, E.T.: 10.12.2022).

¹⁸⁷ **Dişel**, Takip Arkadaşlığı, s. 8; **Yılmaz**, İcra Şerh, s. 299; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 167 vd.; **Kuru**, İcra Cilt I, s. 165 vd.; Mecburi dava arkadaşlığı hakkında bkz. **Yardımcı**, Taner Emre: Hukuk Davalarında Mecburi Dava Arkadaşlığı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s. 7 vd.

uyarınca takip arkadaşlığının ortaya çıktığı haller söz konusu olabilir¹⁸⁸. Örneğin, birden fazla alacaklının borçluya karşı tek bir takip talebi ile takip yapmasının zorunlu olduğu terekenin alacağının bütün alacaklılar tarafından borçluya karşı birlikte ileri sürülmesinin gerektiği hallerde, alacaklılar arasında zorunlu takip arkadaşlığı ortaya çıkacaktır¹⁸⁹. Yine maddi hukuka göre, müteselsil alacaklılığın söz konusu olduğu hallerde birden fazla alacaklının borçluya karşı birlikte takip yapabileceği gibi ayrı ayrı da takip yapabileceği hallerde ihtiyari takip arkadaşlığı ortaya çıkacaktır¹⁹⁰.

Alacaklının terekeden olan alacağı sebebiyle bir takip talebi ile birden fazla mirasçıya karşı başlattığı takipte ise borçlu tarafta zorunlu takip arkadaşlığı söz konusu olacaktır¹⁹¹. İpoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takipte de borçlu ile rehin veren üçüncü kişi zorunlu takip arkadaşındır¹⁹². Yine, müteselsil borçluluğun söz konusu olduğu hallerde, alacaklı birden fazla borçlunun tümüne karşı birlikte takip yapma zorunluluğu bulunmazken bir takip talebi ile birden fazla kişiye karşı başlatmış olduğu takipte borçlu tarafta ihtiyari takip arkadaşlığı söz konusu olacaktır¹⁹³. Çalışma konusu itibariyle de tarafta iradî değişiklik taraf katılımı suretiyle de ortaya çıkabilir. Taraf katılımı da takibin tarafında ihtiyari ya da mecburi takip arkadaşlığı meydana getirebilir.

¹⁸⁸ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, İcra, s. 148 vd.; Dişel, Takip Arkadaşlığı, s. 83; Kuru, İcra El Kitabı, s. 167; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 87; Üstündağ, İcra, s. 70; Görgün/Börü/Kodakoğlu, İcra, s. 56; Aşık/Oruç/Tok/Saçar, s. 83.

¹⁸⁹ Dişel, Takip Arkadaşlığı, s. 83-97; Kuru, İcra El Kitabı, s. 167; Üstündağ, İcra, s. 70; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, İcra, s. 148 vd.; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 87; Görgün/Börü/Kodakoğlu, İcra, s. 56; Aşık/Oruç/Tok/Saçar, s. 83.

¹⁹⁰ Dişel, Takip Arkadaşlığı, s. 125-130; Kuru, İcra El Kitabı, s. 167; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, İcra, s. 148 vd.; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 87; Üstündağ, İcra, s. 70; Görgün/Börü/Kodakoğlu, İcra, s. 56; Aşık/Oruç/Tok/Saçar, s. 83.

¹⁹¹ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, İcra, s. 49; Dişel, Takip Arkadaşlığı, s. 98-123; Kuru, İcra El Kitabı, s. 167; Üstündağ, İcra, s. 71.

¹⁹² Yargıtay HGK, 02.06.2020, E. 2019/713, K. 2020/309 (Sinerji, E.T.: 12.12.2022).

¹⁹³ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, İcra, s. 140-150; Dişel, Takip Arkadaşlığı, s. 130-138; Kuru, İcra El Kitabı, s. 168; Üstündağ, İcra, s. 71.

1.3.5. Sıfat Kavramı

Bir icra takibi bakımından sıfat, takibe konu olan sübjektif hak ile takibin tarafları arasındaki ilişkiyi anlatır¹⁹⁴. Zira sıfat, takibin taraflarının gerçekte maddi hukuk ilişkisinin tarafı olup olmadığına ilişkindir¹⁹⁵. İcra hukukunda şekli taraf teorisi kabul edildiğinden¹⁹⁶ takip talebinde alacaklı ve borçlu olarak gösterilen kimselerin o takip bakımından taraf olsalar da taraf sıfatına sahip oldukları her zaman söylenemeyecektir. Zira bir icra takibinde alacaklı, takip konusu hakkın sahibi veya hukuki ilişkinin tarafı, borçlu ise bu hakkın veya hukuki ilişkinin karşısında yer alan, takip konusu hakkı yerine getirmekle yükümlü olan kimsedir.

Bu sebeple yukarıda da ifade edildiği üzere takip talebinde gösterilen kimseler takibin tarafı olabilseler de bu takipte taraf sıfatları maddi hukuka göre belirlenecektir. Sıfat, esasa ilişkin olup taraf ehliyetinden, takip ehliyetinden¹⁹⁷ ve takip yetkisinden farklıdır. Kendisine karşı takip başlatılan kimse gerçekte borçlu olmadığını iddia ediyorsa buna itiraz yoluyla karşı koyabilir. Oysa taraf ve takip ehliyeti, birer takip şartıdır. İcra memuru tarafından veya icra mahkemesince, taraf ve takip ehliyeti resen dikkate alınmalı, taraf ve

¹⁹⁴ Postacıoğlu/Altay, s. 145; Üstündağ, İcra, s. 68-69; Kuru, İcra El Kitabı, s. 164; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, İcra, s. 146-147; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes, s. 86; Görgün/Börü/Kodakoğlu, İcra, s. 54-55; Atal/Ermenek/Erdoğan, İcra, s. 86.

¹⁹⁵ “Sıfat” kavramına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Börü, Sıfat, s. 255; Alangoya, Değişme, s. 34; Kuru, Usûl Cilt I, s. 1159, 1194.

¹⁹⁶ Bkz. 1. Bölüm, Başlık 2. 2. 4.

¹⁹⁷ “..Herkes hakkını doğru hasmı belirleyerek istemekle yükümlüdür. Diğer taraftan, itirazın iptali davaları, takibe yapılan itiraz üzerine açılabilirdiğinden ancak takibin tarafları davada yer alabilirler. Usûlen takibin tarafı olmayan takip nedeniyle borçlu sıfatı da bulunmayan itirazın iptali davasında taraf olarak yer alması, davanın ona yöneltilmesi olanaklı değildir. Sonuç itibarıyla; takip tarihinden önce tüzel kişiliği sona eren Tansaş aleyhine yapılan icra takibi usûlsüz olup; hakkında takip bulunmadığı halde Migros AŞ’ye ödeme emrinin tebliğ edilmiş olması da takibe geçerlilik kazandırmayacağından bu şirketin takip borçlusunu olduğunun kabulüne olanak bulunmamaktadır. Nitekim, ödeme emri tebliği üzerine Migros AŞ, kendisinin takipte taraf olmadığını, takibin ve ödeme emrinin usûlsüzlüğünü dile getirerek takibe itiraz etmiştir. Her ne kadar azınlıkta kalan görüşte; bu itiraz nedeniyle Migros AŞ’nin kendisini borçlu olarak kabul ettiği görüşü ileri sürülmüşse de böyle açık bir kabul olmadığı gibi gerek kendisine yapılan ödeme emri nedeniyle yapılmış olan itirazın içeriği gerekse açıklanan tüm olgular nazara alındığında Migros AŞ’nin takip borçlusunu kabulü mümkün değildir. Bu nedenle yapılan itirazın takip borçlusunu sıfatıyla yapılmadığı açık olmakla takip borçlusunu olmayan Migros AŞ’nin eldeki itirazın iptali konulu davada da taraf sıfatı bulunmamaktadır” Yargıtay HGK, 22.12.2010, E. 2010/19-638, K. 2010/694 (Sinerji, E.T.: 13.12.2022).

takip ehliyeti eksikliği şikâyeteye konu edilmeli iken sıfat, itiraz konusu olmalı¹⁹⁸ ve icra memuru ya da icra mahkemesi tarafından resen dikkate alınmamalıdır.

Bu halde takibin tarafında iradî değişiklik yapılması suretiyle borçlunun sıfat itirazının önüne geçilerek gerek icra hukuku prosedürü içerisinde başvurulabilecek yollarda gerekse de genel mahkemelerde açılacak davalarda sıfat yokluğu sebebiyle talebin reddinin önüne geçilmiş olacaktır.

¹⁹⁸ **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 55; **Üstündağ**, İcra, s. 86; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 164; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 146-147; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes**, s. 86; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, İcra, s. 86.

2. BÖLÜM

İCRA HUKUKUNDA TARAFTA İRADÎ DEĞİŞİKLİK

2.1. İCRA HUKUKUNDA TARAFTA İRADÎ DEĞİŞİKLİK VE AMACI

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 124 uyarınca;

“(1) Bir davada taraf değişikliği, ancak karşı tarafın açık rızası ile mümkündür.

(2) Bu konuda kanunlarda yer alan özel hükümler saklıdır.

(3) Ancak, maddi bir hatadan kaynaklanan veya dürüstlük kuralına aykırı olmayan taraf değişikliği talebi, karşı tarafın rızası aranmaksızın hâkim tarafından kabul edilir.

(4) Dava dilekçesinde tarafın yanlış veya eksik gösterilmesi kabul edilebilir bir yanılığa dayanıyorsa, hâkim karşı tarafın rızasını aramaksızın taraf değişikliği talebini kabul edebilir. Bu durumda hâkim, davanın tarafı olmaktan çıkarılan ve aleyhine dava açılmasına sebebiyet vermeyen kişi lehine yargılama giderlerine hükmeder.”

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 124. maddesinin ilk fıkrasında karşı tarafın rızasıyla tarafta iradî değişiklik yapılabileceği genel kuralı düzenlenmiştir¹⁹⁹. Maddenin devamında diğer kanunlardaki özel hükümler saklı kalmak üzere maddi hata, dürüstlük kuralına aykırı olmayan taraf değişikliği talebi ve kabul edilebilir bir yanılığa dayanan talepler istisna şeklinde düzenlenmiştir. Karşı tarafın rızasına dayanan taraf değişikliği bakımından hâkimin bir kabulü aranmazken, üçüncü ve dördüncü fıkralarda düzenlenen istisna haller bakımından değişiklik talebinin hâkim tarafından kabul edileceği belirtilmiştir.

¹⁹⁹ İslahla taraf değişikliği yapılabileceğine ilişkin tartışmalar için bkz. **Yılmaz**, İslah, s. 343 vd.

Söz konusu hüküm uyarınca tarafta iradî değişikliğin gerek davacı tarafta gerekse de davalı tarafta yapılabilmesi mümkündür²⁰⁰. Zira hükümde taraf denilmek suretiyle davacı veya davalı arasında bir ayırım yapılmamıştır²⁰¹. Yine Yargıtay da tarafta iradî değişikliğin gerek davacı gerek davalı tarafta yapılabileceğini belirtmektedir²⁰².

Bir icra takibinde maddi hukuk ilişkisinin taraflarında meydana gelen değişme takibin taraflarının da değişmesine yol açabilir. Örneğin, takip devam ederken takibin taraflarından birinin ölümü veya takip konusu alacağın devri veya borcun nakli hallerinde icra takibinin de tarafları değişecektir. Bu haller kanuni değişiklik halleri olup icra hukukunda da söz konusu olmakla birlikte, icra hukukunda HMK m. 124 hükmü ile düzenlenen tarafta iradî değişiklik hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağına ilişkin öğretilerde çeşitli görüşler ileri sürülmüştür.

Öğretilerde bir görüşe²⁰³ göre, icra takibinde bir yargılama yapılmadığından, takip bir dava olmadığından, bir davada tarafta iradî değişiklikteki amacın taraf değişikliği yapılarak önceki yargılama sonuçlarından yararlanmak suretiyle usûl ekonomisinin gerçekleşmesini sağlamak olduğundan takipte böyle bir sonuçtan yararlanmanın mümkün olamayacağı, yine icra hukukunda “şekle sıkı bağlılık ilkesi” nin söz konusu olması sebebiyle kural olarak icra takibinde tarafta iradî değişiklik yapılamayacağı ifade edilmektedir.

²⁰⁰ **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 169; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 155; **Yılmaz**, İslah, s. 337; **Börü**, Değişim, s. 607 vd.; **Akkaya**, s. 903.

²⁰¹ Bununla birlikte Meriç, HMK m. 124/4’teki “... Bu durumda hakim, davanın tarafı olmaktan çıkarılan ve aleyhine dava açılmasına sebebiyet vermeyen kişi lehine yargılama giderlerine hükmeder.” İfadesi sebebiyle ve davayı açarken dava dilekçesinde tarafları davacının belirlediğinden hareketle davacı tarafta taraf değişikliği yapılamayacağını ifade etmiştir. Bkz. **Meriç**, Nedim: Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi (Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümleri Çerçevesinde), Yetkin Yayıncılık, Ankara 2011, s. 147; Aynı yönde Börü, “dava dilekçesinde” ibaresi sebebiyle taraf değişikliğinin kabul edilebilir yanlıgı hallerinde yalnızca davalı değişikliği yapılabileceğini belirtmektedir. Bkz. **Börü**, Değişim, s. 621.

²⁰² Yargıtay 8. HD, 21.01.2014, E. 2013/5007, K. 2014/894 (Sinerji, E.T.: 14.12.2022); Yargıtay HGK, 19.09.2012, E. 2012/6-338, K. 2012/586 (Sinerji, E.T.: 10.10.2022).

²⁰³ **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 168-169; **Karşlı**, İcra, s. 28; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 151; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 89; **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 44; **Pekcanitez/Taş Korkmaz**, Pekcanitez Usûl Cilt I, s. 625.

Bununla birlikte öğretide²⁰⁴ ve yargı kararlarında²⁰⁵ maddi hata ve temsilcide yanılma sebebiyle tarafın yanlış gösterilmesi halleri ile sınırlı olarak tarafta iradî değişiklik hükümlerinin icra takipleri bakımından da uygulanabileceği belirtilmektedir. Yargıtay²⁰⁶, maddi hata, dürüstlük kuralına aykırı olmayan talepler ve kabul edilebilir yanılma hallerinden temsilcide yanılma ile sınırlı olmak üzere icra hukukunda tarafta iradî değişiklik hükmünün uygulanmasını kabul etmektedir. Buna karşın karşı tarafın rızası ile tarafta iradî değişiklik yapılabilmesine ilişkin hükmün uygulanması gerek öğretide gerekse de Yargıtay kararlarında ayrıca değerlendirme konusu edilmemiştir.

Tarafta iradî değişiklik hükümleri esasen davalar bakımından uygulama alanı bulur. Ancak bir takipte, takiple bağlantılı olan şikâyette veya itirazın kaldırılması incelemesinde de taraflar yanlış gösterilmiş olabilir. İcra ve İflas Kanunu'nda icra hukukunda tarafta iradî değişikliğe cevaz veren bir düzenleme ya da bu yönde HMK'ya bir atıf da bulunmamaktadır. Ancak icra hukukunda kanunilik ilkesi gereği tarafta iradî değişikliğe ilişkin kanunda açık bir hükmün ya da atfın bulunmaması sebebiyle HMK m. 124 hükmünün icra hukukunda uygulanamayacağını söylemek²⁰⁷ tarafta iradî değişiklik ile amaçlanan yararların da önüne geçecektir. Oysa kanunilik ilkesi, bir takipte haciz, paraya

²⁰⁴ **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik s. 43-44; **Aşık/Oruç/Tok/Saçar**, s. 85; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 57-58; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 89; **Kodakoğlu**, Mehmet: "İcra ve İflâs Hukukunda Takip Yolunun Değiştirilmesi (İİK m. 43, II)", MİHDER, C. 16, S. 45, 2020, s. 65; Bununla birlikte Dişel, HMK m. 124/4 hükmüne dayanarak müteselsil borçlulardan birinin takibe dâhil edilemeyeceğini belirtmektedir bkz. **Dişel**, Takip Arkadaşlığı, s. 173-174; **Erdoğan**, Vildan/**Zorlu**, Hüseyin: "İcra Hukukunda İradî Taraf Değişikliği", YBHD, C. 7, S. 2, 2022, s. 1135 vd.

²⁰⁵ "Buna göre alacaklı tarafından tüzel kişiliği olmayan T.C. Hava Kuvvetleri Komutanlığı Hava Lojistik Komutanlığı'nın bağlı olduğu Milli Savunma Bakanlığı yerine Hava Kuvvetleri Komutanlığı Hava Lojistik Komutanlığı hakkında takip yapılması, maddi hataya ve kabul edilebilir bir yanılığa dayalı olup, dürüstlük kuralına da aykırı olmadığından alacaklının HMK'nun 124/3-4. maddesi uyarınca taraf değişikliği yapmak suretiyle bu yanlışlığı düzeltmesi mümkündür." Yargıtay 12. HD, 21.12.2017, E. 2016/24915, K. 2017/15943 (Sinerji, E.T.: 16.12.2022); Yargıtay HGK, 12.10.2016, E. 2014/12-1190, K. 2016/964 (Sinerji, E.T.: 16.12.2022); Yargıtay 8. HD, 26.05.2014, E. 2013/19178, K. 2014/10644 (Sinerji, E.T.: 16.12.2022).

²⁰⁶ "İcra takibinde iradî taraf değişikliği yapılamayacağına ilişkin kural, mutlak değildir. Gerçekten de bu kuralın çok katı bir şekilde uygulanması, icra takibinde tarafın maddi hata veya temsilcide yanılma nedeniyle yanlış gösterilmesi gibi sınırlı durumlarda, söz konusu takibin iptali ve tekrar başlatılmasına; dolayısıyla da hakkaniyete aykırı sonuçlara yol açabilir. Bunu önlemek için, maddi hata ve temsilcide yanılma halleriyle sınırlı olarak istisnâ bazı hallerde icra takibi esnasında da taraf değişikliği yapılabileceğinin kabulü gereklidir. Yargıtay uygulaması da bu yöndedir; nitekim Hukuk Genel Kurulunun yukarıda gösterilen kararının dayandığı temel ilke de budur." Yargıtay HGK, 12.10.2016, E. 2014/12-1190, K. 2016/964 (Sinerji, E.T.: 16.12.2022).

²⁰⁷ Aksi yönde görüş için bkz. **Dişel**, Takip Arkadaşlığı, s. 174.

çevirme, paranın paylaşılması usûlleri ve icra hukukunda uygulanan tedbirlerin kanunda baştan sınırlı ve belirli olmasını ifade etmektedir²⁰⁸.

Tarafta iradî değişikliğe ilişkin HMK m. 124 hükmünün gerekçesinde²⁰⁹ amacın usûl ekonomisini²¹⁰ gerçekleştirmek olduğu ifade edilmiştir. Buna göre davalar bakımından tarafta iradî değişiklik yapılmasına HMK m. 124 hükmü ile açıkça izin verilmiştir. Esasen tarafta iradî değişiklik ile amaçlanan, bir yanlış sonuca tarafın yanlış veya eksik belirlenmiş olduğu bir davanın usûl ekonomisi ilkesi de gözetilerek reddini önlemek, mevcut yargılama sonuçlarından tarafların yararlanabilmesini sağlamak, aynı işlemlerin iki kez tekrar edilmesini önleyerek usûl ekonomisi ilkesinin gerçekleşmesini sağlamaktır²¹¹.

İcra hukukunda da usûl ekonomisinin devamı mahiyetinde ve usûl ekonomisine paralel bir ilke olan takip ekonomisi ilkesi söz konusudur; takibin mümkün olan en kısa süre içerisinde basit, ucuz şekilde sonuçlanmasına hizmet eden bu ilkenin usûl ekonomisi ile birlikte düşünülmesi gerekmektedir²¹². Hak arama yollarından olan cebri icra, hakkın fiilen yerine getirilmesine hizmet etmektedir. Zira bir icra takibinde yargılama yapılmak suretiyle bir hakkın tespiti değil, var olduğu iddia edilen hakkın devlet eliyle yerine getirilmesi söz konusudur. Hakkın fiili şekilde yerine getirilmesinde esasen takip yöntemi bir davaya nazaran daha hızlı sonuca varması, daha ucuz olması ve daha basit olması sebepleriyle tercih edilmektedir. Takip ekonomisi de, hakkın fiili şekilde yerine getirilmesi aşamasında bu sebeplere hizmet etmektedir. Nitekim icra hukukunda taraflara

²⁰⁸ Berkin bu hususu şu şekilde ifade etmektedir: “Medenî Kanununun başlangıç hükümleri (m. 1-7) genel kural niteliğindedir; özel hukukun tekmlî dallarında olduğu gibi, icra hukukunda da uygulanır. İcra ve İflâs Kanununun, teknik hükümlerden oluşmasından ötürü, metnine sıkı surette bağlı kalınarak yorumlanması (Büchstabeninterpretation), onu amacından uzaklaştırabilir. Bu nedenle, bu hükümlerin sertliğini özel hukuka yön veren kurallara göre yumuşatmak, kanunu ruhuna göre yorumlayarak onun boşluklarını doldurmak ve yanlış ve eksik hükümlerini tamamlamak, adalete uygun olur. Bunun yanında, İcra ve İflâs Kanununun ancak ceza-hükümleri (bkz. m. 331 vd.) ile tahdidi bir sayımın yapıldığı özel hükümleri (meselâ m. 10; m. 82; m. 310; m. 311; m. 363) kıyas ve yorum yolu ile değiştirilemez.” Bkz. **Berkin**, İcra Rehberi, s. 10-11.

²⁰⁹ HMK m. 124 Gerekçesi, s. 146 (<https://www5.tbmm.gov.tr/>, E.T.: 15.10.2022).

²¹⁰ İradî taraf değişikliğinin amacı için bkz. **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 38 vd.; **Akkaya**, s. 899; **Pekcanitez/Taş Korkmaz**, Pekcanitez Usûl Cilt I, s. 623; Usûl ekonomisi ilkesi için bkz. **Rüzgâren**, Cumhuriyet Medeni Muhakeme Hukukunda Usûl Ekonomisi, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2013, s. 40 vd.; **Yılmaz**, Usûl Ekonomisi, s. 243 vd.; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, Usûl, s. 306.

²¹¹ **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 38.

²¹² **Özekes**, Temel Haklar ve İlkeler, s. 82; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 27; **Yılmaz**, Usûl Ekonomisi, s. 245; **Umar**, Gelişim, s. 40-41; **Üstündağ**, İcra, s. 4.

ve icra dairesine yapacakları işlem bakımından belirli ve kısa sürelerin öngörülmesi takip ekonomisinin yerine getirilmesini amaçlamaktadır.

Bununla birlikte bir davada tarafta iradî değişiklik yapılabilmesi için dava konuları arasında bir bağlantının bulunması şarttır²¹³. Kanımızca takipler bakımından ise takip konuları bakımından bir bağlantının bulunması yetmez. Bu noktada alacaklının takip konusu ettiği hak ve alacağın takibe dâhil olan tüm taraflar bakımından ortak, aynı olması gerekmektedir. Nitekim icra hukukunda borçlu aleyhine ya da alacaklı lehine yapılan tüm işlemler şahsidir ve borcun sebebi bellidir. Alacaklı tarafta ya da borçlu tarafta yapılacak iradî değişiklik de takip konusunun ortak olması halinde mümkün olabilecektir. Yine takip konusu alacağın değişiklik göstermesi halinde mevcut icra dosyası üzerinden tarafta iradî değişiklik yapılarak takibe devam edilmesi mümkün değildir, çünkü söz konusu takip konusu değişiklik gösterdiğinden ödenen harç miktarının değişmesi, yapılacak haciz işlemlerine esas olacak takip konusu alacak miktarının farklı olması sebebiyle borçlunun ne kadarlık bir malının haczedileceği konusunda karışıklık ortaya çıkmaktadır.

Esasen tarafta iradî değişiklik ile amaçlanan mevcut yargılama sonuçlarından davaya katılan veya önceki tarafın yerine geçen kimsenin yararlanmasını sağlayarak usûl ekonomisini gerçekleştirmektir. Takipler bakımından ise icra işlemleri şahsidir. Örneğin, alacaklı lehine sonuç doğuran haciz işlemi ile borçlu aleyhine gerçekleştirilen haciz işlemi takibe katılan bir başka kimse lehine veya aleyhine olarak değiştirilemeyecektir. Ancak takip sırasında icra işlemleri bu gibi şahsi işlemlerle sınırlı değildir. Örneğin tebligatın yapılması, doğru borçluya takibin yöneltmesi ve işlemlerin bu borçluya karşı devam etmesi takip ekonomisinin gerçekleşmesine hizmet etmektedir. Bu sebeple de maddi hukuk hükümleri uyarınca sığara ilişkin bir değişiklik yapılması yerine şekli olarak taraf değişikliği yapılması suretiyle daha kesinleşme aşamasına geçilmemiş bir takipte devam eden işlemlerin uzamasını engelleyecek, takibin kısa sürede, basit ve ucuz şekilde sonuçlanması sağlanacaktır.

²¹³ **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 177; **Alangoya**, Değişme, s. 82; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 126; **Yılmaz**, Islah, s. 337 vd.; **Üstündağ**, Yasak, s. 187-188; **Pekcanitez/Taş Korkmaz**, Pekcanitez Usûl Cilt I, s. 622 vd.

Tarafta iradî değişiklik ile takibin asıl tarafı takibe çekilerek devam eden işlemlerin tarafının gerçekten asıl taraf olması sağlanacak, böylece o aşamalarda bir taraf sorunu ortaya çıkmayacaktır. Örneğin tebligat masrafları, yeniden bir takip başlatarak yeniden bir harç ödenmesi, önceki takibin sona erdirilmesi için ödenecek tahsil harcı ödenmeyecek, böylece alacaklı ve borçlu aleyhinde ortaya çıkacak birçok harç ve masraf ödemesi söz konusu olmayacaktır. Aşağıda²¹⁴ gerekçeleri açıklandığı üzere tarafta iradî değişiklik her halükarda ancak takibin kesinleşmesi aşamasına kadar talep edilebileceğinden örneğin her iki alacaklı bakımından tek bir ödeme emri tebliği, borçlunun tek bir itiraz dilekçesi ile itiraz etmesi mümkün olacaktır.

Bir takipte tarafın yanlış veya eksik gösterilmesi halinde gerek alacaklı gerekse de borçlu bakımından istenilmeyen sonuçlar doğacaktır. Bir takibin başlatılması ve bu takipten vazgeçilmesi alacaklının tasarrufunda olup alacaklının yanlış bir kimseye karşı takip başlatmış olması halinde bu takibinden vazgeçerek asıl borçluya karşı yeni bir takip başlatabilir denebilir. Üstelik alacaklı bunu yaparken borçlunun rızasına ya da icra dairesinin iznine ihtiyaç duymamaktadır. Bununla birlikte alacaklı, ilamlı ya da ilamsız icra takibi başlatırken icraya başvurma harcı, ilama dayalı olmayan takipler bakımından peşin harç, konusu para olmayan takipler bakımından takip sonunda ödenen icranın yerine getirilmesi harcı gibi birçok harç ve ödeme emrinin tebliği için gerekli posta masrafı ile başlayan birçok masrafla karşı karşıya kalmaktadır.

Takibin borçlu tarafının yanlış gösterilmesi sonucunda takipten vazgeçilmesi halinde özellikle ilamsız takipte alınan ve takip konusu alacağın binde beşini oluşturan alacaklının ödemiş olduğu peşin harcın iadesi söz konusu olmayacaktır²¹⁵. Yine tarafın yanlış gösterilmesi sebebiyle borçlunun takibe itiraz etmesi halinde alacaklı, borçlunun bu itirazını hükümden düşürmek üzere itirazın kaldırılması ya da itirazın iptali davası

²¹⁴ Bkz. 2. Bölüm, Başlık 2. 3.

²¹⁵ “....peşin harcın iadesinin ancak mahkemeye müracaata mecbur kalınması şartına bağlandığı görülmektedir. Somut olayda alacaklı tarafından bu yönde yapılmış bir iddia ve ispat görünmemektedir. İlamsız takiplerden peşin harç alınması takibin ciddiyetini temin etmek ve asılsız takip taleplerine engel olmak amacına dayanmaktadır. Başlangıçta alacaklıdan alınan peşin harç ileride haklı çıkması halinde borçluya yükletilmektedir. Davaya konu takipte de neticede alacaklının haksız çıkmış olması nedeniyle borç külfetine katlanması gerekmekte olup, dolayısıyla memur işleminin usûl ve yasaya uygun bulunduğu anlaşılmalı” Yargıtay 12. HD, 20.06.2017, E. 2016/17682, K. 2017/9647 (Sinerji, E.T.: 20.01.2023).

açmak yoluna gidecektir. Bu yollara başvuru da zaman kaybına ve ayrı giderler yapılmasına yol açacaktır. Esasen takip ekonomisi ile basit, ucuz ve hızlı şekilde takibin sonuca ulaşması amaçlanmaktadır.

Bir icra takibinin borçlusu yönünden bakıldığında ise, gerek alacaklının gerekse de borçlunun yanlış gösterilmesi özellikle takibe bir nedenle itiraz edemeyen borçlu bakımından olumsuz sonuçlar doğuracaktır. Takip konusu bakımından alacaklı olmayan bir alacaklının yapmış olduğu takipte itiraz edemeyen ve borçlu olmadığını iddia eden kimse menfi tespit davası açmak zorunda kalacak, açılan bu dava sonucuna göre takibe devam edilecek veya ödemek zorunda olmadığı bir parayı cebrî icra tehdidi altında ödeyen bir borçlu istirdat davası açmak zorunda kalacaktır. Söz konusu davaların açılması gerek alacaklı gerekse de borçlunun ağır bir masraf, zaman ve emek kaybına yol açacaktır. Nitekim takibin tarafında yapılacak değişikliklerle genel mahkemelerde açılabilir bu davaların da sıfat yokluğu sebebiyle reddinin önüne de geçilmiş olacaktır.

Yine alacaklı olmayan bir kimsenin başlattığı takip bakımından malvarlığı üzerinde haciz işlemi yapılan borçlu belki de işlerini yürütemeyecek hale gelecektir. Oysa daha takip kesinleşmeden takibin tarafında yapılan bu yanlışlığın tarafta iradî değişiklik hükümleri çerçevesinde giderilmesiyle takibin daha makul süre içerisinde ve daha az gider yapılarak hızlı bir şekilde sonuçlanması ve böylece takip ekonomisinin gerçekleşmesi sağlanacaktır.

Diğer yandan takibin alacaklı ya da borçlu tarafında mecburi ya da ihtiyari takip arkadaşlığının söz konusu olduğu hallerde takip talebinde taraf olarak gösterilmeyen kimselerin takibe katılmalarının sağlanması bakımından da tarafta iradî değişiklik büyük önem arz etmektedir²¹⁶. Takibi birlikte açmak mecburiyetinde olan ya da kendilerine karşı

²¹⁶ "Somut olayda, 21.03.2013 tarihinde ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla yapılan ilamlı takipte, 05.09.2012 edinme tarihi itibarıyla ipotekli taşınmazın maliki M. D. olduğu halde diğer borçlu şirket ile birlikte ipotekli taşınmazın eski maliki D. A. K. hakkında takip yapılması, maddi hataya ve kabul edilebilir bir yanlıya dayalı olup, dürüstlük kuralına da aykırı olmadığından alacaklının HMK'nun 124/3-4.maddesi uyarınca taraf değişikliği yapmak suretiyle bu yanlışlığı düzeltmesi mümkündür. O halde mahkemece şikâyetin reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile hüküm tesisi isabetsizdir." Yargıtay 12. HD, 07.04.2014, E. 2014/7372, K. 2014/10024 (Sinerji, E.T.: 20.01.2023); "HMK'nun 124/3. maddesine göre, borçlu aleyhine başlatılan takipte borçlunun takip tarihinden önce öldüğünün anlaşılması halinde, takibin ölü kişi aleyhine başlatılması hususunun maddî hatadan kaynaklandığı veya taraf değişikliği talebinin

birlikte takip açılması zorunlu olan mecburi takip arkadaşlarından birinin takip talebinde gösterilmemesi halinde takip başlatılamamakla birlikte başlatılan takibin iptaliyle yeni takibin açılması takip ekonomisine aykırı olacaktır. Bu sebeple yeni bir takip açılması yerine, mecburi takip arkadaşlarının tarafta iradî değişiklik hükümleri uyarınca takibin tarafı olarak takibe dâhil edilmesi takip ile ilgili işlemlerin daha hızlı sonuçlanmasını sağlayabileceği gibi gereksiz masrafların da önüne geçerek takip ekonomisine hizmet edecektir.

İhtiyari takip arkadaşlığında ise takibin birlikte yürütülmesi zorunlu olmamakla birlikte (İİK m. 61) takip konularının ortak olduğu hallerde birden fazla takip yapılması gerek icra dairesinin iş yükü bakımından gerekse harcanacak zaman, emek ve giderler bakımından takip ekonomisine aykırı sonuçlar doğuracaktır²¹⁷. Nitekim alacaklı taraftaki ihtiyari takip arkadaşlarından her birinin borçluya karşı ayrı ayrı takip açması gerek alacaklının katlanacağı harç ve masraflar yönünden gerekse de borçlunun katlanacağı harç ve masraflar yönünden aynı işlemlerin iki kez yapılmasına neden olacaktır. Borçlu taraftaki ihtiyari takip arkadaşlığında da durum böyledir. Tarafta iradî değişiklik yapılması icra dairesinin iş yükünün ve dosya sayısının azalmasına da katkı sağlayacaktır. İcra memuru aynı borçluya karşı ortak alacak için başlatılan iki ayrı takipte aynı işlemleri ayrı ayrı tekrarlamak zorunda kalmayacaktır.

Alacaklı haciz isteme aşamasında özellikle masraf gerektiren haciz talepleri bakımından (banka gibi üçüncü kişilerdeki alacakların haczinde) birden fazla borçlu için ayrı ayrı masraf ödemek zorunda kalmayacaktır. Yine satış aşamasında birden fazla borçluya karşı yürütmüş olduğu takipte alacaklının alacağını elde etme ihtimali artmaktadır. Alacaklı tarafa yeni katılacak olan ihtiyari takip arkadaşı bakımından ise gerek harçlar gerekse de

dürüstlük kuralına aykırı olmadığı belirlendiği takdirde takibin mirasçılara yöneltilmesi mümkün ise de alacaklı dilerse bu yolu seçmeyip mirasçılar aleyhine ayrı bir takip yapabilir." Yargıtay 12. HD, 11.05.2015, E. 2015/11216, K. 2015/13111 (Sinerji, 20.01.2023); Aksi yönde mecburi takip arkadaşlarının taraf katılımı suretiyle takibe katılamayacağına ilişkin bkz. **Pekcanitez/Taş Korkmaz**, Pekcanitez Usûl Cilt I, s. 630; **Dişel**, Takip Arkadaşlığı, s. 174.

²¹⁷ İhtiyari dava arkadaşlığı ihtiyari takip arkadaşlığından farklıdır. Aralarında ihtiyari dava arkadaşlığı bulunan ve ilamda her biri hakkında ayrı ayrı alacak kalemlerine hükmedilen ihtiyari dava arkadaşlarının her birinin ayrı ayrı takip başlatması usul ekonomisine aykırı değildir. Bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 15.06.2022, E. 2019/8-319, K. 2022/924 (E-Uyar, E.T.: 20.01.2023). Bununla birlikte takibin tarafında ihtiyari takip arkadaşlığı yaratabilecek HMK m. 124'ün şartlarını taşıyan bir değişiklik talebi kabul edilmelidir.

icra dairesinin iş yükünün azalması bakımından yararlı olacak, alacaklıların alacaklarını elde etme imkânı kolaylaşacak ve takip süreci takip ekonomisine uygun olarak hızlı şekilde sonuçlanacaktır.

Yukarıda açıklandığı üzere kanımızca takipler bakımından da tarafta iradî değişiklik hükümlerinin uygulanması suretiyle emekten, zamandan tasarruf edilerek ve masraf kaybının önüne geçilerek takip ekonomisi sağlanmış olur. Nitekim yukarıda açıklandığı üzere bir takibin de alacaklı ve borçlu tarafında değişiklik yapılabilmesi mümkündür. Bu sebeple aşağıdaki başlıklar altında sırasıyla takip ve takiple bağlantılı icra hukuku prosedürü içerisinde yer alan şikâyet ve itirazın kaldırılması ile sınırlı olarak bu kurumun uygulanıp uygulanamayacağı, ne şekilde uygulanabileceği ele alınmaktadır.

2.2. TAKİBİN TARAFINDA İRADÎ DEĞİŞİKLİK

2.2.1. Karşı Tarafın Rızasıyla Tarafta İradî Değişiklik

Bir davanın tarafında iradi değişiklik HMK m. 124/1 uyarınca ancak karşı tarafın rızası ile yapılabilecektir. Yukarıda²¹⁸ ifade edildiği üzere tarafta iradî değişiklik taraf değişimini ve taraf katılımını kapsadığından burada her iki husus birlikte değerlendirilecektir.

Bir davada karşı tarafın rızasıyla taraf değişimi yapılmak suretiyle mevcut tarafın yerine bir başka kimse getirilerek tarafta iradî değişiklik yapılabileceği gibi taraf katılımı suretiyle değişiklik yapılabilmesi mümkündür²¹⁹. Tarafta iradî değişiklik hükümleri uyarınca mecburi dava arkadaşlığı veya ihtiyari dava arkadaşlığı yaratmak suretiyle karşı tarafın rızasına dayanarak taraf değişikliği yapılabilmesi mümkündür.

Mecburi dava arkadaşlarından biri tarafından açılan veya mecburi dava arkadaşlarından birine karşı açılan davaya diğer dava arkadaşlarının katılımı, taraf katılımı suretiyle

²¹⁸ Bkz. 1. Bölüm, Başlık 2. 4. 1.

²¹⁹ **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 168; **Börü**, Değişim, s. 615; **Akkaya**, s. 903; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, Usûl, s. 202.

mümkündür. Keza ihtiyari dava arkadaşlığında da durum böyledir. İhtiyari dava arkadaşlarından biri tarafından veya birine karşı açılan davada diğer ihtiyari dava arkadaşlarının da taraf katılımı suretiyle davaya dâhil edilmesi mümkündür. Bununla birlikte diğer ihtiyari dava arkadaşlarına ayrı ayrı dava açarak bu davaların birleştirilmesi de talep edilebilir²²⁰. Bu durumda ayrı ayrı dava açmak birleştirme yapıncaya kadar taraflara ve mahkemeye ayrıca bir yük getirecek, gereksiz gider, zaman ve emek kaybına neden olacaktır²²¹.

Buna karşılık tarafta iradî değişiklik ile amaçlanan usûl ekonomisinin gerçekleştirilmesidir. Bu sebeple HMK m. 124 hükmünden de açıkça anlaşıldığı üzere gerek karşı tarafın rızasına dayanan gerekse de diğer haller bakımından ihtiyari dava arkadaşlığı meydana getirecek şekilde tarafta iradî değişiklik yapılabilecektir²²². Karşı tarafın rızasıyla tarafta iradî değişiklik yapılabilmesi için rızaların yanında değişiklikten önceki dava konusu ile sonraki arasında bir bağlantının bulunması gerektiği kabul edilmektedir²²³.

Takipler bakımından da şekli taraf teorisi uyarınca bir takipte alacaklı ve borçlu olmak üzere iki tarafın bulunması şarttır. Bu tarafların takip talebinde gösterilmesi maddi hataya, dürüstlük kuralına aykırı olmayan bir talebe ya da kabul edilebilir bir yanılığa dayanma ihtimali olsa da HMK m. 124 uyarınca sadece karşı tarafın rızasıyla da bir takibin tarafında iradî değişiklik yapılabilecek midir?

Kanımızca icra takipleri bakımından karşı tarafın rızası ile tarafta iradî değişikliği yapılması teorik olarak mümkün iken uygulama bakımından ortaya çıkması pek muhtemel değildir. Zira eğer bir alacaklı borçluyu değiştirmek istiyorsa borçlunun itirazı üzerine duran icra dosyasında herhangi bir haciz veya satış işlemi yapmayarak dosyayı

²²⁰ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 154.

²²¹ Yılmaz, Islah, s. 337 vd.; Yargıtay 16. HD, 10.12.2013, E. 2013/8007, K. 2013/12294 (Sinerji, E.T.: 10.02.2023); Yargıtay 5. HD, 21.01.2013, E. 2012/25474, K. 2013/508 (Sinerji, E.T.: 10.02.2023); Yargıtay 1. HD, 30.10.2012, E. 2012/5784, K. 2012/11989 (Sinerji, E.T.: 10.02.2023); Yargıtay 11. HD, 09.04.2012, E. 2012/3330, K. 2012/5684 (Sinerji, E.T.: 10.02.2023).

²²² Taş Korkmaz, İradî Değişiklik, s. 174; Umar, Bilge: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2011, s. 373, Görgün/Börü/Kodakoğlu, Usûl, s. 202.

²²³ Alangoya, Değişme, s. 82; Taş Korkmaz, İradî Değişiklik, s. 177; Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 126; Yılmaz, Islah, s. 524; Üstündağ, Yasak, s. 187-188; Meriç, Tasarruf İlkesi, s. 146.

takip etmemek suretiyle takibini asıl borçluya yöneltebilir. Takibin kesinleşmesi halinde ise zaten dosyadaki borçluya karşı haciz ve satış işlemlerini yapabilecektir. Alacaklıya karşı böyle bir borcu olmadığı iddiasında olan borçlu gerek takibe itiraz ederek gerekse de kesinleşen takip sebebiyle menfi tespit davası, istirdat davası gibi diğer icra hukuku müesseselerine başvurmak suretiyle bu iddiasını ileri sürebilir. Nitekim icra hukukunda davadakine benzer şekilde takibin geri alınması ve geri alınmada borçlunun rızasının aranması söz konusu değildir. Bu sebeple de eski borçlunun alacaklının takibinden vazgeçmesine rıza göstermesi icra takipleri bakımından bir anlam ifade etmeyecektir.

Alacaklı mevcut borçlu hakkında işlem yapmak istemiyorsa söz konusu borçlu aleyhine haciz talep etmez, o borçlu bakımından işlemlere devam etmez. Ancak örneğin alacaklının borçlu taraftaki ihtiyari takip arkadaşlarından yalnızca birine karşı başlatmış olduğu takipte, takip talebinde gösterdiği kişi takip başlatmak istediği kişi olmaması ve aynı takip dosyası üzerinden diğer ihtiyari takip arkadaşına karşı takibe devam etmek istemesi halinde alacaklıya bu değişikliği yapabilmesi için izin verilebilir. Ancak bu durumda da icra hukukunun kuralları gereğince eski borçlunun rızasına gerek yoktur. Nitekim burada da eski borçlunun takipten çıkarılarak yerine yeni bir borçlunun getirilmesi suretiyle taraf değişikliği söz konusudur.

Takip bakımından alacaklı, ihtiyari takip arkadaşlarından birine karşı başlatmış olduğu takibine diğer takip arkadaşlarını, taraf katılımını sağlamak suretiyle takibin tarafı haline getirebilir. Ancak burada da alacaklının yeni borçluyu takibe dâhil edebilmesi için borçlunun rızasına ihtiyaç yoktur. Zira bir kimseye karşı takip başlatmak alacaklının tasarrufundadır; takibe yeni katılacak borçlu bakımından alacaklının mevcut borçlunun rızasına ihtiyacı bulunmamaktadır. Zira bu halde eski borçlu takibin tarafı olmaktan çıkarılmamakta, borçlu tarafa yeni bir borçlunun eklenmesi söz konusu olmaktadır.

Diğer yandan takipte yargılamadaki gibi bir hakkın varlığı veya yokluğunun belirlenmesi için bir iddia veya savunmanın²²⁴ ileri sürülmesi söz konusu değildir. Takip, alacaklının sahibi olduğu bir hakkın devlet gücüyle cebrî ve fiili şekilde yerine getirilmesi ile ilgilidir.

²²⁴ İddia ve savunma kavramları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Börü**, Levent: Medeni Usûl Hukukunda İddia ve Somutlaştırma Yükü, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 58 vd.

Burada alacaklı tarafta değişiklik yapılmak istendiğinde maddi hukuk hükümleri uyarınca alacağın devri suretiyle de bu değişiklik yapılabilir. Zira burada borçlunun rızasına dahi ihtiyaç bulunmamaktadır. Karşı tarafın rızasıyla borçlu tarafta değişiklik yapılmak istendiğinde ise yine maddi hukuk hükümleri uyarınca borcun üstlenilmesi kurumu söz konusu olabilecektir.

Bu halde var olan bir hakkın tarafının değiştirilmesi istendiğinde maddi hukuk düzenlemelerinden de yararlanılması mümkündür. Ancak söz konusu maddi hukuk hükümleri uyarınca esasen maddi hukuk ilişkisinin tarafları değişmektedir. Karşı tarafın rızasıyla yapılan taraf değişikliği ile de amaçlanan esasında bir sebeple takibin tarafındaki gerçek alacaklı veya gerçek borçlunun gösterilmemesi ya da mecburi takip arkadaşlarının eksik gösterilmesi sebebiyle takibin iptalinin önüne geçilmesidir. Bununla birlikte karşı tarafın rızasıyla yapılan taraf değişikliği bir sebeple zaten maddi hukuk ilişkisinin tarafı olduğu iddia edilen bir kimsenin takipte yanlış gösterilmesi sonucu söz konusu olabilmektedir. Oysa maddi hukuk hükümleri uyarınca hakkın sahibi değişmekte ve hakkın tanıdığı yetkiler alacağı devralana ya da borçlu üstlenene geçmektedir.

Tarafta iradî değişikle de amaçlanan maddi hukuk ilişkisinin gerçek tarafının takibe katılımını sağlamak olduğu için maddi hukuk hükümleri yanında karşı tarafın rızasına dayanan taraf değişikliği kurumunun uygulanması teorik olarak mümkünken, yukarıda ifade edildiği üzere bir takipte takipten vazgeçme borçlunun rızasına bağlı olmadığından; uygulama bakımından takipte karşı tarafın rızasına dayanan taraf değişikliğine ihtiyaç bulunmadığını düşünmekteyiz. Bununla birlikte alacaklı tarafta iradî değişiklik yapılması halinde mutlaka takibe yeni katılan alacaklının rızası alınmalıdır. Nitekim bir takibin başlatılması, yürütülmesi ve sonuçlandırılması noktasında cebrî icra hukukunda da tasarruf ilkesi geçerli olduğundan²²⁵ takipte yer alacak yeni alacaklının talebi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle kanaatimizce bir takipte karşı tarafın rızasıyla bir kimsenin borçlu ya da alacaklı olmaktan çıkarılarak yerine bir başka kimsenin getirilmesi teorik olarak

²²⁵ Özekes, Temel Haklar ve İlkeler, s. 71, 72; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 24.

mümkünken uygulama açısından bu hususa ihtiyaç yoktur. Ancak koşulları mevcutsa karşı tarafın rızasının aranmadığı hallere dayanılarak tarafta iradî değişikliğe gidilebilir. Bununla birlikte takip arkadaşlığının söz konusu olduğu hallerde aynı takip dosyasına taraf katılımı suretiyle takip arkadaşlarının eklenmesi söz konusu olabilir. Burada da karşı tarafın rızasının arandığı hallerden çok uygulama bakımından yine rızanın aranmadığı diğer haller daha çok karşımıza çıkmaktadır.

2.2.2. Karşı Tarafın Rızası Aranmaksızın Tarafta İradî Değişiklik Yapılabildiği Haller

2.2.2.1. Maddi Hatadan Kaynaklanan Tarafta İradî Değişiklik

Karşı tarafın rızasıyla tarafta iradî değişikliğin yapılabileceği haller yanında kanun koyucu ikinci fıkrada kanuni değişiklik hallerini saklı tutmuş sonraki fıkralarda ise bazı hallerde karşı tarafın rızasını aramaksızın tarafta iradî değişikliğe izin verileceğini belirtmiştir. Bu hallerden ilki HMK m. 124/3' te düzenlenen “*Ancak, maddi bir hatadan kaynaklanan veya dürüstlük kuralına aykırı olmayan taraf değişikliği talebi, karşı tarafın rızası aranmaksızın hâkim tarafından kabul edilir.*” hükmüdür. Çalışmada söz konusu hüküm maddi hatadan kaynaklanan ve dürüstlük kuralına aykırı olmayan talepler şeklinde ikiye ayrılarak incelenecektir.

Karşı tarafın rızasına dayanarak tarafta iradî değişiklik yapılabileceği kuralı yanında “*bu kuralın çok katı uygulanması, hem şekli taraf teorisinin özünü zedeleyip, amacı dışında çok katı uygulanması sonucunu doğurarak adeta yargılama ilişkisini, katı bir forma dönüştürmektedir hem de yeni ve aslında gereksiz birtakım yargılamalara yol açarak usul ekonomisi ilkesini de zedelemektedir.*” gerekçesiyle maddi hata sebebiyle tarafın yanlış gösterilmesi halinde tarafta iradî değişikliğe izin verilebileceği hükme bağlanmıştır²²⁶.

Hükümde rızanın aranmadığı haller düzenlenmeseydi tarafta iradî değişiklik için yalnızca karşı tarafın rızasına bağlı kalınsaydı hükmün uygulanması sınırlı hale gelecekti. Zira

²²⁶ HMK m. 124 Gerekçesi, s. 146 (<https://www5.tbmm.gov.tr/>).

karşı taraf her halde rıza göstermeyebilir. Bu istisna haller düzenlenerek hükmün uygulama alanı genişletilmiştir. Bu husus Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 124'ün gerekçesinde²²⁷ de “*Yargı kararlarında, bazen çerçevesi de geniş tutularak, temsilcide yanılma ya da maddî hatadan kaynaklanan yanılma olarak nitelenen durumlarda, karşı tarafın rızası aranmadan taraf değişikliğine izin verilerek, ortaya çıkan bu sakınca giderilmeye çalışılmaktadır. Ancak, bu içtihatlar, kanunî düzenleme karşısında sorunu tam olarak çözememekte, sınırlı kalmakta, bazen de kanunî düzenlemeyi zorlamaktadır.*” şeklinde belirtilmiştir.

Bununla birlikte karşı tarafın rızası aranmaksızın değişiklik yapılabilecek haller hükümde “maddi hata”, “dürüstlük kuralına aykırı olmama”, “kabul edilebilir yanılığa dayanma” gibi ayrıntılı şekilde düzenlenmek suretiyle esasen uygulama bakımından karışıklığı beraberinde getirebilecektir. Zira somut olaydaki bir talep hem dürüstlük kuralına aykırı olmayabilir hem maddi hataya dayanabilir hem de kabul edilebilir bir yanılığa dayanabilir. Bu sebeple öğretide de karşı tarafın rızasının aranmadığı hallerin tek bir başlık altında toplanabileceği ifade edilmiştir²²⁸.

Maddi hata, “*maddi (ve hukuki) bir olayın olup olmadığında (meydana gelip gelmediğinde) veya koşul yahut niteliklerinde yanılmadır*”²²⁹. Yargıtay’a göre maddi hata, “*...hukuksal değerlendirme ve denetim dışında, tamamen maddi olgulara yönelik, ilk bakışta yanılığın olduğu açık ve belirgin olup, her nasılsa inceleme sırasında gözden kaçmış ve bu tür bir yanlışlığın sürdürülmesinin kamu düzeni ve vicdanı yönünden savunulmasının mümkün bulunmadığı, yargılamanın sonucunu büyük ölçüde etkileyen ve çoğu kez tersine çeviren ve düzeltilmesinin zorunlu olduğu açık yanılığlardır. ...*”²³⁰. Maddi hatanın açık olması gerekmektedir. Zira Yargıtay kararlarında da bu husus özellikle belirtilmektedir. Örneğin, vekilin taraf olarak müvekkili yerine kendi adını yazması²³¹, dilekçede taraf kısmında gösterilen taraf ile dilekçe içeriğinde anlatılan

²²⁷ HMK m. 124 Gerekçesi, s. 146 (<https://www5.tbmm.gov.tr/>).

²²⁸ Umar, Şerh, s. 372.

²²⁹ Yılmaz, Hukuk Sözlüğü, s. 851.

²³⁰ Yargıtay HGK, 19.09.2012, E. 2012/6-338, K. 2012/586 (Sinerji, E.T.: 10.10.2022).

²³¹ Yargıtay 19. HD, 25.11.2015, E. 2015/8629, K. 2015/15558 (Sinerji, E.T.: 16.02.2023); Yargıtay HGK, 19.09.2012, E. 2012/6-338, K. 2012/586 (Sinerji, E.T.: 10.10.2022); Yargıtay 12. HD, 14.01.2013, E. 2012/23776, K. 2013/116 (Sinerji, E.T.: 16.02.2023).

tarafın farklı olması halinde maddi hatadan kaynaklanan bir tarafta iradî değişiklik hali²³² söz konusu olabilir.

Bir görüşe²³³ göre taraf, dava dilekçesinde gösterilen değil davacının taraf olmasını istediği kişi olduğundan davacının dilekçede gösterdiği ile istediği aynı değilse taraf, onun taraf olmasını istediği kişidir. Diğer bir görüşe²³⁴ göre ise, davacının beyanını önemsiz kılan bu görüş usûl hukuku ilkeleri ile bağdaşmamaktadır, bu sebeple usûl hukukunda taraflar beyanları ile bağlıdır. Dava dilekçesinin içeriğinden davacının iradesi anlaşılabilir ve buna karşılık tarafın gösterilmesindeki yanlışlık ortaya çıkıyorsa bu takdirde düzeltmeye izin verilmelidir (HMK m. 183). Ancak dava dilekçesinden davacının iradesinin başka yönde olduğunu anlamak mümkün değilse artık bir hatanın düzeltilmesi değil tarafta değişme söz konusu olacaktır ve bu husus tarafta değişikliğe ilişkin kurallara tabi olacaktır²³⁵. Zira tarafta iradî değişiklik hükümleri HMK m. 183'teki maddi hataların düzeltilmesine ilişkin hükümden farklıdır. HMK m. 183 ile davaya yeni bir taraf çekilmemekte mevcut taraflar bakımından yapılan maddi hatalar düzeltilmektedir.

Maddi hata sebebiyle tarafta iradî değişiklik yapılması icra takipleri bakımından da mümkündür. Nitekim gerek öğretide gerekse de Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında hükmün uygulanmasının mümkün olduğu belirtilmektedir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararlarında²³⁶ da icra takiplerinde söz konusu olan maddi hataların HMK m. 124/3 hükmünün kıyasen uygulanması suretiyle giderilebileceğini belirtilmektedir.

²³² Yargıtay HGK, 21.10.2021, E. 2017/2813, K. 2021/1285 (Sinerji, E.T.: 17.02.2022).

²³³ **Üstündağ**, Yargılama, s. 135.

²³⁴ **Alangoya**, Değişme, s. 24-25.

²³⁵ **Alangoya**, Değişme, s. 25.

²³⁶ "...Aynı maddi hata ihtiyati hacizden sonra başlatılan icra takibinde de devam etmiş; bu hatanın anlaşılması üzerine önce ihtiyati haciz kararını veren mahkemeye başvurulması üzerine yerel mahkemece bu maddi hata düzeltilmiş; ardından icra takibinde de yanlış alacaklı adı olan S... R... Ldt silinerek takip dayanağı olan bonoda lehdarının adı olan S... Holding Inc yazılmıştır. Bundan sonra ise, takip borçlusuna yeni alacaklı tarafından tekrar ödeme emri gönderilmiştir. Tüm bunlardan gerek ihtiyati haciz yargılamasında gerekse ardından başlatılan icra takibinde gerçekleşen bir maddi hatanın Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 124 üncü maddesinde yer alan istisna hükmünün (f.3) kıyasen uygulanması suretiyle düzeltildiği anlaşılmaktadır. Belirtilen nedenlerle yerel mahkemenin direnme kararı yerinde bulunmuştur." Yargıtay HGK, 12.10.2016, E. 2014/12-1190, K. 2016/964 (Sinerji, E.T.: 16.12.2022).

Maddi hata sebebiyle yapılacak tarafta iradî değişiklikte karşı tarafın rızasının bulunması zorunlu değildir. Bir icra takibinde de tarafta iradî değişiklik hem alacaklı hem borçlu tarafta mümkün olabilir. Bu noktada maddi hataya dayanan değişiklik talebiyle takibin alacaklı tarafında bir değişiklik söz konusu ise tasarruf ilkesi gereği takibe yeni katılan alacaklının takibin tarafı olmaya yönelik mutlaka rızası bulunmalıdır.

Bir takibin taraflarının kimler olduğu alacaklının takip talebinden anlaşılır. Bazı hallerde takip talebinde taraflar, tıpkı davadaki gibi eksik veya hatalı gösterilmiş olabilir. Bu hallerde eksikliğin veya hatanın giderilmesi mümkün olmalıdır. Örneğin alacaklı veya borçlunun adının ya da soyadının yanlış yazılması, aynı adı taşıyan baba ve oğuldan hangisinin taraf olduğunun ayırt edilememesi hallerinin tarafın değiştirilmesi suretiyle düzeltilmesi mümkündür²³⁷. Ancak böyle bir taraf değişikliği karşı tarafın rızası gerekmeksizin yapılabilmelidir²³⁸. Zira yeni bir kimsenin takibin tarafı haline gelmesinde artık bir düzeltme değil taraf değişikliği söz konusu olacaktır. Örneğin bir takipte de takibin açılması esnasında tarafın kendisi veya iradî temsilcisi olan avukatı tarafın gösterilmesinde hata yapmış olabilir²³⁹.

Takipler bakımından maddi hatanın bulunup bulunmadığı şu şekilde değerlendirilebilir: İcra dairesi bir yargılama ya da hukuki bir denetim yapmadığından, burada tamamen takip talebinin ekinde yer alan somut veriler karşısında ilk bakışta hatanın açık ve hemen anlaşılabilir olduğu, bu hatanın giderilmemesi gerek icra prosedürü içerisinde yer alan şikâyet ve itiraz incelemesi gerekse de takiple bağlantılı genel mahkemelerde açılacak davalar bakımından takip sürecinin Kanunda amaçlanan şekilde hızlı ve etkin şekilde yürütülmesine engel olacağı ve bu hatanın giderilmesinin açıkça zorunlu olduğu haller şeklinde anlaşılması mümkündür. Ancak icra hukukunda genel haciz yoluyla takipte takibin bir belgeye dayanması şart değildir (İİK m. 58/2-4). Belgeye dayanmayan bir ilamsız takipte tarafta iradî değişiklik talebinin söz konusu olması halinde taraf değişikliği talep edenin bu değişikliğin gerekli olduğu hususunda icra dairesine somut veriler sunması gerekir. Kanaatimizce tarafta iradî değişiklik talep edenin bu yönde bir somut

²³⁷ Üstündağ, Yargılama, s. 194.

²³⁸ Postacıoğlu, İlhan E.: Medeni Usul Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1975, s. 320.

²³⁹ Yargıtay HGK, 19.09.2012, E. 2012/6-338, K. 2012/586 (Sinerji, E.T.: 10.10.2022).

bilgi, belge sunamaması halinde taraf değişikliği yapılabilmesi mümkün olamayacaktır. Zira burada maddi hatanın somut, açık ve anlaşılabilir olması gerekmektedir.

Maddi hataya dayanan tarafta iradî değişiklik hükmünün icra hukuku bakımından Yargıtay uygulaması özellikle ölü bir kimse aleyhine başlatılan takip bakımından söz konusu olmaktadır²⁴⁰. Takip talebinde borçlu tarafta yer alan kimsenin takipten önce öldüğünün anlaşılması halinde kural olarak ölü bir kimse aleyhine takip yapılmayacağından başlatılan takibin mirasçılara yöneltilebilmesi mümkün olmamaktaydı²⁴¹. Bununla birlikte tarafta iradî değişikliğe ilişkin HMK m. 124/3'ün düzenlenmesiyle birlikte Yargıtay, takipler bakımından da ölü bir kimseye başlatılan takibin maddi hataya dayanması sebebiyle söz konusu hükmün takipler bakımından uygulanacağını belirterek takibin mirasçılara yönetilmesini kabul etmektedir²⁴².

Kanaatimizce karşı tarafın rızasını aramaksızın tarafta iradî değişikliğin yapılabilmesi için maddi hata sebebiyle tarafın yanlış gösterilmesi hususu giderilerek takibin daha hızlı çözüme kavuşması söz konusu ise buna izin verilmelidir. Bu husus da ancak yeni tarafın gerçek alacaklı ve gerçek borçlu olması ile mümkün olacaktır. Bu sebeple takibe dayanak sunulan belge ve diğer sebeplerden takip talebinde gösterilen tarafın gerçek taraf olmadığı anlaşılıyorsa ve gerçek tarafın takibe yeni taraf olarak girmesiyle takibin sona ermesi

²⁴⁰ Yargıtay 12. HD, 17.01.2017, E. 2016/8471, K. 2017/496 (Sinerji, E.T.: 10.10.2022); Yargıtay 12. HD, 11.05.2016, E. 2016/8718, K. 2016/13983 (Sinerji, E.T.: 16.02.2023); **Uyar/Uyar/Uyar**, İcra Şerh Cilt 1, s. 1147.

²⁴¹ Yargıtay İBK, 04.05.1978, E. 1978/4, K. 1978/5 (Lexpera, E.T.: 23.10.2022).

²⁴² “..HMK.'nun 124/3. maddesine göre, borçlu aleyhine başlatılan takipte borçlunun takip tarihinden önce öldüğünün anlaşılması halinde, takibin ölü kişi aleyhine başlatılması hususunun maddi hatadan kaynaklandığı veya taraf değişikliği talebinin dürüstlük kuralına aykırı olmadığı belirlendiği takdirde takibin mirasçılara yöneltilemesi mümkündür.” Yargıtay 12. HD, 04.03.2014, E. 2014/3184, K. 2014/6108 (Sinerji, E.T.: 14.02.2023); “Somut olayda dosya kapsamından, aleyhine takip başlatılan R. D. takip tarihi 22.12.2011 tarihinden önce 21.02.2009 tarihinde vefat etmiş olduğundan kural olarak aleyhine takip başlatılamaz ise de, alacaklının takibi uzatmak yönünde kötü bir niyetinin bulunmasını gerektirecek bir durumun olmadığı, borçlunun ölmüş olduğunun bilinmemesinin mazur görülebilir bir maddi hata olduğu görülmektedir. Bu durumda HMK 124/3-4. maddesi uyarınca icra dairesince, alacaklı vekiline borçlunun mirasçılarının tesbiti amacıyla veraset belgesinin temini için yetki verilerek, alınacak veraset belgesine göre belirlenen tüm mirasçılara icra emrinin tebliğ edilerek, takibe devam edilmesi yönünde işlem yapılması gerekirken, alacaklı vekilinin isteminin reddiyle takibin iptaline karar verilmesi hatalı olup, Mahkemece, şikâyetin kabulü ile İcra Dairesi işleminin iptaline karar verilmesi yerine, istemin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir.” Yargıtay 8. HD, 26.05.2014, E. 2013/19178, K. 2014/10644 (Sinerji, E.T.: 14.02.2023); Aynı yönde bkz. Yargıtay 8. HD, 08.02.2016, E. 2015/20744, K. 2016/1969 (Sinerji, E.T.: 14.02.2023); Yargıtay 8. HD, 12.05.2014, E. 2014/7323, K. 2014/9313 (Sinerji, E.T.: 14.02.2023).

mümkün ise tarafta iradî değişikliğin yapılması suretiyle takip ekonomisine hizmet edilmiş olacaktır.

2.2.2.2. Dürüstlük Kuralına Aykırı Olmayan Tarafta İradî Değişiklik

Karşı tarafın rızası aranmaksızın yapılabilecek bir diğer tarafta iradî değişiklik hali HMK m. 124/3'te düzenlenen dürüstlük kuralına aykırı olmayan tarafta iradî değişiklik talebidir. Dürüstlük kuralları esasen toplumda orta zekâlı ve makul kimselerin karşılıklı güven, ahlaka uygun ve dürüst davranışları sonucunda ortaya çıkan ve toplumun ihtiyaçlarına cevap veren, yazılı olmayıp herkesçe benimsenen kurallardır²⁴³. Genel kural olan bu kural uyarınca “*Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır*” (TMK m. 2).

Dürüstlük kuralı, genel bir kural olup medenî usûl hukukunda da uygulanmaktadır²⁴⁴. Nitekim bu kural, HMK m. 29/1 ile de “*Taraflar, dürüstlük kuralına uygun davranmak zorundadırlar.*” şeklinde açıkça hükme bağlanmıştır. Medenî usûl hukukunda öngörülen bu ilke, medenî usûl hukukunun ayrılmaz parçası, devamı olan icra hukukunda da geçerli olup bir icra takibinin tarafları da kendilerine tanınan hak ve yetkileri kullanırken dürüstlük kuralına uygun davranmakla yükümlüdür²⁴⁵. Yargıtay’a göre²⁴⁶ de alacaklı ve borçlu hak ve yetkilerini kullanırken dürüstlük kuralına riayet etmekle yükümlüdür.

Hükümde “dürüstlük kuralına aykırı olmayan taraf değişikliği talebi” ile ifade edilen husus çok geniş bir anlam ifade etmektedir. Zira HMK m. 124’te düzenlenen karşı tarafın

²⁴³ **Özta**n, Bilge: Medeni Hukukun Temel Kavramları, 41. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2016, s. 173; **Erdoğan/Keskin**, Kişiler Hukuku, s. 154 vd.

²⁴⁴ **Arslan**, Ramazan: Medeni Usûl Hukukunda Dürüstlük Kuralı, S Yayınları, Ankara 1989, s. 47 vd.; **Ansay**, Yargılama, s. 152-154; **Postacıoğlu**, s. 152 vd.; **Üstündağ**, Yargılama, s. 227-238; **Berkin**, Usûl Rehberi, s. 348 vd.

²⁴⁵ **Arslan**, Dürüstlük, s. 135; **Berkin**, İcra Rehberi, s. 10; **Ulukapı**, İcra, s. 15.

²⁴⁶ Yargıtay 12. HD, 22.12.2015, E. 2015/22065, K. 2015/32470 (Lexpera, E.T.: 16.02.2023); Yargıtay 12. HD, 10.09.2012, E. 2012/18690, K. 2012/25539 (Sinerji, E.T.: 16.02.2023).

rızasının aranmadığı maddi hata ve kabul edilebilir yanılığının bulunduğu diğer hallerde de tarafın talebi dürüstlük kuralına elbette uygun olmalıdır²⁴⁷.

Dürüstlük kuralına aykırı olmama şartı esasen tarafta iradî değişiklik hallerinin tümünde aranan bir husustur. Öğretide²⁴⁸ “dürüstlük kuralına aykırı olmayan tarafta iradî değişiklik talebi, karşı tarafın rızası aranmaksızın hâkim tarafından kabul edilir” şeklindeki hükmün lafzında “kabul edilir” ifadesinden yola çıkarak dürüstlük kuralına aykırı olmayan her talebin kabul edilmesi sonucunun çıkarılmasıyla HMK m. 124/1’de düzenlenen karşı tarafın rızasına bağlı genel kuralı istisna, istisnayı ise kural haline getirebileceği ifade edilmektedir. Bu sebeple tarafta iradî değişikliğe ilişkin talebin dürüstlük kuralına aykırı olmaması, değişikliğin yapılması uyumsuzluğu esastan çözmeye hizmet edecek ise tarafta iradî değişiklik yapılmasına izin verilmelidir, aksi halde davalının kesin hüküm elde etme konusundaki menfaatinin görmezlikten gelinmesine yol açabilecektir²⁴⁹.

Yine öğretide²⁵⁰ söz konusu maddenin üçüncü fıkrasındaki “maddi hatadan kaynaklanan veya dürüstlük kuralına aykırı olmayan taraf değişikliği talebi, karşı tarafın rızası aranmaksızın hâkim tarafından kabul edilir.” şeklindeki düzenlemeden “veya” bağlacının “ve” bağlacı olarak anlaşılması gerektiği ifade edilmektedir. Yargıtay da bir kararında²⁵¹ bu değerlendirmeyi yaparak maddi hata sebebiyle tarafta iradî değişiklik talebinin dürüstlük kuralına da aykırı olmadığı için kabul edilmesini belirtmiştir.

²⁴⁷ Yargıtay, ölmüş bir kimseye açılan davada, ölenin yerine mirasçılarının geçirilmesine ilişkin taraf değişikliği talebinin dürüstlük kuralına aykırı olmadığını belirterek hâkim tarafından kabul edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Yargıtay 14. HD, 17.04.2013, E. 2013/4228, K. 2013/5983 (Sinerji, E.T.: 14.01.2023); Yargıtay 14. HD, 18.01.2013, E. 2012/15087; K. 2013/574 (Sinerji, E.T.: 14.01.2023). Bununla birlikte Yargıtay davacının davanın açılmasından önce davalının ölüp ölmediğini tespit edebilecek durumda olduğu hallerde dürüstlük kuralına uyulduğunun söylenemeyeceğini belirtmektedir. Yargıtay 19. HD, 04.06.2012, E. 2012/3522, K. 2012/9386 (Yargıtay Karar Arama, E.T.: 14.01.2023).

²⁴⁸ **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 188.

²⁴⁹ **Meriç**, Tasarruf İlkesi, s. 146.

²⁵⁰ Ulukapı’ya göre, dürüstlük kuralına aykırı olmayan taraf değişikliği talebi, dürüstlük kuralına aykırı olmayan maddi hatayı da içine alacağından talebin dürüstlük kuralına aykırı olmaması tek başına yeterlidir. **Ulukapı**, Ömer: Medenî Usûl Hukuku, Mimoza Yayınları, Konya 2014, s. 198.

²⁵¹ Yargıtay 14. HD, 30.04.2012, E. 2012/5250, K. 2012/6130 (Yargıtay Karar Arama, E.T.: 14.01.2023).

Hükmün gerekçesinde²⁵² de maddi hata sebebiyle taraf göstermede hata yapılması halinde tarafta iradî değişiklik yapılarak bu hatanın giderilmesinde, sadece hatanın maddi hata olup olmadığı ve değişiklik talebinin dürüstlük kuralına aykırı olup olmadığı hususlarının incelenmesi gerektiği belirtilmektedir. Ancak hükümde maddi hata veya dürüstlük kuralına aykırı olmayan talep denilerek iki ayrı istisna hal düzenlenmiştir. Maddi hata varsa dürüstlük kuralına aykırılık ayrıca araştırılmayacaktır. Kanun koyucu dürüstlük kuralına aykırı olmayan taraf değişikliği talebinin de kabul edileceğini belirterek diğer istisnalar yanında daha geniş bir istisna hali düzenlemiştir.

Takibin tarafında iradî değişiklik, takipte bir sıfat itirazının ileri sürülmesinin önüne geçilmesi bakımından önemlidir. Takip talebinden ve takip talebi eklerinden anlaşılan hususlar çerçevesinde icra müdürü taraf değişikliği yapılması gerektiğini resen dikkate alamaz. Zira sıfat bir itiraz nedenidir. İcra müdürü alacaklının bu alacağı talep etme hakkının bulunmadığını ya da borçlunun bu takip konusu alacağın borçlusu olmadığını belirterek takip talebini reddetmesi mümkün değildir. İcra müdürü yalnızca takip şartları bakımından bir değerlendirme yapabilecektir.

Diğer yandan tarafta iradî değişikliğe ilişkin bir talep bulunması halinde ise icra müdürü ancak takip talebine ekli somut veriler, belgeler ışığında ancak taraf değişikliği talebini kabul edebilecektir. Takipte bir hakkın yerine getirilmesi söz konusu olduğundan, yargılama yapılarak bir tarafın haklılığına karar verilmediğinden icra müdürünün sadece dürüstlük kuralına aykırı olmama halini değerlendirebilmesi mümkün değildir. Nitekim

²⁵² “Ayrıca, bazen davacı, tüm özeni göstermiş, tüm araştırmayı yapmış olmasına rağmen dava açacağı kişiyi doğru tespit edememiş olabilir. Nitekim uygulamada temsilcide yanılma olarak nitelenen durumlarda, bu haklı bir yanılma kabul edilerek, diğer tarafın rızası aranmadan yargılama gerçek muhataba karşı yürütülmektedir. Aynı şekilde, yanılma, diğer tarafın davranış ya da işlemlerinden veya hukukî ilişkinin karmaşık niteliğinden de kaynaklanabilir. Örneğin, holding şeklindeki şirketlerde muhatabın doğru tespitinin tam olarak mümkün olmaması, hukukî ilişkide farklı temsilci ya da vekillerin asıl tarafmış gibi davranması durumlarında, gerçek taraf, verilen cevap ya da yargılama işlemleriyle anlaşılabilir. Keza, kısa süre önce işlem yapılmış ya da sadece vekiliyle muhatap olunmuş bir işlemde sonra muhatabın ölmesi hâlinde, mirasçıları değil, ölen kişiye dava açılmasında da benzer bir durum vardır. Böyle durumlarda, tarafın, yargılamayı uzatmak yönünde niyeti olamayacağı gibi bunda hukukî yararı da yoktur. Verilen örneklerdeki gibi, yanlış taraf gösterilmesi dürüstlük kuralına aykırı değilse, ortaya çıkan dava ilişkisi sebebiyle daha üstün bir yarar dikkate alınarak, yargılamaya gerçek tarafla devam etmekte yarar vardır. Böyle bir durumda, karşı tarafın rızası aranmadan hâkimin kabulüyle yeni tarafa karşı davaya devam edilebilecektir. Bu hâllerde hâkimin yapacağı inceleme, sadece hatanın maddî hata olup olmadığı ve taraf değişikliği isteğinin dürüstlük kuralına aykırı bulunup bulunmadığıdır.” HMK m. 124 Gerekçesi, s. 146 (<https://www5.tbmm.gov.tr/>).

dürüstlük kuralına aykırılığın, takipteki talepler bakımından tek başına dikkate alınarak değerlendirilebilmesi mümkün değildir. Takibin tarafları işlem yaparken dürüstlük kuralına zaten riayet etmekle yükümlüdür. İcra müdürü de takipte ileri sürülen tarafta iradî değişiklik talebini somut veriler karşısında dürüstlük kuralını genel kural olarak dikkate almak suretiyle ancak uygulayabilecektir.

2.2.2.3. Kabul Edilebilir Bir Yanılgıya Dayanan Tarafta İradî Değişiklik

Karşı tarafın rızası aranmaksızın tarafta iradî değişiklik yapılabilecek bir diğer hal HMK m. 124/4'te düzenlenen kabul edilebilir yanılgıya dayanan tarafta iradî değişiklik hali *“Dava dilekçesinde tarafın yanlış veya eksik gösterilmesi kabul edilebilir bir yanılgıya dayanıyorsa, hâkim karşı tarafın rızasını aranmaksızın taraf değişikliği talebini kabul edebilir.”* şeklinde düzenlenmiştir.

Hükmün gerekçesinde²⁵³ *“Dördüncü fıkrafta, taraf değişikliğinin ne anlama geldiği ve nasıl yapılacağı belirtilmiştir. Taraf değişikliği, hem karşı tarafın yanlış hem de eksik gösterilmesini kapsamaktadır. Eğer bu durum, üçüncü fıkradaki anlamıyla kabul edilebilir bir yanılgıya dayanıyorsa, hâkim sadece kabul edilebilir yanılgıyı araştırarak, bunun dışında karşı tarafın rızasını aramadan taraf değişikliği talebini kabul edecektir.”* denilmiştir. Kabul edilebilir yanılgıya dayanan tarafta iradî değişiklik hali düzenlenmek suretiyle esasen maddi hatanın, tarafın gösterilmesinde bir yanlışlık ya da eksiklik şeklinde ortaya çıkabileceği tekrar bir açıklama ile ifade edilmiştir. Nitekim gerekçedeki ifade de bunu karşılamaktadır. Esasen kabul edilebilir yanılgı halleri maddi hatayı ve dürüstlük kuralına aykırı olmamayı da kapsamına almaktadır. Zira kabul edilebilir bir yanılgı dürüstlük kuralına aykırı olmayan bir yanılgı olup bu yanılgı sonucu da maddi bir hata ortaya çıkarak taraf yanlış gösterilmektedir.

Kabul edilebilir bir yanılgıya dayanılarak takibin tarafında değişiklik yapılabilecektir²⁵⁴. Ancak öğretide kabul edilebilir yanılgı hallerinden temsilcide yanılma ile sınırlı olarak

²⁵³ HMK m. 124 Gerekçesi, s. 146 (<https://www5.tbmm.gov.tr/>).

²⁵⁴ **Kuru**, İcra El Kitabı, 2013, s. 163.

takibin tarafında iradî değişiklik yapılabileceği belirtilmektedir²⁵⁵. Yargıtay da kararlarında “temsilcide yanılma ile sınırlı olarak” demekle birlikte, Yargıtay’ın takipte taraf değişikliği bakımından vermiş olduğu kararları sadece temsilcide yanılma ile sınırlı olmamaktadır. Nitekim Yargıtay’ın temsilcide yanılmanın kapsamını çok geniş tutmakta olduğu hukuki ve fiili yanlışları da bu kapsamda değerlendirdiği görülmektedir. Bu sebeple somut olayın niteliğine uygun düştüğü ölçüde kabul edilebilir yanlış hali genel bir değerlendirmeyi içermelidir.

Gerekçede²⁵⁶ “... , yanılma, diğer tarafın davranış ya da işlemlerinden veya hukukî ilişkinin karmaşık niteliğinden de kaynaklanabilir. Örneğin, holding şeklindeki şirketlerde muhatabın doğru tespitinin tam olarak mümkün olmaması, hukukî ilişkide farklı temsilci ya da vekillerin asıl tarafmış gibi davranması durumlarında, gerçek taraf, verilen cevap ya da yargılama işlemleriyle anlaşılabilir...” şeklinde kabul edilebilir yanlışın bulunduğu hallere örnekler verilmiştir. Bununla birlikte Yargıtay kararlarında esasen HMK m. 124 hükmünün takipler bakımından uygulaması üçüncü fıkra ve dördüncü fıkra birlikte gerekçe gösterilerek yapılmaktadır. Nitekim özellikle ölü bir kimseye karşı başlatılan takipte hem maddi hata hem kabul edilebilir yanlışya dayanılarak tarafta iradî değişikliğe izin verildiği görülmektedir.

Takip talebinde tarafları, alacaklı belirler. Bu belirlemeyi yaparken alacaklı veya vekili tarafları gösterirken bir yanlış sonucu yanlış veya eksik göstermiş olabilir. Örneğin, takibin ortaklar yerine adi ortaklık aleyhine başlatılması²⁵⁷, takibin sağlık bakanlığı yerine

²⁵⁵ **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 44; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 89; **Erdoğan/Zorlu**, s. 1137.

²⁵⁶ HMK m. 124 Gerekçesi, s. 146 (<https://www5.tbmm.gov.tr/>).

²⁵⁷ Bu yönde bkz. “..Takip tarihi itibarıyla olayda kıyasen uygulanması gereken HMK'nun 124. maddesinin 4. fıkrasına göre; "Dava dilekçesinde tarafın yanlış veya eksik gösterilmesi kabul edilebilir bir yanlışya dayanıyorsa hakim karşı tarafın rızasını aramaksızın taraf değişikliği talebini kabul edebilir." Takibe dayanak belgeler anılan adi ortaklık adına düzenlendiği ve takipte istenilen asıl alacak miktarının, borçlu idarece ödendiği gözönüne alındığında, borçlu tarafın yanlış gösterilmesinin kabul edilebilir bir yanlışya dayandığı görülmektedir. Ancak, alacaklı 06.03.2014 tarihinde takip dosyasına açtığı taleple yaptığı yanlışlığı fark ederek HMK'nun 124 /3-4. maddeleri kapsamında iradî değişiklik yapmış ve adi ortaklığı oluşturan şirketler aleyhine takibe devam etmiştir. Bu durumda yasaya uymayan bir husus bulunmamaktadır.” Yargıtay 12. HD, 10.9.2015, E. 2015/9929, K. 2015/20504 (Lexpera, E.T.: 23.10.2022); “...Takip tarihi itibarıyla olayda kıyasen uygulanması gereken HMK'nun 124. maddesinin 4. fıkrasına göre; "Dava dilekçesinde tarafın yanlış veya eksik gösterilmesi kabul edilebilir bir yanlışya dayanıyorsa hakim karşı tarafın rızasını aramaksızın taraf değişikliği talebini kabul edebilir." Takibe dayanak belgeler anılan adi ortaklık adına düzenlendiği ve takipte istenilen asıl alacak miktarının borçlu idarece ödendiği göz önüne alındığında borçlu tarafın yanlış gösterilmesi kabul edilebilir bir yanlışya

hastaneye yönetilmesi halinde²⁵⁸, borçlunun gösterilmesinde tüzel kişiliğe kimin sahip olduğunun tespitinin zor olduğu haller²⁵⁹ kabul edilebilir yanılığın hali kabul edilerek karşı tarafın rızası aranmaksızın taraf değişikliği yapılabileceği kabul edilmiştir. Yine aynı holding bünyesinde bulunan aynı veya benzer ticaret unvanlarına sahip olan borçlu şirketlerden gerçek taraf olmayanların takipte taraf olarak gösterilmesi halinde taraf değişikliğinin talep edilmesi hali kabul edilebilir yanılığa dayanan bir taleptir²⁶⁰.

Takibin tarafları takip talebi ile belirlenir. Takip talebinde kabul edilebilir yanılığa dayanan tarafın yanlış veya eksik gösterilmesi hem takibin alacaklı hem de borçlu tarafında söz konusu olabilir. Nitekim hükmün gerekçesinde²⁶¹ de hukuki ilişkinin karmaşık olması sebebiyle sözleşmenin tarafının doğru belirlenememiş olması, işveren

dayandığı görülmektedir.” Yargıtay 12. HD, 11.06.2015, E. 2015/2536, K. 2015/16276 (Sinerji, E.T.: 10.02.2023); Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. HD, 18.04.2017, E. 2016/13909, K. 2017/5969 (Lexpera, E.T.: 23.10.2022).

²⁵⁸ “..Takip tarihi itibarıyla olayda kıyasen uygulanması gereken HMK. nun 124. maddesinin 4. fıkrasına göre; Dava dilekçesinde tarafın yanlış veya eksik gösterilmesi kabul edilebilir bir yanılığa dayanıyorsa hakim karşı tarafın rızasını aranmaksızın taraf değişikliği talebini kabul edebilir. Takibe dayanak faturaların anılan hastane baştabipliği adına düzenlendiği göz önüne alındığında borçlu tarafın yanlış gösterilmesi kabul edilebilir bir yanılığa dayandığından mahkemece HMK. nun 115. maddesinin 2. fıkrası uyarınca takibin Sağlık Bakanlığı'na yöneltilmesi için alacaklıya kesin süre verilmesi, sonucuna göre hüküm tesisi gerekirken yazılı gerekçeyle takibin iptali isabetsizdir.” Yargıtay 12. HD, 28.06.2013, E. 2013/19536, K. 2013/24383 (Sinerji, E.T.: 14.01.2023); “Buna göre alacaklı tarafından tüzel kişiliği olmayan Kozan Devlet Hastanesi'nin bağlı olduğu Sağlık Bakanlığı yerine Kozan Devlet Hastanesi hakkında takip yapılması, maddi hataya ve kabul edilebilir bir yanılığa dayalı olup, dürüstlük kuralına da aykırı olmadığından alacaklının HMK. nun 124/3-4.maddesi uyarınca taraf değişikliği yapmak suretiyle bu yanlışlığı düzeltmesi mümkündür.” Yargıtay 12. HD, 20.06.2013, E. 2013/14166, K. 2013/23301 (Sinerji, E.T.: 14.01.2023); Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. HD, 02.07.2013, E. 2013/16343, K. 2013/24693 (Sinerji, E.T.: 14.01.2023).

²⁵⁹ “Tüzel kişiliği olmayan parti il başkanlığının takipte borçlu olarak gösterilmesi mümkün değildir. Takip tarihi itibarıyla olayda kıyasen uygulanması gereken HMK'nun 124. maddesinin 4. fıkrasına göre; "Dava dilekçesinde tarafın yanlış veya eksik gösterilmesi kabul edilebilir bir yanılığa dayanıyorsa hâkim karşı tarafın rızasını aranmaksızın taraf değişikliği talebini kabul edebilir." Takibe dayanak belgelerin anılan il başkanlığı adına düzenlendiği ve kat mülkiyetine konu taşınmazın borçlu il başkanlığı tarafından kullanıldığı gözönüne alındığında borçlu tarafın yanlış gösterilmesi kabul edilebilir bir yanılığa dayandığından mahkemece HMK'nun 115. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca takibin Demokrat Parti Genel Başkanlığı'na yöneltilmesi için alacaklıya kesin süre verilmesi, sonucuna göre hüküm tesisi gerekirken yazılı gerekçe ile istemin reddine karar verilmesi isabetsizdir.” Yargıtay 12. HD, 15.01.2015, E. 2014/30924, K. 2014/766 (Sinerji, E.T.: 14.01.2023); Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. HD, 09.06.2014, E. 2014/14571, K. 2014/16723 (Sinerji, E.T.: 14.01.2023).

²⁶⁰ Bu yönde davadaki taraf değişikliklerine ilişkin bkz. Yargıtay 22. HD, 16.09.2011, E. 2011/286, K. 2011/780 (Lexpera, E.T.: 15.01.2023); Yargıtay 9. HD, 06.06.2013, E. 2012/39733, K. 2013/17408 (Lexpera, E.T.: 15.01.2023).

²⁶¹ “Örneğin, holding şeklindeki şirketlerde muhatabın doğru tespitinin tam olarak mümkün olmaması, hukukî ilişkide farklı temsilci ya da vekillerin asıl tarafmış gibi davranması durumlarında, gerçek taraf, verilen cevap ya da yargılama işlemleriyle anlaşılacaktır.” HMK m. 124 Gerekçesi, s. 146 (<https://www5.tbmm.gov.tr/>).

vekilinin asıl taraf gibi hareket etmesi²⁶², işi üstlenen son işverenin bilinmemesi²⁶³ halleri tarafın yanlış veya eksik gösterilmesine neden olabilir. Bu şekilde açılmış bir takipte tarafta iradî değişiklik yapılmak suretiyle takibin doğru tarafa yöneltilmesiyle alacaklının alacağına kavuşması aşamasında gerek zamandan gerekse de masraftan tasarruf sağlanarak takip ekonomisi ilkesi de gerçekleştirilmiş olacaktır. Yine takip açılmadan önce takip konusu alacağın üçüncü bir kimseye devredilmiş olmasına rağmen alacaklı vekilinin yanılarak önceki alacaklı adına takip başlatması halinde kabul edilebilir bir yanılığın halinin olduğu söylenecektir.

Hükmün gerekçesinde²⁶⁴, ölen kişiye karşı dava açılması hali kabul edilebilir yanılığa örnek gösterilmişse de Yargıtay'ın takipler bakımından vermiş olduğu kararlara bakıldığında ölmüş kimseye karşı takip başlatılmasını maddi hata kapsamında değerlendirdiği görülmektedir. Esasen bu husus hem kabul edilebilir yanılığa hem de maddi hataya örnek olarak gösterilebilirse de çalışmada maddi hata başlığı altında incelendiğinden burada ayrıca değerlendirilmeyecektir. Ancak Yargıtay'ın bazı kararlarında ölmüş kimseye karşı dava açılması halinde kabul edilebilir bir yanılığın varlığını kabul ettiği kararları vardır²⁶⁵.

Hukuki ilişkide temsilcilerin ya da vekillerin asıl taraf gibi davranması sebebiyle takibin tarafları yanlış veya eksik gösterilmiş olabilir²⁶⁶. Örneğin, kambiyo senedine özgü takip yolunda takibe konu edilen senette cirantalardan birinin adının yanlış yazılması sebebiyle takibin yanlış kişiye yöneltmesi, taşınmazın emlakçı tarafından kiralanması halinde emlakçının kiracı bilgilerini kira sözleşmesine yanlış veya eksik yazması halinde kiralanmış taşınmazların tahliyesi yoluna başvuran alacaklının, üçüncü kişinin vermiş olduğu yanlış veya eksik bilgi sebebiyle tarafı yanlış veya eksik göstermesi söz konusu

²⁶² Yargıtay 9. HD, 18.12.2012, E. 2012/29932, K. 2012/43147 (Karar için bkz. **Ateş**, Mustafa: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yargıtay İlke Kararları Cilt I, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2014, s. 942).

²⁶³ Yargıtay 9. HD, 21.01.2013, E. 2012/11777, K. 2013/2106 (Sinerji, E.T.: 14.01.2023); Yargıtay 11. HD, 22.10.2012, E. 2011/9795, K. 2012/16817 (Sinerji, E.T.: 14.01.2023); Yargıtay 11. HD, 26.02.2013, E. 2012/2776, K. 2013/3524 (Sinerji, E.T.: 14.01.2023).

²⁶⁴ HMK m. 124 Gerekçesi, s. 146 (<https://www5.tbmm.gov.tr/>).

²⁶⁵ Yargıtay HGK, 11.09.2013, E. 2013/14-612, K. 2013/1297 (Sinerji, E.T.: 15.01.2023); Yargıtay 14. HD, 17.04.2013, E. 2013/4228, K. 2013/5983 (Sinerji, E.T.: 15.01.2023).

²⁶⁶ HMK m. 124 Gerekçesi, s. 146 (<https://www5.tbmm.gov.tr/>).

olabilir. Yanlış bilgiye dayanılarak başlatılan takip bakımından da yine takip talebi ve eklerinden bu yanlış anlaşılabiliriyorsa değişikliğe izin verilmelidir.

Temsilcide yanılma hali Yargıtay kararları ile ortaya çıkan bir grup olup kabul edilebilir yanılığın halleri arasında değerlendirilebilecek bir haldir. Nitekim tarafta iradî değişikliğe ilişkin hükmün gerekçesinde de kabul edilebilir yanılığın hallerine Yargıtay'ın temsilcide yanılma hallerinde vermiş olduğu kararlar örnek gösterilmiştir. Yine ayrı bir tüzel kişiliği bulunmayan birimlere karşı takip başlatılabilmektedir. Örneğin, Sağlık Bakanlığı aleyhine başlatılması gerekirken işlemlerin tümünde hastane başhekimliğinin imzası bulunması sebebiyle takibin tüzel kişiliği bulunmayan hastane aleyhine başlatıldığı hallerde de temsilcide yanılma sebebiyle kabul edilebilir yanılığın söz konusudur. Yargıtay da tarafta iradî değişikliğe ilişkin m. 124 hükmünden sonra vermiş olduğu kararlarında temsilcide yanılma hallerini kabul edilebilir yanılığın olarak değerlendirmektedir²⁶⁷.

2.2.3. Tarafta İradî Değişikliğin Hangi Aşamaya Kadar Yapılabileceği Sorunu

Tarafta iradî değişiklik hükümleri bir takipte de niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanabilmekle birlikte icra hukukunun kendine özgü kuralları sebebiyle tarafta iradî değişiklik talebinin takibin hangi aşamasına kadar yapılabileceği önemli bir sorunu teşkil etmektedir. Örneğin, genel haciz yoluyla takibin aşamaları, takip talebi ile başlar, ödeme emri gönderilmesi, takibin kesinleşmesi, haciz, satış, paranın ödenmesi aşamalarından oluşmaktadır. Haciz, satış ve paraların ödenmesi aşaması takibin kesinleşmesinden sonra ortaya çıkan aşamalar olup özellikle borçlunun kendisine verilen itiraz hakkını kullanıp kullanmamasına göre ortaya çıkan aşamalardır. Zira genel haciz yoluyla takipte borçlunun ödeme emrine itirazı ile takip duracak ve alacaklı borçlu aleyhine haciz talep edemeyecektir. Yine ilamlı takip yolunda borçlunun icranın geri bırakılması yoluna

²⁶⁷ Yargıtay 7. HD, 09.09.2014, E. 2014/11159, K. 2014/16551 (Sinerji, E.T.: 15.01.2023); Yargıtay 22. HD, 11.02.2013, E. 2013/970, K. 2013/2463 (Sinerji, E.T.: 15.01.2023); Yargıtay HGK, 01.02.2012, E. 2011/9-718, K. 2012/36 (Sinerji, E.T.: 15.01.2023); Yargıtay 16. HD, 14.11.2012, E. 2012/5917, K. 2012/9374 (Lexpera, E.T.: 15.01.2023); Yargıtay 12. HD, 28.06.2013, E. 2013/19536, K. 2013/24383 (Sinerji, E.T.: 14.01.2023); Yargıtay 12. HD, 08.11.2012, E. 2012/14336, K. 2012/32199 (Sinerji, E.T.: 14.01.2023); Yargıtay 12. HD, 07.04.2014, E. 2014/7372, K. 2014/10024 (Sinerji, E.T.: 14.01.2023); Yargıtay 12. HD, 27.06.2014, E. 2014/16104, K. 2014/18833 (Sinerji, E.T.: 14.01.2023); Yargıtay 12. HD, 26.06.2014, E. 2014/15445, K. 2014/18708 (Sinerji, E.T.: 14.01.2023).

başvurması ya da bir sebeple şikâyet yoluna başvurması mümkündür. Borçlunun bu yollara başvurusu ile birlikte alacaklının haciz talep edebilmesi henüz mümkün değildir. Rehin yoluyla takipte ise haciz aşaması bulunmamakla birlikte satış aşamasına geçilebilmesi için borçlunun itiraz süresinin dolması gerekmektedir.

Haciz; kesinleşen icra takibinin devamını sağlayarak takip konusu alacağı elde etmeye yönelik alacaklının talebi üzerine borçlunun mal ve hakları üzerinde icra müdürü tarafından hukuki bir el koymadır²⁶⁸. Satış ise, hacizli malların paraya çevrilmesi olup alacaklının alacağına kavuşmasının aracıdır. Zira icra hukukunda alacaklının alacağı para olarak yerine getirilir, borçlunun haczedilen malları alacaklıya devredilmez²⁶⁹.

Tarafta iradî değişiklik suretiyle takibin borçlu tarafında yapılan değişiklik sonucu eski borçlunun malvarlığı üzerindeki haciz işlemi, takibe yeni katılan borçlu aleyhine devam etmeyecektir. Yeni borçlunun malvarlığı üzerinde haciz işlemleri tekrar başlayacaktır. Alacaklı tarafındaki değişiklik sonucunda da aynı durum geçerli olup eski alacaklı lehine tesis edilen haciz işleminden yeni alacaklı yararlanamayacaktır. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde kanımızca şahsi işlemlerin yapılmasını gerektiren haciz ve satış aşamalarında tarafta iradî değişiklik yapılması mümkün olmamalıdır.

Tarafta iradî değişiklik ancak takibin kesinleşmesi aşamasına kadar yapılacaktır. Zira burada amaç takip ekonomisinin yerine getirilmesidir. İcra hukukunda takibin kesinleşmesinden sonra borçlunun malvarlığının haczedilmesi, haciz işlemlerinin alacaklı lehine yapılması, haczedilen malların paraya çevrilmesi yalnızca o takibin tarafları bakımından söz konusu olan şahsi işlemlerdir. Takibin kesinleşmesinden sonra tarafta iradî değişiklik yapılması halinde bu işlemlerin takibe yeni katılan taraflar lehine veya aleyhine değiştirilmesi gerekir ki bu işlemler gerek masraf gerek zaman açısından icra hukukunda tarafta iradî değişiklik hükümleri ile amaçlanan takip ekonomisine aykırı

²⁶⁸ **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 410; **Kuru**, İcra Cilt I, s. 616; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 145 vd.; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 296; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 162; **Boran Güneysu**, Nilüfer: “İcra Hukukunda Aşkın Haciz”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XX, S. 4, 2016, s. 26.

²⁶⁹ **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 602; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 296; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 215; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 226; **Ulukapı**, İcra, s. 14.

olacaktır. Zira önceki alacaklı lehine tesis edilen haciz işleminin sonraki alacaklı lehine de devam etmesi mümkün değildir. Yine alacaklının değişimi suretiyle tarafta iradî değişiklik yapılması halinde borçluya yeni bir ödeme emri gönderilmesi ve itiraz hakkının tanınması gerektiğinden esasen yapılan tüm işlemlerin yeni alacaklı bakımından da tekrarlanmasına sebep olacaktır.

Bununla birlikte pratik açıdan bakıldığında ise kesinleşen bir takipte alacaklı ya da borçlu tarafta iradî değişikliğin talep edilmesi pek mümkün değildir. Zira kesinleşen bir takipte borçlu tarafta bir değişiklik yapılmasının alacaklı tarafça istenmesi ihtimal dâhilinde değildir. Alacaklı alacağını elde etme amacıyla olup kesinleşen bir takipte taraf değişikliğine gitmek istemeyecektir. Takipte taraf olarak gösterilen alacaklının takip konusu alacağı talep etme hakkının bulunmadığını iddia eden borçluya ise bu durumu ödeme emrinin tebliği üzerine takibe itiraz ederek ileri sürebilme hakkı tanınmıştır. Yine bir sebeple itiraz edemeyen borçlu bakımından ise icra hukukuna özgü menfi tespit ve istirdat davaları açabilme imkânı tanınmıştır. Bu sebeplerle de takibin kesinleşmesinden sonra taraf değişimi suretiyle tarafta iradî değişiklik yapılamayacaktır.

Takibin kesinleşmesinden sonra taraf katılımı suretiyle tarafta iradî değişiklik yapılabileceği hususuna bakılacak olursa örneğin, alacaklı veya borçlu taraftaki ihtiyari takip arkadaşlarından birinin takibin tarafı olarak gösterilmemesi halinde aynı takip talebine takibin kesinleşmesinden sonra taraf katılımı yapılabilmesi mümkün olabilmesi akla gelebilir. Nitekim alacaklı tarafa katılan ihtiyari takip arkadaşının aynı dosya üzerinden ortak alacak için takibi yürütebilmesi icra dairesindeki dosya sayısının azalmasını, aynı alacak için tek bir harç ödenmesini, borçlunun da alacaklıların tek bir vekilinin bulunması halinde tek bir icra vekâlet ücretinin ödenmesini sağlayacağından takip ekonomisine hizmet edeceği söylenebilir.

Bununla birlikte böyle bir halde de kesinleşen takipte takibin gerek alacaklı tarafında gerekse de borçlu tarafında taraf katılımı suretiyle tarafta iradî değişiklik yapılması halinde eski borçluya yeni alacaklıya karşı, yine yeni borçluya da mevcut alacaklıya karşı yine itiraz etme hakkı tanınması gerekmektedir. Takibe yeni katılan alacaklı veya borçlu bakımından haciz isteme gibi şahsi işlemlerin ayrıca yapılması gerekmektedir. Sonraki

alacaklının önceki alacaklının bulunduğu haciz sırasında bulunabilmesi mümkün değildir. Zira sonraki alacaklının haciz istemesi ancak takibin kendisi yönünden de kesinleşmesi sonucunda mümkün olacaktır. Bu sebeplerle esasen takip dosyası bakımından karmaşıklık söz konusu olacaktır. Her ne kadar takibin kesinleşmesinden sonra taraf katılımı suretiyle tarafta iradî değişiklik yapılabilmesi teorik olarak mümkün olsa da uygulama yönünden sakıncalı sonuçlar doğuracağından tarafta iradî değişikliğin takibin kesinleşmesi aşamasına kadar yapılması uygun olacaktır. Nitekim Yargıtay kararlarına konu olan somut olaylarda kesinleşmemiş bir takip bakımından değerlendirme yapıldığı görülmektedir.

Açıklanan nedenlerle kanaatimizce takibin kesinleşmesinden sonra tarafta iradî değişiklik yapılması halinde iradî değişiklik ile amaçlanana aykırı sonuçlar ortaya çıkacaktır. Zira takibin kesinleşmesinden sonra alacaklı haciz veya rehinli takipler bakımından satış isteyebilir hale geldiğinden bunlar için masraf yapacaktır. Bu aşamadan sonra alacaklının değişmesi halinde eski alacaklı lehine tesis edilen hacizlerin fekki için harç ödenmesi gerekecektir. Yine borçlu taraftaki değişiklik için ise yeni borçluya yeniden ödeme emri gönderilerek takibe baştan başlandığı için aynı masraflar yapılacaktır. Bu sebeple tarafta iradî değişiklik ancak takibin kesinleşme aşamasına kadar mümkün olmalıdır.

2.2.4. Tarafta İradî Değişiklik Yapılabilmesine İlişkin Talep ve Talebin Şekli

Yukarıda incelendiği üzere başlamış bir takipte tarafta iradî değişiklik yapılabilmesi mümkündür. Esasen bir takipte tarafta iradî değişikliği talep edebilecek kişi alacaklıdır. Zira takibin taraflarını takip talebiyle belirleyen kişi alacaklıdır ve alacaklı bu belirlemeyi yaparken hataya düşebilir. Bu noktada gerek borçlu gerek alacaklı tarafta bir değişiklik yapılmasını isteyebilecek kişi de alacaklıdır. Borçlu ise zaten icra hukukunda itiraz, menfi tespit davası açmak gibi yollara başvuru hakkına sahip olduğundan tarafta iradî değişiklik talebinde bulunmasına ihtiyaç yoktur. Diğer yandan zaten borçlunun “ben borçlu değilim, bu sebeple değişiklik yapılmalı”, “bu kişi alacaklı değil, bu sebeple alacaklının değiştirilmesi gereklidir” şeklinde bir beyanda bulunması hayatın olağan akışına da uymamaktadır.

Takibin taraflarında iradî değişikliğin yapılabilmesi için bir talebin bulunması gereklidir. Alacaklı bu talebini yazılı şekilde ileri sürebileceği gibi tutanağa geçirilmek suretiyle sözlü şekilde de ileri sürebilir (İİK m. 58'e benzer olarak). İcra müdürü, alacaklının talebi üzerine icra takibinin tarafının değiştirilip değiştirilmemesine ilişkin bir tutanak düzenlemelidir (İİK m. 8). İcra müdürü, talep hakkında vereceği kabul ya da ret kararının gerekçelerini belirtmelidir (İİK m. 8/2).

Takibin borçlu tarafında yapılan değişiklik bakımından gerek takibin tarafı olmaktan çıkarılan eski borçlunun gerekse de taraf katılımı suretiyle takibe yeni borçlu dâhil edilmesi halinde mevcut borçlunun rızası aranmamakla birlikte alacaklının takipteki bu taraf değişikliği sebebiyle ek takip talebi sunması gerekmektedir²⁷⁰. Nitekim bir icra takibi takip talebiyle başlamaktadır ve eski takip talebinde gösterilen taraflarda bir değişiklik söz konusudur. Bu değişiklik sebebiyle artık eski takip talebiyle ortaya çıkan sonuçlar ortadan kalkmakta ve en başa dönülmektedir. Bu sebeple alacaklı, tarafta iradî değişiklik talebinin kabulü üzerine yeni borçlunun tarafı olduğu ek talebini sunmalıdır.

Takibin alacaklı tarafında yapılan değişiklik ise borçlu tarafında yapılan değişiklikten farklıdır. Nitekim alacaklı taraftaki değişiklikte takibe katılan yeni alacaklının da rızası bulunmalıdır. Bir takibin başlatılması alacaklının tasarrufundadır. Yeni alacaklı takibin tarafı olmaya rıza göstermezse takibin tarafının değiştirilebilmesi mümkün değildir. Yeni alacaklı, eski alacaklının tarafta iradî değişiklik talebinin kabulü üzerine ek takip talebi sunarak bu yöndeki rızasını ortaya koymuş olmaktadır. Yeni alacaklı, kendisinin tarafı olduğu ek takip talebini mutlaka sunmalıdır, zira artık eski takip talebiyle doğan sonuçlar

²⁷⁰ Yargıtay da HMK m. 124'e dayanan taraf değişikliği taleplerinde ek takip talebi sunulması gerektiğini belirtmektedir. “..O halde, borçlu tarafın eksik gösterilmesi kabul edilebilir bir yanılığa dayandığından, alacaklı tarafça talepte bulunulduğu takdirde mahkemece, takibin asıl borçluya yöneltilmesi için alacaklıya ara kararlar kesin süre verilmeli, verilen süre içinde alacaklı tarafından ek takip talebi düzenlenerek takibin asıl borçluya yöneltilmesi (icra emri gönderilmesi) halinde...” Yargıtay 12. HD, 17.04.2017, E. 2016/28007, K. 2017/5901 (Sinerji, E.T.: 16.02.2023); Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. HD, 27.09.2016, E. 2016/18646, K. 2016/19929 (Sinerji, E.T.: 16.02.2023); Yargıtay 12. HD, 19.04.2016, E. 2016/9368 K. 2016/11674 (Sinerji, E.T.: 16.02.2023); Yargıtay 12. HD, 15.02.2016, E. 2015/34326, K. 2016/3887 (Sinerji, E.T.: 16.02.2023); Yargıtay 12. HD, 14.05.2015, E. 2015/1365, K. 2015/9802 (Lexpera, E.T.: 16.02.2023); Yargıtay 12. HD, 10.03.2015, E. 2015/2411, K. 2015/5360 (Sinerji, E.T.: 16.02.2023); Yargıtay 12. HD, 09.03.2015, E. 2014/30988, K. 2015/5190 (Sinerji, E.T.: 16.02.2023).

yeni alacaklı bakımından söz konusu olmayacak yeni alacaklı bakımından takipte bulunma halinde doğan sonuçlar, takip talebiyle ortaya çıktığından yeni alacaklının muhakkak ek takip talebinde²⁷¹ bulunması gerekmektedir (İİK m. 58).

Takibin tarafındaki iradî değişikliğin icra mahkemesi önünde görülen bir şikâyet ya da itirazın kaldırılması incelemesinde talep edilmesi halinde bu talep yine yazılı olabileceği gibi tutanağa geçirilmek suretiyle sözlü şekilde de ileri sürülebilir. İcra mahkemesi hâkimi takibin tarafındaki iradî değişikliğe ilişkin talebin kabulüne ya da reddine ilişkin bir karar verecektir. Buradaki durum davadaki iradî değişikliğe benzerdir²⁷².

2.2.5. Karşı Tarafın Rızası Dışındaki Hallerde İcra Takibinde Tarafta İradî Değişiklik Talebinin Kim Tarafından Kabul Edileceği Sorunu

Tarafta iradî değişiklik hallerinden karşı tarafın rızası olmaksızın değişiklik yapılabilecek haller HMK m. 124/3'te "*Ancak, maddi bir hatadan kaynaklanan veya dürüstlük kuralına aykırı olmayan taraf değişikliği talebi, karşı tarafın rızası aranmaksızın hâkim tarafından kabul edilir.*" ve HMK m. 124/4'te "*Dava dilekçesinde tarafın yanlış veya eksik gösterilmesi kabul edilebilir bir yanılığa dayanıyorsa, hâkim karşı tarafın rızasını aramaksızın taraf değişikliği talebini kabul edebilir.*" şeklinde düzenlenmiştir. Hükümün lafzından anlaşıldığı üzere tarafta iradî değişiklik talebinin hâkim tarafından kabul edilebileceği belirtilmiştir. Söz konusu hükümlerin takipler bakımından uygulanabileceği söylene de bu taleplerin kim tarafından kabul edileceği sorunu ortaya çıkmaktadır.

Cebrî işlemlerini yerine getirecek asıl icra organları ve yardımcı organlar İcra ve İflas Kanunu'nda ve diğer kanunlarda düzenlenmiştir. Sadece icra işlerini yürütmek üzere oluşturulan ve yalnızca icra işlerini yerine getirmekle görevli ve yetkili birimlere asıl icra organları²⁷³ denir. Asıl icra organları icra daireleri, icra daireleri başkanlığı, icra mahkemeleri, bölge adliye mahkemesi ve Yargıtay'ın icra işleriyle ilgilenen daireleridir.

²⁷¹ Takip talebine ilişkin bkz. **Gören Ülkü**, s. 13 vd.

²⁷² Bkz. **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 227 vd.

²⁷³ **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 11 vd.; **Aşık/Oruç/Tok/Saçar**, s. 44 vd.; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, İcra, s. 25 vd.

İcra işlerine yardımcı organlar²⁷⁴ ise genel mahkemeler, cumhuriyet savcıları, adalet bakanlığı müfettişleri ve kolluk kuvvetleridir.

İcra hukuku sistemimiz, icra organlarından icra daireleri ve icra mahkemeleri üzerine kurulmuştur²⁷⁵. Takip, icra dairesine takip talebinin verilmesiyle başlar. Nitekim İİK'nun 1. Maddesinde de icra dairesi düzenlenmiştir. Buna göre *“her asliye mahkemesinin yargı çevresinde yeteri kadar icra dairesi bulunur.”* *“Her icra dairesinde Adalet Bakanlığı tarafından atanacak bir icra müdürü, yeteri kadar icra müdür yardımcısı, icra katibi ile adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonları tarafından görevlendirilecek mübaşir ve hizmetli bulunur”*²⁷⁶. Aynı bir icra dairesi oluşturulamayan yerlerde ise icra işlemleri mahkeme kalemi eliyle yürütülür ve icra müdürünün görev ve yetkilerini kalem müdürü kullanır²⁷⁷.

Bir icra takibi, takibin tarafları bakımından sonuç doğurmakla birlikte genellikle bir borç ilişkisinden kaynaklanır ve devletin yetkili memurlarınca yürütülür. İcra dairesinin anayasa bakımından hangi erk içerisinde yer aldığına bakıldığında, Anayasa m. 9 uyarınca *“Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır.”* denilmek suretiyle yargı yetkisi sadece bağımsız ve tarafsız mahkemelere verildiğinden icra dairesi yargı erki içinde değerlendirilemeyecektir. Yürütme yetkisi bakımından ise Anayasa m. 8 uyarınca *“Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir.”* denilmiştir.

²⁷⁴ **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 23 vd.

²⁷⁵ İfade edildiği üzere cebri icra hukukunda icra müdürü tek yetkili kişi değildir. Kanunda düzenlenen diğer kişiler de yetkileri dâhilinde icra işlerinin yerine getirilmesinde görev alabilir. Örneğin İİK m. 184/2, İİK m. 185/1 ve 4, İİK m. 187, İİK m. 198 uyarınca iflâs idaresi; İİK m. 309/a-2 uyarınca konkordato komiseri; İİK m. 223/1, İİK m. 225/1, İİK m. 227/2, İİK m. 228/2 uyarınca icra mahkemesi kanunda belirtilen icra işlerini yapmakla görevlidir. Bununla birlikte çalışma konusunun sınırı ve amacı itibarıyla takip işlemlerinin icra dairesinden başlaması sebebiyle burada özellikle işlemi yapacak kişi olan icra müdürü değerlendirme konusu edilecektir.

²⁷⁶ 7343 sayılı değişiklik ile birlikte *“İş yoğunluğunun veya personel sayısının fazla olduğu icra dairelerinde dairenin düzenli, uyumlu ve verimli bir şekilde çalışmasını sağlamak amacıyla Adalet Bakanlığı tarafından icra müdür ve müdür yardımcıları arasından, icra müdürünün yetkilerini haiz bir icra başmüdürü görevlendirilebilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, yönetmelikle düzenlenir.”* denilmek suretiyle takip işlemlerinin daha hızlı şekilde yürütülmesi amacıyla yeni bir düzenleme getirilmiştir.

²⁷⁷ **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 11.

Cumhurbaşkanı, merkez teşkilat ve taşra teşkilatı üzerinde yürütme yetkisini kullanır. Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi²⁷⁸ m. 38’de²⁷⁹ Adalet Bakanlığı’na icra ve iflâs dairelerini kurmak yetkisi verilmiştir. Yine icra dairelerinin takip işlemi yapabilme yetkisi İİK yanında ayrıca 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun²⁸⁰ ile düzenlenerek ilgili kanunun m. 2/1-k ile “İcra ve iflâs daireleri vasıtasıyla, icra ve iflâs işlemlerini yürütmek” Adalet Bakanlığı’nın görevleri arasında sayılmıştır. Yine İİK m. 1/2 uyarınca icra müdürlerinin Adalet Bakanlığı tarafından atanacağı belirtilmiştir. Bu sebeplerle takip işlemleri bakımından Cumhurbaşkanı yürütme yetkisini Adalet Bakanlığı eliyle yürüttüğünden icra daireleri anayasa hukuku bakımından yürütme organı içerisinde yer almaktadır. Bununla birlikte icra hukuku bakımından geniş anlamıyla cebrî icra organları içerisinde yer alan icra daireleri, yargı mercileri içerisinde yer alır²⁸¹.

İcra dairesinin teşkilat yapısı İcra ve İflas Kanunu ile düzenlenmiş olup İİK m. 1/2’de “Her icra dairesinde Adalet Bakanlığı tarafından atanacak bir icra müdürü, yeteri kadar icra müdür yardımcısı, icra kâtabi ile adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonları tarafından görevlendirilecek mübaşir ve hizmetli bulunur” şeklinde icra dairesindeki görevliler düzenlenmiştir. Buna göre; kural olarak her bir icra dairesinde; icra müdürü, icra müdür yardımcısı, icra kâtabi, mübaşir ve hizmetli bulunur²⁸². İcra takip işlemleri bu görevliler tarafından yerine getirilir.

Bununla birlikte bir icra dairesinde mutlaka bulunması gereken görevli icra müdürüdür²⁸³. Bu sebeple bir yerde icra dairesinin kurulabilmesi için öncelikle bu yere icra müdürü atamasının yapılması gerekmektedir²⁸⁴. Diğer görevliler bakımından İİK’ ya

²⁷⁸ RG, 10.07.2018, S. 30474.

²⁷⁹ Madde 38/1-a) “Kanunlarda kurulması öngörülen mahkemeleri açmak ve teşkilatlandırmak, ceza infaz kurumları, icra ve iflâs daireleri gibi her derece ve türdeki adalet kurumlarını planlamak, kurmak ve idari görevleri yönünden gözetim ve denetimini yapmak ve geliştirmek”.

²⁸⁰ RG, 07.04.1984, S. 18365.

²⁸¹ **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 41.

²⁸² **Kuru**, İcra Cilt I, s. 41; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 64; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 42; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 59-60; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, İcra, s. 27; **Aşık/Oruç/Tok/Saçar**, s. 44-45.

²⁸³ **Postacıoğlu/Altay**, s. 30 vd.

²⁸⁴ **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 42.

bakıldığında (İİK m. 80 gibi) bu görevlilerin esasen icra müdürüne yardımcı olmak için düzenlendiği görülmektedir. Nitekim İİK' nun genel yapısına bakıldığında icra müdürüne özel bir önem atfedildiği görülmektedir. Yine İcra ve İflas Kanununun Tatbikatına Dair Nizamname m. 3/1 “İcra ve iflâs dairelerinin mesul amirleri icra ve iflâs müdürleridir.” denilerek hukuki sorumluluk ilk olarak icra ve iflâs müdürlerine yüklenmiştir²⁸⁵. Bu sebeplerle bir icra dairesinin en geniş yetkili görevlisinin icra müdürü olduğu görülmektedir.

İcra dairesinin en geniş yetkili görevlisi olan icra müdürü, takip işlemlerini yerine getirecek kişidir. Bununla birlikte icra müdürü icra dairesinin bu yetkilerini kullanırken kanunun kendisine tanıdığı yetkileri kullanmaktadır. İcra müdürünün bu yetkisi Kanunun kendisine emrettiği şekilde yapmak zorunda olduğu bağlı yetki olabileceği gibi yine Kanunun somut olayın özelliklerini dikkate alarak işlem yapma ve karar verme yetkisi tanıdığı takdir yetkisinin kullanılması şeklinde meydana gelebilir²⁸⁶. İşte icra müdürü Kanunun kendisine tanıdığı bu yetkileri kullanarak alacaklının alacağına kavuşması amacıyla icra takip işlemlerini yapar.

Kanunun icra müdürüne atfettiği öneme ve verilen yetkilere bakıldığında Anayasa bakımından yargı erki içerisinde yer almasa dahi icra müdürü, takip bakımından bir hâkim gibi değerlendirildiği görülmektedir. Örneğin, İİK m. 10 uyarınca icra müdürlerinin kanunda belirtilen yakınlarının takip işlemleri bakımından yasaklı olması hâkimin çekinmesini gerektiren yasaklılık hallerine benzerliği²⁸⁷, yine İİK m. 11 hükmünde memnu işler başlığı altında ilgili dairece görülen bir iş bakımından icra müdürü ile icra hâkiminin birlikte düzenlenmesi²⁸⁸, tıpkı medenî usûl hukukunda olduğu gibi (HMK m. 154) İİK m. 8/1 uyarınca icra müdürlerinin yapmış oldukları işlemleri ve kararlarını tutanağa geçirmek zorunda olmaları ve bu tutanakların aksi ispatı söz konusu oluncaya

²⁸⁵ **Kuru**, İcra Cilt I, s. 41; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 64; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 43.

²⁸⁶ İcra müdürünün takdir yetkisi hususunda ayrıntılı bilgi için bkz. **Özçelik**, Volkan: “İcra Müdürünün Takdir Yetkisi”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2013, s. 9 vd.; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, İcra, s. 29.

²⁸⁷ **Kuru**, İcra Cilt I, s. 78; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 96; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 48; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 24.

²⁸⁸ **Kuru**, İcra Cilt I, s. 79; **Kuru**, El Kitabı, s. 97; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 70; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 49.

dek geçerli olacağı (İİK m. 8/4)²⁸⁹, yine tıpkı hâkimlerin kararları²⁹⁰ gibi icra müdürlerinin de kararlarının gerekçeli olması gerektiği (İİK m. 8/3), mahkemeler gibi İİK m. 359 uyarınca icra müdürlerinin yaptıkları işlem sebebiyle her daire ve makamla doğrudan yazışabilmesi²⁹¹ bu hallere örnek gösterilebilir.

Bununla birlikte elbette bu yetki ve yükümlülükler icra müdürünü bir hâkim haline getirmemektedir. İcra müdürünü hâkimden ayıran bir husus ise icra müdürünün işlemlerine karşı şikâyet yoluna başvurulabilmesidir²⁹². Hâkimlerin kararlarına karşı ise kanun yoluna başvurulabilecektir. Öğretide²⁹³ icra müdürü tarafından yapılan icra takip işlemlerinin de Avukatlık Kanunu m. 35/1’de yalnız avukatın yapabileceği işlemler arasında belirtilen adli işlemlerden olduğu belirtilmiştir. Ancak bir takipte iddia ve savunmaların sunulması, yargılama gerektiren bir uyuşmazlığın olmaması, icra müdürünün karar merci olmaması ve anayasaya göre yargılama yetkisinin bağımsız ve tarafsız mahkemelere ait olması sebepleriyle işlemlerinin niteliğinin adli işlem olduğu söylene dahi bu husus icra müdürünü hâkim statüsüne getirmeyecektir.

İcra dairesi yürütme erki içerisinde yer aldığından icra müdürü, bir memur olmasına rağmen alacaklının alacağı devlet eliyle borçludan zorla alınması sebebiyle kanun icra müdürüne özel bazı yetkiler tanımıştır. Bu yetkiler icra müdürünü klasik anlamda bir memurdan ayırmaktadır. Yukarıda icra müdürü ile hâkim arasındaki benzerliklere birkaç örnek verilmiştir, bu haller icra müdürünü hâkim haline getirmez. Ancak kanun icra müdürüne takibin yerine getirilmesini kolaylaştıracak birtakım özel yetkiler vermiştir. Bu sebeple icra müdürleri birer adli memur sayılmalıdır²⁹⁴. Örneğin, konut dokunulmazlığı anayasal bir hak olup kolluk kuvveti bir konuta ancak hâkim kararı ile girebilirken icra

²⁸⁹ **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 65; **Peksöz**, Vildan: “İcra Tutanaklarının İİK m. 8 Çerçevesinde Aleniyeti ve İspat Kuvveti”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan), C. 22, S. 3, 2016, s. 2394.

²⁹⁰ **Peksöz**, “İcra Tutanakları”, s. 2384.

²⁹¹ **Demir Saldırım**, Sibel: İcra Müdürünün Davranış ve İşlemlerinden Doğan Hukuki Sorumluluk, Adalet Yayınevi, Ankara 2011, s. 15; **Kuru**, İcra Cilt I, s. 40; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 63.

²⁹² **Postacıoğlu/Altay**, s. 81-82; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 103 vd.; **Kuru**, İcra Cilt I, s. 87 vd.; **Karlı**, İcra, s. 95 vd.; **Pekcanitez/Simil**, s. 20 vd.

²⁹³ **Kuru**, İcra Cilt I, s. 68; **Demir Saldırım**, s. 17; **Karlı**, İcra, s. 52.

²⁹⁴ **Kuru**, İcra Cilt I, s. 78.

müdürü haciz yapmak amacıyla evin borçluya ait olup olmamasının bir önemi olmaksızın sadece haciz yapmak amacıyla doğrudan girebilir²⁹⁵.

İcra müdürünün yapmış olduğu işlemlere icra takip işlemleri denir ve icra takip işlemleri borçlu aleyhine yapılan ve takibin ilerlemesini sağlayan işlemlerdir²⁹⁶. Esasen icra müdürünün yapmış olduğu işlemlerin adli mi yoksa idari işlem mi olduğu hususu çalışmanın konusu bakımından pek önem taşımamaktadır. Burada icra müdürü hâkim statüsünde değerlendirilebilir mi sorusunun cevabı önem taşımaktadır. İcra müdürü Adalet Bakanlığına bağlı bir memur, icra dairesinin yürütme erki içerisinde yer alsa da icra takip işlemlerinin amacına bakıldığında borçlunun korunarak alacaklının menfaatinin gerçekleştirilmesi olduğu, bu sebeple amacın esasen takibin taraflarını korumak olduğu görülmektedir²⁹⁷. Bu sebeple takip işlemleri doğrudan kamu yararını sağlama amacı gütmeyiz. İcra hukuku, alacaklının alacağını kendiliğinden almasının önüne geçerek kamu yararının gerçekleştirilmesine hizmet etse de bir takip sırasında yapılan işlemlerin doğrudan amacı takibin taraflarını korumaktır. Dolayısıyla icra hukukunun doğrudan amacı kamu yararı değil, takibin taraflarının menfaatlerinin korunmasıdır.

Açıklanan nedenlerle alacaklının veya borçlunun takibe ilişkin taleplerini ilk karşılayan organ icra dairesidir. Bu noktada takip talebi ile başlayan takip sürecinin sona ermesine kadar bütün süreci yürüten, takip şartlarının varlığını kontrol eden icra takip işlemlerinin yerine getirilmesinde birinci derecede görevli icra dairesinin görevlerini yerine getiren icra müdürü, İİK'nun birinci derecedeki muhatabı ve uygulayıcısıdır²⁹⁸. Buna göre de bir takipte tarafta iradî değişiklik yapılmak istendiğinde öncelikle icra dairesine bu yönde talepte bulunulacaktır. Tarafta iradî değişiklik talebi icra müdürü tarafından değerlendirilecektir²⁹⁹. İcra müdürünün bu talebi reddetmesi halinde talepte bulunan

²⁹⁵ İcra müdürünün bu yöndeki yetkisinin eleştirisi için bkz. **Özekes**, Temel Haklar ve İlkeler, s. 61.

²⁹⁶ **Boran Güneysu**, Nilüfer: "İcra Takip İşlemleri", TBB Dergisi, S. 101, 2012, s. 36; İdari işlem ise; "işlevsel anlamda idare tarafından, hukuk alanında bir etki doğurmaya yönelik ve kamu gücü kullanılarak yapılan tek yanlı irade açıklamaları"dır. (**Çağlayan**, Ramazan: İdare Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018, s. 295); Mahkeme usûl işlemleri, yargılamanın yürütülmesi ve sonuçlandırılması amacıyla hâkim tarafından yapılan işlemler ve verilen kararlardır. Mahkeme usûl işlemleri hakkında bkz. **Karlı**, Abdurrahim: Medeni Usûl Hukukunda Usûli İşlemler, Kudret Basım, İstanbul 2001, s. 129.

²⁹⁷ İcra müdürünün adli memur olduğuna ilişkin bkz. **Kuru**, İcra Cilt I, s. 68.

²⁹⁸ **Taşpınar Ayvaz**, Sema: "İcra Müdürünün Yetkilerinin Kısıtlanmasına İlişkin Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararının Eleştirisi", Terazi Hukuk Dergisi, S. 10, 2007, s. 74.

²⁹⁹ Aksi yönde görüş için bkz. **Dişel**, Takip Arkadaşlığı, s. 173-174.

taraf, icra müdürünün bu kararına karşı şikâyet yoluna başvurabilecektir (İİK m. 16). Şikâyet incelemesini yapan icra mahkemesinin, tarafın bu yöndeki talebinin yerinde olduğuna karar vermesi halinde tarafta iradî değişikliğe ilişkin talebi kabul edecektir. Nitekim öğretide³⁰⁰ de ve Yargıtay³⁰¹ da tarafta iradî değişikliğe ilişkin talebin icra dairesine yöneltilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Diğer yandan tarafın yanlış gösterilmesi sebebiyle takibin iptalinin konu olduğu bir şikâyette de tarafın yanlış gösterilmesi sebebiyle takip iptal edilmemeli, hâkim tarafından tarafta iradî değişikliğe izin verilmelidir. Yine borçlunun itirazı üzerine alacaklının itirazın kaldırılmasına başvurması halinde takibin tarafında yapılan hata sebebiyle itirazın kaldırılması talebi reddedilmemeli, tarafta iradî değişikliğe izin verilerek takibin tarafında değişiklik yapılabilmesine izin verilmelidir. Nitekim Yargıtay'ın da bu yönde karar³⁰² verdiği görülmektedir.

Açıklanan nedenlerle tarafta iradî değişikliğe ilişkin talep, öncelikle icra dairesine yöneltilmesiyle icra müdürü tarafından değerlendirilebilecek ya da takibin konu olduğu bir şikâyet ya da itirazın kaldırılması incelemesinde de hâkim tarafından kabul edilebilecektir.

³⁰⁰ **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 163; **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 44; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes**, s. 89.

³⁰¹ “..Diğer taraftan, takipte borçlu tarafın yanlış gösterilmiş olmasının kabul edilebilir bir yanılığa dayanması halinde, tarafları yeni bir dava açmaya zorlamanın usûl ekonomisine aykırı olduğunu düşünen kanun koyucu; HMK'nun 124. maddesi çerçevesinde iradî olarak taraf değişikliği yapılmasına imkan sağlamış ise de alacaklı tarafın takip dosyası içinde bu yönde bir talebinin bulunmadığı fakat takip işlemlerinin şikâyetçi borçlu şirket aleyhinde yürütüldüğü anlaşılmıştır. O halde, Bölge Adliye Mahkemesince, anılan hususlar gözetilerek borçlunun Şikâyet nedenleri hakkında bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.” Yargıtay 12. HD, 02.12.2019, E. 2018/13679, K. 2019/17299 (Sinerji, E.T.: 20.02.2023).

³⁰² “Açıklanan yasal düzenlemelere göre okul aile birliğinin tüzel kişiliği olmadığından takip ehliyeti (dava ehliyeti) yoktur. Bu nedenle itirazın kaldırılmasını ve tahliyeyi talep hakkı da bulunmamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı Okul Aile Birliği Yönetmeliğinde okul aile birliğine özel birliğine özel hukuk alanında hukukî işlem, kiralama sözleşmesi yapma yetkisi verilmiş ise de bu sözleşmeden dolayı takip yapma, itirazın kaldırılması ve tahliyeyi isteme hak ve yetkisi de Milli Eğitim Bakanlığına aittir. O hâlde Bakırköy Anadolu İmam Hatip Lisesi ve İmam Hatip Lisesi Okul Aile Birliğinin tüzel kişiliğinin bulunmadığının anlaşılması karşısında HMK'nın 124. maddesinin 3. fıkrasına göre bu durum maddi bir hatadan kaynaklandığı ve dürüstlük kuralına aykırı olmadığından, usûl ekonomisi gereğince itirazın kaldırılması ve tahliye talebinin Milli Eğitim Bakanlığına tebliği için alacaklı tarafa süre verilerek, Milli Eğitim Bakanlığının muvafakati ve taraf teşkili sağlandıktan sonra işin esasının incelenmesi gerekir.” Yargıtay HGK, 02.11.2021, E. 2017/1845, K. 2021/1320 (Sinerji, E.T.: 20.02.2023).

2.3. İCRA HUKUKUNDA TARAFTA İRADİ DEĞİŞİKLİĞİN ÖZEL GÖRÜNÜMLERİ

2.3.1. Şikâyetle Tarafta İradî Değişiklik

Şikâyet, incelemesi icra mahkemesinde yapılan, icra dairesinin işlemlerine karşı başvurulabilen bir hukuki yoldur. Şikâyetin tarafına ilişkin yapılan açıklamalarda³⁰³ belirtildiği üzere şikâyet esasen şekli açıdan iki tarafı olan bir incelemedir. Nitekim şikâyetle bir davacı ya da davalı sıfatına sahip taraflar söz konusu değildir. İcra dairesinin işlemi karşısında menfaati ihlal olunan kişi şikâyetle başvurabilecektir. Şikâyetin karşı tarafında ise bir tarafın gösterilmesi zorunlu değildir. Zira şikâyetle tarafın hiç belirtilmemiş olmasının bir önemi bulunmamaktadır³⁰⁴. Bununla birlikte Yargıtay'ın aksi yönde kararı³⁰⁵ da mevcuttur.

Tarafta iradî değişikliğin bir şikâyet incelemesinde uygulanıp uygulanmayacağına bakıldığında, şikâyetle karşı tarafın yanlış belirtilmesi ya da hiç belirtilmemesinin esasen bir önemi bulunmamaktadır. Şikâyetle konu olan husus icra dairesinin işlemidir. Bununla birlikte Yargıtay'ın şikâyetle tarafın yanlış belirtilmesi halinde şikâyetin akıbeti hakkında farklı yönde kararları mevcuttur. Yargıtay bir kararında³⁰⁶ karşı tarafın yanlış gösterilmesi halinde şikâyetin reddedilmemesi gerektiğini, bir diğer kararında³⁰⁷ ise karşı tarafın yanlış gösterilmesi halinde şikâyetin husumet yönünden reddedilmesi gerektiğini, bir başka kararında³⁰⁸ ise karşı tarafın hatalı şekilde yanlış gösterilmesi halinde bu hatanın düzeltilebileceğini belirtmiştir.

³⁰³ Bkz. 1. Bölüm, Başlık 2. 3. 2.

³⁰⁴ "... Borçlu veya alacaklının hasım olarak gösterilip gösterilmemesi şikâyetçinin istemi hakkında karar verilmesine engel teşkil etmez." Yargıtay 8. HD, 10.06.2013, E. 2013/4521, K. 2013/8791 (Sinerji, E.T.: 15.02.2023); "...hasımın hiç gösterilmemiş olması yada yanlış gösterilmesi ihalenin feshi şikâyetinin reddini gerektirmez." Yargıtay 12. HD, 20.06.2012, E. 2012/13425, K. 2012/21639 (Sinerji, E.T.: 15.02.2023).

³⁰⁵ "...ilgili kişilerin hasım gösterilmesi zorunludur". Yargıtay 12. HD, 06.04.1981, E. 1981/476, K. 1981/3351 (E-Uyar, E.T.: 15.02.2023).

³⁰⁶ Yargıtay 12. HD, 21.03.1996, E. 1996/3681, K. 1996/3874 (E-Uyar, E.T.: 15.02.2023); Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. HD, 11.10.1988, E. 1988/13856, K. 1988/11238 (E-Uyar, E.T.: 15.02.2023).

³⁰⁷ Yargıtay 12. HD, 16.06.2003, E. 2003/11063, K. 2003/14198 (E-Uyar, E.T.: 15.02.2023).

³⁰⁸ Yargıtay 12. HD, 02.12.2003, E. 2003/20028, K. 2003/23469 (E-Uyar, E.T.: 15.02.2023).

Şikâyet incelemesinde İİK m. 18’de icra mahkemesinin, icra dairesinin yapmış olduğu işlemle ilgili olanları belirlemesi gerektiği belirtilmiştir. İlgililer, şikâyet konusu işlem bakımından iddia, cevap ya da belge sunabilecek kişilerdir³⁰⁹. Bu kişileri belirleme noktasında kanun icra mahkemesine açık yetki vermiştir (İİK m. 18). İcra mahkemesi, gerektiğinde icra dairesinden icra dosyasını getirterek bu işlemin iptali ya da düzeltilmesi halinde bu işlemde etkilenecek olan bu ilgilileri duruşmaya çağırarak dinlemelidir. Dolayısıyla şikâyet dilekçesinde karşı taraf açıkça belirtilmemiş olsa dahi icra mahkemesinin gerektiğinde ilgilileri davet etme mecburiyetinde olması sebebiyle esasen tarafta iradî değişiklik hükümlerinin uygulanmasına ihtiyaç bulunmamaktadır³¹⁰. Bu anlamda karşı tarafın rızasına dayanan genel kural ile maddi hataya dayanan, dürüstlük kuralına aykırı olmayan, kabul edilebilir yanılı sonuç karşı tarafın yanlış gösterilmesi halinde talep edilebilecek iradî değişiklik halleri şikâyetin karşı tarafındaki değişiklik bakımından uygulama alanı bulamayacaktır³¹¹. Bu durum şikâyetle ilgili birden fazla kişi olması halinde de söz konusu olacaktır. Nitekim icra mahkemesinin tüm ilgilileri belirlemesi gerekmektedir.

Şikâyetin karşı tarafında bir kimsenin gösterilmesi zorunlu olmamakla birlikte şikâyete başvuran tarafın gösterilmesinde maddi hata, kabul edilebilir bir yanılı söz konusu olabilir. Bununla birlikte buradaki inceleme tarafın yanlış gösterilmesi sebebiyle takibin iptalinin konu olduğu şikâyet incelemesinden ayrılmaktadır³¹². Burada takibin taraflarında bir yanlışlık olmamakla birlikte şikâyet dilekçesinde şikâyete başvuran tarafın bir sebeple değişikliği incelenecektir. Örneğin, borçlu tarafta yer alan ihtiyari takip arkadaşlarına karşı başlatılan bir takipte tüm borçluların birlikte hareket etmesi zorunlu değildir, nitekim her bir borçlu bakımından işlemler ayrı ayrı yapılmaktadır. İhtiyari takip arkadaşlarının tümünün ortak vekilinin maddi hata ya da kabul edilebilir yanılı sebebiyle şikâyete başvuran tarafı yanlış göstermesi halinde bu yanlışlığın giderilmesi için HMK

³⁰⁹ **Pekantez/Simil**, s. 263.

³¹⁰ **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 47; **Pekantez/Simil**, s. 263; **Pekantez/Taş Korkmaz**, Pekantez Usûl Cilt I, s. 624; **Erdoğan/Zorlu**, s. 1140; Yargıtay 12. HD, 16.01.2017, E. 2016/32381, K. 2017/361 (Sinerji, E.T.: 16.02.2023); Yargıtay 12. HD, 17.03.2015, E. 2014/31319, K. 2015/6144 (Sinerji, E.T.: 16.02.2023); Yargıtay 12. HD, 12.01.2015, E. 2014/26507, K. 2015/228 (Sinerji, E.T.: 16.02.2023); Yargıtay 12. HD, 20.06.2012, E. 2012/13425, K. 2012/21639 (Sinerji, E.T.: 16.02.2023); Yargıtay 12. HD, 04.06.2012, E. 2012/1691, K. 2012/19034 (Sinerji, E.T.: 16.02.2023).

³¹¹ **Pekantez/Taş Korkmaz**, Pekantez Usûl Cilt I, s. 624.

³¹² Bu yöndeki açıklamalar için bkz. 2. Bölüm, Başlık 2. 3.

m. 124/3 ve m. 124/4 hükmünün başvuran tarafın değiştirilmesine yönelik talep bakımından niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanabilmesine imkân verilmelidir.

Bu husus alacaklı tarafta yer alan takip arkadaşları bakımından da söz konusu olabilir. Yine ihtiyari takip arkadaşları bakımından ortak bir şikâyet sebebi doğabilir. Bu halde ihtiyari şikâyet arkadaşlığı şeklinde şikâyet sebebi ileri sürülebilir. Yine kendilerine karşı birlikte takip yapılmasının ya da birlikte takip yapmalarının zorunlu olduğu hallerde adi ortaklar ve miras ortakları arasında mecburi takip arkadaşlığının ortaya çıktığı ve bu kişilerin birlikte şikâyete başvurma zorunluluğunun bulunduğu hallerde mecburi şikâyet arkadaşlığı ortaya çıkacaktır³¹³. Şikâyete başvuran tarafta yer almayan ihtiyari ya da mecburi takip arkadaşının da HMK m. 124 uyarınca maddi hata ya da kabul edilebilir yanılığa dayanan hallerde taraf katılımı suretiyle şikâyetin başvuran tarafında yer alması mümkündür. Bununla birlikte şikâyetin karşı tarafında bir kimsenin bulunmasının zorunlu olmaması sebebiyle karşı tarafın rızasına dayanan (HMK m. 124/1) tarafta iradî değişiklik burada uygulama alanı bulamayacaktır.

Açıklanan nedenlerle kanımızca her ne kadar şikâyet bir dava olmasa da icra mahkemesi önünde görülen bir yargılama olduğundan tarafta iradî değişikliğe ilişkin hükmün şikâyete başvuran taraftaki değişiklik halinde niteliğine uygun düştüğü ölçüde şikâyet incelemesi bakımından da uygulanabilmesi mümkündür.

2.3.2. İtirazın Kaldırılmasında Tarafta İradî Değişiklik

İtirazın kaldırılması incelemesinin tarafları yukarıda belirtildiği üzere icra takibinin alacaklısı ve borçlusudur. İtirazın kaldırılması talebinde de tarafların bir sebeple değiştirilmesi gerekliliği doğabilir. İtirazın kaldırılmasının hukuki niteliği öğretide

³¹³ Pekcanitez/Simil, s. 269.

tartışmalıdır. Bir görüşe³¹⁴ göre, itirazın kaldırılması bir davadır. Bir diğer görüşe³¹⁵ göre ise, itirazın kaldırılması bir dava olmayıp icra hukuku içerisinde yer alan takibin ilerlemesi aşamasında borcunun itirazının hükümden düşürülerek takibe devam edilmesine hizmet eden, inceleme sonucunda maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyen bir kararın verildiği, sonuçlarını yalnızca takip hukuku bakımından doğuran icra hukukuna özgü bir başvuru yoludur. Nitekim Yargıtay³¹⁶ da itirazın kaldırılmasının hukuki niteliğini “*İtirazın kaldırılması teknik anlamda bir dava olmayıp, borçlunun itirazı ile duran ilamsız icra takibine yine ilamsız icra prosedürü içinde devam edilmesini sağlayan bir yoldur. Alacaklıya borçlunun itirazını icra mahkemesinde çabuk ve basit şekilde kaldırma olanağı tanınmak üzere düzenlenmiştir.*” şeklinde ifade etmektedir. Buna göre itirazın kaldırılması bir dava olmamakla birlikte, icra mahkemesi önünde görülen bir yargılamadır.

İtirazın kaldırılmasının talep edildiği dilekçede itirazın kaldırılmasını talep eden alacaklı ve itirazının kaldırılması talep edilen borçlu gösterilir. Bu kişiler maddi hata veya kabul edilebilir bir yanlış sebebiyle yanlış veya eksik gösterilmiş olabilir. Bu halde itirazın kaldırılması incelemesinin taraflarındaki bu yanlışlık, HMK m. 124 hükmünün niteliğine uygun düştüğü ölçüde itirazın kaldırılmasında uygulanması suretiyle giderilebilmesi mümkündür. Bununla birlikte takibin tarafındaki yanlışlık sebebiyle itirazın kaldırılması incelemesinde de yanlış gösterilmesi hali bu başlık altında incelenen husustan ayrıdır³¹⁷. Bu başlık altında takibin tarafının gösterilmesinde bir yanlışlık olmamakla birlikte itirazın

³¹⁴ Usûli inşai bir dava olduğuna ilişkin bkz. **Önen**, Ergun: İnşai Dâva, Olgaç Matbaası, Ankara 1981, s. 135-137; Bir tespit davası olduğuna ilişkin bkz. **Umar**, Bilge: “Kuru/Arslan/Yılmaz” ın İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı Üzerine Gözlemler (15. Basım)”, 75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Editör: Hakan Pekcanitez, TBB Yayını, Ankara 2004, s. 703; Özel mahkeme olan icra mahkemesinde görülmesi ve basit yargılama usûlünün uygulanması sebebiyle dava olduğuna ilişkin bkz. **Karlı**, İcra, s. 202; s. 70-72; İtirazın kaldırılması talebi duruşmalı olarak incelendiğinden bir dava olduğuna ilişkin bkz. **Özcengiz**, s. 9, 73; Maddi hukuka etkisi olmayan bir dava olduğuna ilişkin bkz. **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 82.

³¹⁵ **Üstündağ**, İcra, s. 111, dn. 327; Aynı yönde bkz. **Postacıoğlu/Altay**, s. 241; **Berkin**, İcra Rehberi, s. 426; **Seviğ**, s. 224; **Boran Güneysu**, Nilüfer: “İtirazın Kaldırılmasında İtiraz Sebepleriyle Bağlılık ve Teksif İlkesi”, MİHDER, C. 10, S. 28, 2014, s. 42 vd.; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, İcra, s. 162; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes**, s. 122; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 101; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 231.

³¹⁶ Yargıtay HGK, 14.01.2015, E. 2014/6-1237, K. 2015/32 (Sinerji, E.T.: 17.02.2023); Aynı yönde bkz. Yargıtay HGK, 27.03.2015, E. 2013/6-1654, K. 2015/1106 (Sinerji, E.T.: 17.02.2023).

³¹⁷ Takibin tarafındaki yanlışlığın itirazın kaldırılması incelemesinde taraf değişikliği yapılmak suretiyle nasıl değiştirileceğine ilişkin açıklamalar için bkz. 2. Bölüm, Başlık 2. 4.

kaldırılması dilekçesinde tarafların bir sebeple yanlış gösterilmesi sebebiyle tarafta iradî değişiklik yapılabileceği hali incelenecektir³¹⁸.

İtirazın kaldırılması bir dava olmamakla birlikte icra mahkemesi önünde görülen bir yargılamadır. Nitekim birden fazla borçlunun yer aldığı ihtiyari takip arkadaşlığının olduğu bir takipte ihtiyari takip arkadaşlarının takibe birlikte itiraz etme zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu anlamda itirazın kaldırılmasını talep eden alacaklının itirazının kaldırılmasını istediği borçlu bakımından maddi hata ya da kabul edilebilir yanlgı kapsamında kalan hallerde HMK m. 124/3 ve m. 124/4 hükümleri uygulama alanı bulabilecektir. Zira alacaklının elinde sadece bir ihtiyari takip arkadaşı bakımından İİK m. 68'de aranan belgeler bulunurken diğeri bakımından bulunmayabilir ya da ihtiyari takip arkadaşlarından diğeri takibe itiraz etmemiş olabilir.

Yine itirazın kaldırılmasını talep eden alacaklı bakımından da tarafın gösterilmesinde maddi hata ya da kabul edilebilir yanlgı halleri ile tarafta iradî değişikliğe gidilebilmesi mümkündür. Buna karşılık tek bir borçlunun ve tek bir alacaklının bulunduğu icra takiplerine itiraz halinde takibin taraflarında bir hata yapılmadığı müddetçe itirazın kaldırılmasında takibin alacaklısı ve borçlusu itirazın kaldırılması incelemesinin de tarafı olacaktır. Bu halde maddi hata veya kabul edilebilir yanlgı sebebiyle bir hata yapılmış olsa dahi icra mahkemesi bu yanlışlığı icra dairesinden getirteceği icra dosyası uyarınca resen giderebilecektir³¹⁹.

Mecburi takip arkadaşları ise birlikte itiraz etmek ve itirazın kaldırılmasını birlikte talep etmek zorundadır. Borçlu taraftaki mecburi takip arkadaşlarının birlikte itiraz etmemesi halinde itiraz sonuç doğurmayacaktır. Bununla birlikte alacaklı tarafta yer alan mecburi takip arkadaşlarının birlikte itirazın kaldırılmasını talep etmemesi halinde diğeri takip arkadaşlarının taraf katılımı suretiyle HMK m. 124 uyarınca taraf olabilmesi mümkündür.

³¹⁸ Bununla birlikte ayrıca bkz. Yargıtay HGK, 02.11.2021, E. 2017/1845, K. 2021/1320 (Sinerji, E.T.: 20.02.2023).

³¹⁹ Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. HD, 25.04.2017, E. 2017/2262, K. 2017/6380 (Sinerji, E.T.: 20.02.2023).

Yine borçlunun itirazından sonra alacağın devri halinde borçlunun itirazının kaldırılmasını talep yetkisi alacağı devralan alacaklıdadır. İtirazın kaldırılmasının talep edildiği dilekçede eski alacaklının taraf olarak gösterilmesi maddi bir hataya dayanmakta olup itirazın kaldırılmasını talep eden tarafın HMK m. 124 uyarınca değiştirilmesinin kabul edilmesi gerekir. Açıklanan nedenlerle tarafta iradî değişikliğe ilişkin HMK m. 124 hükmünün niteliğinde uygun ölçüde itirazın kaldırılması incelemesi bakımından da uygulanabilmesi mümkündür.

2.4. TARAFTA İRADÎ DEĞİŞİKLİĞİN İCRA HUKUKUNDAKİ DİĞER TARAFA DEĞİŞİKLİĞİ HALLERİNDEN FARKI

2.4.1. Genel Olarak

Tarafta iradî değişikliğe ilişkin HMK m. 124/2 hükmüyle taraf değişikliği bakımından kanuni haller saklı tutulmuştur. Takibin tarafında da kanunda öngörülen istisnai hallerde kanuni taraf değişikliğinin söz konusu olduğu haller mevcuttur. Bu başlık altında icra hukukunda söz konusu olabilecek kanuni taraf değişikliği halleri ile tarafta iradî değişiklik arasındaki temel farklar kısaca değerlendirilmiştir.

Kanuni taraf değişikliği, devir gibi bir işlem ya da ölümden sonra yeni tarafın iradesine bakılmaksızın bir davaya çekilebilmesi ya da davanın tarafı olmaktan çıkarılması ya da karşı tarafın ya da hâkim izni aranmaksızın davanın tarafı olabilmesini anlatır³²⁰. Tarafta iradî değişiklik ise HMK m. 124 uyarınca bir tarafın talebine dayanan, karşı tarafın ya da hâkimin kabulüne ihtiyaç duyan ve bir sebeple tarafın değiştirilmesi gerekliliğinin doğduğu hallerde ortaya çıkmaktadır. Yukarıda açıklandığı üzere tarafta iradî değişiklik hükümleri icra hukukunda da uygulanabilmektedir. Bununla birlikte icra hukukunda da kanuni sebeplerle takibin tarafında değişiklik söz konusu olabilmektedir.

³²⁰ **Alangoya**, Değişme, s. 24-25, dn. 2; “Kanuni Taraf Değişikliği” hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Börü**, Dava Konusu, s. 103-104 vd.; **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 110 vd.

Maddi hukuk uyarınca borç ilişkisinin tarafının değişmesi suretiyle hak sahipliğinin değiştiği durumlar ortaya çıkabilmektedir. Kanunda öngörülen hallerde hak sahipliğinin değişimi sonucunda bu hakkı talep ve takip etmeye ilişkin yetkilerin sahibi de değişecektir. Örneğin, takip sırasında bir gerçek kişinin ölümü halinde, tüzel kişiliğin birleşme ya da devir gibi bir sebeple son bulması halinde, takip konusu alacağın devri ya da takip konusu borcun nakli hallerinde borç ilişkisinin taraflarında kanuni bir değişiklik söz konusu olacaktır.

İcra hukukunda söz konusu olan kanuni taraf değişikliği hallerinde taraf değişikliğinin yapılabilmesi için karşı tarafın rızasına ya da icra müdürünün ya da icra hâkiminin kabulüne gerek bulunmamaktadır. Bu halde maddi hukuk ilişkisinin tarafında meydana gelen değişiklik sebebiyle cüzi ya da külli halefiyetin bir sonucunun icra takibine yansması³²¹ sonucu icra takibinin taraflarında da bir kanuni taraf değişikliği sonucu doğmaktadır. Zira kanuni taraf değişikliği hallerinde esasen maddi hukuk ilişkisinin tarafı değişmektedir.

Takibin tarafındaki iradî değişiklik sonucunda ise maddi hukuk ilişkisinin tarafı değişmemekte esasen bir sebeple yanlış veya eksik gösterilen tarafın takibe dâhil edilmesi söz konusu olmaktadır. Oysa alacağın devri, borcun nakli, ölüm gibi kanuni değişiklik hallerinde esasen maddi hukuk ilişkisinin tarafı değişmekte ve artık kanunen bir taraf olma durumu ortaya çıkmaktadır. Maddi hukuk ilişkisinin tarafındaki bu değişiklikler alacağın takibe konu olması halinde takip sürecini de etkileyecek ve takiple ilgili işlem yapabilme ya da takipte kime karşı işlem yapılabileceği hususları ortaya çıkacaktır. Bu halde kanunda öngörülen hallerde (HMK m. 124/2) taraf değişikliği bir izne ya da rızaya ihtiyaç duyulmaksızın gerçekleşmekte olup takibin tarafı haline gelen yeni taraf için takip kaldığı yerden devam edecektir³²².

³²¹ Nitekim alacağın devrinin veya borcun üstlenilmesinin icra dairesine bildirilmesi gerekir.

³²² **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 163; **Kuru**, İcra Cilt I, s. 152 vd.

2.4.2. Gerçek Kişiler Bakımından Ölümden Farkı

İcra takibinin tarafları alacaklı ve borçludur. Takibin tarafında meydana gelen ölüm hali gerek alacaklı gerekse de borçlu tarafta ortaya çıkabilir. Takip sırasında borçlunun ölümü halinde takibe nasıl devam edileceğine ilişkin İİK’ da hüküm bulunmasına karşın takibin alacaklı tarafının ölümü halinde takibe nasıl devam edileceğine ilişkin hüküm bulunmamaktadır. Nitekim taraflardan birinin takip sırasında ölümü halinde takibe ilişkin taraf ehliyeti şartı ortadan kalkacaktır. Bu anlamda taraflardan birinin taraf ehliyeti bulunmuyorsa takibin bu haliyle devam etmesi mümkün değildir.

Takipten önce ölmüş bir alacaklı lehine takip yapılması mümkün değildir. Alacaklının takip devam ederken ölmesi halinde İİK’da hüküm bulunmadığından maddi hukuk hükümleri uyarınca bu takibe ne şekilde devam edileceği belirlenecektir. Buna göre, takip başladıktan sonra ölen alacaklının takip konusunu alacak hakkı, mirasçılara geçecek ve mirasçılar takip konusu alacak üzerinde elbirliği ile hak sahibi olacaklardır (TMK m. 640). Takip konusu alacak üzerinde elbirliği ile hak sahibi olan mirasçılar, takibin alacaklı tarafında mecburi takip arkadaşlığı meydana getirirler ve takip mirasçıların tamamı ya da varsa tereke temsilcisi tarafından yürütülür (TMK m.640/3)³²³.

Takip devam ederken takibin borçlusunun ölümü halinde borçlunun taraf ehliyeti son bulacağından ölen borçlu aleyhine takibe devam edilemeyecektir. Bu halde İİK m. 53’te takibe ne şekilde devam edilebileceği düzenlenmiştir. Buna göre başlamış bir takipte borçlunun ölümü ile takip ölüm günü dâhil üç gün ertelenecek (İİK m. 53/1), tereke paylaşılmamış, resmi tasfiye yapılmamış veya mirasçılar aile şirketi kurmamışsa alacaklının; tereke malları ile sınırlı olarak mirasçıların tümüne ya da (varsa) tereke temsilcisine karşı (İİK m. 53/2)³²⁴ ya da mirasçılardan birine veya birkaçına karşı takibe devam edebilmesi mümkündür (İİK m. 53/3)³²⁵.

³²³ **Kuru**, İcra Cilt I, s. 165; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 169; **Pekcanitez/Sungurtekin-Özkan/Özekes**, s. 84; **Gören Ülkü**, s. 44; **Üstündağ**, İcra, s. 63; **Karşı**, İcra, s. 22, 23.

³²⁴ **Berkin**, İcra Rehberi, s. 182; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 169; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 144.

³²⁵ Yargıtay 12. HD, 11.06.2015, E. 2015/5914, K. 2015/16221 (Sinerji, E.T.: 20.02.2023).

Görüldüğü üzere ölüm halinde külli halefiyetin sonucu olarak takibin alacaklısı ya da borçlusunun mirasçıları kanun gereği takibin tarafı haline gelmekte iken, tarafta iradî değişiklik halinde taraf değişikliği yapılabilmesi kanunen söz konusu olmamakta tarafın talebi üzerine icra müdürünün ya da icra hâkiminin kabulüne ihtiyaç duymaktadır.

2.4.3. Tüzel Kişiler Bakımından Tüzel Kişiliğin Sona Ermesinden Farkı

Tüzel kişiler de taraf ehliyetine sahip olabildiğinden bir takibin tarafı da olabilmektedir. Takip sırasında tüzel kişilerin ölümü söz konusu olamaz ancak tüzel kişiliğin bir sebeple sona ermesi hallerinde taraf ehliyeti de son bulacaktır. Örneğin, fesih, infisah, birleşme ya da devri³²⁶ gibi hallerde tüzel kişilik sona erebilir. Bununla birlikte tüzel kişiliğin taraf ehliyeti hemen sona ermemekte tasfiye amacıyla sınırlı olarak devam etmektedir (TMK m. 52, TTK m. 269, TTK m. 328, TTK m. 533/2, TTK m. 643). Tasfiye sürecinin sona ermesiyle birlikte taraf ehliyeti de son bulacaktır³²⁷.

Takip sırasında takibin tarafı olan tüzel kişinin tüzel kişiliğinin birleşme veya devir gibi bir sebeple sona ermesi halinde ise tüzel kişinin halefi olan kişinin takibe devam etmesi ya da bu kişiye karşı takibe devam edilebilmesi³²⁸ halefiyetin bir sonucu olarak ortaya çıkmakta ve kanuni taraf değişikliğine yol açmaktadır. Bununla birlikte şirketin tür değiştirmesi halinde tüzel kişi değişmemekte (TTK m. 180) yalnızca şirketin hukuki niteliği değişmektedir. Cüzi halefiyet sonucu birleşme ya da devir hallerinde de takibin tarafı kanunen değişmektedir.

³²⁶ Birleşme ve devralma işlemlerine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Esin**, İsmail G.: Birleşme ve Devralmalar, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2020, s. 34 vd.

³²⁷ “Şirket hakkında iflâs kararı verilmesi ve hatta bu kararın kesinleşmesi ile taraf sıfatı hemen sona ermemekte, şirketin tüzel kişiliği tasfiye amacıyla sınırlı olarak devam etmekte; ancak iflâs kapanış onayı yapılarak Ticaret Sicil Memurluğu’ndaki kaydının silinmesi durumunda ve bu tarih itibarıyla tüzel kişiliği ve dava ehliyeti (taraf ehliyeti kastedilmiş) sona ermektedir.” Yargıtay HGK, 14.03.2012, E. 2011/12-580, K. 2012/147 (Sinerji, E.T.: 10.10.2022).

³²⁸ Davaya devam edilebilmesine ilişkin bkz. **Bilge/Önen**, s. 234; **Yılmaz**, Taraf Değişikliği, s. 576-577.

2.4.4. Alacağın Devrinden Farkı

Takibin tarafında değişiklik meydana getiren bir diğer hal takip konusu alacağın³²⁹ üçüncü bir kişiye devredilmesi halinde ortaya çıkan taraf değişikliği halidir. Alacağın devri, takip konusu alacak hakkı üzerindeki tasarruf yetkisinin değişikliği sonucunu doğurur. Bu devrin takip konusu alacak için yapılması takip sürecini de etkileyecektir. Nitekim alacak hakkı sahibi değişmektedir³³⁰.

Alacağın devri, taraflar arasındaki maddi hukuk ilişkisine dair olup TBK m. 183 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre, alacaklının bir borç ilişkisinden kaynaklanan alacağını borçlunun rızası aranmaksızın bir sözleşme yapmak suretiyle üçüncü kişiye devretmesine alacağın devri (temlik) denir³³¹. Alacağın devrinde var olan bir alacak olmalı, bu alacak belirli olmalı, ayrıca devreden ile devreden arasında devrin yazılı bir sözleşmeye dayanması geçerlilik şartıdır (TBK m. 184)³³².

Alacağın devri sonucunda borç ilişkisinin aktif süjesi olan alacaklı tarafı değişmektedir³³³. Takibe konu alacağın alacaklısının değişmesi takibin alacaklı tarafında da değişiklik yaratacaktır. Nitekim devre bağlı olarak tüm yan haklar devralana geçtiğinden alacağı talep ve takip hakkı da devralana geçmektedir³³⁴. Alacağı devralan yeni alacaklı takibe eski alacaklının kaldığı aşamadan devam edecektir³³⁵. Maddi hukuktaki taraf değişikliğinin takibe etkisi sonucunda takibin tarafında da kanuni şekilde

³²⁹ Takip konusu çekişmeli alacağın üçüncü kişiye devri mümkündür. Alacağın devrinin takibe sonuçları bakımından ayrıntılı bilgi için bkz. **Kuru**, Temlik, s. 495 vd.; **Meriç**, Nedim: “Takibe Konu Alacağın Devrinin Takibe Etkisi” içinde Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan Cilt 2, Editörler: Emel Hanağası, Mustafa Göksu, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2012, s. 1393 vd.

³³⁰ **Eren**, s. 1369.

³³¹ **Kılıçoğlu**, s. 1009 vd.; **Eren**, s. 1258 vd.; Alacağın devri; kanuni, yargısal ya da iradî olabilir. Esasen alacağın devri iradî devir olduğundan takip konusu alacak bakımından iradî devir değerlendirilmiştir. **Eren**, s. 1358-1359.

³³² **Eren**, s. 1367; **Kılıçoğlu**, s. 1019.

³³³ **Eren**, s. 1358; **Kılıçoğlu**, s. 1009.

³³⁴ **Eren**, s. 1374-1375.

³³⁵ **Berkin**, İcra Rehberi, s. 185; **Üstündağ**, s. 66 vd.; **Kuru**, Temlik, s. 214, 217; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 57.

meydana gelen bu taraf değişikliği ile tarafta iradî değişiklik sonucu alacaklı tarafta meydana gelen değişiklik birbirinden farklıdır.

Alacağın devri, takibin alacaklı tarafının değişmesine yol açmakla birlikte bu değişiklik takibin tarafında yapılan değişiklik sonucu ortaya çıkmamakta maddi hukuk hükümleri uyarınca maddi hukuk ilişkisinin taraflarının değişmesinin takibe yansımaları sonucu ortaya çıkmaktadır. Tarafta iradî değişiklik sonucu alacaklı tarafın değişmesi halinde ise esasen takipte söz konusu olan bir taraf değişikliği hali mevcuttur ve bu değişiklik maddi hukuk ilişkisinin taraflarını etkilememektedir. Zira tarafta iradî değişiklik, maddi hukuk ilişkisindeki tarafların takip talebinde bir sebeple yanlış veya eksik gösterilmesi halinde ortaya çıkmaktadır.

Takibin tarafındaki iradî değişikliğin ancak kesinleşme aşamasına kadar yapılabilmesi mümkündür. Nitekim icra işlemlerinin birçoğu şahsi nitelikte olduğundan özellikle takibin kesinleşmesi sonrasında yapılan mevcut sonuçlardan yararlanılması söz konusu olamayacaktır. Örneğin eski alacaklı lehine tesis edilen haciz işleminden yeni alacaklının yararlanması mümkün olmayacağı gibi eski borçlunun malvarlığı üzerinde tesis edilen haczin yeni borçlu aleyhine de devam etmesi mümkün değildir. Bununla birlikte alacağın devri takip kesinleştikten sonra da yapılabilir ve devralan alacaklı artık alacak hakkı sahibi olduğundan kendi lehine haciz isteyebilecektir³³⁶. Görüldüğü üzere geçerli bir alacağın devri halinde takibin tarafının değişmesi bir izne ihtiyaç duymamaktadır.

2.4.5. Borcun (Dış) Üstlenilmesinden Farkı

Takibin pasif süjesi olan borçlu tarafta değişiklik sonucunu doğuran bir diğer taraf değişikliği hali de borcun üçüncü bir kişi tarafından üstlenilmesi halidir. Borcun (dış) üstlenilmesi, alacaklı ile borcu üstlenen üçüncü kişi arasında yapılan sözleşme sonucunda

³³⁶ **Kuru**, Temlik, s. 217 vd.; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 89; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 57.

eski borçlunun borcundan kurtulmasını ve borcu üstlenen yeni borçlunun eski borçlunun yerine geçmesini ifade etmektedir (TBK m. 196) ³³⁷.

Borcun üstlenilmesi de tıpkı alacağın devri gibi maddi hukuk kuralları uyarınca düzenlenen ve maddi hukuk ilişkisinin tarafında meydana gelen bir değişikliğin takibe yansması halinde, takibin borçlu tarafında meydana gelen değişikliği ifade etmektedir (TBK m. 195 vd.). Takip borçlusu artık maddi hukuk ilişkisinin tarafı olmadığından ve bu borçtan sorumluluğu bulunmadığından takibe ona karşı devam edilemeyecek takip yeni borçluya karşı kaldığı yerden devam edecektir³³⁸. Bu hal de maddi hukuk ilişkisinin tarafının değişmesi sonucunda kanun gereği takibin tarafında değişiklik yapılması sonucunu doğuracaktır.

³³⁷ **Eren**, s. 1382-1383; **Kılıçoğlu**, s. 1042-1043; Borcun iç üstlenilmesi ise, borçlu ile borcu üstlenen arasında yapılan, kural olarak alacaklıya karşı hüküm ifade etmeyen, borcu üstlenenin borçluyu borçtan kurtarma yükümlülüğü altına girdiği bir sözleşmedir. Hüküm ve sonuçları için bkz. **Eren**, s. 1380-1381.

³³⁸ **Kuru**, İcra Cilt I, s. 168; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 169; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 89; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 57

3. BÖLÜM

TARAFTA İRADİ DEĞİŞİKLİĞİN İCRA HUKUKU BAKIMINDAN SONUÇLARI

3.1. TARAFTA İRADİ DEĞİŞİKLİĞİN TAKİP BAKIMINDAN HÜKÜM VE SONUÇLARI

3.1.1. Genel Olarak

Tarafda iradî değişikliğin icra hukukunda takipler bakımından uygulanabilmesi öğretide ve yargı kararlarında kabul edilirken bu uygulamanın sonuçlarına ilişkin herhangi bir görüş ileri sürülmemiştir. Tarafda iradî değişikliğin icra hukukunda hüküm ve sonuçları tespit edilirken takipler bakımından hangi kuruma ilişkin hüküm ve sonuçların uygulanması gerektiği belirlenmelidir. Bir takip bakımından davada olduğu gibi davanın geri alınması kurumu bulunmamaktadır. Bu noktada bir kimsenin taraf olmaktan çıkarılarak yeni bir kimsenin taraf olarak takipte yer alması halinde kanımızca takipten vazgeçmeye ilişkin hükümler niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanabilecektir. Nitekim takipten vazgeçme haktan feragat anlamına gelmemekte³³⁹ ve bunun sonucu olarak da takibin tarafları bakımından doğan tüm sonuçlar geçmişe etkili olarak ortadan kalkmaktadır³⁴⁰.

Bir icra takibini tahsil ile sonuçlandırmak istemeyen alacaklı, borçluya yöneltmiş olduğu takibinden borçlunun rızası olmasa dahi vazgeçmek suretiyle icra takibini devam ettirmeyebilir. Bu durumda alacaklı, söz konusu borçluya hiç takip yapmamış sayılır ve takip ile doğan bütün sonuçlar ortadan kalkar; ancak alacaklının söz konusu alacağa ilişkin hakkı ortadan kalkmaz. Bu yönüyle takipten vazgeçme, davanın geri alınmasına benzemektedir. Zira takipte bir yargılama işlemi yapılmamakta ve takipten vazgeçilmesi

³³⁹ Kuru, İcra El Kitabı, s. 207-208.

³⁴⁰ Aslan, Kudret: Medeni Usul Hukukunda Davanın Geri Alınması, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 525.

açıkça belirtilmedikçe haktan da vazgeçilmesi anlamına gelmemektedir. Dolayısıyla alacaklı takibinden vazgeçse de borçluya aynı alacak için tekrar başvuru hakkına sahiptir.

Tarafta iradî değişikliğin taraf katılımı suretiyle gerçekleşmesi halinde ise takibin taraflarında ihtiyari ve mecburi takip arkadaşlığı söz konusu olabilmektedir. Bu halde mecburi takip arkadaşlarının takipteki hukuki durumu bellidir³⁴¹. Taraf katılımı suretiyle ihtiyari takip arkadaşlığının ortaya çıkması halinde ise kanımızca ihtiyari takip arkadaşlığına ilişkin hükümler³⁴² ve icra hukukunun kendine özgü hükümleri uygulanacaktır. Takibe katılan yeni alacaklı veya borçlu bakımından mevcut taraflar için söz konusu olan hükümler bu kimseler için de uygulanacaktır. Ancak burada takibin alacaklı tarafına bir katılma söz konusu ise aşağıda belirtildiği üzere artık yeni katılan kimse takibin başlatılması için gerekli peşin harçları ödemeyecek aynı dosya üzerinden takibe devam ederek kendi lehine gerçekleştirilecek işlemler bakımından yalnızca haciz ve diğer dosya masraflarını karşılayacaktır.

Bu anlamda esasen tarafta iradî değişiklik ancak kesinleşme aşamasına kadar yapılabileceğinden³⁴³ bu aşamada yapılan değişiklikle tarafların lehine ya da aleyhine maddi hukuk ya da icra hukuku bakımından bir sonuç doğmamış olacaktır. Bu sebeplerle bir tarafın çıkarılarak yeni bir kimsenin dâhil edilmesi suretiyle taraf değişikliğine takipten vazgeçmeye ilişkin hükümler, taraf katılımı suretiyle taraf değişikliğine ise takip arkadaşlığına ilişkin hükümler niteliğine uygun düştüğü ölçüde icra hukukunun kendine özgü hükümleri ile birlikte uygulanacaktır.

3.1.2. Alacaklı Tarafta İradî Değişikliğin Sonuçları

3.1.2.1. Maddi Hukuka İlişkin Sonuçlar

Alacaklı taraftaki iradî değişiklik sonucunda takibin tarafı olmaktan çıkarılan eski alacaklı ve eski alacaklının yerine geçen yeni alacaklı bakımından ya da taraf katılımı

³⁴¹ **Dişel**, Takip Arkadaşlığı, s. 83 vd.

³⁴² **Dişel**, Takip Arkadaşlığı, s. 167 vd.

³⁴³ Bkz. 2. Bölüm, Başlık 2. 3.

suretiyle alacaklı tarafta meydana gelen değişmede yeni alacaklı ve mevcut borçlu bakımından maddi hukuk bakımından sonuçları incelenecektir.

3.1.2.1.1. Eski Alacaklı Bakımından Maddi Hukuka İlişkin Sonuçlar

Bu başlık altında taraf değişimi ve taraf katılımı suretiyle tarafta iradî değişiklik halinde eski alacaklı bakımından açıklama yapılacaktır. Eski alacaklı artık takibin tarafı olmadığından takip talebinde bulunmasıyla ortaya çıkan maddi hukuk ve icra hukuku bakımından ortaya çıkan sonuçları, tarafta iradî değişikliğin olağan sonucu olarak geçmişe etkili ortadan kalkar³⁴⁴.

Tarafta iradî değişiklik ile eski alacaklı artık takibin tarafı olmaktan çıkarılmaktadır. Bu sebeple takibin tarafı olmaktan çıkarılan eski alacaklı bakımından takip talebinde bulunulmasıyla ortaya çıkan maddi hukuka ilişkin sonuçlar geçmişe etkili olarak ortadan kalkar. Zira eski alacaklı artık, tarafta iradî değişiklik sonucu takip talebinde yer alan takip konusu alacağın cebrî icra organları eliyle kendi lehine yerine getirilmesine ilişkin talebini geri almış olmaktadır. Dolayısıyla eski alacaklı bakımından takip hiç yapılmamış sayılır. Buna göre takip talebi ile zamanaşımı hiç kesilmemiş, daha önce temerrüde düşürülmeyen borçlu eski alacaklının takip talebi ile temerrüde düşürülmemiş olacaktır.

Alacaklı tarafta taraf katılımı suretiyle tarafta iradî değişiklik yapılması halinde ise kimse takibin tarafı olmaktan çıkarılmamakta, eski alacaklı ve yeni alacaklı takibe birlikte devam etmektedir. Taraf katılımı suretiyle takibe yeni alacaklının katılması, eski alacaklının takip talebinin derdestliğini etkilemeyecektir. Zira eski alacaklı takibin tarafı olmaktan çıkarılmamaktadır. Bu anlamda eski alacaklı ile mevcut borçlu bakımından doğacak sonuçlar bakımından bir farklılık söz konusu olmayacaktır.

³⁴⁴ Takip talebinin maddi hukuk bakımından sonuçları için bkz. **Pekantez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 101; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 183; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 72, 73; **Atal/Ermenek/Erdoğan**, İcra, s. 118-120; **Gören Ülkü**, s. 89 vd.

Bununla birlikte taraf katılımı suretiyle tarafta iradî değişiklik yapılarak mecburi takip arkadaşlığının ortaya çıkması halinde tüm takip arkadaşları bakımından taraf katılımının gerçekleştiği tarihte derdestlik söz konusu olur ve maddi hukuka ilişkin sonuçlar örneğin zamanaşımı taraf katılımı sonucunda ek takip talebinin verildiği tarihte kesilir. İhtiyari takip arkadaşları bakımından ise takibin birlikte yürütülmesi zorunlu olmadığından her bir ihtiyari takip arkadaşı bakımından maddi hukuka ilişkin sonuçlar ayrı ayrı doğacağından eski alacaklının durumu bundan etkilenmeyecektir.

3.1.2.1.2. Yeni Alacaklı ve Mevcut Borçlu Bakımından Maddi Hukuka İlişkin Sonuçlar

Alacaklı taraftaki iradî değişiklik sonucunda eski alacaklının yerini alan alacaklı bakımından eski alacaklının takibin tarafı olmaktan çıkarılmasıyla takip dosyası kapanmamakta ve yeni alacaklı o takip dosyası üzerinden işlemlerini yapmaya devam etmektedir. Esasen eski alacaklının takip talebindeki takip konusu alacağın cibrî icra organları eliyle yerine getirilmesine ilişkin talepleri ileri sürme yetkisi yeni alacaklıya geçmiştir. Burada yeni bir takip başlatılmış gibi görünse de var olan takip dosyasında bir sebeple taraf değişikliği yapılmış ve takip dosyasının derdestliği yeni alacaklı bakımından devam etmektedir.

Burada yeni alacaklı bakımından maddi hukuka ilişkin sonuçların belirlenmesi için yeni alacaklının takibe ne zaman katıldığı, yeni alacaklının ek takip talebini ne zaman sunduğu ve yeni alacaklı bakımından takibin derdestliğinin ne zaman ortaya çıktığı önemlidir. Bu tarihin belirlenmesinde eski alacaklı tarafından açılan takip tarihi mi yeni alacaklının takibe taraf olarak katıldığı tarih mi dikkate alınacaktır?

Yeni alacaklının takipte yer alması, derdestliğin yeni alacaklı için söz konusu olabilmesi ve yeni alacaklı bakımından maddi hukuka ilişkin sonuçların doğabilmesi için yeni alacaklının takibe katıldığı tarih dikkate alınmalıdır. Zira bir takipte maddi hukuka ilişkin sonuçlar takip talebi ile doğar. Yeni alacaklı, eski alacaklının takip talebinde yer almadığından maddi hukuka ilişkin sonuçların eski alacaklının takip talebini verdiği tarihte doğması mümkün değildir. Zira yeni alacaklı, eski alacaklının takip talebinde taraf değildir.

Bu tarihin belirlenmesinde yeni alacaklının, eski alacaklının açtığı takip tarihinin kabul edilmesi halinde, takip konusu alacağın zamanaşımının kesilmesi eski alacaklı bakımından söz konusudur. Yeni alacaklı bakımından zamanaşımının kesildiği tarih yeni alacaklının takibe katıldığı tarihtir. Borçlunun temerrüde düşürülmesi bakımından yeni alacaklının takibe katılması sonucu, yeni alacaklının borçluyu temerrüde düşürmesi söz konusu olacaktır. Temerrüdün başlangıcı noktasında ise borçlu ödeme emrinin kendisine tebliği ile temerrüde düşeceğinden bu tarihin belirlenmesi esasen borçlunun temerrüdü bakımından önem arz etmemektedir. Bu sebeplerle yeni alacaklı bakımından takibin derdestliği ve maddi hukuk bakımından sonuçlar yeni alacaklının takipte yer aldığı tarih itibariyle ortaya çıkacaktır. Bu tarih de ek takip talebinin verildiği tarihtir. Nitekim bu tarih yeni alacaklının takibe katılma yönündeki rızasını da açıkladığı tarihtir.

Takibin alacaklı tarafında taraf katılımı suretiyle tarafta iradî değişiklik yapılması sonucunda takibe katılan yeni alacaklı bakımından takibin derdestliği ve bu derdestliğin sonuçları yeni alacaklının ek takip talebinde bulunmasıyla başlayacaktır. Buna göre yeni alacaklı bakımından eski alacaklının takip talebi tarihi dikkate alınmayacaktır. Önceki başlıkta mecburi takip arkadaşlarına ilişkin açıklama burada da geçerlidir.

3.1.2.2. İcra Hukuku Bakımından Sonuçları

3.1.2.2.1. Genel Olarak

Tarafta iradî değişiklik sonucu eski alacaklı takibin tarafı olmaktan çıkarılmakta yeni alacaklı takibin tarafı haline gelmektedir. Dolayısıyla takip konusu alacağı talep yetkisi mevcut takip üzerinden yeni alacaklıya ait olmaktadır. Bu sebeple de takibin derdestliği yeni alacaklı için takibe katıldığı tarihte söz konusu olacaktır.

Yeni alacaklı bakımından ek takip talebini³⁴⁵ alan icra dairesi artık bu takip talebinin kanuna uygunluğunu değerlendirmeli ve gerekli şartları taşıyıp taşımadığını kontrol etmelidir. İcra müdürü takip şartlarını yeni alacaklı bakımından tekrar değerlendirecek buna göre takip talebini kabul edecektir. Örneğin taraf ehliyeti, takip ehliyeti, takip yetkisi gibi şartları yeni alacaklı için ayrıca değerlendirecektir, aksi halde yeni alacaklının takibin tarafında yer alması mümkün olamaz, böyle bir takip talebi icra müdürü tarafından reddedilmelidir; reddedilmemesi halinde şikâyete konu olacaktır. Taraf katılımı suretiyle yeni alacaklının takibe katılması halinde de yeni alacaklı bakımından da bu değerlendirmeler yapılmalıdır.

Yine kanunda icra hukukuna ilişkin bazı sonuçların doğması ve sürelerin başlaması alacaklının takip talebinde bulunmasına bağlanmıştır. Örneğin, İİK m. 264 uyarınca ihtiyati haczin tamamlanması, İİK m. 270, 272 uyarınca kiralanan taşınmazlara ilişkin takipte, İİK m. 72/3 uyarınca menfi tespit davasında, İİK m. 100 uyarınca hacze iştirakte takip talebi esas alınmaktadır. Buna göre yeni alacaklı bakımından bu tarihler yeni alacaklının takibe katıldığı tarihe göre belirlenecektir. Borçlunun yeni alacaklıya karşı açacağı menfi tespit davasında takip talebinin tarihi de bu tarihe göre belirlenecektir (İİK m. 72/3).

Takiple ilgili işlemleri yapabilme, haciz isteme, hacedilen malların paraya çevrilmesini isteme, şikâyete başvurma, borçlunun itirazını hükümden düşürmeye yönelik itirazın kaldırılması talebinde bulunma, itirazın iptali davası açma hakkı ve yetkisi yeni alacaklıdadır. Nitekim takibin tarafı olmaktan çıkarılan eski alacaklının artık takip ile ilgili işlem yapabilme yetkisi bulunmamaktadır. Taraf katılımı suretiyle tarafta iradî değişiklik yapılmışsa eski alacaklı ve yeni alacaklının her birinin bu işlemleri yapabilmesi söz konusudur.

³⁴⁵ Bkz. 2. Bölüm, Başlık 2. 4.

3.1.2.2.2. İcra Harç ve Giderleri Bakımından Sonuçlar

Tarafta iradî değişikliğe ilişkin HMK m. 124/4 hükmünde “Bu durumda hâkim, davanın tarafı olmaktan çıkarılan ve aleyhine dava açılmasına sebebiyet vermeyen kişi lehine yargılama giderlerine hükmeder.” denilmek suretiyle yargılama giderleri bakımından taraf olmaktan çıkarılan kimse bakımından yargılama giderleri hakkında hüküm verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Tıpkı bir davadaki gibi icra takibinin başlatılması ve sonuçlanması için de ödenmesi gereken bazı harçlar ve yapılması gereken bazı giderler vardır. Bu harç ve giderler için ödenen paranın tümüne icra (takip) harç ve giderleri denir³⁴⁶.

Alacaklı taraftaki iradî değişikliğin sonucunda yeni alacaklı mevcut takip dosyası üzerinden borçluya karşı takibe devam etmektedir. Bu sebeple yeni alacaklı ve takipte değişmeden yer alan borçlu bakımından icra harç ve giderlerinin durumu bellidir. Ancak takibin tarafı olmaktan çıkarılan eski alacaklının takibin başlangıcında ödediği harçların ve takibe ilişkin yapmış olduğu giderlerin durumu bu başlık altında incelenecektir.

3.1.2.2.2.1. İcra Harçları

Cebrî icra hukuku her ne kadar kamu hizmeti olması sebebiyle ücretsiz olduğu düşünülse de kişilere ait özel hukuk alacaklarının veya özel hukuktan doğan haklarının devlet eliyle yerine getirilmesi ücretsiz değildir, bu hizmetin karşılığında kanuna dayanarak alınan harca icra harcı denir³⁴⁷. İcra harçlarına dayanak teşkil eden kanun 492 sayılı Harçlar Kanunu’dur³⁴⁸. Harçlar Kanunu’nda düzenlenen icra harçlarından en önemlileri³⁴⁹; başvurma harcı, peşin harç, tahsil harcı, icranın yerine getirilmesi harcı, cezaevleri harcıdır.

³⁴⁶ **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 118 vd.; **Atal/Ermenek/Erdoğan**, İcra, s. 79 vd.; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 39 vd.; **Karlı**, İcra, s. 170 vd.; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 103 vd.; **Pekcantez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes**, s. 73 vd.; **Ulukapı**, İcra, s. 60 vd.; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 59 vd.

³⁴⁷ **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 119; **Berkin**, Necmeddin M.: “Takip Harçları”, İstanbul Hukuk Mecmuası, C. 21, S. 1-4, 1957, s. 175 vd.; **Postacıoğlu/Altay**, İcra, s. 90 vd.

³⁴⁸ 492 sayılı Harçlar Kanunu (RG, 17.07.1964, S. 11756).

³⁴⁹ İcra harçlarının tümü bakımından bkz. 492 sayılı Harçlar Kanunu, Tarifler B Bölümü, I. Kısım.

Alacaklı, ilamlı (İİK m. 24 vd.) veya ilamsız icra takibinde bulunurken (İİK m. 58) başvurma harcı ödemektedir (Harçlar Kanunu 1 Sayılı Tarife). Yine ilamsız icra takibinde bulunan alacaklı, takip konusu alacağın binde beşi oranında peşin harç öder (Harçlar Kanunu s. 29/I). Konusu para ya da para ile ölçülebilen icra takiplerinin sona ermesi halinde takip konusu üzerinden takibin hangi aşamada sonuçlanmasına bağlı olarak tahsil harcı³⁵⁰ alınır (Harçlar Kanunu m. 28/b). Konusu para ile ölçülemeyen ilamlı icra takibi sonucunda icranın yerine getirilmesi harcı alınır. Yine icra takibinin sonunda alacaklıdan cezaevleri harcı alınır.

Tıpkı davadaki bu harçlardan sorumluluk da takip sonucunda haksız çıkan tarafa aittir³⁵¹. İcra takibinin sonunda borçlu olduğu anlaşılan borçlunun kural olarak bu harçlardan sorumluluğu söz konusudur. Bununla birlikte cezaevi harçlarından sorumluluk alacaklıya aittir, borçlu icra takibinde haksız çıksa dahi bu harç borçluya yüklenemeyecektir.

Takibin başında ödenen harçlara bakıldığında bu harçlar başvurma harcı ve ilamsız takipler bakımından alacaklının takip konusu alacağın binde beşi oranında ödediği peşin harçtır. Başvuru harcı takip sonunda haksız çıkan borçluya yükletilir, yine peşin harç takip sonunda alınacak asıl harca mahsup edilir (Harçlar Kanunu m. 29/2). Bu anlamda takibin başlatılması için gerekli olan harçlar takip sonucunda yine borçluya yükletilmekle (İİK m. 15) birlikte bu harçların ödenmesi bir takibin başlaması bakımından zorunludur.

Bir takipte iradî değişiklik yapılmasıyla takibe yeni davacı tarafından devam edilecektir. Bu anlamda açılmış bir takip dosyası eski alacaklının çıkması ve yeni alacaklının dâhil olmasıyla bütünlüğünü korumaktadır. Takip dosyasında bir sebeple alacaklı tarafta değişiklik meydana geldiğinden bu takipte söz konusu harçların bir kez alınması yerinde olacaktır.

Bu defa takibin tarafı olmaktan çıkarılan eski alacaklının ödemiş olduğu bu harçların kendisine iadesi ve yeni alacaklının bu harçları ödeme zorunluluğu karşısında ne

³⁵⁰ Tahsil harcı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Köse**, Yasin: “İcra Hukukunda Tahsil Harcı”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 16, S. 183, s. 2 vd.

³⁵¹ **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 39.

yapılacağı önemlidir. Yukarıda incelendiği üzere takipte tarafta iradî değişiklik yapılabilmesi ancak takibin kesinleşmesi aşamasına kadar mümkün olacak olup bu aşamadan sonra takibin tarafında iradî değişiklik yapılamayacaktır. Dolayısıyla takibin sonunda borçluya yükletilecek bu harçların ödemesini esasen eski alacaklı yapmış durumdadır. Bununla birlikte tarafta iradî değişiklikle artık takibin tarafı olmaktan çıkarılan eski alacaklının takibin sonunda da bir alacak elde edemeyecek olması sebebiyle, takibin başında ödediği bu harçlar bakımından bir karar verilmesi gerekmektedir.

Bu noktada tarafta iradî değişikliğe ilişkin talebi kabul eden icra müdürü ya da icra mahkemesi hâkimi eski alacaklının takibi açarken ödemiş olduğu başvurma harcını ve peşin harcı yeni alacaklının eski alacaklıya ödemesine karar vermelidir. Yeni alacaklı ve takipte yer almaya devam eden borçlu bakımından ise genel kural geçerli olup takip sonunda borçlu, haksız çıkması halinde harçlara katlanacaktır.

Takibin tarafında iradî değişiklik halinde takipten vazgeçme hükümleri uygulanacağından tahsil harcının durumu da değerlendirilmelidir. Takipten vazgeçme halinde ödeme emrinin tebliğ edilip edilmemesine bağlı olarak tahsil harcı ödenmesi söz konusu olabilir³⁵². Eski alacaklı hakkında takipten vazgeçme hükümleri uygulanacağından eski alacaklı, adına ödeme emri tebliğ edilmişse Harçlar Kanunu m. 23 uyarınca tahsil harcı ödeyecektir denebilir. Ancak yukarıda da ifade edildiği üzere takip dosyası kapanmamakta ve eski alacaklının takipten çıkması ve yeni alacaklının dâhil olmasıyla takip bütünlüğünü korumaktadır. Takibin başarıyla sonuçlanması halinde zaten takip konusu alacak bakımından tahsil harcı alınacak ve yeni alacaklının ödemiş olduğu peşin harç bu harca mahsup edilecektir. Takip dosyası bütünlüğünü koruduğundan eski alacaklının tahsil harcı ödemesi söz konusu olmamalıdır. Taraf katılımının söz konusu olduğu hallerde eski alacaklı ve yeni alacaklı bakımından takip konusu alacak

³⁵² “Ödeme emri veya icra emrinin tebliğ edilmesinden önceki zaman diliminde ödeme yapılması ve aynı dönemde icra takibinden vazgeçilmesi (feragat edilmesi) halinde, tahsil harcı alınmaz (HİGM 20.02.1989 T. 8385 sayılı genelgesi). 492 Sayılı Harçlar Kanununa ekli I sayılı tarifenin icra iflâs harçlarını düzenleyen B bölümünün I-3. Bendindeki tahsil harcının, ancak ödeme emri veya icra emri tebliğinden sonraki dönemde yapılan işlemler nedeniyle alınacağı öngörülmüştür.” Yargıtay 12. HD, 20.03.2019, E. 2018/6340, K. 2019/4917 (Lexpera, E.T.: 21.02.2023); Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. HD, 02.10.2017, E. 2016/20105, K. 2017/11706 (Lexpera, E.T.: 21.02.2023).

ortak ve tek olduğundan yeni alacaklıdan bir kez daha harç alınması söz konusu olmamalıdır.

3.1.2.2.2.2. İcra (Takip) Giderleri

İcra dairesinin takibe ilişkin işlemleri yürütürken yaptığı harcamalar icra giderlerini oluşturmaktadır³⁵³. Örneğin muhafaza altına alınan mal için yapılan ödemeler (İİK m. 88, 95), paraya çevirmeye ilişkin yapılan giderler (İİK m. 126), tebligat giderleri, bilirkişiye ödenen ücret, icra vekâlet ücreti gibi giderler icra giderleri arasında yer almaktadır. Bu giderlerin işlemin yapılabilmesi amacıyla alacaklıdan peşin alınması gerekmektedir (İİK m. 59, 138). Takibe ilişkin yapılan bu giderlerden sorumluluk da takip sonunda takipte haksız çıkan borçluya aittir (İİK m. 59).

3.1.2.2.2.2.1. Masraflar Yönünden

Takibin tarafında iradî değişiklik kesinleşme aşamasına kadar yapılabileceğinden kesinleşmeden sonra ortaya çıkacak masraflar taraf değişikliğinin yapıldığı aşamada henüz ortaya çıkmayacaktır. Bu aşamada yeni alacaklının takip kesinleşinceye kadar eski alacaklı tarafından yapılan giderleri eski alacaklıya ödemesi gerektiği düşünülse de bir takipte kesinleşmeden önce alacaklının yaptığı masraflar genel itibariyle ödeme emrinin tebliği amacıyla ödenen posta masraflarıdır. Ancak eski alacaklının tarafı olduğu bir ödeme emri yeni alacaklı bakımından hüküm ifade etmeyeceğinden ve borçluya yeni ödeme emri gönderilmesi gerektiğinden takibin taraflarını belirlemede hataya düşen eski alacaklı bu sonuca katlanacaktır. Zira bu giderin yeni alacaklı tarafından eski alacaklıya ödenerek takibin sonunda da borçluya yükletilmesi haksız bir sonuç ortaya çıkaracaktır. Takibin kesinleşmesinden sonra ortaya çıkan giderler bakımından ise eski alacaklı artık takibin tarafı olmadığından hiçbir sorumluluğu bulunmayacak, bu aşamadaki giderlerden sorumluluk yeni alacaklıya ait olacaktır.

³⁵³ **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 121 vd.; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, İcra, s. 79 vd.; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 39 vd.; **Karlı**, İcra, s. 170 vd.; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 103 vd.; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 73 vd.

Taraf katılımının söz konusu olduğu hallerde eski ve yeni alacaklı ihtiyari takip arkadaşlarından her biri yapmış olduğu işlemin masrafını kendisi peşin olarak yerine getirecek, mecburi takip arkadaşları işlemleri birlikte yapmak zorunda olduğundan masrafları birlikte yerine getirecektir. Bu masraflar takibin sonunda takipte haksız çıkması halinde borçluya yüklenecektir.

3.1.2.2.2.2. Vekâlet Ücreti Yönünden

Vekâlet ücreti, icra giderlerinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. İcra takibini bir vekil aracılığıyla takip eden alacaklının icra takibindeki bir gider olarak vekiline ödemekle yükümlü olduğu icra vekâlet ücreti söz konusudur. Bu vekâlet ücreti, alacaklının vekili ile arasında kararlaştırdığı vekâlet ücreti olmayıp Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca alınan bir vekâlet ücretidir. İcra vekâlet ücreti, İİK m. 138'de açıkça belirtildiği üzere icra (takip) giderlerindedir ve bu icra gideri de takip sonunda haksız çıkan borçluya yükletilir³⁵⁴.

Takibin alacaklı tarafında yapılan iradî değişiklik sonucu taraf olmaktan çıkarılan eski alacaklı lehine vekâlet ücreti tayin olunamayacaktır. Eski alacaklı, vekilinin vekâlet ücretini kendisi karşılamalıdır. Nitekim takip, eski alacaklı bakımından başarıyla sonuçlanmamıştır. Bununla birlikte takibin tarafında değişiklik yapılmasına eski alacaklının kendisi sebebiyet vermiştir. Takibe katılan yeni alacaklı ve mevcut borçlu bakımından ise genel kural geçerli olacaktır.

3.1.3. Borçlu Tarafı İradî Değişikliğin Sonuçları

3.1.3.1. Maddi Hukuka İlişkin Sonuçlar

Borçlu taraftaki iradî değişiklik sonucunda takibin tarafı olmaktan çıkarılan eski borçlu ve eski borçlunun yerine geçen yeni borçlu bakımından ya da taraf katılımı suretiyle

³⁵⁴ **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 121 vd.; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, İcra, s. 79 vd.; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 39 vd.; **Karlı**, İcra, s. 170 vd.; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, İcra, s. 103 vd.; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 73 vd.

borçlu tarafta meydana gelen değişmede yeni borçlu ve mevcut alacaklı bakımından maddi hukuk bakımından sonuçları incelenecektir.

3.1.3.1.1. Eski Borçlu Bakımından Maddi Hukuka İlişkin Sonuçlar

Borçlu tarafta yapılan iradî değişiklik sonucunda eski borçlu, takibin tarafı olmaktan çıkarılır. Takibin tarafı olmaktan çıkarılan eski borçlu bakımından takip sona ermekte ve bunun sonucu olarak da alacaklının eski borçluya karşı başlatmış olduğu takip ile ortaya çıkan sonuçlar eski borçlu bakımından doğmamış olacaktır. Zira alacaklı takip konusu alacak bakımından takip talebinde gösterdiği kişiye karşı olan talebini geri alarak bu kişinin borçlu olmaktan çıkarılmasını talep etmiştir. Borçlu taraftaki iradî değişiklik sonucu eski borçlu bakımından takibin derdestliği son bulacaktır, bu halde eski borçluya karşı takip talebinde bulunmanın sonuçları ortadan kalkacaktır. Eski borçluya karşı zamanaşımı hiç kesilmemiş olacak, eski borçlunun takip konusu alacak bakımından temerrüde düşmesi söz konusu olmayacaktır.

Taraf katılımı suretiyle borçlu tarafta bir iradî değişiklik meydana gelmesi halinde eski borçlu, derdestlik bakımından ortaya çıkan bu değişiklikten etkilenmemektedir. Zira alacaklı ile eski borçlu arasındaki derdestlikte, alacaklının eski borçlu için sunmuş olduğu takip talebinin tarihi esas alınacaktır. Bununla birlikte borçlu tarafta yer alan mecburi takip arkadaşlarının tümü bakımından mecburi takip arkadaşlarının tamamının katılımının sağlandığı tarihte takibin derdestliği söz konusu olacaktır.

3.1.3.1.2. Yeni Borçlu ve Mevcut Alacaklı Bakımından Maddi Hukuka İlişkin Sonuçlar

Tarafta iradî değişiklik sonucu eski borçlunun takibin tarafı olmaktan çıkarılmasıyla yeni borçlu takipte onun yerine geçerek takibin borçlu tarafını oluşturmaktadır. Bu değişiklik aynı takip dosyası üzerinden devam ettiğinden esasen mevcut takip aynı dosya üzerinden yeni borçluya karşı devam etmekte, yeni borçluya karşı alacaklı yeni bir takip başlatmamaktadır.

Burada da alacaklı değişiminde olduğu gibi borçlu taraftaki iradî değişiklik sonucu yeni borçlu bakımından maddi hukuka ilişkin sonuçlar ek takip talebiyle takibin yeni borçluya yöneltildiği tarihte doğacaktır. Buna göre yeni borçluya karşı zamanaşımı, alacaklının tarafta iradî değişiklik sonucu ek takip talebi sunduğu tarihte kesilecek, yeni borçlunun temerrüde düşmesi de kendisinin taraf olduğu ödeme emrinin tebliği ile mümkün olacaktır. Eski borçluya karşı talebin ileri sürüldüğü tarih, bu değişiklikten etkilenmemekte, yeni katılan borçlu bakımından derdestlik ise yeni borçlunun gösterildiği ek takip talebinin verildiği tarihte ortaya çıkacaktır.

3.1.3.2. İcra Hukuku Bakımından Sonuçlar

3.1.3.2.1. Genel Olarak

Alacaklı taraftaki iradî değişikliğe benzer olarak borçlu taraftaki iradî değişiklik bakımından da devam eden bir takipte yeni borçluya karşı takip talebi yöneltildiğinden yeni borçlu bakımından derdestlik yeni borçlunun takibe katıldığı bu tarih itibariyle başlar ve icra hukuku bakımından sonuçlar bu tarih itibariyle doğar.

Yeni borçluya karşı yöneltilen takip talebini alan icra dairesi yeni borçlunun takip şartlarını taşıyıp taşımadığını bu anlamda yeni borçlunun taraf ve takip ehliyetlerinin bulunup bulunmadığını kontrol etmelidir. Yeni borçlunun bu şartları taşıyamaması halinde tarafta iradî değişikliğin yapılması söz konusu olmaz.

Eski borçluya ödeme emri gönderilmiş olsa dahi yeni borçluya yeniden ödeme emri gönderilmesi gerekmektedir. Nitekim bu hukuki dinlenilme hakkının gereęidir³⁵⁵. Dolayısıyla kendisine ödeme emri gönderilen yeni borçlunun eski borçlunun itiraz edip etmemesinden bağımsız olarak ödeme emrine itiraz hakkı saklıdır. Yeni borçlu eski borçlu takibe itiraz etmiş olsa dahi eski borçlunun bu itirazı yeni borçlu için geçerli olamayacaktır ve yeni borçlu eski borçlunun göstermiş olduğu itiraz sebepleri ile bağlı olmayacaktır. Yeni borçluya yeniden ödeme emri gönderilmesinin sonucu olarak yeni

³⁵⁵ **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 45;

borçlu borca, imzaya ya da yetkiye karşı itiraz etmek suretiyle takibe karşı koyabilecektir. Aksinin kabulü halinde yeni borçlu alacaklıya karşı belki de takip yapılmasa da borcunu yerine getirecekti ya da takibe itiraz etmeden önce takip konusu borcunu ödeyecekti. Bu sebeplerle yeni borçluya yeni bir ödeme emri gönderilmemesi düşünülemez. Nitekim Yargıtay³⁵⁶ da takipte bir tarafta iradî değişiklik yapılması halinde yeni borçluya yeniden bir ödeme emri gönderilmesi gerektiğini kabul etmektedir.

Takiple ilgili bütün işlemler artık takibin tarafı olmaktan çıkarılan eski borçluya karşı değil, yeni borçluya karşı yürütülecektir. Nitekim ödeme emri dışındaki diğer icra takip işlemleri de artık yeni borçluya karşı yapılacaktır. Takibin tarafında iradî değişiklik ancak takibin kesinleşme aşamasına kadar yapılabileceğinden alacaklının eski borçlu yönünden haciz ve paraya çevirmeye yönelik talepleri zaten söz konusu olamayacaktır.

Taraf katılımı suretiyle borçlu tarafa yeni bir borçlunun katılımı halinde bu borçluya da ayrı bir ödeme emri gönderilmesi zorunludur (İİK m. 61). Zira ihtiyari takip arkadaşlarının takip konusu alacak bakımından itiraz sebepleri farklılık arz edebilir. Bununla birlikte mecburi takip arkadaşlarının ödeme emrinde birlikte gösterilmesi zorunlu olup mecburi takip arkadaşlarından birine gönderilen ödeme emri diğerleri bakımından hüküm ifade etmeyecek, tüm mecburi takip arkadaşlarına ödeme emrinin tekrar gönderilmesi ve mecburi takip arkadaşlarının takibe birlikte itiraz etmesi gerekmektedir.

3.1.3.2.2. İcra Harç ve Giderleri Bakımından Sonuçlar

İcra harç ve giderlerinden sorumluluk esasen takipte haksız çıkan borçluya aittir. Bu sebeple borçlu taraftaki iradî değişiklik sonucu bu harç giderlerden eski borçlunun ve yeni borçlunun sorumluluğu konusu önem arz etmektedir.

³⁵⁶ Yargıtay 12. HD, 28.06.2013, E. 2013/19536, K. 2013/24383 (Sinerji, E.T.: 14.01.2023); Yargıtay 12. HD, 08.11.2012, E. 2012/14336, K. 2012/32199 (Sinerji, E.T.: 14.01.2023).

3.1.3.2.2.1. İcra Harçları

Alacaklı taraftaki değişiklikte olduğu gibi burada da esasen mevcut icra dosyası üzerinden aynı takip konusu alacak için takibe devam edilmekte, yalnızca takibin borçlu tarafında yer alan kimse değişmektedir. Buna göre alacaklı takipte tarafta iradî değişiklik ile borçlu tarafın değiştirilmesini istediğinde yeniden bir harç alınması gerekmeyecektir.

Bununla birlikte harçlar takip sonunda haksız çıkan borçluya yükletildiğinden eski borçlunun bu harçlardan bir sorumluluğu doğmayacaktır. Nitekim eski borçlu takibin tarafı olmaktan çıkmış, artık takip konusu alacak bakımından söz konusu takipte bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Takibin alacaklısı değişmediğinden harçlara ilişkin genel kural söz konusu olacak ve yeni borçlu takibin sonunda haksız çıkması halinde bu harçlardan sorumlu olacaktır. Taraf katılımının söz konusu olduğu hallerde tek bir takip konusu alacak söz konusu olduğundan bu alacak bakımından alınacak harçlar da bir kez alınacaktır.

3.1.3.2.2.2. İcra (Takip) Giderleri

İcra (takip) giderleri bakımından da eski borçlu, yeni borçlu ve mevcut alacaklı bakımından ayrı ayrı değerlendirme yapılması gerekmektedir.

3.1.3.2.2.2.1. Masraflar Yönünden

Bir takipte tarafta iradî değişiklik ancak takibin kesinleşmesine kadar yapılabileceğinden alacaklının bu aşamada yapacağı masraflar genellikle tebligat masrafları olacaktır. Borçlu tarafta iradî değişikliği talep eden alacaklı, tarafta değişiklik yapılmasıyla eski borçluya karşı bir işlem bakımından bir masraf ortaya çıkmışsa örneğin ödeme emrinin tebliği sebebiyle ortaya çıkan posta masrafı ne eski borçluya ne de yeni borçluya yüklenemeyecektir. Eski borçluya yüklenemeyecektir, çünkü eski borçlu bakımından takip başarı ile sona ermemekte, eski borçlu bakımından iradî değişiklik ile takip sona erdiğinden eski borçlunun takipte haksız olduğu bilinmeyecektir. Yeni borçlu da takipteki

bu masraftan sorumlu değildir, zira bu masrafın yapılmasına kendisi sebebiyet vermemiş ve örneğin eski borçluya ödeme emrinin tebliği yeni borçlu bakımından gerekli bir gider değildir. Bu sebeple yeni borçlunun eski borçlu için yapılan giderlerden sorumluluğu bulunmamakta olup bu giderlere alacaklının katlanması gerekmektedir.

Bunun dışında takip masrafları bakımından genel kural geçerli olup artık takip mevcut alacaklı ve yeni borçlu arasında devam ettiğinden takibin sonunda yeni borçlunun takipte haksız çıkması halinde eski borçlu taraf olmadığından hiçbir sorumluluğu bulunmayacak, yeni borçlu bu giderlerden sorumlu olacaktır.

3.1.3.2.2.2. Vekâlet Ücreti Yönünden

Alacaklı takibi bir vekil aracılığıyla takip ediyorsa bu halde alacaklı vekilinin eski borçluya karşı başlatılan takipteki icra vekâlet ücretinden sorumluluk artık eski borçluya ait değildir. Çünkü takipte eski borçlunun haksız olup olmadığı bilinmemekte, takip eski borçlu bakımından başarılı şekilde sonuçlanmamıştır. Bununla birlikte alacaklının eski borçlu ve yeni borçluya karşı takibe aynı icra dosyası üzerinden devam ettiği için alacaklı vekili tek bir kez icra vekâlet ücretine hak kazanacaktır. Bu anlamda burada da genel kural geçerli olacak ve yeni borçlu takip sonunda haksız çıkması halinde alacaklı vekilinin icra vekâlet ücretinden de sorumlu olacaktır.

3.2. TARAFTA İRADİ DEĞİŞİKLİĞİN TAKİP YOLLARI BAKIMINDAN SONUÇLARI³⁵⁷

3.2.1. İlamsız Takip Bakımından Sonuçları

İcra hukukunda ilamsız takip, başvuru ilamsız takip yoluna göre genel haciz yolu, kambiyo senetlerine özgü haciz yolu, abonelik sözleşmesinden kaynaklanan para alacaklarına ilişkin haciz yolu, kiralanan taşınmazların tahliyesine ilişkin yol ve taşınır-

³⁵⁷ İflas yoluyla takipte iflâs yoluyla takip edilebilecek kişiler belirli olduğundan ve esasen tezin başlığı icra hukuku şeklinde belirlendiğinden iflâs hukuku prosedürü ve iflâs yoluyla takip çalışmanın konusuna dâhil edilmemiştir.

taşınmaz rehninin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takip olmak üzere birden fazla takip yolunu kapsamaktadır. Esasen bu takip yollarında takibin aşamaları, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip hariç neredeyse ortaktır. Nitekim rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte haciz aşaması bulunmamaktadır. İlamsız takipte tarafta iradî değişikliğe gidilebilmesi için esasen takip türüne göre alacaklının talebinin kabul edilebilmesi değişiklik gösterecektir.

3.2.1.1. Genel Haciz Yoluyla İlamsız Takipte

Bir ilamsız takip türü olan genel haciz yoluyla takipte esasen alacaklının alacağı bir senede dayanmak zorunda (İİK m. 58/2- 4) olmayıp alacaklının, borcun sebebinin takip talebinde göstermesi yeterlidir³⁵⁸. Alacağın herhangi bir belgeye dayanmaması halinde takibin tarafının gösterilmesinde bir yanlışlık yapan alacaklının talebinin HMK m. 124/3 ya da HMK m. 124/4 uyarınca değerlendirilebilmesi mümkün değildir. Zira alacaklının bu hatası somut, takip talebine ekli belgelerden, bilgilerden anlaşılabilir olmalıdır³⁵⁹. İcra müdürü ya da icra hâkimi ancak bu halde alacaklının tarafta iradî değişikliğe ilişkin talebini değerlendirebilecektir. Aksi halde yalnızca borcun sebebine bakılarak iradî değişiklik talebinin değerlendirilebilmesi mümkün değildir. Bununla birlikte genel haciz yoluyla takipte somut verilere dayanan tarafta iradî değişiklik talebi kabul edilebilecektir.

3.2.1.2. Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yoluyla İlamsız Takipte

Bir ilamsız takip yolu olan kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte de gerek alacaklı gerek borçlu tarafta takip kesinleşinceye kadar iradî değişikliğe gidilebilmesi mümkündür. Örneğin, birden fazla cirantanın bulunduğu bir bononun takibe konu edilmesi halinde cirantalardan birini borçlu tarafta göstermeyen ya da düzenleyen ile birlikte aval veren takipte birlikte gösterilmemişse alacaklının bu borçluları takibe dâhil etmeye yönelik tarafta iradî değişiklik talebi kabul edilmelidir. Nitekim burada tarafın

³⁵⁸ **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 61; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 93

³⁵⁹ Bkz. 2. Bölüm, Başlık 2. 2. 1.

gösterilmesinde HMK m. 124/3 ya da HMK m. 124/4 uyarınca bir hatanın ya da kabul edilebilir yanılığının varlığının tespiti kolay olacaktır.

3.2.1.3. Abonelik Sözleşmelerinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin İlamsız Takipte

Tarafta iradî değişikliğin 7155 sayılı Kanunla düzenlenen abonelik sözleşmesinden kaynaklanan para alacaklarına ilişkin ilamsız takipte uygulama alanı bulabilmesi pek muhtemel değildir. Nitekim bu takip yoluna başvurulabilmesi için taraflar arasında bir abonelik sözleşmesinin bulunması gerekmektedir. Bu abonelik sözleşmesinin tarafı olmayan bir kimsenin takipte yanlış gösterilmesi muhtemel değildir. Zira bu takipte diğer ilamsız takip yolları bakımından söz konusu olan takip talebinin (İİK m. 58) aksine ayrı bir takip talebi düzenlenmiştir (ASKATK m. 4). Bu takip yolunda avukatla temsil zorunluluğu bulunmakla birlikte, takip talebi icra dairesine verilmemekte UYAP sistemi içerisinde oluşturulan Merkezi Takip Sistemi üzerinden alacaklı avukatı tarafından doldurulmaktadır³⁶⁰. Takip esasen sistem üzerinden yürütüldüğünden takibin tarafının gösterilmesinde bir yanlışlık ortaya çıkması pek muhtemel olmayıp HMK m. 124/3 ya da m. 124/4 uyarınca tarafta iradî değişikliğe gidilebilmesi mümkün görünmemektedir.

3.2.1.4. Kiralanan Taşınmazların Tahliyesi Yoluyla İlamsız Takipte

Yine kiralanmış taşınmazların ilamsız icra yoluyla tahliyesine yönelik takipte de takibin alacaklı ya da borçlu tarafında iradî değişiklik yapılabilmesi mümkündür. Örneğin, alacaklı vekili yakın tarihte görüştüğü müvekkilinden aldığı talimat üzerine takibe başlamış olmasına rağmen müvekkilinin takipten önce ölmüş olduğunu öğrenmesi halinde takibin alacaklı tarafında mirasçıların yer almasına ilişkin talebinin HMK m. 124/3 uyarınca maddi hata olarak değerlendirilebilmesi ya da borçlunun takipten önce öldüğünün anlaşılması halinde takibin borçlunun mirasçılarına yöneltilmesine yönelik alacaklının tarafta iradî değişiklik talebi kabul edilmelidir. Nitekim birden fazla kiralayana ya da birden fazla kiracının bulunmasına rağmen takibin taraflarında kabul

³⁶⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Çelikoğlu, MTS, s. 81 vd.

edilebilir yanılığa dayanan eksiklik halinde de HMK m. 124/4 uyarınca tarafta iradî değişiklik yapılmak suretiyle bu eksikliğin giderilebilmesi mümkündür.

3.2.1.5. Taşınır-Taşınmaz Rehninin Paraya Çevrilmesi Yoluyla İlamsız Takipte

Taşınır-taşınmaz rehninin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takip yolunda da esasen alacak bir rehin hakkına dayandığından tarafın yanlış gösterilmesi pek muhtemel değildir. Zira takibin tarafını rehin hakkı sahibi alacaklı ve rehin veren borçlu oluşturmaktadır. Bununla birlikte rehin verenin üçüncü kişi olması da mümkündür. Bu halde rehin veren üçüncü kişi ile borçlunun takip talebinde birlikte gösterilmesi gerekmektedir. Buna göre alacaklının bu kişilerden birini eksik göstermesi halinde HMK m. 124/3 ve HMK m. 124/4'ün şartları bulunması halinde alacaklının tarafta iradî değişiklik talebinde bulunabilmesi mümkündür³⁶¹.

İlamsız takipte esasen alacaklı ve borçlu tarafta gerçekleşen değişiklik halinde yukarıdaki sonuçlar burada da söz konusu olacaktır. Gerek alacaklı gerek borçlu taraftaki bu değişiklik ancak takibin kesinleşmesi aşamasına kadar mümkün olabilecektir. Takibin hangi tarafında yapıldığı fark etmeksizin her iki halde de borçluya yeniden bir ödeme emri gönderilmesi gerekmektedir.

3.2.2. İlamlı Takip Bakımından Sonuçları

Bir maddi hata ya da kabul edilebilir bir yanılığ sebebiyle takip talebinde tarafın gösterilmesinde bir yanlışlık veya eksiklik söz konusu olabilir. Elinde ilam ya da ilam niteliğinde bir belge bulunan alacaklının başlatmış olduğu icra takibinde esasen tarafta iradî değişikliğe gidilebilmesi uygulama açısından pek söz konusu olamaz. Nitekim

³⁶¹ "...HMK.nun 124/3. maddesi uyarınca maddi bir hatadan kaynaklanan veya dürüstlük kuralına aykırı olmayan taraf değişikliği talebinin kabulü için, karşı tarafın rızası aranmaz. Aynı maddenin 4. fıkrasında da dava dilekçesinde tarafın yanlış veya eksik gösterilmesi kabul edilebilir bir yanılığa dayanıyorsa, hâkim karşı tarafın rızasını aramaksızın taraf değişikliği talebini kabul edebilir düzenlemesi yer almaktadır. Anılan hükmün icra takiplerinde de uygulanması gerekir. Dolayısıyla ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile yapılan takipte, asıl borçlu takipte gösterilip, ipotek veren gösterilmemiş ya da ipotek verene takip yöneltilip asıl borçlu hakkında takip yapılmamış ise bu durum kabul edilebilir bir yanılığa dayandığından HMK.nun 124/3. maddesi uygulaması ile anılan kişi sonradan takibe dahil edilmek suretiyle eksiklik giderilebilir." Yargıtay 12. HD, 09.03.2017, E. 2016/32300, K. 2017/3480 (Sinerji, E.T.: 15.01.2023).

takibin tarafları ilam uyarınca belirlenir ve icra müdürü takibin taraflarının ilamda yer alan taraflarla aynı olduğunu kontrol etmesi gerekir³⁶².

Bununla birlikte bir davada ihtiyari dava arkadaşlığının söz konusu olduğu hallerde alacaklı, mahkeme ilamını takibe konu ederken bu dava arkadaşlarından birine karşı takibini yöneltebilir. Örneğin, ihtiyari takip arkadaşlarından biri mahkeme kararı uyarınca sorumlu olduğu kısım itibarıyla borcunu ödeyerek alacaklıya karşı borcundan kurtulmuş olmasına rağmen alacaklı ilama dayanarak başlatmış olduğu takipte maddi hata ya da kabul edilebilir yanılığ sebebiyle borcu devam eden ihtiyari takip arkadaşı yerine bu ihtiyari dava arkadaşını da borçlu olarak göstermiş olabilir. Yine alacaklının borçlu tarafa ihtiyari dava arkadaşlarından birini dâhil etmesi ya da alacaklının takibi, dava kendisi için reddedilen kişiye karşı da yöneltmesi halinde alacaklının tarafta iradî değişiklik talebi HMK m. 124/3 ve HMK m. 124/4 hükmü uyarınca kabul edilmelidir.

Diğer yandan bir ilamlı takip her zaman bir mahkeme ilamına dayanmamaktadır. Elinde İİK m. 38 anlamında ilam niteliğinde bir belge olan alacaklı da ilamlı icra yoluyla takip yapabilecektir³⁶³. Örneğin ilam niteliğinde olan icra edilebilirlik şerhi verilen bir anlaşma belgesine (HUAK m. 18) dayanılarak yapılan takipte ya da Avukatlık Kanunu m. 35/A uyarınca düzenlenen uzlaştırma tutanağına dayanılarak başlatılan bir takipte alacaklı ya da borçlu taraf yerine tarafların vekillerinin gösterilmesinde HMK m. 124/3 m. 124/4

³⁶² Bununla birlikte bazı hallerde ilama dayanan bir takipte de HMK m. 124 uyarınca taraf değişikliğine gidilebilmesi mümkündür. Benzer şekilde Yargıtay bir kararında tenfiz talebine konu davada tenfiz edilecek ilamdaki gösterilen taraf yerine bir başka tarafın gösterilmesi halini maddi hata kapsamında değerlendirerek davada taraf değişikliği yapılmasına izin verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu durumun bir mahkeme kararına dayanan takip bakımından da ortaya çıkabilmesi mümkündür. "...Bu açıklamalar ışığında somut olaya bakıldığında; tenfizi istenen yabancı mahkeme ilamında davalının Y.. Grubu şirketlerinden ... Yozgat İhtiyaç Madd. Paz. Ve Tic. A.Ş. olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim davacı vekili de; 10/02/2014 havale tarihli dilekçesi ile davalının ismi maddi hata sonucunda yanlış yazıldığını ve HMK'nun 124. maddesi uyarınca taraf değişikliği taleplerinin kabul edilerek doğru hasım olan ... Yozgat İhtiyaç Madd. Paz. Ve Tic. A.Ş.'ne dava dilekçesinin tebliğini talep etmiştir. O halde anılan yasa hükümleri uyarınca mahkemece taraf değişikliğinin maddi bir hatadan kaynaklandığı ve talebin dürüstlük kuralına da aykırılık teşkil etmediği ve kabul edilebilir bir yanılığa dayandığı kabul edilerek davalının rızası aranmaksızın taraf değişikliği talebinin kabulü gerekirken davanın yazılı gerekçeyle reddine karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir." Yargıtay 11. HD, 03.11.2014, E. 2014/15229, K. 2014/16618 (Lexpera, E.T.: 21.02.2023).

³⁶³ **Özbek**, Serdar: Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda İlamlı İcranın Etkinliği Cilt 2, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2018, s. 545 vd.

uyarınca maddi hata ya da kabul edilebilir bir yanılmanın varlığı söz konusu olup alacaklının takibin tarafının değiştirilmesine yönelik talebi kabul edilmelidir.

Taşınır taşınmaz rehninin paraya çevrilmesi yoluyla takipte, alacaklının rehin hakkının ilam ya da ilam niteliğinde bir belgeye dayanması halinde de (İİK m. 150/h, İİK m. 149, İİK m. 149/a, İİK m. 150/ı) ilamlı takip yoluna başvurulabilecektir. Alacaklı takip talebinde tarafların gösterilmesinde HMK m. 124/3 ve HMK m. 124/4'te öngörülen bir sebeple tarafta iradî değişiklik talep edebilecektir. Örneğin, alacaklı takip talebinde borçlu ile rehin veren üçüncü kişiyi birlikte göstermemesi halinde henüz rehin konusu malın satışının yapılamadığı, icra emrinin tebliğinden itibaren yedi günlük süre içerisinde takibin tarafındaki bu eksikliğin giderilmesini tarafta iradî değişiklik hükümleri uyarınca talep edebilecektir.

İlamlı takip yolundaki alacaklı ve borçlu taraftaki değişim ancak haciz ve satış aşamasına geçilmeden yapılabileceğinden alacaklı ve borçlu taraf bakımından maddi hukuk ve icra hukuku bakımından yukarıdaki şekilde sonuç doğuracaktır. Eğer borçluya bir icra emri gönderilmişse gerek alacaklı gerekse de borçlu taraftaki değişiklik halinde alacaklı ek takip sunmalı ve borçluya yeniden bir icra emri gönderilmelidir.

3.3. TARAFTA İRADÎ DEĞİŞİKLİĞİN İCRA HUKUKUNDAKİ ÖZEL DURUMLAR BAKIMINDAN SONUÇLARI

3.3.1. Şikâyet Bakımından Sonuçları

İcra hukukuna özgü bir hukuki çare olan şikâyet bakımından tarafta iradî değişikliğin yapılıp yapılamayacağı yukarıda incelenmişti³⁶⁴. Bu başlık altında şikâyete başvuran tarafta gerçekleşen değişiklik sonucunda ortaya çıkan sonuçlar ele alınacaktır. Buna göre şikâyete başvuran taraftaki değişiklik talebinin icra mahkemesinde kabul edilmesiyle

³⁶⁴ Bkz. 2. Bölüm, Başlık 3. 1.

esasen bir davanın davacı tarafındaki değişiklik sonucunda ortaya çıkan sonuçlar söz konusu olacaktır³⁶⁵.

Şikâyet esasen icra hukuku prosedürü içerisinde yer aldığından ve icra dairesinin işlemlerinin konu olduğu bir inceleme olduğundan maddi hukuka ilişkin zamanaşımının kesilmesi, faiz işlemesi gibi hususlar söz konusu olmayacaktır. Bununla birlikte İİK m. 16' da “ işlemin kanuna aykırı olması” ya da “işlemin hadiseye uygun olmaması” hallerinde işlemin öğrenildiği tarihten itibaren yedi gün içerisinde şikâyete başvurulabileceği düzenlenmiş olup bu süre hak düşürücü niteliktedir³⁶⁶. Diğer yandan “bir hakkın yerine getirilmemesi” ya da “bir hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılması” halleri süreye tabi olmaksızın şikâyete konu edilebilecektir. Şikâyete başvuruda, başvuran tarafın değişmesinde hak düşürücü sürenin söz konusu olduğu hallerde, şikâyete başvuru süresi öğrenme ile başlayacağından (İİK m. 16) bu sürenin tespiti her zaman kolaylıkla mümkün olmadığından değişiklik sonucu yeni tarafın beyanı esas alınacaktır; nitekim şikâyet eden işlemi hangi tarihte öğrendiğini ispat etmek zorunda da değildir³⁶⁷. Şikâyetin süresiz olduğu hallerde tarafta iradî değişiklik bakımından ayrıca bir sonuç ortaya çıkmayacaktır.

Yine örneğin, şikâyete başvuran tarafta mecburi şikâyet arkadaşlığının söz konusu olduğu şikâyet arkadaşlarından birinin gösterilmemesi halinde taraf ehliyeti yokluğu sebebiyle şikâyetin reddine karar verilmeyecek, taraf katılımı suretiyle şikâyete başvuran tarafta iradî değişiklik yapılması mümkün olacaktır. Bu halde şikâyet nedeninin süreye tabi olduğu hallerde şikâyete başvuranın ilk dilekçesinde belirttiği öğrenme tarihi diğer şikâyet arkadaşları bakımından da geçerli olacaktır. Bu sonuç usûl ekonomisine ve hukuki dinlenilme hakkına da uygun olacaktır. Aksi halde şikâyete katılan diğer şikâyet arkadaşları bakımından şikâyete başvuru süresinin geçtiğinden bahisle şikâyetin usûlden reddi³⁶⁸, haksız sonuç doğuracaktır. Esasen burada süresinde bir başvuru olmakla birlikte

³⁶⁵ Davacı taraftaki değişikliğe ilişkin bkz. **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 229 vd., s. 316 vd.

³⁶⁶ **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 30.

³⁶⁷ **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 67.

³⁶⁸ **Pekcanitez/Simil**, s. 384.

bir sebeple şikâyete başvuranın gösterilmesinde bir hata ya da kabul edilebilir yanlıgı hali söz konusudur.

Şikâyete başvuran taraf icra mahkemesinde şikâyeti ileri sürerken birtakım harç ve giderleri ödemekle yükümlüdür. Şikâyete başvurmada öncelikle 492 sayılı Harçlar Kanunu uyarınca başvuru harcı ödenmelidir³⁶⁹. Bununla birlikte Harçlar Kanunu m. 13 hükmü uyarınca icra memurunun kusuru sebebiyle yapılan işlemlerin konu olduğu şikâyetler harçtan muaftır³⁷⁰. İcra memurunun kusuru olmaksızın yapılan işlemlerin konu olduğu şikâyet ise harca tabidir. Ancak bu muafiyet şikâyet hakkında bir karar verilmesiyle ortaya çıkacağından her halde şikâyete başvuruda bu harcın ödenmesi gerekmektedir.

Diğer yandan şikâyete başvuruda maktu karar ve ilam harcı da ödenmelidir³⁷¹. Şikâyete başvuranın kendisini vekil ile temsil ettirmesi halinde lehine hükmedilen vekâlet ücreti de yargılama giderleri arasındadır³⁷². Bununla birlikte her şikâyet yargılaması sonucunda vekâlet ücretine hükmedilmemektedir. Zira şikâyete konu işlemin yapılmasında bir etkisi olmayan kişi aleyhine vekâlet ücretine hükmedilemez. Şikâyete konu işlemin yapılmasına etkisi olan kişi aleyhine ise maktu vekâlet ücretine hükmedilecektir; Yargıtay uygulaması da bu yöndedir³⁷³.

Şikâyete başvuran tarafın değişmesi halinde eski başvuranın taraf olmaktan çıkarılarak yerine yeni başvuru yapanın geldiği hallerde mahkemece başvuru yapılırken ödenen başvuru, karar ve ilam harçlarının, tarafta iradî değişiklik talebi üzerine verilen kararda yeni tarafın eski tarafa ödenmesine karar vermelidir³⁷⁴. Şikâyete başvuranın vekil ile temsil edilmesi halinde lehine vekâlet ücreti ödenmesi mümkün değildir, nitekim tarafın değiştirilmesinde hataya düşen şikâyete başvuranın kendisidir. Taraf katılımı halinde

³⁶⁹ **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 79; **Postacıoğlu/Altay**, s. 81; **Üstündağ**, İcra, s. 56; **Berkin**, İcra Rehberi, s. 107.

³⁷⁰ Yargıtay HGK, 06.10.2004, E. 2004/12-467, K. 2004/480 (E-Uyar, E.T.: 22.02.2023).

³⁷¹ **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 74; **Postacıoğlu/Altay**, s. 81; **Berkin**, İcra Rehberi, s. 106.

³⁷² **Pekcanitez/Simil**, s. 411.

³⁷³ Yargıtay 12. HD, 11.07.2011, E. 2011/34045, K. 2011/14967 (E-Uyar, E.T.: 22.02.2023); Yargıtay 12. HD, 21.06.2011, 31831/12833 (E-Uyar, E.T.: 22.02.2023).

³⁷⁴ Davacı taraftaki değişikliği ilişkin bkz. **Taş Korkmaz**, İradî Değişiklik, s. 229 vd.

meydana gelen değişiklikte ise henüz Şikâyet incelemesi devam ettiğinden karar ile birlikte harç ve yargılama giderleri bakımından sonuç doğacaktır. Yine Şikâyete başvuran taraftaki değişiklikte Şikâyete yeni katılan başvuranın taraf ehliyeti, Şikâyet ehliyeti ve Şikâyete başvurmada hukuki yararı bulunmalıdır.

Yine takipteki tarafta iradî değişiklik talebinin icra müdürü tarafından kabul edilmemesi halinde takibin alacaklı tarafının değiştirilmesine yönelik talebin kabulü için başvuru olan Şikâyette de durum böyledir. Ancak bu halde takibin borçlu tarafında bir değişiklik yapılyorsa takibin tarafının değiştirilmesine yönelik işlemin reddinde eski borçlunun bir etkisi varsa; söz konusu Şikâyetin kabulüyle alacaklının borçlu tarafın değiştirilmesi talebi sonucunda, eski borçlu Şikâyete başvuruda alacaklı tarafından ödenen harçlardan ve yapılan giderlerden sorumlu olacaktır. Eski borçlunun bir etkisi yoksa bu yargılama giderlerine Şikâyete başvuru alacaklının kendisi katlanacaktır. Zira bu Şikâyet üzerine yapılan masraflar esas alacakla tahsili gereken masraflar olduęu³⁷⁵ gerekçesiyle yeni borçluya yüklenemeyecektir. Şikâyet neticesinde takibin tarafının değişmesi halinde gerek alacaklı taraftaki gerekse de borçlu taraftaki değişiklik sonucunda borçluya yeni bir ödeme ya da icra emri gönderilmesi zorunludur.

3.3.2. İtirazın Kaldırılması Bakımından Sonuçları

İtirazın kaldırılmasının taraflarının gösterilmesinde bir hata ya da kabul edilebilir bir yanılığın bulunduğu hallerde HMK m. 124 hükmünün niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanabilmesi mümkündür. İtirazın kaldırılmasının taraflarında meydana gelebilecek bir değişiklik sonucunda icra hukuku prosedürü içerisinde yer aldığından, şekli ve sınırlı bir inceleme yapıldığından esasen burada da zamanaşımı, faiz işlemesi gibi maddi hukuka ilişkin sonuçlar söz konusu olmayacaktır.

Bununla birlikte alacaklı, borçlunun itirazının kendisine tebliğinden itibaren altı ay içerisinde borçlunun itirazın kaldırılmasını talep etmelidir (İİK m. 68, İİK m. 68/a); bu altı aylık süre hak düşürücü niteliktedir³⁷⁶. Buna göre borçlunun itirazı kendisine tebliğ

³⁷⁵ Üstündağ, İcra, s. 58-59.

³⁷⁶ Görgün/Börü/Kodakoğlu, İcra, s. 103.

edilen alacaklı, altı ay içinde itirazın kaldırılmasını talep ettiği dilekçede itirazın kaldırılmasının taraflarını yanlış göstermesi halinde ve HMK m. 124/3 ya da HMK m. 124/4 uyarınca tarafta iradî değişiklik talebinin kabul edilmesi halinde altı aylık süre yeni taraf bakımından ayrıca değerlendirilmelidir; nitekim tarafta iradî değişiklik ile birlikte yeni taraf bakımından derdestlik yeni tarafın itirazın kaldırılmasına taraf olduğu tarihte başlayacaktır³⁷⁷. Bu sebeple altı aylık hak düşürücü sürenin tekrar değerlendirilmesi gerekir. Borçlu taraftaki değişme ya da taraf katılımı suretiyle tarafta iradî değişikliği halleri bakımından da altı aylık süre ilgili borçlunun itirazının tebliğ tarihine göre belirlenecektir. Yine borçlunun itirazının tebliğ edilmemesine rağmen icra dosyasından öğrenme ile itirazın kaldırılması istenmişse bu halde de süre yönünden bir sorun bulunmamaktadır.

İtirazın kaldırılmasını talep eden alacaklı, başvuru harcı, maktu karar ve ilam harcı ödemektedir³⁷⁸. İtirazın kaldırılması incelemesinin tarafında bir değişiklik yapılması halinde tıpkı davadakine benzer şekilde değişikliğin hangi tarafta gerçekleştiğine göre sonuçlar doğacaktır. İtirazın kaldırılmasında yargılama giderleri esasen inceleme sonunda haksız çıkan tarafa yükletilecektir. Buna göre itirazın kaldırılmasını talep eden tarafta bir iradî değişiklik söz konusuysa mahkemece eski tarafın başvururken ödemiş olduğu başvuru, karar ve ilam harcının yeni tarafça eski tarafa ödenmesine karar verilmelidir. Nitekim artık eski talep eden itirazın kaldırılması incelemesinin tarafı olmaktan çıkmaktadır. İtirazı kaldırılması istenen tarafta değişiklik yapılması halinde eski taraf incelemenin tarafı olmaktan çıkarıldığından artık itirazın kaldırılması sonucunda hükmedilecek yargılama giderlerinden sorumlu olmayacak, yeni tarafın haksız çıkması halinde bu giderler ona yüklenecektir.

Bununla birlikte itirazın kaldırılmasının tarafındaki iradî değişiklik takibin tarafının da değişmesi sonucunu doğurması halinde bu değişiklik gerek alacaklı gerekse de borçlu tarafta meydana gelmesi halinde yeni borçluya ya da mevcut borçluya yeniden bir ödeme emri gönderilmesine karar verilmeli ve bu sürede ödeme emrinin gönderilmesi bekletici

³⁷⁷ **Börü**, Değişim, s. 608.

³⁷⁸ **Tanır**, s. 243 vd.

mesale yapılmalıdır³⁷⁹. Yeni gönderilen ödeme emrine itiraz edilmesine göre itirazın kaldırılması incelemesine devam edilecek ya da inceleme konusuz kalacaktır. Buna göre de yargılama giderlerine ilişkin sonuçlar yukarıdaki gibi doğacaktır.

3.3.3. İcra Hukuku ile Bağlantılı Genel Mahkemelerde Görülen Davalarda Gerçekleşen Tarafı İradî Değişikliğin Takibin Tarafı Bakımından Sonuçları

Çalışma konusu itibarıyla esasen icra hukukunda takibin tarafında iradî değişiklik ele alınmıştır. Bununla birlikte takiple bağlantılı ve icra hukuku prosedürü içerisinde yer alan ve sonuçlarını da icra hukuku bakımından doğuran şikâyet ile itirazın kaldırılmasındaki tarafı iradî değişiklik halleri değerlendirilmiştir. İcra hukukunda takiple ilgili olup ancak icra hukuku prosedürü içerisinde yer almayıp takiple sıkı bağlantısı olan, genel mahkemelerde genel hükümler uyarınca görülen davalardaki iradî değişiklik halleri tarafı iradî değişikliğe ilişkin genel hükümlere tabi olduğundan bu başlık altında söz konusu davalarda takibin tarafında bir değişiklik sonucunu doğurabilecek tarafı iradî değişiklik hali, takibin tarafına etkisiyle sınırlı olarak incelenmiştir.

3.3.3.1. İtirazın İptali Davasının Tarafında İradî Değişiklik

İtirazın iptali davası, borçlunun itirazı üzerine duran takibe devam edilebilmesi amacıyla alacaklının genel mahkemelerde borçlunun itirazının hükümden düşürülebilmesi amacıyla açtığı bir davadır (İİK m. 67)³⁸⁰. İtirazın iptali davasında davacı alacaklı, davalı ise borçludur. İtirazın iptali davasında alacaklı, esasen borçlunun itirazı üzerine duran takipte çekişmeli olan alacak hakkında kesin hüküm elde etmektedir. Buna göre itirazın iptali davası açılması sırasında henüz takip kesinleşmiş değildir. İtirazın iptali davasının hukuki niteliği öğretilerde tartışmalı olup hâkim görüşe³⁸¹ göre itirazın iptal davası,

³⁷⁹ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 85; Peksöz, Adi Ortaklığın Taraf Durumu, s. 366.

³⁸⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Erdem, Murat: “İcra ve İflas Hukukunda İtirazın İptali Davası”, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2010, s. 3 vd.; Görgün/Börü/Kodakoğlu, İcra, s. 90 vd.

³⁸¹ Hukuki niteliği hakkında tartışmalar için bkz. Erdem, s. 7 vd.; Kuru, İcra El Kitabı, s. 248; Yılmaz, Ejder: “İtirazın İptali Davasının Hukuki Niteliği”, Prof. Dr. Saim Üstündağ’a Armağan, Adalet Yayınevi, Ankara 2009, s. 615; Özbay, İbrahim/Erdem, Murat: “Ticari Uyuşmazlıklarda Ve Tüketici

öncelikle bir alacak (eda) davası olmakla birlikte takiple sıkı bir ilişki içerisinde olan ve dava sonucunda verilen hükmün takibi de etkilediği bir dava olup sıradan bir alacak davası değildir.

Öğretide³⁸² takibin tarafında değişiklik yapılmaksızın itirazın iptali davasında tarafta iradî değişiklik yapılamayacağı belirtilmektedir. Esasen burada takip borçlusunun itirazı üzerine açılan bu davada taraf değişikliği yapılması halinde takibin tarafında değişiklik sonucunu doğurup doğurmadığına göre bir ayırım yapmak gerekir.

İtirazın iptali davası genel hükümler uyarınca genel mahkemelerde görülen bir dava olduğundan bu davada HMK m. 124 uyarınca tarafta iradî değişiklik yapılması mümkündür. İtirazın iptali davasının tarafındaki iradî değişiklik, takibin tarafında değişiklik sonucunu doğurmuyorsa örneğin, takibin borçlu tarafında yer alan borçlu A ve B'nin itirazı üzerinde alacaklı bunlardan A'nın itirazının iptalini talep etmek istemesine rağmen bir sebeple itirazın iptali davasını B'ye yöneltmesi halinde HMK m. 124'te aranan şartların mevcut olması davacı alacaklının davalının A şeklinde değiştirilmesine ilişkin talebi, takibin tarafında bir değişiklik sonucunu doğurmayacak ve bu değişiklik sonucu dava genel hükümler uyarınca devam edecektir. Yine itiraz eden takip arkadaşlarının itirazın iptali dava dilekçesinde de eksik gösterilmesi halinde tarafta iradî değişiklik ile eksik gösterilen takip arkadaşlarının davaya katılmaları sağlanabilecektir.

İtirazın iptali davasında talep edilen değişiklik sonucu takibin taraflarının da değişmesi sonucu doğuyorsa bu halde öncelikle takibin tarafında değişiklik yapılmalıdır. Buna göre itirazın iptali davasında tarafta iradî değişiklik talebini kabul eden mahkeme, takibin tarafında değişiklik yapılarak gerek alacaklı taraftaki gerekse de borçlu taraftaki değişiklik hallerinde yeniden bir ödeme gönderilmesi için süre verilmeli, bu husus bekletici mesele yapılmalı ve yeni ödeme emrine itiraz edilmesi halinde davanın taraflarında da taraf değişikliği yapılarak davaya devam edilmelidir; bu halde mevcut

Uyuşmazlıklarında İtirazın İptali Davasının Dava Şartı Arabuluculuk Kapsamında Bulunup Bulunmadığı Meselesi”, Yargıtay Dergisi, C. 47, S. 3, 2021, s. 865; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 92; Yargıtay HGK, 20.02.2013, E. 2012/780, K. 2013/258 (Lexpera, E.T.: 23.02.2023).

³⁸² **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 90.

yargılama sonuçlarından da yararlanılabilecektir³⁸³. Yeni ödeme emrine itiraz edilmemesi halinde itirazın iptali davası konusuz kalacaktır. Bununla birlikte taraf katılımı suretiyle tarafta iradî değişikliğin talep edilmesi halinde bu değişiklik de takibin tarafında değişiklik sonucunu doğuruyorsa bu değişikliğin de öncelikle takibin tarafında yapılması gerekir. Nitekim takibin tarafı olmayan bir kimsenin itirazın iptali davasına taraflardan biri yanında katılarak onun hakkında hüküm elde edebilmesi mümkün değildir³⁸⁴.

Bununla birlikte burada da itirazın iptali davası bakımından arabuluculuğa başvurunun dava şartı olduğu haller ayırık tutulmalıdır. Ticari uyuşmazlıktan kaynaklanan bir alacak (TTK m. 5/A)³⁸⁵ veya işçilik alacağı (İş Mah. Kan. m. 3) sebebiyle başlatılan bir takipteki itiraz üzerine açılan itirazın iptali davası bakımından ya da tüketici mahkemesinde (TTK m. 73/A)³⁸⁶ görülecek bir itirazın iptali davası bakımından arabuluculuğa başvuru dava şartıdır. İtirazın iptali davasında talep edilen tarafta iradî değişikliğin takibin tarafının da değişmesi sonucunu doğurması halinde bu alacakların konu olduğu bir itirazın iptali davasında icra takibi uyarınca iradî değişiklik yapılabilmesi artık mümkün değildir. Zira takibin taraflarının değişmesi üzerine yeni taraflar bakımından bir arabuluculuk anlaşmama tutanağı bulunmalıdır. Mahkeme, bu halde taraflara arabuluculuğa başvuru için süre vererek arabuluculuk görüşmelerinin sonucunu beklemesi HUAK m. 18/A karşısında mümkün değildir. Bu hallerde söz konusu alacakların konu olduğu bir takipteki itiraz üzerine açılan itirazın iptali davalarında takibin tarafında değişiklik sonucu doğurabilecek bir iradî değişiklik yapılması mümkün değildir; zira bu halde tarafta iradî

³⁸³ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 90; Taş Korkmaz, İradî Değişiklik, s. 46.

³⁸⁴ "...yazılı gerekçeyle itirazın iptali ile dahili davalı ... Belediyesi hakkında takibin devamına karar verilmiş ise de: dava ... İflas Kanununun 67. maddesine dayanan itirazın iptali davası olup, yargılama sonunda takibin devamı kararı verilecekse hakkında takip yapılan borçlular yönünden olmalıdır.6360 sayılı yasa uyarınca davaya dahil edilen ... Belediyesi takibin tarafı değildir. Bu tür davalarda takibin dışındaki kişiler, davaya dahil edilip hüküm kurulamayacağından yanılığlı değerlendirme sonucu dahili davalı ... Belediyesi hakkında karar verilmesi usûl ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir..." Yargıtay 17. HD, 07.06.2018, E. 2015/12080, K. 2018/5991 (Sinerji, E.T.: 22.02.2023).

³⁸⁵ Nitekim 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanunun 31 inci maddesiyle 1/9/2023 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 5/A maddesinin birinci fıkrasında yer alan "paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında" ibaresi "para olan alacak, tazminat, itirazın iptali, menfi tespit ve istirdat davalarında," şeklinde değiştirilmiştir.

³⁸⁶ Özbay/Erдем, s. 892; Aksi yönde bkz. Tanrıver, Süha: Medeni Usûl Hukuku Cilt II, 2. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2022, s. 324.

değişiklik ile amaçlanan mevcut yargılama sonuçlarından yararlanılabilmesi mümkün değildir.

3.3.3.2. Menfi Tespit Davasının ve Borçtan Kurtulma Davasının Tarafında İradî Değişiklik

İcra takiplerine etkisi bakımından İİK m. 72’de düzenlenen menfi tespit davasında³⁸⁷ davacı borçlu, davalı alacaklı ile arasında bir hukuki ilişkinin bulunmadığını, var olan hukuki ilişki sebebiyle doğan borcu ödediğini ya da takibe konu senedin geçersiz olması sebebiyle böyle bir borcunun bulunmadığını belirtmektedir³⁸⁸. Borçlu takip konusu edilebilecek alacak bakımından takipten önce ya da takibe konu edilmiş alacak bakımından takipten sonra menfi tespit davası açabilir (İİK m. 72/1)³⁸⁹. Görüldüğü üzere bu davanın davacısı borçlu, davalısı ise alacaklıdır.

Takipten önce açılan menfi tespit davasında davacı davanın taraflarını belirlemede bir sebeple hata yapmış olabilir. Bu halde takipten önce açılacak menfi tespit davası bakımından HMK m. 124’te aranan şartlar da mevcut ise tarafta iradî değişiklik yapılabilir, bu değişiklik genel hükümlere tabidir. Diğer yandan takipten sonra açılan menfi tespit davasında takibin tarafının değişikliğine yol açabilecek bir tarafta iradî değişiklik talebinin kabulü mümkün değildir. Zira bir takipten sonra açılan menfi tespit davasının tarafları bellidir, borçlu takipte gösterilen alacaklıya böyle bir borcu bulunmadığını ileri sürmektedir, dolayısıyla davacı borçlunun takibin tarafını değiştirecek şekilde bir talep ileri sürmesi de pek ihtimal dâhilinde değildir. Davalı alacaklı ise davanın kendisi yönünden reddini savunduğundan bu davada takibin tarafında değişiklik sonucunu doğurabilecek bir talepte bulunması söz konusu olmayacaktır. Bu sebeplerle gerek takipten önce gerekse de takipten sonra açılacak menfi tespit davasında

³⁸⁷ Yılmaz, İcra Şerhi, s. 414.

³⁸⁸ Kuru, Baki/Budak, Ali Cem: Tespit Davaları, 2. Baskı, Onikilevha Yayınları, İstanbul 2010, s. 73; Görgün/Börü/Kodakoğlu, İcra, s. 124 vd; Yargıtay HGK, 07.12.2011, E. 2011/576, K. 2011/747 (Lexpera, E.T.: 22.02.2023); Yargıtay HGK, 18.12.2018, E. 2017/2739, K. 2018/1956 (Lexpera, E.T.: 22.02.2023).

³⁸⁹ Kuru, Baki: İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit Davası ve İstirdat Davası, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2003, s. 12 vd.; Muşul, Timuçin: İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2020, s. 55 vd.; Türk, Ahmet: Maddi Hukuk ve İcra-İflas Hukuku Yönleriyle Menfi Tespit Davası, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2006, s. 47 vd.

takibin tarafında iradî değişiklik sonucunu doğurabilecek bir tarafta iradî değişiklik talebinin kabul edilmemesi gerekmektedir.

Borçlunun imzaya itirazının icra mahkemesinde itirazın geçici kaldırılması yoluyla itirazının geçici kaldırılması kararı üzerinde yedi gün içerisinde açmış olduğu menfi tespit davası borçtan kurtulma davasıdır³⁹⁰. Borçtan kurtulma davasında imzaya itiraz eden borçlu davacı, alacaklı ise davalıdır. Esasen burada da menfi tespit davasında olduğu gibi takibin tarafında değişiklik sonucunu doğuran bir tarafta iradî değişiklik talebi kabul edilmemelidir. Nitekim burada imzaya itiraz eden borçlu bellidir. Ancak takibin tarafını değiştirmemekle birlikte davanın taraflarının gösterilmesinde bir hataya düşülmüşse HMK m. 124'ün şartlarını taşıyan bir tarafta iradî değişiklik mümkündür.

3.3.3.3. İstirdat Davasının Tarafında İradî Değişiklik

Ödeme emrine itiraz etmeyen, menfi tespit davası açarak tedbir de almayan borçlu, maddi hukuk uyarınca sorumlu olmadığını iddia ettiği takip konusu borcu cebrî icra tehdidi altında icra dosyasına ödemişse bu paranın geri alınması için istirdat davası açabilir³⁹¹. İstirdat davası, kesinleşen takipte dosya borcunun ödenmesi halinde açılabilmektedir. İstirdat davasının davacısı takibin borçlusu, davalısı ise alacaklıdır.

İstirdat davası genel hükümler uyarınca genel mahkemelerde görülen takip konusu alacak bakımından sonuç doğuran bir davadır. İstirdat davasının taraflarında da HMK m. 124 uyarınca niteliğine uygun düştüğü ölçüde tarafta iradî değişiklik yapılabilmesi mümkündür. Ancak istirdat davasında talep edilen iradî değişiklik, takibin tarafının değişmesi sonucuna yol açmamalıdır. Nitekim istirdat davasında taraflar bellidir, dosyaya ödeme yapan ve lehine ödeme yapılan kişi bellidir. Davada takibin borçlu ya da alacaklı tarafında değişiklik sonucunu doğurabilecek bir talep kabul edilmemelidir.

³⁹⁰ **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 328; **Somer**, Zeynep: “Borçtan Kurtulma Davası”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2021, s. 12; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 120; **Uyar**, Talih: “İcra Hukukunda Borçtan Kurtulma Davası (İİK. m. 69/II, III, IV, V)”, TBB Dergisi, S. 58, 2005, s. 323 vd.

³⁹¹ **Muşul**, Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, s. 567 vd.

Esasen bir takibin tarafında iradî değişiklik ancak takip kesinleşinceye kadar yapılabilecektir. Burada kesinleşmiş ve hatta sonuca ulaşmış bir takip söz konusu olup bu paranın maddi hukuk uyarınca da ödenmesi gereken bir para olup olmadığının istirdat davasında anlaşılması halinde dosyaya ödenen paranın alacaklıya ödenmesi ile takip son bulacaktır. Bu aşamadan sonra artık takibin tarafında bir değişiklik yapılması tarafta iradî değişiklik ile amaçlanana aykırı olacaktır. Bununla birlikte davacı borçlunun takibin tarafında değişiklik sonucunu doğurmayacak ve HMK m. 124'teki şartları taşıyan talebinin kabul edilebilmesi mümkündür.

3.3.3.4. İstihkak Davasının Tarafında İradî Değişiklik

İstihkak davasının davacı ve davalı tarafları malın borçlu elinde ya da üçüncü kişi elinde haczedilmesi halinde farklılık göstermektedir³⁹². Malın İİK m. 96-97 uyarınca borçlu elinde haczedilmesi halinde hacizli mal üzerinde istihkak iddiası üzerine açılan davada davacı, istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişi, davalı ise haciz koyduran alacaklı ve istihkak iddiasına itiraz eden borçludur. Üçüncü kişinin açmış olduğu istihkak davasında takibin taraflarında değişiklik sonucu doğurabilecek bir iradî değişiklik talebinin kabulü mümkün değildir. Nitekim üçüncü kişinin açmış olduğu bu davada taraflar bellidir. Bununla birlikte genel hükümler uyarınca üçüncü kişinin açmış olduğu davada bir sebeple davanın tarafının gösterilmesinde bir hata söz konusuysa HMK m. 124'te aranan şartları taşıyan tarafta iradî değişiklik talebinin ileri sürülebilmesi mümkündür. Malın üçüncü kişi elinde haczedilmesi halinde açılacak istihkak davasında ise İİK m. 99 uyarınca davacı alacaklı, davalı istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişidir. Bu davada zaten artık takibin tarafında değişiklik sonucunu doğurabilecek bir tarafta iradî değişiklik talebinin ileri sürülmesi mümkün değildir.

3.3.3.5. Tasarrufun İptali Davasının Tarafında İradî Değişiklik

Bir takipte borçlunun malları haczedilmeden veya borçlu hakkında iflas kararı verilmeden önce, borçlunun malları ve hakları üzerinde tasarruf yetkisi kısıtlanmamaktadır; işte bu

³⁹²**Muşul**, Timuçin/**Tezel Muşul**, A. Ayfer: İcra ve İflas Hukukunda İstihkak Davaları, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s. 231 vd.; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 211, 217.

aşamada borçlunun malları ve hakları üzerinde yapmış olduğu şüpheli tasarruf işlemlerinin iptali için İİK m. 277 hükmünde iptal davası açılabileceği düzenlenmiştir; bu davaya tasarrufun iptali davası da denmektedir³⁹³. Haciz yoluyla yapılan takip sırasında açılan tasarrufun iptali davasının davacısı takip alacaklısı, davalısı ise borçlu ile lehine tasarruf yapılan üçüncü kişidir³⁹⁴. Tasarrufun iptali davasında ileri sürülen bir iradî değişiklik talebinin takibin tarafında değişiklik sonucu doğurabilecek nitelikte ise kabul edilmemelidir. Nitekim bu dava, kesinleşmiş bir icra takibi üzerine elinde kesin veya geçici aciz belgesi bulunan alacaklı tarafından açılabilen³⁹⁵, kendine özgü birtakım şartların varlığını gerektiren bir davadır. Bu halde zaten tarafları belli olan tasarrufun iptali davasında takibin tarafında değişiklik sonucunu doğurabilecek nitelikte bir iradî değişikliğe izin verilmemelidir. Takibin tarafında değişiklik sonucu doğurmayan tarafta iradî değişiklik talebi ise genel hükümlere (HMK m. 124) tabidir.

³⁹³ Tasarrufun iptali davaları için bkz. **Uyar**, Talih: İcra ve İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları (İİK m. 277-284) (6183 s. K. 24-31), 8. Tıpkı Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2023, s. 1 vd.; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, İcra, s. 725 vd.; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 645 vd.; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 585 vd.

³⁹⁴ **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 656-657; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 592; Çalışmanın konusu itibarıyla iflas yoluyla takipteki tasarrufun iptali davasının tarafındaki iradî değişiklik değerlendirilmemiştir.

³⁹⁵ **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, İcra, s. 660; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 593.

SONUÇ

İcra hukuku, cebrî icra takipleri ve icra hukuku içerisinde yer alan diğer başvuru yollarına ilişkin düzenleme getiren bir usûl hukuku niteliğindedir. Davalar bakımından ise usûl hükümleri Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenmektedir. Her iki hukuk dalı da maddi hukuka dayanan hakların yerine getirilmesini amaçlamaktadır. Bu anlamda esasen icra hukukunun medenî usûl hukukunun tamamlayıcısı ve uzantısı olduğu söylenebilecektir. Bu hususun belirlenmesi, HMK'da davalar bakımından öngörülen hükümlerin icra hukukunda takipler veya takiple bağlantılı diğer yollar bakımından da uygulanıp uygulanamayacağını belirlemede önemli bir yere sahiptir. Her iki hukuk dalının da usûl kurallarını düzenlemesi, birbirinin uzantısı olması sebebiyle niteliğine uygun düştüğü ölçüde davalar bakımından öngörülen kuralların icra hukukunda da uygulanabilmesi söz konusu olacaktır.

Bu hükümlerden çalışmanın da konusunu oluşturan HMK'nun tarafta iradî değişiklik başlıklı 124. maddesinin özellikle takipler ve takiplere etki eden, icra hukuku prosedürü içerisinde kalan şikâyet ve itirazın kaldırılması bakımından uygulanması kanaatimizce mümkün olacaktır. Kanunda açık bir hüküm ya da atıf bulunmamakla birlikte uygulamada bir sorun olarak ortaya çıkan takibin tarafının yanlış gösterilmesi halinde başlatılan takibin iptali, yeniden harç ödenmesine ve yeniden masraf yapılmasına yol açacak, icra dairesine ayrıca bir iş yükü getirecektir. Bunun sonucu olarak da takip ekonomisi gerçekleşemeyecektir. Nitekim alacaklı, bir dava açarak kesin hüküm elde etme imkânı varken daha hızlı, basit ve kolay sonuç alabileceği bir yol olan icra takibine başvurmak suretiyle alacağına daha erken kavuşmayı amaçlamaktadır.

Alacaklı takip talebinde bulunurken bir sebeple takibin tarafını yanlış göstermiş olabilir; nitekim icra takibinin taraflarını takip talebiyle alacaklı belirlemektedir. Bu yanlışlık icra takibinin iptali sonucunu doğurmamalıdır. Kanaatimizce tarafta iradî değişiklik hükümleri niteliğine uygun düştüğü ölçüde icra takipleri bakımından da uygulanmalıdır. Nitekim Yargıtay'ın yerleşik içtihatları da bu yöndedir. Bununla birlikte bu kurumun takipte uygulanması halinde sınırları çizilmelidir.

Bir icra takibinin taraflarını alacaklı ve borçlu oluşturmaktadır. Takipte iki taraf bulunmakla birlikte bu taraflarda birden fazla kişinin yer almasıyla takip arkadaşlığı söz konusu olabilir. Takibin tarafındaki iradî değişiklik bir kimsenin takibin tarafı olmaktan çıkarak yerine başka bir kimsenin gelmesiyle ortaya çıkabileceği gibi takip arkadaşlarının eksik ya da yanlış gösterilmesi halinde de söz konusu olabilir. Takibin tarafında iradî değişiklik gerek alacaklı gerekse de borçlu tarafta söz konusu olabilecektir. Tarafta iradî değişikliğin hangi aşamaya kadar yapılabileceği de önemli bir sorunu teşkil etmektedir. Cebrî icra takibinde haciz, satış gibi şahsi işlemler söz konusu olduğundan bir takibin tarafında iradî değişiklik ancak takibin kesinleşmesi aşamasına kadar mümkün olmalıdır. Nitekim burada amaçlanan takip ekonomisinin yerine getirilmesidir. Takibin kesinleşmesinden sonra ortaya çıkacak masraflar, zaman ve emek kaybı, bu amaca uygun düşmeyecektir. Diğer yandan tarafta iradî değişikliği esasen talep edecek kişi alacaklı olduğundan kesinleşen bir takipte alacaklının taraf değişikliği talebinde bulunmak istemesi de pek muhtemel değildir.

Kanaatimizce karşı tarafın rızasına dayanan tarafta iradî değişiklik halinin takipler bakımından uygulanmasına ihtiyaç bulunmamaktadır; zira alacaklının takipten vazgeçmesinde borçlunun rızasına ihtiyaç bulunmamaktadır. Tarafta iradî değişikliğe ilişkin istisnai haller ise HMK m. 124'te aranan şartları taşıması halinde takipte uygulama alanı bulabilecektir. Tarafta iradî değişikliğe ilişkin maddi hataya ya da kabul edilebilir yanlışlığa dayanan talebin somut verilere dayanması gerekmektedir. Aksi halde icra müdürünün bu yöndeki talebi değerlendirebilmesi mümkün değildir.

Öğretide bir davada tarafta iradî değişiklik yapılabilmesi için önceki ve sonraki tarafların yer aldığı dava konuları arasında bir bağlantı bulunması gerektiği ifade edilmiştir. Bir icra takibinde ise bu bağlantı yeterli olmayacaktır. Kanımızca takibin tarafında iradî değişiklik yapılabilmesi için takip konularının ortak olması şarttır. Aksi halde tarafta iradî değişikliğe gidilebilmesi mümkün değildir. Tarafta iradî değişiklik talebinde bulunan alacaklı talebini öncelikle icra dairesine yöneltecektir. Alacaklının bu talebi, icra takiplerinde birinci uygulayıcı ve muhatap olan icra müdürü tarafından değerlendirilecektir; icra müdürünün bu talebi reddetmesi halinde şikâyete başvurulabilecektir. İcra hukuku içerisinde yer alan ve sonuçlarını da takip hukuku

içerisinde doğuran şikâyet ve itirazın kaldırılması yargılamalarında tarafta iradî değişikliğe ilişkin hükümler niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulama alanı bulabilecektir.

Kanaatimizce icra hukukunda takipler bakımından tarafta iradî değişikliğe takipten vazgeçme ve takip arkadaşlığı hükümleri, niteliğine uygun düştüğü ölçüde icra hukukunun kendine özgü kuralları ile birlikte uygulanmalıdır. Tarafta iradî değişiklik halinde takip dosyası bütünlüğünü koruduğundan tek bir harç ödenmesi söz konusu olmalıdır. Bununla birlikte gerek alacaklı gerekse de borçlu tarafta yapılacak iradî değişiklik halinde borçluya yeni bir ödeme emri gönderilmesi ve itiraz hakkı tanınması gerekmektedir. Yine takibin alacaklı tarafında bir değişiklik söz konusu ise takibe katılan yeni alacaklının da mutlaka rızasının bulunması gerekmektedir; zira icra hukukunda da bir takibin başlatılması alacaklının tasarrufundadır.

İcra hukukunda takiple bağlantılı ve sonucunun takibi etkilediği, ancak genel mahkemelerde genel hükümler uyarınca görülen davalarda meydana gelecek tarafta iradî değişikliğin ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu davalar genel hükümler uyarınca görüldüğünden HMK m. 124'ün uygulaması kural olarak genel hükümlere tabidir. Bununla birlikte bu davalardan itirazın iptali davasındaki iradî değişiklik talebi takibin tarafında değişiklik sonucuna yol açması halinde öncelikle takibin tarafında değişiklik yapılmalı, sonrasında itirazın iptali davasının taraflarında değişiklik yapılmalıdır. İtirazın iptali davasında dava şartı arbuluculuğun söz konusu olduğu hallerde ise HUAK m. 18/A hükmü karşısında takibin tarafında değişiklik sonucunu doğuran bir talep tarafta iradî değişiklik amaçlanan sonuca hizmet etmeyecektir. Bu sebeple bu halde takibin tarafında değişiklik sonucunu doğuran bir talep edilmemelidir. Yine icra takipleri ile bağlantılı olan menfi tespit, borçtan kurtulma, istirdat, istihkak ya da tasarrufun iptali davalarında takibin tarafında değişiklik sonucu doğurabilecek tarafta iradî değişiklik talebi kabul edilmemelidir. Nitekim bu davaların amacı ile takibin tarafının değiştirilmesi talebi bağdaşmamaktadır. Bununla birlikte bu davalarda takibin tarafında değişiklik sonucu doğurmayan HMK m. 124'te aranan şartları taşıyan bir talebin kabul edilebilmesi mümkündür.

KAYNAKÇA

- Akkan**, Mine: “Medenî Usûl Hukukunda Etkin Hukukî Koruma”, MİHDER, S. 6, 2007, ss. 29-68.
- Akkaya**, Tolga: “Medenî Usûl Hukukunda İradî Taraf Değişikliği (HMK m. 124)”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan), C. 16, Özel Sayı, 2014, ss. 897-941.
- Alangoya**, Yavuz/**Yıldırım**, M. Kamil/**Deren Yıldırım**, Nevhis: Medenî Usûl Hukuku Esasları, 8. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2011. (Usûl)
- Alangoya**, Yavuz: “Yargılama Sırasında Tarafta (Yanda) İradî Olarak Meydana Gelen Değişme Hakkında Düşünceler”, içinde Makaleler, Editör: Mert Namlı, Beta Kitabevi, İstanbul 2012, ss. 21-84. (Değişme)
- Alangoya**, Yavuz: Medeni Usul Hukukunda Dava Ortaklığı: Tarafların Taaddüdü, Tıpkı Basım 1965, İstanbul 1999.
- Ansay**, Sabri Şakir: Hukuk İcra ve İflas Usûlleri, İstiklal Matbaası, Ankara 1960. (İcra)
- Ansay**, Sabri Şakir: Hukuk Yargılama Usûlleri, 7. Baskı, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 1960. (Yargılama)
- Arar**, Kemal: İcra ve İflas Hükümleri Cilt I, İdeal Matbaa, Ankara 1944.
- Arslan**, Aziz Serkan: “Borçlunun Ağır Hastalığı Halinde İcra Takibinin Taliki”, Ankara Barosu Dergisi, C. 77, S. 1, 2019, ss. 1-23.
- Arslan**, Aziz Serkan: “Borçlunun Tutukluluğu veya Hükümlülüğünün İcra Takibine Etkileri”, KHM, C. I, S. 1, 2021, ss. 134-148.
- Arslan**, Ramazan/**Yılmaz**, Ejder/**Taşpınar Ayvaz**, Sema/**Hanağası**, Emel: Medenî Usûl Hukuku, 7. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2021. (Usûl)
- Arslan**, Ramazan/**Yılmaz**, Ejder/**Taşpınar Ayvaz**, Sema/**Hanağası**, Emel: İcra ve İflâs Hukuku, 8. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2022. (İcra)
- Arslan**, Ramazan: İcra-İflas Hukukunda İhale ve İhalenin Feshi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1984. (İhalenin Feshi)

- Arslan**, Ramazan: Medenî Usûl Hukukunda Dürüstlük Kuralı, S Yayınları, Ankara 1989.
(Dürüstlük)
- Aslan**, Kudret: Medenî Usul Hukukunda Davanın Geri Alınması, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2016.
- Aşık**, İbrahim/**Oruç**, Yakup/**Tok**, Ozan/**Saçar**, Ömer Faruk: İcra ve İflas Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022.
- Aşık**, İbrahim: İcra Sözleşmeleri, Turhan Kitabevi, Ankara 2006.
- Atalı**, Murat/**Ermenek**, İbrahim/**Erdoğan**, Ersin: İcra ve İflas Hukuku, 6. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2022. (İcra)
- Atalı**, Murat/**Ermenek**, İbrahim/**Erdoğan**, Ersin: Medenî Usûl Hukuku, 5. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2022. (Usûl)
- Ateş**, Mustafa: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yargıtay İlke Kararları Cilt I, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2014.
- Ayan**, Mehmet/**Ayan**, Nurşen: Kişiler Hukuku, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.
- Ayan**, Mehmet: Miras Hukuku, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.
- Belgesay**, Mustafa Reşit: Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu Şerhi Teoriler I, 3. Baskı, Duygu Matbaası, İstanbul 1948.
- Belgesay**, Mustafa Reşit: Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 4. Baskı, İÜHF Yayınları, İstanbul 1948. (Usûl)
- Berkin**, Necmeddin M.: “Takip Harçları”, İstanbul Hukuk Mecmuası, C. 21, S. 1-4, 1957, ss. 175-203.
- Berkin**, Necmeddin M.: Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, Filiz Kitabevi, İstanbul 1980. (İcra Rehberi)
- Berkin**, Necmeddin M.: Tatbikatçılara Medenî Usûl Hukuku Rehberi, Filiz Kitabevi, İstanbul 1981. (Usûl Rehberi)
- Bilge**, Necip/**Önen**, Ergun: Medenî Yargılama Hukuku Dersleri, 3. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara 1978.

- Boran Güneysu**, Nilüfer: “İcra Hukukunda Aşkın Haciz”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XX, S. 4, 2016, ss. 25-60.
- Boran Güneysu**, Nilüfer: “İcra Takip İşlemleri”, TBB Dergisi, S. 101, 2012, ss. 31-60.
- Boran Güneysu**, Nilüfer: “İtirazın Kaldırılmasında İtiraz Sebepleriyle Bağlılık ve Teksif İlkesi”, MİHDER, C. 10, S. 28, 2014, ss. 41-58.
- Börü**, Levent: “Medeni Usul Hukukunda Taraf Kavramı”, MİHDER, C. 8, S. 21, 2012, ss. 44-40. (Taraf Kavramı)
- Börü**, Levent: “Sıfat ve Dava Takip Yetkisi”, BATİDER, C. XXVII, S. 3, 2011, ss. 249-278. (Sıfat)
- Börü**, Levent: “Tarafta (İradî) Değişim” içinde Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan Cilt 1, Editörler: Emel Hanağası, Mustafa Göksu, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2014, ss. 587-629. (Değişim)
- Börü**, Levent: Dava Konusunun Devri, Yetkin Yayınları, Ankara 2012. (Dava Konusu)
- Börü**, Levent: Medenî Usûl Hukukunda İddia ve Somutlaştırma Yükü, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2016.
- Budak**, Ali Cem/**Karaaslan**, Varol: Medeni Usûl Hukuku, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2019.
- Cansel**, Erol/**Özel**, Çağlar: Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017.
- Çağlayan**, Ramazan: İdare Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018.
- Çelikoğlu**, Cengiz Topel: ““Yargı Reformu 3. Paket” Kapsamındaki İİK Değişiklikleri ve 6100 Sayılı HMK Etkileri Çerçevesinde Türk İcra – İflas Hukukunda İlamsız İcra Prosedüründe Adi Takibe İlişkin Takip Talebi ve Takip Şartlarının İcra Memuru Tarafından İncelenmesi”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 7, S. 74, 2012, ss. 59-78. (Takip Şartı)
- Çelikoğlu**, Cengiz Topel: “7155 Sayılı ASKATK ile Oluşturulan Merkezi Takip Sistemi ve İşlemleri”, TNBHD, C. 7, S. 2, 2020, ss. 81-145. (MTS)
- Çelikoğlu**, Cengiz Topel: İcra Dairesi Kararı, Ekin Yayınevi, Ankara 2017.

- Ciftçi**, Pınar: İcra Hukukunda Menfaat Dengesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2010.
- Demir Saldırım**, Sibel: İcra Müdürünün Davranış ve İşlemlerinden Doğan Hukuki Sorumluluk, Adalet Yayınevi, Ankara 2011.
- Deren Yıldırım**, Nevhis: Türk, İsviçre ve Alman Medeni Usûl Hukukunda Kesin Hükümün Sübjektif Sınırları, Alfa Basım, İstanbul 1996.
- Desteci**, Bülent: “İcra Hukukunda Takip Şartları”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2023.
- Deynekli**, Adnan: “İtirazın İptali Davasında İcra Dairesinin ve Mahkemenin Yetkisi İle İlgili Sorunlar”, Legal Hukuk Dergisi, C. 4, S. 39, 2006, ss. 755-782.
- Direnisa**, Efe: “İcra Müdürünün Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz veya İflâs Yoluyla Takibin Şartlarına İlişkin Yapması Gereken İncelemenin Kapsamı ve Sınırları”, TAÜHFD, , C.4, S. 1, 2022, ss. 117-164.
- Dişel**, Buse: Dava Takip Yetkisi, Onikilevha Yayınları, İstanbul 2020.
- Dişel**, Buse: İcra Hukukunda Takip Arkadaşlığı, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2014. (Takip Arkadaşlığı)
- Elgün Toğrul**, Emel Şeyda: Medenî Usûl Hukukunda Dava Ehliyeti, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2021.
- Erdem**, Murat: “İcra ve İflas Hukukunda İtirazın İptali Davası”, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2010.
- Erdoğan, İhsan/Keskin**, A. Dilşad: Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri, 2. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2019.
- Erdoğan, İhsan/Keskin**, A. Dilşad: Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, 2. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2018.
- Erdoğan, Vildan/Zorlu**, Hüseyin: “İcra Hukukunda İradî Taraf Değişikliği”, YBHD, C. 7, S. 2, 2022, ss. 1119-1160.
- Eren**, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayıncılık, 25. Baskı, Ankara 2020.

- Erişir**, Evrim: “İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takipte Takip Şartı Olarak Malike Muacceliyet İhbarında Bulunulması (TMK m.887)”, Medeni Usûl ve İcra İflas Hukuku Dergisi, C. 17, S. 48, 2021, ss. 67-196.
- Esin**, İsmail G.: Birleşme ve Devralmalar, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- Gaul**, Hans Friedhelm: “Yargılamanın Amacı Güncelliğini Koruyan Bir Konu”, (Çev. Nevhis **Deren Yıldırım**), İlkeler Işığı Altında Medeni Yargılama Hukuku, Beta Yayınevi, 6. Baskı, İstanbul 2011.
- Gören Ülkü**: Nazlı, İcra Hukukunda Ödeme Emri, Arıkan Yayıncılık, İstanbul 2008.
- Görgün**, L Şanal/**Börü**, Levent/**Kodakoğlu**, Mehmet: İcra ve İflas Hukuku, 3. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2022. (İcra)
- Görgün**, L. Şanal/**Börü**, Levent/**Kodakoğlu**, Mehmet: Medeni Usûl Hukuku, 11. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2022.(Usûl)
- İnan**, Ali Naim/**Ertas**, Şeref/**Albaş**, Hakan: İnan Medeni Hukuk Miras Hukuku, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022.
- İnan**, Yusuf Ziya: İcra Takibinde Şikâyet ve İtirazlar, Kürşat Kitabevi, İstanbul 1973.
- Kale**, Serdar: Medeni Yargılamada Taraf Ehliyeti, Onikilevha Yayınları, İstanbul 2010.
- Karaaslan**, Varol: “Davalı Tarafta Meydana Gelen İradî Taraf Değişikliği Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi” içinde Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan, Editörler: Emel Hanağası, Mustafa Göksu, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2014, ss. 1129-1143.
- Karşlı**, Abdurrahim, Medeni Usûl Hukukunda Usûli İşlemler, Kudret Basım, İstanbul 2001.
- Karşlı**, Abdurrahim: “Alman Hukukundaki Mahnverfahren Usûlünün Türk Hukukunda İlâmsız İcra Usûlü ile Karşılaştırılması”, Prof. Dr. Saim Üstündağ’a Armağan, Adalet Yayınevi, Ankara 2009.
- Karşlı**, Abdurrahim: İcra ve İflas Hukuku, 4. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2022. (İcra)
- Kayıhan**, Şaban: Kişiler Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022.

- Kılıçoğlu**, Ahmet M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2021.
- Kılınç**, Ayşe: İcra Takibinde Derdestlik, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- Kırtıloğlu**, Serhat: “İradî Taraf Değişikliği ve İradî Taraf Değişikliğinin Sonuçları” içinde Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan, Editörler: Emel Hanağası, Mustafa Göksu, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2014, ss. 1279-1324.
- Kodakoğlu**, Mehmet: “İcra ve İflâs Hukukunda Takip Yolunun Değiştirilmesi (İİK m. 43, II)”, MİHDER, C. 16, S. 45, 2020, ss. 27-70.
- Köse**, Yasin: “İcra Hukukunda Tahsil Harcı”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 16, S. 183, ss. 2218-2224.
- Kuru**, Baki/**Aydın**, Burak: İcra ve İflas Hukuku, 6. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2021. (İcra)
- Kuru**, Baki/**Aydın**, Burak: Medeni Usûl Hukuku El Kitabı Cilt I, 2. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2021.
- Kuru**, Baki/**Aydın**, Burak: Medeni Usûl Hukuku, 6. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2021. (Usûl)
- Kuru**, Baki/**Budak**, Ali Cem: Tespit Davaları, 2. Baskı, Onikilevha Yayınları, İstanbul 2010.
- Kuru**, Baki: “Dava Şartları”, içinde Ord. Prof. Sabri Şakir Ansay’ın Hatırasına Armağan, AÜHF Yayınları, Ankara 1964, ss. 109-147.
- Kuru**, Baki: “İcra Takibi Konusu Alacağın Temliki”, Makaleler, Arıkan Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2006. (Temlik)
- Kuru**, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usûlü Cilt I, 6. Baskı, Demir Yayıncılık, İstanbul 2001.
- Kuru**, Baki: İcra ve İflâs Hukuku Cilt I, Evrim Dağıtım, İstanbul 1990. (İcra Cilt I)
- Kuru**, Baki: İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013. (İcra El Kitabı)

- Kuru**, Baki: İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit Davası ve İstirdat Davası, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2003.
- Meriç**, Nedim: Türk-İsviçre Hukukunda Paylaştırma Kuralları ve Sıra Cetveline Müracaat Yolları, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2015.
- Meriç**, Nedim: “Takibe Konu Alacağın Devrinin Takibe Etkisi” içinde Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan Cilt 2, Editörler: Emel Hanağası, Mustafa Göksu, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2012, ss. 1393-1417.
- Meriç**, Nedim: Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi (Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümleri Çerçevesinde), Yetkin Yayıncılık, Ankara 2011. (Tasarruf İlkesi)
- Muşul**, Timuçin/**Tezel Muşul**, A. Ayfer: İcra ve İflas Hukukunda İstihkak Davaları, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021.
- Muşul**, Timuçin: İcra ve İflâs Hukuku Cilt I, Adalet Yayınevi, Ankara 2013. (İcra Cilt I)
- Muşul**, Timuçin: İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2020. (Menfi Tespit ve İstirdat Davaları)
- Muşul**, Timuçin: İcra ve İflas Hukukunda Şikâyet, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018.
- Önen**, Ergun: İnşâî Dâva, Olgaç Matbaası, Ankara 1981.
- Özbay**, İbrahim/**Erdem**, Murat: “Ticari Uyuşmazlıklarda Ve Tüketici Uyuşmazlıklarında İtirazın İptali Davasının Dava Şartı Arabuluculuk Kapsamında Bulunup Bulunmadığı Meselesi”, Yargıtay Dergisi, C. 47, S. 3, 2021, ss. 849-900.
- Özbek**, Mustafa Serdar: Alternatif Uyuşmazlık Çözümü, 5. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2022.
- Özbek**, Serdar: Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda İlamlı İcranın Etkinliği Cilt 2, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2018.
- Özcengiz**, M. Nezir: Tetkik Merci, Fon Matbaası, Ankara 1975.
- Özçelik**, Volkan: “İcra Müdürünün Takdir Yetkisi”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2013.

- Özekes**, Muhammet: “Abonelik Sözleşmelerinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Yeni Takip Yolu (7155 sayılı Kanun’un Düzenlemesi)”, İzmir Barosu Dergisi, C. 83, S. 3, 2018, ss. 225-256. (Abonelik)
- Özekes**, Muhammet: Asli Müdahale, Alfa Yayıncılık, İstanbul 1995. (Asli Müdahale)
- Özekes**, Muhammet: İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Adalet Yayınevi, Ankara 2009. (Temel Haklar ve İlkeler)
- Özekes**, Muhammet: İcra ve İflâs Hukukunda İhtiyatî Haciz, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1999.
- Özekes**, Muhammet: Medeni Usûl Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2003. (Hukuki Dinlenilme Hakkı)
- Öztaş**, Bilge: Medeni Hukukun Temel Kavramları, Turhan Kitabevi, 41. Baskı, Ankara 2016.
- Pekcanitez**, Hakan/**Atalay**, Oğuz/**Özekes**, Muhammet: Medeni Usûl Hukuku, 9. Baskı, Onikilevha Yayınları, İstanbul 2021.
- Pekcanitez**, Hakan/**Atalay**, Oğuz/**Sungurtekin Özkan**, Meral/**Özekes**, Muhammet: İcra ve İflâs Hukuku, 9.Baskı, OnikiLevha Yayıncılık, İstanbul 2022.
- Pekcanitez**, Hakan/**Simil**, Cemil: İcra İflas Hukukunda Şikâyet, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017.
- Pekcanitez**, Hakan/**Taş Korkmaz**, Hülya: Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku Cilt I, 15. Baskı, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2017.
- Pekcanitez**, Hakan: Feri Müdahale, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, Ankara 1992. (Feri Müdahale)
- Pekcanitez**, Hakan: Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukunda Yabancı Para Alacaklarının Tahsili, 3. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 1998.
- Peksöz**, Vildan: “İcra Hukukunda Adi Ortaklığın ve Ortakların Taraf Durumu”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, C. 8, S. 16, 2020, ss. 353-373. (Adi Ortaklığın Taraf Durumu)

- Peksöz, Vildan:** “İcra Tutanaklarının İİK m. 8 Çerçevesinde Aleniyeti ve İspat Kuvveti”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan), C. 22, S. 3, 2016, ss. 2377-2404.
- Postacıoğlu, İlhan E./Altay, Sümer:** İcra Hukuku Esasları, 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.
- Postacıoğlu, İlhan E.:** Medeni Usul Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1975.
- Rüzgaresen, Cumhuri:** Medeni Muhakeme Hukukunda Usûl Ekonomisi, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2013.
- Seviğ, Vasfi Raşit:** Türk İcra ve İflas Kanunu Cilt I, İş ve Ekonomi Matbaası, Ankara 1966.
- Somer, Zeynep:** “Borçtan Kurtulma Davası”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2021.
- Sunar, Gülcan:** “Şekli Anlamda Taraf Kavramını Kabul Etmenin İcra ve İflas Hukukunda Doğurduğu Sonuçlar”, içinde Prof. Dr. Ergun Önen’e Armağan, Editörler: Selçuk Öztekin, M. Kamil Yıldırım, Nevhis Deren Yıldırım, Alkım Yayın, İstanbul 2003, ss. 333-355.
- Tanır, Zeliha Büşra:** Genel Haciz Yoluyla Takipte İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2022.
- Tanrıver, Süha:** Medeni Usûl Hukuku Cilt I, 4. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2021. (Usûl Cilt I)
- Tanrıver, Süha:** Medeni Usûl Hukuku Cilt II, 2. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2022.
- Tanrıver, Süha:** Medeni Usûl Hukukunda Derdestlik İtirazı, Adalet Yayınevi, Ankara 2007. (Derdestlik)
- Taş Korkmaz, Hülya:** Hukuk Davalarında Gerçek Tarafın Belirlenmesi, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2021. (Gerçek Taraf)
- Taş Korkmaz, Hülya:** Medenî Usûl Hukukunda İradî Taraf Değişikliği, Yetkin Yayınları, Ankara 2014. (İradî Değişiklik)

- Taşpınar Ayvaz**, Sema: “İcra Müdürünün Yetkilerinin Kısıtlanmasına İlişkin Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararının Eleştirisi”, Terazi Hukuk Dergisi, S. 10, 2007, ss. 71-79.
- Taşpınar**, Sema: “Medenî Yargılama Hukukunda Amaç Sorunu”, Av. Dr. Faruk Erem Armağanı, TBB Yayını No:8, Ankara 1999.
- Törüner**, Ekrem: “Takip Konusu Alacağın Temliki”, Ankara Barosu Dergisi, C. 50, S. 4, 1993, ss. 605-608.
- Türk**, Ahmet: Maddi Hukuk ve İcra-İflas Hukuku Yönleriyle Menfi Tespit Davası, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2006.
- Ulukapı**, Ömer: İcra ve İflas Hukuku, Mimoza Yayıncılık, Konya 2015. (İcra)
- Ulukapı**, Ömer: Medenî Usûl Hukuku, Mimoza Yayınları, Konya 2014.
- Ulukapı**, Ömer: Medeni Usûl Hukukunda Dava Arkadaşlığı, Mimoza Yayınları, Konya 1991. (Dava Arkadaşlığı)
- Ulukapı**, Ömer: Medeni Usûl Hukukunda Tarafların Duruşmaya Gelmemesi, Mimoza Yayınları, Konya 1997. (Tarafların Duruşmaya Gelmemesi)
- Umar**, Bilge: “Kuru/Arslan/Yılmaz” ın İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı Üzerine Gözlemler (15. Basım)”, 75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Editör: Hakan Pekcanitez, TBB Yayını, Ankara 2004.
- Umar**, Bilge: “Medeni Usûl Hukukunda Davanın Dinlenme Şartı Olarak Ehliyet”, İÜHFM, S. 3, 1963, ss. 591-619.
- Umar**, Bilge: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2011. (Şerh)
- Umar**, Bilge: İcra ve İflâs Hukukunun Tarihî Gelişmesi ve Teorisi, Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Yayınları, İzmir 1973. (Gelişim)
- Uyar**, Talih/**Uyar**, Alper/**Uyar**, Cüneyt: İcra Hukukunda Şikâyet, Bilge Yayınevi, Ankara 2018. (Şikâyet)
- Uyar**, Talih/**Uyar**, Alper/**Uyar**, Cüneyt: İcra ve İflas Kanunu Şerhi Cilt I, 3. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2014. (İcra Cilt I)

- Uyar**, Talih: “İcra Hukukunda Borçtan Kurtulma Davası (İİK. m. 69/II, III, IV, V)”, TBB Dergisi, S. 58, 2005, ss. 323-339.
- Uyar**, Talih: İcra Hukukunda İtiraz, 2. Baskı, Feryal Yayınevi, Manisa 1990.
- Uyar**, Talih: İcra ve İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları (İİK m. 277-284) (6183 s. K. 24-31), 8. Tıpkı Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2023.
- Üstündağ**, Saim: “İlâmsız İcrada İcra Dairesinin Yetkisine İtiraz”, Makaleler, İçtihat Tahlilleri ve Çeviriler, Adalet Yayınevi, Ankara 2010.
- Üstündağ**, Saim: İcra Hukukunun Esasları, İstanbul 2004. (İcra)
- Üstündağ**, Saim: İddia ve Müdafanın Değiştirilmesi Yasağı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 1967. (Yasak)
- Üstündağ**, Saim: Medeni Yargılama Hukuku, 7. Baskı, Nesil Matbaacılık, İstanbul 2000. (Yargılama)
- Yardımcı**, Taner Emre: Hukuk Davalarında Mecburi Dava Arkadaşlığı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021.
- Yıldırım**, M. Kâmil/**Deren Yıldırım**, Nevhis: İcra ve İflas Hukuku, 6. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2015.
- Yılmaz**, Ejder: “Davada Taraf Değişikliği”, Prof. Dr. Saim Üstündağ’a Armağan, Adalet Yayınevi, Ankara 2009. (Taraf Değişikliği)
- Yılmaz**, Ejder: “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerinin İcra İflâs Uyuşmazlıklarında Uygulanabilirliği”, Prof. Dr. Ramazan Arslan'a Armağan Cilt II, Editörler: Emel Hanağası, Mustafa Göksu, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2015. (Uygulanabilirlik)
- Yılmaz**, Ejder: “İtirazın İptali Davasının Hukuki Niteliği”, Prof. Dr. Saim Üstündağ’a Armağan, Adalet Yayınevi, Ankara 2009, ss. 597-615.
- Yılmaz**, Ejder: “Usûl Ekonomisi”, AÜHFD (Prof. Dr. Necip Bilge Armağanı), C. 57, S. 1, Ankara 2008, ss. 243-274.
- Yılmaz**, Ejder: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi Cilt 1, 3. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2017.

Yılmaz, Ejder: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi Cilt 2, 3. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2017.

Yılmaz, Ejder: Hukuk Sözlüğü, Yenilenmiş 10. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2011.
(Hukuk Sözlüğü)

Yılmaz, Ejder: İslah, 5. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2021. (İslah)

Yılmaz, Ejder: İcra ve İflas Kanunu Şerhi, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2016. (İcra Şerh)

EK 1: ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 06/07/2023

Tez Başlığı : İcra Hukukunda Tarafta İradî Değişiklik

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 112 sayfalık kısmına ilişkin, 05/07/2023 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %25'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç
- 4- Alıntılar dâhil
- 5- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

06.07.2023
Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Emine BILGIÇ EROĞLU
Öğrenci No: H20228491
Anabilim Dalı: Özel Hukuk Anabilim Dalı
Programı: Yüksek Lisans

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Doç. Dr. Levent BÖRÜ

(Unvan, Ad Soyad, İmza)

HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
MASTER'S THESIS ORIGINALITY REPORT

HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
PRIVATE LAW DEPARTMENT

Date: 06/07/2023

Thesis Title : Voluntary Party Change in Enforcement Law

According to the originality report obtained by myself/my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on 08/06/2023 for the total of 112 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled as above, the similarity index of my thesis is %.

Filtering options applied:

1. Approval and Declaration sections excluded
2. Bibliography/Works Cited excluded
3. Quotes excluded
4. Quotes included
5. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

06/07/2023
Date and Signature

Name Surname: Emine BILGİÇ EROĞLU
Student No: H20228491
Department: Private Law Department
Program: Master in Law

ADVISOR APPROVAL

APPROVED.
Assoc. Prof. Dr. Levent ERÜ

(Title, Name Surname, Signature)

EK 2: ETİK KURUL MUAFİYET FORMU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ FORMU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 26/04/2023

Tez Başlığı: İcra Hukukunda Tarafta İradî Değişiklik

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, mülakat, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullar ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kurul/Komisyon'dan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

26/04/2023
Tarih ve İmza-

Adı Soyadı: Emine BİLGİÇ EROĞLU

Öğrenci No: N20228491

Anabilim Dalı: Özel Hukuk Anabilim Dalı

Programı: Tezli Yüksek Lisans

Statüsü: Yüksek Lisans Doktora Bütünleşik Doktora**DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI**

Doç. Dr. Levent BÖRÜ

(Unvan, Ad Soyad, İmza)

Detaylı Bilgi: <http://www.sosyalbilimler.hacettepe.edu.tr>

Telefon: 0-312-2976860

Faks: 0-3122992147

E-posta: sosyalbilimler@hacettepe.edu.tr

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
ETHICS COMMISSION FORM FOR THESIS**

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
PRIVATE LAW DEPARTMENT**

Date 26/04/2021

Thesis Title: Voluntary Party Change in Enforcement Law

My thesis work related to the title above:

1. Does not perform experimentation on animals or people.
2. Does not necessitate the use of biological material (blood, urine, biological fluids and samples, etc.).
3. Does not involve any interference of the body's integrity.
4. Is not based on observational and descriptive research (survey, interview, measures/scales, data scanning, system-model development).

I declare, I have carefully read Hacettepe University's Ethics Regulations and the Commission's Guidelines, and in order to proceed with my thesis according to these regulations I do not have to get permission from the Ethics Board/Commission for anything; in any infringement of the regulations I accept all legal responsibility and I declare that all the information I have provided is true.

I respectfully submit this for approval.

26/04/2021
Date and Signature

Name Surname: Emine BILGIÇ EROĞLU

Student No: N20228491

Department: Private Law Department

Program: Master in Law

Status: MA Ph.D. Combined MA/ Ph.D.

ADVISER COMMENTS AND APPROVAL

Assoc. Prof. Dr. Levent BÖRÜ

(Title, Name Surname, Signature)